

Počasni diplom I. reda, Beč 1882. ~ Srebrna kolajna u Trstu 1882. ~ Diplom
priznanja, Prag 1883. ~ Počasni diplom, Bruselj (Belgija) 1888. ~ Počasni
diplom, Osijek 1889. ~ Velika milerijska kolajna, Budimpešta 1896.

HRVATSKA PČELA

ORGAN

HRVATSKO-SLAVONSKOGA PČELARSKOGA DRUŠTVA

U OSIJEKU

I PODRUŽNICA U VALPOVU, VINKOVcima I BIZOVCU

Ovomu je društvu pokroviteljem:

PREUZV. GOSP. DR. TEODOR GROF PEJACSEVICH,
č. i kr. komornik, vitez reda sv. Stjepana, vlastnin u Našicama.

Učiteljska knjižnica škole
u Osijeku-Gornjem s. u ulici

Br.:

Br: 294. 94/10

UREDNIK: BOGDAN PENJIĆ.

Izdanje

„Hrvatsko-slavonskoĝa pčelarskoĝa društva“

u Osijeku.

SADRŽAJ

Broj 1. i 2. (Str. 1.—16.)

II. Kongres sveslavenskog pčelarskog saveza u Beogradu i srpska pčelarska izložba. (Sa slikom.) (E. Kamenar).
Mjesec ožujak. (Bogdan Penjić).

Izveštaj tajnika »Hrv. slav. pčelarskog društva«, priopćen u XXX. glavnoj skupštini toga društva dne 10. prosinca 1911. (B. Penjić).

Predstavka kongresa hrv. i srp. pčelara u kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji, kr. hrv. slav. dalm. zemaljskoj vladi, u predmetu osnivanja pčelinjaka pri pučkim školama.

Otrov pčela. (Profesor Gejza Krnic).

Pčele spasiše život ocu i sinu. (B. Penjić).

Dopis iz Komarnice o Tonelijevoj košnici i o pčelarstvu u g. 1911. u okolici Nove Gradiške. (Ivan Pavković, seljak).

Zapisnik redovite sjednice »Hrv. slav. pčelar. društva« od 10. veljače 1912.

Razne vijesti: † Ivan Maširević. — Odlikovanje o. Milutina Stojadinovića. — Pčelarska udruga u Varaždinu. Pčelarstvo u Belgiji. — Pčelarska udruga u Jastrebarskom. — Neosjetljivost pčelara spram pčelinjeg uboda. — Ispravak.

Književni oglas: Svetozar Gavrilović: Praktično pčelarstvo.

Oglasi: Od uredništva »Hrv. Pčele«. — Prodaja rojeva. — Herkules-saće.

Broj 3. (Str. 17.—24.)

Bernhard Rietsche †. Nekrolog. (Uredništvo).

Mjesec travanj. (Bogdan Penjić).

Prošla pčelarska godina. (Stjepan Ilančić).

Pčelarenje i pčelarsko pripovijedanje. (J. B., župnik u K.).

Pitanja i odgovori u pogledu pčelarstva. (Bogdan Penjić).

Razne vijesti: 57 pčelarska skupština i izložba njemačkih i austro-ugarskih pčelara. (B. P.).

Književnost: Napredno pčelarstvo i praktična uporaba meda, od Milana M. Martinovića, škol. upravitelja u Bos. Krupi. (Uredništvo).

Oglasi: Razašiljanje rojeva. — Poziv na pretplatu. — Razašiljanje uzor-džirzonaka. — Umjetno saće »Austrija«. — Preglednice pčelarske udruge u Jastrebarskom. — »Herkules-saće«.

Broj 4. (Str. 25.—32.)

Mjesec svibanj. (Bogdan Penjić).

Važna pouka za pčelare. (Bogdan Penjić).

Pčelarstvo kao zabava. (J. Bobinac).

Pčelarenje i pčelarsko pripovijedanje. (J. B., župnik u K.).

Pčelarsko predavanje sa svjetlim slikama. (E. Kamenar).

Razne vijesti: Razdražena pčela. (B. P.).

Književnost: Sbornik I. sveslavenskog pčelar. sleta u Sofiji 1910. — R. F. Magjerovi »Novi zvuci«. — 4. broj »Književnoga priloga kluba hrv. književnika u Osijeku«.

Ubavijest pčelarima glede razašiljanja rojeva.

Broj 5. (Str. 33.—40.).

Svadba u pčela i oplodni čin. (Spjevao: I. Novaković).
 XI. kongres hrvatskih i srpskih pčelara. (Uredništvo).
 Ovogodišnji pčelarski kongresi i pčelarske izložbe.
 57. velika skupština njemačkih i austro-ugarskih pčelara.
 Mjesec lipanj. (Bogdan Penjić).
 Pčelarstvo kao zabava. Svršetak. (J. Bobinac).
 Pčelarenje i pčelarsko pripovijedanje. (J. B. župnik u K.).
 Pčelarsko izvješće iz Srijema. (Stjepan Ilančić).
 Razne vijesti: Sveslavenski pčelarski savez. — Bosansko
 pčelarstvo. — Pčelarska škola. — Liječenje sli-
 navke medom. — Bogata medena žetva. — Pče-
 larska statistika u Českoj g. 1910.
 Književnost: Včelarsky zapisnik na rok 1912.
 Oglas pčelarima glede razošiljanja rojeva, kao i glede
 praktičnih predavanja u naprednom pčelarstvu.

Broj 6. (Str. 41.—48.).

XI. Kongres hrvatskih i srpskih pčelara.
 Otac Milutin Stojadinović. (Fr. Stigelmajer).
 Pčelarstvo u Austriji. (Stjepan Ilančić).
 Pčelarenje i pčelarsko pripovijedanje (J. B., župnik u K.).
 Pitanja i odgovori glede pčelarstva. (Bogdan Penjić).
 Književnost: Sallavitz Fr. — pl. Ilić Đ.: »O razumnoj
 hranidbi krava muzara«.
 Razne vijesti: Sveslavenski pčelarski savez. — Parnica
 radi roja. — Pčelarstvo u Belgiji. — Uzgoj pče-
 linjih pasmina. — Kitajski pčelari. — Eldorado za
 pčele. — Vrijednost meda u Ugarskoj. — Glavna
 skupština hrv.-slav. gospodar. društva u Zagrebu.
 Oglas pčelarima glede razošiljanja rojeva i poučnog pre-
 davanja u naprednom pčelarstvu. (Uredništvo).

Broj 7. i 8. (Str. 49.—64.).

† Pajo Krempler. Nekrolog. (Bogdan Penjić).
 Mjeseci srpanj i kolovoz. (Bogdan Penjić).
 Pčelarsko pismo. (J. Bobinac).
 Pčelarenje i pčelarsko pripovijedanje. (J. B., župnik u K.).
 XI. Kongres hrv. i srp. pčelara. (Bogdan Penjić).
 Na osovini rodi med. Kongresno predavanje. (Jovan
 Živanović).
 Što treba uraditi, da se u Hrvatskoj i Slavoniji razvije
 pčelarstvo. Kongresno predavanje. (Marko Šaula)

Spomen crtica sa slikom o. M. Stojadinovića. (Fr.
 Stigelmajer).

Program III. sveslav. pčelar. kongresa u Moskvi. (E.
 Kamenar).

Pitanja i odgovori glede pčelarstva. (Bogdan Penjić).

Broj 9. i 10. (Str. 65.—80.).

Proizvodnja Weedovog umjetnog saća. Sa 3 slike. (Bogdan
 Penjić).

O kemičkom sustavu meda, te o načinu njegova patva-
 ranja. Kongresno predavanje. (Dr. Vladimir Njegovan).

Malopčelarske statistike. (J. Bobinac).

Voštani moljac ili metilj. (Ivo Klausner).

Pčelarenje i pčelarsko pripovijedanje. (J. B., župnik u K.).
 XI. kongres hrv. i srp. pčelara. Nastavak i svršetak.
 (Bogdan Penjić).

Razne vijesti: Denaturovani šećer za prehranjivanje pče-
 laca. — Kongres hrv. i srp. pčelara. — Pčelarski
 pododbor u Zagrebu. — Sveslavenski pčelar, kon-
 gres u Moskvi. — Izložba peradi, golubova i kunića
 u Osijeku.

Oglasi: Prodaja svjetlog meda. — Traži se svjetli med,
 a prodaje umjetno saće. — Ubavijest glede izlo-
 ženog vrcanog meda u društvenim prostorijama.
 — Poziv na pretplatu. — Umjetno saće »Austrija«.
 Poziv na XXXI. glavnu skupštinu hrv. slav. pčelar.
 društva.

Broj 11. i 12. (Str. 81.—92.).

Pčelarstvo u zajedničkom saboru. (Uredništvo).

Izveštaj tajnika o djelovanju hrv.-slav. pčel. društva u
 god. 1912. (Bogdan Penjić).

† Josip Janoušek. Sa slikom. (Eug. Kamenar).

Medno vino i »Meth« . (Bogdan Penjić).

Slet češkoslavenskih pčelara i pčelarska izložba u Bos-
 kovicama. Sa slikom. (Eug. Kamenar).

O prezimovanju pčela. (Ignjat Novaković).

Bilanca mog pčelarenja u godini 1912. (Fran Stipetić).

Književnost: Poziv na pretplatu.

Oglasi: Pozor pčelari! — Staro saće. — Uzor džirzonka.
 — Vrcani med. — Weedovo ili Herkules-saće!

Ovomu je društvu pokroviteljem Preuzvišeni gospodin dr. Theodor graf PEJACSEVICH, vlastelln ltd. ltd.

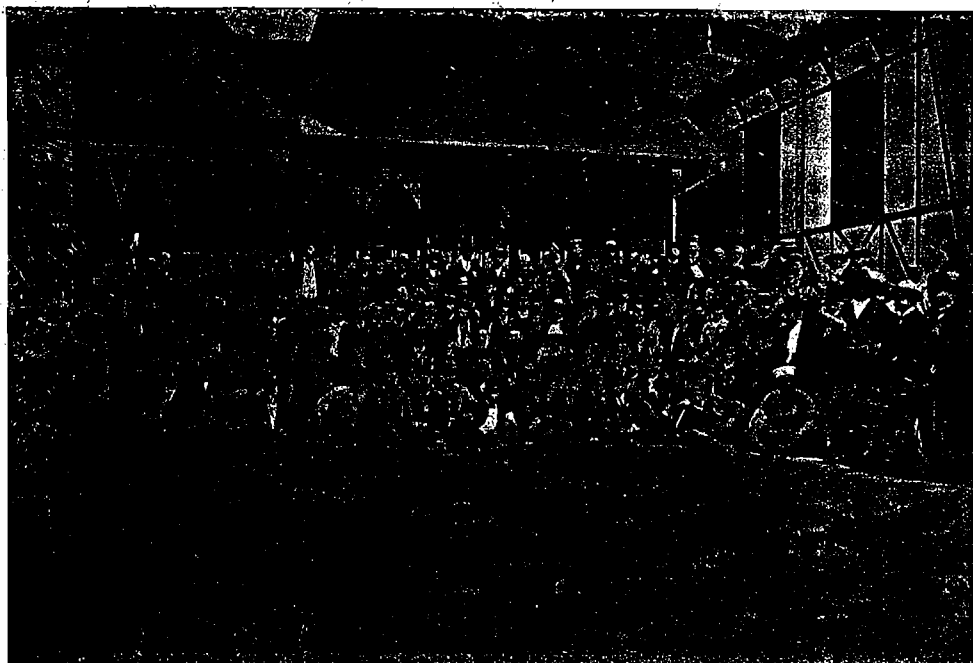
Uređuje: Bogdan Penjić.

Izlazi svakoga mjeseca na cijelom arku (8 stranâ). — Članovi društva dobivaju list besplatno. — Ako bi koji od nečlanova taj list želio, može ga dobiti za godišnju pretplatu od 6 kruna. — Oglasi se primaju, te se plaća za petit-pismeni redak 16 sil. — Za inače tiskane oglase prama veličini prostora. — Pretplata, članci, dopisi i razna pčelarska pitanja šalju se na Uredništvo Osijek, donji grad. Društveni član, ako se obveže, da će svake godine priposlati izvoran dopis ou najmanje 3 tiskane strane u opsegu u društveno glasilo, može biti po odboru imenovan dopisujućim članom, a kao takav ne plaća godišnjega prinosa.

Br. 1. i 2.

U OSIJEKU, za mjesece siječanj i veljaču 1912.

Tečaj XXXII.

Sl. 1. Učesnici II. evropskoga pčelarskog kongresa u Beogradu. 20.—22. kolovoza 1911.

Drugi kongres sveslavenskog pčelarskog saveza u Beogradu i srpska pčelarska izložba.

(Sa slikom.)

Po uzoru velikih putujućih skupština austrijskih, ugarskih i njemačkih pčelara, koje se sve više usavršuju, naumili su kako je već poznato i slavenski pčelari, da potaknu nešto sličnoga, naime, da uvedu nešto širju pčelarsku organizaciju. Već je g. 1909. na slavenskom pčelarskom kongresu u Sofiji, posjećenom od zastupnika gotovo svih slavenskih pčelara, učinjena početna priprava za osnivanje sveslavenskog pčelarskog saveza i to izradbom pravila, koja su god. 1910. u Sofiji prerađena u 6 slavenskih jezika i to u hrvatsko-srpski (štampano i latinicom i ćirilicom), ruski, bugarski, češki i poljski.

Vijest o utvorenju ovoga našega sveslavenskog pčelarskog saveza primljena je kod naših pčelara, kao što baš i kod českomoravskih, dosta ravnodušno tako, da se za člana istoga saveza nije nitko prijavio. Uzrok će biti postojeći već naš hrvatsko-srpski kongres te udaljenost kongresnih mjesta za održavanje istog saveza, pa stime skupčani izdaci. Svi su naši srpsko-hrvatski pčelari bili već u više navrata pozvani da se upišu u ovu korisnu veliku pčelarsku zadrugu — ali sve uzalud.

Ovogodišnji kongres ovog velikog slavenskog pčelarskog saveza održan je dne 19. do 21. kolovoza 1911. u Beogradu, prijestolnici Srbije, a istodobno održana je i dobro uspjela pčelarska izložba i to u zgradi i vrtu gospodarskog društva beogradskoga.

a) Izložba je otvorena 19. kolovoza 1911. nakon službe božje u prisutnosti ministra za poljoprivredu Milana Kapetanovića i velikog mnoštva domaćih pčelara i posjetilaca iz svih krajeva, u zgradi i perivoju ministarstva financija. Predsjednik izložbenog odbora Aca Živanović, umirovljeni činovnik poljoprivrednog ministarstva, nakon službe božje, pozdravio je sve prisutne pčelare, iza njega istaknuo je ministar poljodjelstva u krasnoj besjedi važnost pčelarstva i obećao je ovoj gospodarstvenoj grani svakovrsnu

pomoć. Onda je još doličnom besjedom na ruskom jeziku pozdravio prisutne pčelare glavni predsjednik sveslavenskog pčelarskog saveza H. Mihajlo Kulagin, carsko-sveučilišni profesor iz Moskve. Zatim se je pošlo pregledavati izložbu uz zvukove vojničke glazbe.

Izložba cijela pružila je dokaz, da i Srbi marljivo prate napredak racionalnog pčelarstva. Izložene su bile pretežno amerikanke sa domaćim i pomješanim raznim vrstima pčela, mještice vidjelo se je i starinskih srbijanskih košnica — pletara. Zanimiv bijaše brojni med izložen prikazujući razne vrste meda po gustoći i razlici u bojama te njihovih raznih nijansa. Bilo je dosta i meda u saću, samo bi valjalo paziti, da bude ovo medeno saće posve čisto a nipošto ispremešano sa pčelinjim leglom. Lijepa je bila izložba voska i vošćanih proizvoda te umjetnog saća, većinom domaćih proizvoda također u raznim bojama, uz to upravo množina vošćanih svijeca. Dok je izložitelja meda bilo 437 samo iz same Srbije, bijaše izložitelja samoga voska 243, a s druge strane opet bijaše 142 izlagača koji su izložili isključivo samo medene proizvode i to: vino, šampanjac, medenu rakiju, sokove od meda sa voćem, ukuhano voće (kompot), t. zv. „slatko“ mnogo raznih pekmeza itd. U posebnom odjeljenju bijaše izložen medeni ocar, a upravo divnu izložbu raznolikih medenjaka i medenih kolača i slastičarskih proizvoda udesio je zgodno beogradski trgovac Dušan Todorović; čime je dokazao, da poslastičari mogu proizvoditi i najmodernije kolače iz meda.

Na izložbama se rijetko vide izložene brojne zbirke medonosnih bilina. Ovdje su takove bile pače u obilju i to veoma strukovno i poučno poređane. Muzej srpske zemlje izložio je lijepi herbarij medonosnih bilina iz Srbije u 228. primjeraka, sličan herbarij izložila je i škola za stočarstvo i gospodarstvo iz Kraljeva. Bilo je i više ovakvih bilinara od privatnika i ljubitelja bilja, najviše od učitelja i pčelara. Lijepo preparirane neprijatelje pčela izložio je također isti srpski zemaljski muzej, među njima bijaše jedan

oveći medved, ubijen u pirotskom okružju. Naravno da nije manjkao ni poučni preparat preobrazbe pčele, a po zidovima obješeno više starijih diagrama i fotografija raznih domaćih pčelinjaka, u sredini velika slika srpskog kralja Petra, osobitog protektora pčelarstva. Vidjela se je tu izložena i prilična srpska pčelarska literatura, izložena od poljoprivrednog društva, premda se čudismo, da nije ista bila potpuna, manjkala je prva pčelarska knjiga Maksimovićev „Pčelar“ i popularna izdanja pčelarska od „Matice Srpske“. I Bugarska bila je tu zastupana svojim posebnim izlošcima, kojima je također dokazala, da je njezino pčelarstvo već visoko razvijeno. Isto je tako bila tu zastupana i Bosna, koja je među košnicama izložila košnice sustava našega profesora Jove Živanovića iz Srijemskih Karlovaca.

Skoro da zavidimo pčelarima iz naše susjedne Srbije, što su ovu divnu privrednu granu gospodarsvenu prigrllili kod njih gotovo svi staleži društva i to: razni činovnici, liječnici, svećenici, učitelji, trgovci, obrtnici, bogati i siromašniji seljaci, a osobito je velik broj praktičnih učitelja pčelara.

Kako se vidi ova je srpska pčelarska izložba, priređena u čast II. kongresa saveza sveslavenskih pčelara od srpskog poljoprivrednoga društva u Beogradu, u svakom pogledu lijepo ispala, te će zacijelo uspješno djelovati na proširenje racionalnoga pčelarstva među srbijanskim pčelarima, što marnome izložbenomu odboru od srca želimo.

b) Kongres sveslavenskog pčelarskog saveza obdržavao je u Beogradu svoje zasjedanje u zgradi Narodne skupštine (sabora) od 20. do 22. kolovoza 1911. a prisustvovalaše izaslanici svih slavenskih naroda i pčelarskih društava.

Hrvatska i Slavonija bila je zastupana ovim pčelarima dotično izaslanicima: Dr. Antun Rojc, kr. javni bilježnik iz Zagreba, Eugen Kamenar, kr. gimnazijalni profesor i blagajnik zem. kongresa hrvat. i srpskih pčelara iz Sušaka kraj Rijeke, Fr. Stigelmajer, učitelj i tajnik zem. kongresa hrvatskih i srpskih pčelara, Adol. Marković, rav. učitelj i potpredsjednik pčelar. društva u Vukovaru, zatim pčelari Milan Kamenar, učitelj i pčelar iz Stare Fazove, Jovan Pavičić, učitelj iz Kuzmina, Milan Martinović, upravitelj škole iz Bosne

i drugi. Od Čeha bili su predsjednik zem. pčelarskog društva českoga kanonik Josip Kebrle i Vojtěh Novotny, građanin praški, Vjekoslav Beran iz českog Žumberka, predsjednik centralnog zem. pčelarskog društva moravskog, Ante Schlesinger redaktor „Moravske Včele“, kapelan Fr. Zidkavesely, a iz Galicije Rusin Jan Marcinkow, c. kr. nadšumar iz poljskog Mizuna kraj Stryja. Od Rusa bijahu tu: sveučilišni profesor M. Kulagin, prof. Butkevič iz Tule, Titov i još drugi. Najviše osim domaćih pčelara bijaše Bugarskih pčelara i to 150, koji su došli korporativno sa svojim predsjednikom Gj. Georgovom, zastupnikom na saboru (saboru) i tajnikom sveučilišnim profesorom Perom Bahmetjevom iz Sofije.

U 10 sati pozdravlja ministar narodne privrede g. Milan Kapetanović prisutne kongresiste, ističe korist slavenske solidarnosti i uzajamnosti, želi kongresu svaki napredak, preporuča, da kongres drži zasjedanje u svim slavenskim krajevima radi boljeg upoznavanja i tim otvara kongres. (Burno »Živio«.)

Glavni predsjednik saveza, sveučilišni ruski profesor g. Kulagin otvarajući kongresno zasjedanje sjeća se zahvalnim riječima srpskoga kralja Petra, koji je izrazio želju, da će u kralj. dvoru primiti kongresiste, a na otvorenje kongresa poslao g. ministra narodne privrede. (Živio). Pozdravljajući kongresiste srdačnom dobrodošlicom ističe važnost saveza. Sastajanjem na savezu upoznati će se Slaveni, zbližiti i u svemu podupirati. Svrha savezu dakle jeste, da se svi slaveni ujedine i postanu braća. Završuje »Živio slavenski sjuz« (savez)! (Burno »Živio« i tapšanje.) Sada su prednjaci pojedinih slavenskih grupa na svom jeziku pozdravili kongres. U ime hrvatskih pčelarskih društava i kongresa hrvatskih i srpskih pčelara pozdravio je kongres g. Franjo Stigelmajer, na što je g. Krsto Mršulja pročitao prispjele brzajavne i pismene pozdrave iz svih slavenskih krajeva.

Na to je primljen prijedlog, da ovaj kongres brzajavno pozdravi bugarskog i srpskog kralja, ruskog ministra i mitropolita crnogorskoga Mitrofona u Cetinji kao osobite pokrovitelje pčelarstva.

Sekretar saveza bugarski sveučilišni prof. dr. Bahmetijev, čita opširno izvješće o radu

saveza za prošlu godinu i o »Zborniku pčelarskom«. Profesor Bahmetijev je vrlo simpatična ličnost i ma da ga nismo u svemu razumjeli, jer je izvještaj bugarski pisan, ipak smo ga velikom nape-tošću slušali, a bura oduševljenja bila je hvala za njegov trud. Izvještaj preveden je na česki, ruski i srpski. Česki je čitao kanonik g. Keberle, a srpski (hrvatski) g. Mršulja. Predsjednik Kulagin izriče veliku zahvalnost sekretaru g. Bahmetijevu na uloženom trudu oko sastavljanja izvješća.

Prema društvenim pravilima izabran bi za ovo kongresno zasjedanje za predsjednika Bugarin g. Georgoff, a za začasne predjednike g. Josip Keberle (Čeh), Eugen Kamenar (Hrvat), Ivan Marcinkov (Rusin) i Krsto Mršulja (Srbini). Nadalje su izabrana 4 potpredsjednika (među njima jedan ruski svećenik sa Volge) i 2 tajnika. Prvi dan bilo je na kongresnom zasijedanju oko 500 posjetnika. Predsjednik zaključuje u 12 sati kongres te poziva članove da se po podne nađu na okupu, jer da će se pregledavati pčelari (pčelinjak) srpskog poljoprivrednog društva, kojemu smo se pozivu rado i odazvali. Pčelinjak je dosta dobro uređen, samo bi se trebala braća Srbi okaniti osobnih zadjevica, radi kojih nastaju česte trzavice, čime se društveni rad jako sprječava.

U nedjelju, 20. o. mj. započeo je kongres u 9 sati. Držali su predavanje Bugarin Vačkov: Sudbina đerzonizma u Bugarskoj; Rus Butkević: Metode medobranja (svaki na svom jeziku) i Srbin iz Beograda g. Krsto Mršulja: Stanje racionalnog pčelarstva i da li nam je potreban Sveslavenski pčelarski savez. U svom dosta opsežnom predavanju, koje nije dobar utisak učinilo na slušatelje, riše dosta crnim bojama srpsko pčelarstvo i književnost. Predavač veli, da su prve košnice s pokretnim saćem namještene u Topčideru 1856. g., a pčelarska zadruha da je osnovana 1888. Tvrdi nadalje, da pčelarstvo u Srbiji opada (dr. Stajić protestira, jer da nisu navodi istiniti). Sada ima u Srbiji 12 469 džirzonaka i 170.587 prostih košnica. God. 1906. da je uvezeno u Srbiju 12.668 kg voska i 44.440 kg. meda, dočim je izvezeno 68 kg voska i 769 kg. meda. Od toga doba da opada racionalno pčelarenje u Srbiji.

Bugarin g. Dacov iz Sofije hvali predavanje Krste Mršulje, ali mu je krivo, što je u hrđavoj slici prikazao srpsko pčelarstvo. Takvi se izvještaji ne smiju više čitati na kongresu. To je unutarnja stvar pčelarskog društva u Beogradu, kojemu je dužnost, da nastale opreke izravna.

Mladi odvjetnik g. dr Stajić žestoko napada na predavača Mršulju, jer da se je poslužio neistinitim statističkim podacima i tako Srbiju pred slavenskim gostima u crnome svjetlu prikazao. Ako se srpska pčelarska književnost ne može savršeno sa onom naprednijih od nas naroda, nije ipak tako, kao što ju je opisao Krsto Mršulja. — Glavni predsjednik Kulagin veli, da će na kongresu, koji će se na godinu obdržavati u Moskvi, izvestiti o razvoju ruskog pčelarstva. On će predložiti vijernu sliku pčelarstva bez obzira, da li će to kojemu Rusu biti pravo ili ne, jer se samo istinom koristi dobroj stvari — Predsjednik poljoprivrednog društva g. Popović protestira protiv takvog načina izvješćivanja i moli kongres, da uzme, kao da Mršuljino predavanje nije bilo ni čitano — Srbinac, seljak Božidar Mičić brani Mršulju protiv napadaja poljoprivrednog društva, koje bojkotira svakoga, koji se ne drži njih. Matadori srp. poljoprivrednog društva ne daju, da istina ugleda svjetlo u društvenom glasilu. — Sveštenik g. Marković oštro napada predavača. On je trebao iznijeti nešto novoga, a ne naše lokalne stvari u takvoj crnoj slici predložiti; s toga predlaže, da u buduće odbor saveza u svojoj sjednici sva predavanja pretrese, pa se ne će dogoditi ovakovi nemili pojavi. Traži, da se predavanje odbaci kao neumjesno. — G. Stigelmajer veli, da unutarnja stvar Srba ne spada na kongres.

Najednom prekine predsjednik g. Georgoff zasjedanje i odredi zaključnu sjednicu za ponedjeljak, 21. o. mj., u kojoj je nakon ovjerljivanja zapisnika zaključeno kongresno zasjedanje. Na banketu pako u Kasini, pala je mnoga rodoljubna riječ, na što se kongresisti povratije zadovoljna srca svojim kućama. Pohvalno se istaknuti mora, da su braća Srbi iz kraljevine u svemu išli gostima na ruku, bratski ih počastili i sve moguće poradili, da im boravak u Beogradu bude ugodan i ostane u trajnoj uspomeni.

E. K—r.

Mjesec: Ožujak.

Prije nego je zapao dubok snijeg početkom mjeseca veljače imale su naše pčelice pod konac siječnja dva lijepa i dosta topla dana, pa su se tako nakon dugog zimskog drijemeža mogle dobro pročištit. Dok snijeg leži pred pčelinjakom, izvršene su pčele velikoj pogibelji, jer ih za lijepoga zimskoga dana izvabi sjaj sunca iz košnice, a one sirotice tada na hiljade popadaju na snijeg, gdje i poginu. Ako bi mjeseca ožujka zapao snijeg, treba ga odmah odstraniti barem na 2—3 metra širine ispred pčelinjaka, a ako toga učiniti ne možeš, ti pobacaj ispred pčelinjaka po snijegu slamu, kukuruzovinu i što sličnog, pa ćeš tako mnoge svoje miljenice spasiti od sigurne smrti.

Ako malo otopli vrijeme, to kod nas nalaze pčele već polovicom veljače dovoljno cvijetnoga praška po cvijeću, šumskoga jaglaca, na ljeski i raznim vrbama, a početkom ožujka unašaju mnogo peludi sa drenka. U ovo doba trebaju pčele vrlo mnogo praška i vode za svoj pomladak, koji se već mjeseca ožujka jako množi. Ako su ti rari proljetni cvijetovi ozebli, pak pčele ne nalaze u prirodi dovoljno peludi, pomažu si pčelari finim pšeničnim brašnom. Pred pčelinjakom mora biti uvijek vode, a pokraj te vode se postavi saće ispunjeno brašnom, pa će tako pčele umjesto cvijetnoga praška unašati to brašno i, pomješav ga sa vodom i medom, hraniti svoj pomladak.

Prvoga lijepoga i toploga dana mjeseca ožujka treba obaviti proljetnu reviziju pčelaca, da se osvjeđimo, kako su nam pčelci zimu prezimili. Pri toj reviziji treba sav mulj i mrtve pčele sa poda odstraniti, a ako je koji sat pljesniv treba ga podrezati, odnosno u džirzonkama zamijeniti drugim izgrađenim okvircem. Opaziš li, da je koji pčelac slab na medu, treba mu dodati koji okvirac poklopljenim medom, a tko takovih mednih okvira nema u rezervi, mora takove pčelce hraniti i to u što većim obrocima, jer sada pčelci potroše u mjesec dana više meda, nego li su ga preko cijele zime potrošili. Najbolje je ako se pčelcu već pri uzimljenju ostavi toliko meda, da mu izdura do prve jake paše, a ta je kod nas tamo polovicom travnja. Kad je tko prinuđen već ranim proljećem hraniti svoje pčelce, mora pri tom biti vrlo oprezan. Dok nema u prirodi

paše, pojavljuju se vrlo rado tako zvane pčele tuđice, a te se vrlo lako navabe, kad se u pčelinjaku neprežno barata sa medom ili drugom slatkom tekućinom. Proliješ li samo malo meda, navaliti će pčele kao bijesne na nj, a u tom svom bijesnilu navaljuju tada i u bližnja ulišta i tako nastane silna borba, kojoj može mnogi slabiji pčelac pasti žrtvom, jer ga pčele tuđice orobe i unište. Kada se pčelci moraju hraniti, najsigurnije je hraniti ih ozgora, a nikada ozdola, izim ako se to čini pred večer, ali se tada ujutro mora zdjelica sa preostavšom hranom odstraniti i opet pred večer staviti. Ranim proljećem je ovaj potonji način hranjenja nespretn i nepraktičan, jer dok su hladne noći ne može pčela doći do meda, dočim ako se pčelcu stavi hrana ozgora, on će ju lako sakupiti i u svoje stanice naslagati.

Kad se pčelci ranim proljećem pregledavaju, treba to što brže obaviti, jer je u to doba još dosta hladno, pa bi se duljim poslovanjem moglo lako mlado leglo prehladiti, i eto ti tada prvi stadij truleži legla. Kad se pčelci pregledavaju ima biti prva briga pčelaru, da se osvjeđoči, imali svaki pčelac maticu i kakva je matica. Po leglu se prepoznaje matica, a ako se u ovo doba godine ne nađe legla, to znači, da taj pčelac nema matice, a ako je i ima ta matica ne valja. Pčelac sa dobrom maticom ima u ožujku već prilično razvijeno leglo, pa ako je to leglo na gusto jedno do drugoga, to je siguran znak da je matica dobra. Nađe li se u kojoj džirzonci rastepeno leglo, t. j. da ima između legla i praznih nezaleženih stanica, to je siguran znak, da matica ne vrijedi mnogo. Nevaljale matice treba što prije zamijeniti mladim oplodjenim maticama, zato je veoma nužno, da svaki napredni pčelar ima uvijek po koju oplodenu maticu u zalihi. Tko nema zališnih matice, mora u tom slučaju svakog bezmatičnog pčelca, pa i onog pčelca sa nevaljalom maticom spojiti sa prvim susjednim pčelcem.

Nađeš li pri pregledavanju pčelaca gdje god tamno-crvene mrlje po saću i okvircima, to je znak da je taj pčelac obolio grižom. U tom slučaju treba sve zamrljano saće odstraniti i zamijeniti drugim dobrim saćem. Zamrljano saće, ako se očisti, može se opet upotrijebiti, a očistiti se može oštrom kefičicom i vodom. Ako je u kojoj džirzonci, prema

broju pčela previše okviraca, izvadi suvišne okvirce, pa ćeš tako prostor u ulištu suziti, a pčelac će se tada bolje moći razvijati. Obratno opet, ako je u kojem jakom pčelcu premalo okviraca, dodaj, već prema potrebi, par izgrađenih okviraca. Ako si pčelce pri uzimljanju utrpao slamom ili mašinom, ne vadi toga pri proljetnom pregledavanju, nego ostavi

sve kako je bilo i preko zime, jer sada dok su još noći hladne, treba pčelcima radi mladog legla, više topline, nego preko zime. Kad si već jedanput obavio proljetnu reviziju i znaš kakav je koji pčelac, ne diraj više u njih, osim ako je baš nužda, jer češćim otvaranjem ulišta možeš pčelcima samo naškoditi.

Bogdan.

Izvičstaj

tajnika „Hrv.-slav. pčelarskoga društva“, priopćen u XXX glavnoj skupštini toga društva dne 10. prosinca 1911.

Slavna skupštino!

Prema svrsi ovoga društva nastojala je uprava društvena, kao prošle godine, tako i tečajem ovoga ljeta, da udovolji §-u 1. društvenih pravila, te je unatoč loših materijalnih prilika postigla ipak vrlo lijepe rezultate na polju unapređivanja naprednoga načina pčelarenja.

Od priugotavljanja džirzonaka i drugoga raznoga pčelarskoga pribora u vlastitoj režiji odustala je ova uprava i to s razloga, što se sve te stvari mogu danas uz mnogo povoljnije uvjete dobiti kod uzorno uređenih pčelarskih trgovina u Češkoj i Kranjskoj. Da se ne bi novac možda u bitan izbacivao za nepraktične i nepotrebne pčelarske stvari, pobrinula se je ova uprava također, pak je po svom stručnom glasilu upućivala sve članove, što im treba a što opet ne treba naručivati. Najviše uspeh u naručbina preuzimala je obično ova uprava sama, pa se je tako mnogi društveni član očuvao od nepotrebnog troška. Ove godine se je ponudio jedan društveni član, da će tečajem zime praviti uzorke džirzonke i to uz mnogo povoljniju cijenu, nego li su do sada priugotavljane po našim obrtnicima. Jedan je uzorak već ovamo priposlao, pak mu se ne može prigovoriti i tako ćemo moći već budućega proljeća snabdjeti pojedine naše članove sa dobrim i točno izrađenim praktičnim džirzonkama, što će našoj glavnoj svrsi mnogo doprinijeti.

Tečajem prošle, pa i ove godine svratila je ova uprava veliku pozornost na razaslanje rojeva. Poznato je, kako je kod nas, a osobito po selskim općinama, vrlo teško doći do pčela, jer mnogi seljak ni za koje novce ne prodaje pčela; on živi u tom praznovjernom uvjerenju, da prodavanjem svojih pčelaca prodaje ujedno i svu sreću svoga pčelarenja dru-

gumu. Pa kada to sve znamo, tada je posve jasno, da uprava ovoga društva baš razaslanjem rojeva vrlo mnogo doprinosi unapređivanju pčelarstva.

Prošloga je ljeta kod nasjako kasno otpočelo rojenje, tako da smo prvi roj otposlali tek 30. svibnja i to u Požegu. Tečajem mjeseca lipnja razaslano je oko 50 rojeva, a koncem toga mjeseca obustavljeno je svako daljnje razaslanje. Ove godine je također nešto kasnije otpočelo rojenje, ali je godina ova bila ipak povoljnija od prošle godine. Prva tri roja otposlana su 27. svibnja t. g. Jedan od ovih primila je pčelarska zadruga u Janjini (Dalmacija); drugi je poslan pučkoj školi u Kriviput (kod Senja), a treći Andriji Stojanoviću u Babinugredu. U svibnju se je razaslalo samo još pet rojeva i to u Dalmaciju (mjesto Čilipi) na otok Vis, zatim školi u Bregima, školi u Ščitarjevu i Adamu Pavkoviću u Komarnicu. Svi ostali rojevi (oko 80 na broj) razaslati su do 20. lipnja i to ponajviše u Vinodol (Hrv. Primorje). Osim rojeva razaslijala je ova uprava prošle, pa i ove godine priličan broj od rogoze pletenih košnica, što ih ovdje jedan radnik točno i vrlo lijepo izrađuje po 2 K komad. I vinkovačka podružnica primila je 12 komada takovih pletara. Ove pletare preporučuje ova uprava ponajviše s toga, da se broj pčelaca što više razmnoži, akoprem se i u njima pčelarec dadu dosta lijepi rezultati postići.

Kao što je to bilo prošle godine, tako su se i ove godine preko cijeloga ljeta držala praktična predavanja pri ovelom pčelinjaku društvenoga tajnika. Radosna je pojava, što se je i ove godine prijavljivao za ta predavanja i oveli broj seljaka iz okolice vinkovačke, županjske, te iz Đakovštine. Naše je seljake, koji su bili pozvani prve polovice lipnja, najviše zanimalo, kako se barata sa rojevima, kako

se ima udesiti džirzonka prije nego se roj u nju smjesti, kako se imadu okvirci providiti sa počecima, kako se ti počeci učvršćuju u okvire i t. d. Tom zgodom im je također praktično pokazano, kako se pravi umjetno saće pomoću Rietscheove ručne preše. U jesen su održana u dvaput praktična predavanja, kako se uzimljuju pčelci i na što sve pčelar ima paziti, kada uzimlje pčelce, jer višeput prividno mala pogrješka može biti od kobnih posljedica za pčelce. Držeć se staroga iskustva, da je dobro uzimljenje pčelaca remek-djelo svakoga vještoga pčelara, upućivali su se slušatelji u sve tančine valjanoga uzimljanja.

Osim ovih predavanja držao je društveni tajnik svake godine mjeseca kolovoza praktična predavanja pri pojedinim pčelinjacima u hrv. Primorju, samo ove godine toga nije mogao učiniti, jer je bio u Osijeku zapremljen raznim poslovima, pak nije niti bio u Primorju.

Tečajem ovoga ljeta, i to mjeseca kolovoza, imala se je prirediti oveća zemaljska pčelarska izložba u Vukovaru, pak je i uprava ovoga društva razvila bila svoju djelatnost u prilog iste izložbe. Međutim, uslijed pasivne rezistencije pučkih učitelja, moralo se je, žali bože, od toga plemenitoga nauma posve odustati, i tako je ta treća zemaljska pčelarska izložba pala u vodu.

Na skupštini hrv.-slav. gospodarskog društva u Zagrebu, koja je obdržavana dne 22. lipnja 1911., bilo je zastupano naše društvo po društvenom tajniku Bogdanu Penjiću, i to zaključkom društvene uprave.

Konačno moramo još slavnu skupštinu izvesti o stanju i vrijednosti društvenoga glasila „Hrvatske Pčele“.

Stručno glasilo „Hrvatska Pčela“, što ga ovo društvo izdaje već 31 godinu, zahtijeva, prema slabomu prihodu, veoma znatne izdatke, ali se zato ipak taj list ne smije napustiti, jer je upravo taj jedini u nas hrvatski pčelarski list veoma moćnim sredstvom, pomoću koga se novi napredni način pčelarenja podržaje i sve više u narod širi. Ima slučajeva, što je i ovoj upravi dobro poznato, da su si pojedini pčelari, samo prema popularno pisanom i slikovitom opisu u „Hrvatskoj Pčeli“, sami džirzonke priugotavljali i otpočeli novim naprednim načinom pčelarenja, a čitajući marljivo taj list sve se više u tom usavršavaju. Jedan takav eklatantni slučaj doživio je društveni tajnik prije par godina u malenom primorskom seocu Antovu. Bio je naime gostom kod župnika u Triblju (Vinodol), gdje je sakupljenom narodu držao praktična predavanja o novom naprednom načinu pčelarenja. Među slušateljima se je osobito isticao neki Blašković iz Antova, tvrdeć, da on već par godina pčelari u uzor-džirzonkama, što ih hrv.-slav. pčelarsko društvo preporuča. Na upit kako je došao do tih uzor-džirzonaka, priznade, da ih je sam napravio i to lih po uputi, što ja je čitao u „Hrvatskoj Pčeli“, a koju je pozajmljivao od mjestnog učitelja. Sličnih primjera doživjesmo i više, a koliko ih ima, za koje ne znamo, pa nam to samo može služiti nepobitnim dokazom, od kolike je važnosti jedno popularno pisano i dobro uređivano pčelarsko glasilo.

Predstavka

kongresa hrv. i srp. pčelara u kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji, koja je podastarta vis. kr. hrv.-slav.-dalm. zemalj. vladi, odjelu za bogoštovlje i nastavu u Zagreb.

(U predmetu osnivanja školskih pčelinjaka pri pučkim školama).

Visoka kralj. zemaljska vlado!

Kulturno napredni narodi teže za što većim blagostanjem. Ono ih budi na ponos, te im osniva slobodu njihovu. Znajući to otadžbenici pojedinih naroda, nastoje, da u narodu svom šire kulturu, te dignu blagostanje njegovo.

I u Hrvatskoj nastoje rodoljubi, da narod svoj kulturno, a po tom i materijalno podignu. Ako igdje,

u našoj je domovini takovu patriotičnom radu široko polje, jer je narod u Hrvatskoj za inim narodima kulturno dosta zaostao, a sa materijalne bijede ostavlja rođenu grud, da u dalekim zemljama traži zaradu, a po njoj opstanak svoj.

Istina, da je tim prekrnim odnošajima u prvom redu sam narod kriv, ali su tomu krivi i mnogi drugi uzroci. Te uzroke istraživati nije zadaća ovoga kongresa pčelara, ali je zadaća njegova, da narodu u kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji pokaže

vrelo, sa kojim bi si materijalno blagostanje mogao podiћи i unaprijediti. To vrelo bilo bi — napredno pčelarenje. Tu našu tvrdnju, da je napredno pčelarenje kadro, da u narodu materijalno blagostanje znatno podigne, neki krugovi uzimaju običnom frazom, ne vjerujući dakako toj tvrdnji.

Nu mi pčelari, koji pomno pratimo rad drugih naroda, znamo, da ti narodi sa naprednim pčelarenjem privređuju mnoge milijune kruna. Kad bi u nas bila uvedena statistika i za pčelarstvo, mogli bi nepobitnim brojevima dokazati, koliko si naš narod već u današnjim prilikama, u kojima se u nas pčelarenje nalazi, novaca zarađuje, a koliko bi si tek mogao privređivati, da je ono u narodu u svim krajevima i u svim slojevima rašireno, kako bi prema prirodnim pogodnim prilikama moglo biti.

Za taj golemi prihod od pčelarenja znadu rodoljubi u naprednim zemljama, pa za to i nastoje, da ga u svom narodu što većma rašire. Ali u tim zemljama oko širenja pčelarstva nastoje svi slojevi društva i sve upravne oblasti. U Hrvatskoj i Slavoniji je to polje rada prepušteno pojedinim pčelarima, te vrlo skromnom broju pčelarskih društava i zadruga. Naravno, da i ta društva ne moguše još čudesa stvoriti, jer im manjka moralna pripomoć upravnih oblasti, bez koje im trud i muka tek korakom puža napreduje. Dok u susjednoj Bosnoj i Hercegovini državna oblast pogođuje naprednom pčelarenju tim, što napredne pčelare oslobađa od plaćanja desetine i dok su tamo rijetke žandarmijske i financijalne postaje, pri kojima ne bi bio pčelinjak, dotle su u Hrvatskoj i Slavoniji rijetke pučke škole, pri kojima bi postojao pčelinjak za pouku školske mladeži u toj grani narodne privrede.

Pučko je učiteljstvo u nas većim dijelom pčelarenju nevješto, jer nije imalo prilike, da se u toj grani gospodarstva podučiti i uvježba. Naravno, da je pčelarenje takovu učiteljstvu umjesto vrelom privrede samo na teret. Prijeka bi za to bila potreba, da pučko učiteljstvo na učiteljskim školama ima priliku, da si stekne vještinu u pčelarenju, kako bi tada moglo u mjestu svoga službovanja blagotvorno djelovati poukom mladeži i okolišnoga pučanstva u racionalnom pčelarenju.

Na IX. zasjedanju kongresa hrvat. i srp. pčelara u Đakovu primljen je bio prijedlog, da se predstavkom umoli kralj. zemaljska vlada, da izvoli izdati odredbu, da se pri svakoj pučkoj školi osnuje pče-

linjak. Na tu predstavku stiglo je ovomu kongresu pčelara rješenje, kralj. zemaljske vlade, odjela za unutarnje poslove u Zagrebu od 22. travnja 1911. Br. III. A. 4736. ex 1910., komu je ta predstavka upravljena bila, „da se ne može uzeti u raspravu — uređenje škol. pčelinjaka —, jer sama stvar nije na čistac izvedena sa nadležnim školskim oblastima“.

Prigodom rasprave o gornjem prijedlogu na IX. zasjedanju kongresa pčelara u Đakovu izvolio je izaslanik kralj. zemalj. vlade velemožni g. Dr. Oton Frangeš izjaviti, da se u krilu zemalj. vlade proučava pitanje, na koji bi si način učiteljski pripravnici već na učiteljskim školama mogli stedi što veću vještinu i znanja u svim granama narodnoga gospodarstva, naročito u onima, kojima bi naše pučke škole trebale, da pri obuci posvete osobitu pažnju, kao što su: voćarstvo, peradarstvo, svilgojstvo, krmarstvo, vinogradarstvo, pčelarstvo i t. d.

Na X. zasjedanju kongresa hrvatskih i srpskih pčelara, držanom u Vukovaru na dan 23. kolovoza 1911., bude primljen istovjetni prijedlog onomu na zasjedanju u Đakovu, da se predstavkom umoli kr. zemalj. vlada, da izvoli izdati shodnu odredbu, da se pri pučkim školama osnuju pčelinjaci, a odnosne svote za nje da upravne općine osiguraju u godišnjim svojim proračunima.

Nadamo se, da će visoka kr. zemalj. vlada ovo pitanje ovaj puta sretnomu rješenju privesti.

Na mogući prigovor, da bi to za sada preuranjeno bilo, jer su učitelji većim dijelom još neupućeni u racionalno pčelarstvo, primjećujemo, neka se narednim proljećem košnice sa pčelama postave barem kod onih škola, pri kojima bi se odnosni učitelji izjavili pripravnima, da će se pčelarenjem baviti. Da se dakle pčelarenje pri pučkim školama što većma udomi, potrebno je, da visoka kr. zemalj. vlada, odio za bogoštovlje i nastavu, sporazumno sa kr. odjelom za unutarnje poslove izdade naredbu, da svaka općina u kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji ima u godišnji svoj proračun već za godinu 1912. uvrstiti svotu od 100 kruna najmanje za nabavu košnica i pčelaca, te iste smjestiti budi u školski budi u učiteljski vrt, kako bi naime učiteljima prirodnije bilo, svake pak slijedeće godine isto toliku svotu za nabavu preše za umjetno saće, vrcala i drugih potreština, kao i za posjet pčelarskih tečaja, kongresnih zasjedanja i sastanaka. Tu bi svotu imale općine u svojem proračunu osigurati kroz če-

tiri godine, a iza ovih godimice samo svotu od 50 kruna za gornje svrhe.

Kao što je to kod škol. vrtova, imao bi i sav prihod od pčelarenja pri školama, u koliko je to vlasništvo škole, pripadati dotičnomu učitelju, koji pčelarenje rukovodi.

Pošto se racionalno pčelarenje godimice samo povećava, to bi za slučaj promjene učitelj. osoblja školi imalo ostati inventarno barem 5 košnica sa pčelama napučenih, a k tomu i sve sa prinosom općine nabavljeno oruđe, koje se ima inventarno voditi.

Podastirući ovu predstavku, smjerno molimo, da bi visoka kralj. zemalj. vlada istu blagoizvolila uvažiti i shodne odredbe izdati, što će biti samo u korist dizanju materijalnog blagostanja naroda našega, koji pomoći nužno potrebuje.

U svoj smjernosti bilježi se

Kongres hrvatskih i srpskih pčelara.

U St. Jankovcima, 2. studenoga 1911.

Predsjednik:

Barač.

Tajnik:

Franjo Stigelmajer.

Otrov pčela.

Prof. Dr. Teodor Panzer, javni redoviti sveučilišni profesor bečke univ. napisa je pod ovim naslovom vrlo zanimivi i poučni članak. Izvodi toga članka dobro će poslužiti i nama hrvatskim pčelarima.

Na nijednom području medicine nema tolike zbrke, koliko na slabo obrađenom području o životinjskim otrovima*) uopće, a o pčelinjem naoseb.

Od pamtivijeka znadu ljudi za zmijski otrov, otrov žaba krastača, salamandra i močorada, znadu za otrovne jegulje, pauke, skorpionje, stonoge; znadu za mnoge otrovne kukce, među njima i pčele. Pak ipak od svih otrova danas nam je bolje poznat tek samo jedan i to onaj bapka zelenoga (Lyta vesicatoria-Pflasterkäfer ili bolje poznata spanische Fliege.) Taj se otrov zove: Kantaridin.

Sasma je drukčije s bilinskim otrovima, te poznamo gotovo veliku većinu, kao i njihovo djelovanje na čovječji i životinjski organizam. Poznata nam je njihova kemička građa i konstitucija. Ovi su bilinski otrovi često neophodno nužne lijekarije, koje se u ljekarstvu proizvode na veliko. Poznate su nam i metode, po kojima možemo epredijeliti i neznatnu količinu kojega otrova u tijelu otrovanoga. Što više, danas se već neki otrovi prave u laboratorijima umjetno bez bilina, već iz drugih spojeva i stvari.

Razlog zašto su nam bilinski otrovi bolje poznati leži većim dijelom u tom, što se bilina možemo laglje očuvati, dok nas životinje svojim otrovom napanu iznenada i neočekivano. A drugo, laglje nam je sakupiti i manje je opasno sakupljanje bilin-

skog otrova no onog životinja. Već dobava nužnog broja otrovnih životinja je teška stvar, a i vrlo je opasna, uzimimo na um samo primjer sakupiti mnogo ričovki, poskoka ili pače — čegrtuša. Otrovi kod biljki sadržani većinom ili u čitavoj biljci, ili u njenim znatnijim dijelovima kao: korjenu, listu, stabljici, plodovima ili sjemenkama. Dok je otrov u životinja vezan samo većinom na pojedine vrlo sitne organe. Dakle sakupljanje tekućina iz otrovnica žlijezda vrlo je mučan i tegotan posao, pak je jasno, da sa nekoliko kapi takovog otrova ne možemo proizvoditi pokuse, kao s onima bilinskim, koje možemo proizvesti na kile. Pa sve kad bi i mogli marljivošću sakupiti i veće množine životinjskog otrova opet je jedna velika neprilika. Bilinski se otrovi dadu sačuvati i u osušenom stanju, dadu se otopiti i može se na njih djelovati raznim kemičkim reagencijama, a da se ne rastvore, i razpanu. Životinjski pak otrovi moraju za pokuse biti posvema svježi, jer se brzo rastvaraju i promijene. Već kod najobičnijih kemičkih operacija, otapanja i odlučivanja, kod zagrijavanja, pa već i kod mirovanja se oni rastvore i gube svoja prirodna svojstva. Toga svega nije kod bapka. Njega možemo dobiti u velikoj množini. Otrovi po njegovom čitavom tijelu i ne mijenja se tako lako. Možemo ga proizvesti u formi bezbojnih kristala, možemo ga dokazati i u želucu ili u kojem drugom organu otrovanog kantaridinom. Danas je poznata i kemička narav i sastav toga otrova.

Bilo je vrijeme, kad su ljudi naučali da se destilacijom mravi, dobiva supstanca vrlo jednostavnog sastava $C_8H_8O_2$ a to je mravlja kiselina

* E. St. Faust, Die tierischen Gifte. Braunschweig 1908.

Nu vremenom se uvidilo, da nam sama ta mravlja kiselina ne može tumačiti otrovanja, jer ona slabo djeluje. Trebalo je dalje tražiti. Sad su ljudi zapali opet u drugu pogrešku, pak su mislili, da su ti razni otrovi vrlo kompliciranog sastava i da spadaju u red otrovnih bjelančevina tzv. toalbumina. Kad su pronašli kantaridin palo je ovo mišljenje samo po sebi. Osim kantaridina poznamo još jedan životinjski otrov nešto pobliže, a to je otrov žabe krastače (*Bufo vulgaris*) a zove se: bufotalin odnosno: bufonin. Ni taj otrov nije toalbumin. Kao i kantaridin sastoji se i on od samo ugljika, vodika i kisika. Oba otrova nisu osobito komplicirane građe kao što to vidimo usporedivši ih sa šećerom (saharoza).

Saharoza $C_{12} H_{22} O_{11}$

Kantaridin $C_{11} H_{12} O_4$

Bufonin $C_{34} H_{54} O_2$

No sigurno je ipak, među životinjskim otrovima ima i takvih koji su toksalbumini. Tako su u u spolnim žlijezdama mužjaka mlječnjaka haringe, lososa i nekih drugih riba našli jednostavne protamine, koji u svježem stanju djeluju otrovno, pak ipak su te spomenute životinje sve prije no u običnom životu otrovne.

I zmijin otrov su držali do nedavno toksalbuminom, tek novija istraživanja, barem ona za otrov naočarke (*Cobra*, *Naja tripudians*) pokazala su, da se i on sastoji samo od ugljika, vodika i kisika, i da nije bjelančevina.

Ako i nisu životinjski otrovi komplicirane naravi ipak nam sudeći po ova dva primjera, daju slabu nadu u istraživanje drugih životinjskih otrova.

Dok bilinski otrovi po svome kemičkome sastavu spadaju većinom u kategorije dobro poznatih kemičkih spojeva — a to su aromatički spojevi — to u drugu ruku, kantaridin i bufonin spadaju u grupu slabo poznatih i istraženih kemičkih spojeva. U ovu grupu spadaju poglavito sastojci eteričkih bilinskih ulja kao poimence terpentinsko ulje. Dugo se nisu kemičari odvažili na ovu grupu spojeva, jer su bile velike poteškoće na putu što se ti spojevi lako i brzo raspadaju. Tek zadnjih decenija pronađoše nove metode po kojima su dalje prodrli u poznavanje tih spojeva i njima sličnih. Ta se grupa kemičkih spojeva zove: hydroaromatični spojevi ili erpeni i njihovi derivati

I u tijelu sisavaca pronađoše ovakove hydroaromatične spojeve. Ovamo pribrajaju: neku tvar u

mesu, koju su dugo vremena držali šećerom, a to je inozit, nadalje galna kiselina i životinjski vosak (cholesterin).

Ova spoznaja rađa u nama misao, da su životinjski otrovi samo tvari, koje dolaze i u neotrovnim životinjama, ali se u otrovnim vrstima kao specijum nešto kemički promjene i tako postaju tek otrovne.

Tako je otrov krastače vrlo srodan ovome spomenutom životinjskom vosku (cholesterinu).

Slične prilike nahodimo i u bilinskome carstvu. Užasan otrov muhare (ludare), vrlo je sličan raširenoj tvari u svim drugim gljivama, a koje ipak nisu otrovne.

Spadaju li životinjski otrovi zaista među grupu terpena, moći će se s njima dalje eksperimentirati tek onda kad ih budemo imali kao i kantaridina u bufonina bar nekoliko dekagrama. Inače se osim pukim slučajem, ne da s njima ništa započeti što bi bilo od veće i dalje važnosti.

To smo sve pretpostavili da bolje i laglje razumijemo ono malo što mi danas znamo o pčelinjem otrovu.

Istraživanjem pčelinjeg otrova bavio se Josip Langer. Rezultate svojih istraživanja saopćio je u „*Bienen-Vater*“ (Jahrg. 33. Br. 10. p. 190—195 1901*) Iza Langerova nemamo zabilježiti nikakvog daljnog napretka u istraživanjima toga otrova. Uopće će to biti i teško, dok ne budu kemička istraživanja terpena uznapredovala.

Glavne stečevine Langerove na kemičkome području bile bi ove:

1. Dokaz, da osim mravlje kiseline u soku otrovnih žlijezda pčela ima još neki mnogo žešći otrov.

Dokaz, da pčelinji otrov nije bjelančevina nije toalbumin.

Langer misli, da je taj otrov kad ga se očisti od svih bjelančevina bazička supstancija, jer se tako ponaša prema stanovitim reagencijama. Samo još nije sigurno da li je taj preparat baš sasvim čist otrov ili u njemu ipak ima još nekih drugih sastojina

Mi poznajemo već jedan životinjski otrov, koji

*) Nadalje: Archiv für experimentelle Pathologie, sv. 38. p. 381.

Archives internationales Pharmacodynamie et de Therapie. Sv. 6. p. 181—194. Spomenis za F. J. Picka 1898.

je bazična supstanca, a to je otrov daždevnjaka pje-gastog (*Salamandra maculosa*). Taj otrov pokazuje u kemičkome pogledu srodstvo s nekim bilinskim alkaloidima, kojima pripada primjerice otrov velebilja (atropin) pak strihnin i dr. Možda je dakle i pčelinji otrov donekle sličan ovima.

Pošto ne poznamo taj otrov u čistome stanju, ne možemo ni njegove učinke na nama točno opaziti, možemo opisivati samo učinke manje ili više čistih otopina toga otrova. Pa tako i sitna kapljica otrova koja ulazi žalcem u ranu nije čisti otrov, već vodena otopina, koja sadrži uz sam otrov i druge tvari, kao bjelančevine, mravlje kiseline, kuhinjske soli, kao i druge soli. Ovih će inih tvari pače biti više nego samoga otrova.

No ubod pčele ne ovisi samo o tom otrovu, nego je to kao i kod ugriza muhe i drugih sasna bezazlenih kukaca, koji svojim ubodom ili ugrizom proizvedu opasne bolesti, teške upale, dobrac. Uzrok ovim bolestima nije nipošto ubod ili ugriz i otrov, već su većinom uzrokom niže biljke (gljivice, bakterije). Kukci su ove bakterije prenijeli s bolesnika, crkotina j ubodom ih ucjepili zdravome individu. Slično se primjerice prenose teške groznice ubodom moskita, a nova sanljiva bolest muhom Tsetse.

Ipak je Langer mogao ustanoviti, da se otrovno djelovanje pčelinjeg uboda ne osniva na prenašanju bakterija. Ubod pčele sa svojim popratnim simptomima, crvena koža oko uboda, naticanje, bolovi itd. je sličan onim drugim otrovima, koji ne prouzrokuju inficiranu ili otrovanu ranu. Kanemo li otrovnu rastopinu na čitavu kožu, onda ne proizvede nikakova učinka. Drugi izjedajući otrovi, u prvome redu onaj bapka, proizvede na svakom dijelu kože upalu i mjehuriće. Sluznica, navlastito pak nosna sluznica, je i neoštećena vrlo osjetljiva za učinak pčelinjeg otrova. Ako n. pr. stucamo u mužaru nekoliko osušenih pčelinjih žalaca, to je već dovoljno da okolo stojeće osobe stanu kihati, oči im zasuze, a u stanovitim prilikama mogu se zadobiti i zapaljenja oči. Vrlo osjetljive su oči kunića. Malo takve otrovne otopine već prouzrokuju žestoku nateklinu kapaka, da se oko jedva može otvoriti. Tek za nekoliko dana prestaju ove pojave.

Ako je nekog ubola pčela, to se učinci, ako se ništa ne čini i ako ubodeno mjesto grebanjem ne dražimo, izgube iza nekoliko dana. Dobro i pouzdano ljekovito sredstvo proti ubodu pčele mi faktično

ne poznamo, jer salmiak (amonijak) nije takovo sredstvo. Tu i tamo ima slučajeva, da iza uboda pčele nastupaju: zimnica, groznica, glavobolja, poremećenje udaranja srca, neki put nesvestice i delirij. A znadu se pojaviti i grčevi. To je znak, da se otrov od rane proširio po čitavom tijelu. Da istraži i ovakove slučajeve Langer je uštrcavao pčelinji otrov u tjelesa različitih životinja. Životinje se obično snuždiše i nijesu htjele jesti. Ako je bio učinak intenzivniji, nastupiše izraziti grčevi. Na uginulim životinjama kad ih obduciraše naiđoše na krvarenje u mozag i druge organe kao i na kemičku promjenu krvi, sve pojave, koje se pojavljuju i iza otrovanja otrovom nekih zmija.

Francuz C. Phisalix u svojim: »Comptes rendues de l'Academie des sciences, tvrdi na temelju svojih pokusa otrova na vrapce, da pčelinji otrov sastoji od triju različitih otrova. Jedan prouzrokuje upalu ubodenog mjesta, drugi djeluje da proizvodi nesvjesticu, a treći grčeve. Prva dva otrova da potiču iz kisele žlijezde, a treći iz alkalične žlijezde pčele. Poznata je činjenica, da mnogi pčelari tekom vremena postaju kao imuni proti pčelinjim ubodima. Ta se imunost zna preko zime izgubiti, pak je valja novim ubodima u proljeće opet steći. No pri tom su kod različitih osoba i velike razlike. Najbolje bi bilo da smo neosjetljivi za pčelinje ubode uopće, pak da ne osjećamo ni prve ubode. Tako je primjerice već pošlo za rukom učiniti neke životinje neosjetljivima za zmijski otrov, a onda se od ovih životinja može dobiti imunserum.

Svakako je interesantno da ima životinja koje su od iskona neosjetljive za neke vrsti otrova. Poznato je, da je jež imun proti zmijskome otrovu. Krastače i zmije su neosjetljive za vlastiti otrov. Kako god se laiku čini u prvi mah čudno, da ljudi svaki otrov iskušaju, da li se njime mogu koje bolesti liječiti, ipak je tako. I samo na taj način prošli su do sada veliki broj najvrijednijih ljekarija.

Već odavna tvrde neki pčelari, da se ubodima pčela može liječiti nekoje bolesti, imenito tvrdokorni reumatizam. Meni je poznato, da je i naš urednik, mogu reći, uspješno liječio tešku glavobolju i reumatizam. Samo kad o tom spominje, obično se ljudi smiju i izruguju. Međutim oni, koji ozdrave, oni ga hvale.

U novije vrijeme zanimalo se za tu pojavu i neki liječnici, pak je stadoše sistematski upotreblja-

vati. — Praktičnog će pčelara osim ovih navedenih stvari zanimati i druga ne manje važna pitanja kao: zašto je ubod mlade pčele slabiji od onog starije, zašto su ubodi ljeti žešći no u proljeću. Zašto su razne rase pčela i različno otrovne, može li se na

otrov pčela djelovati hranom, pašom itd. Sve su to pitanja, koja čekaju na odgovor, ali to će biti tek onda moguće, kad budemo znali više o tome otrovu, no što danas znamo.

D. G.

Pčele spasiše život ocu i sinu.

(Istiniti doživljaj)

Učiteljski sin, koji je polazio gimnaziju, pa jer je dobro napredovao, običavao je otac s njim o praznicima putovati. Tako je to bilo i prošle godine. Sin je svršio V. gimnazijalni razred sa odlikom, a otac odlučio udovoljiti gorućoj želji sinovljevoj, pa će ga povesti do divnog našeg Jadranskog mora. Prve polovice mjeseca srpnja spremiše se oni dakle na to oveće putovanje.

Bio je baš četvrtak, kad naumiše popoldšnjim brzim vlakom do Rijeke, da tako uz put mogu razgledati i gorski kotar. Kad su se već sa svojima na domu oprostili i pošli, dotrči susjedov dječko i javi učitelju, da mu se je jedan pčelac izrojio, a roj već na tankoj šljivovoj grančici vjesi. Sin, koji je višeput čuo, da srpanjski rojevi i onako ne vrijede mnogo, reče ocu, da je već vrijeme za vlak, pa da se ne zaustavlja radi jednog nevrijednog roja. Ocu se ta sinovljeva primjedba nije baš svidala, pa će sinu: „Sinko moj, a kako bi nama bilo, da na svom putovanju ne dobijemo stana, pa kad bi morali stanovati pod vedrim nebom.“ On zbaci sa sebe putno odijelo, pa goloruk praznom košnicom u ruci potrči u vrt i strese roj. Dok se je roj smirio i dok ga je učitelj u praznu džirzonku smjestio, prošlo je 20

časaka, a naši putnici zakasniše na vlak. „Ne bilo veće nesreće“ reče otac sinu „pa ćemo sutra jutarnjim vlakom na put“

Sutra dan, kad su došli na kolodvor, imali su šta i čuti. Glavar postaje, znanac učiteljev, pripovjedi im, kako je jučerani popoldasni vlak sišao sa tračnica i survao se preko nasipa u dubljinu od kojekakvih 30—40 metara. Sva sila putnika zadobiše manje ili veće ozlede, a mnogi od njih nadoše u ponoru svoju smrt.

Sav prestrašen na ove glasove, pogleda sin oca i reče: „Eto vidiš oče, one mile naše pčelice, na koje sam se bio jučer tako razljutio, spasiše nam život.“

Kad su se obojica sa svoga prekrasnoga puta opet živi i zdravi povratili kući, prvo je bilo ocu i sinu, da pogledaju onaj roj, radi kojeg su morali svoje putovanje odgoditi na drugi dan. Roj se je za čudo vrlo lijepo razvio, pa ima već danas (koncem srpnja) 16 posve izgrađenih, leglom i medom punih, okviraca, a uz to krasnu mladu oplodenu maticu. Ele i kod pčelarstva vrijedi ona: „Ne ima pravila bez iznimaka.“

K. D.

Dopis iz Komarnice.

Toneljeva košnica ili košnica bez dna.

Mogu Vam obznaniti da je košnica bez dna od velike vrijednosti, osobito sada u zimsko doba, kada pčele ne mogu van da si svoj pod očiste, a ni pčelar ne smije da pčele uznemiruje, čisteć sam, jer si pčelama škodi. Svaki pčelar dobro znade kako pčele ne trpe u košnici mrtvih tjelesa svojih drugarica. Čim koja uginu odmah ju nose van da im ne okuži njihov stan, jer sigurno znamo svi dobro da kada se ne bi n. pr. jedna štala čistila, što bi bilo od smrada, a što bi istom bilo kad bi konj ili go-

veće uginulo pa ga ne bi čovjek uklonio, ta bio bi čitav kužni stan. Ako i jest pčela taklo mala i ako spada u vrst kukca, ipak pčela ljubi čistoću i kao da se boji od mrtvih svojih drugarica. Imao sam prilike razmatrati ove mekane zime, čim je sunce obasjalo jedan dan, a bilo je i toplo, da su pčele izlazile, jer su se probudile od sna, pa što sam vidio, vidio sam kako im je najveća briga da uklone svoje mrtve drugarice, vidio sam kako se sirote brinu da očiste svoju košnicu, kako se neizmjereno pate sa mrtvim svojim drugaricama.

Ali u košnici bez dna toga nema, jer svaka mrtva pčela čim dođe da uquine, eno je odma van ispadne, te tako držim, da je od velike vrijednosti košnica bez dna za čuvanje zdravlja pčelice. A kamo ona svaka druga nečist, koja pada preko zime od pčelinjeg klupka, pada odmah dole van. Pa i za glavne paše su jako dobre i napredne.

I za med su vrlo dobre, što imaju nad sobom poluokvire sasma mi se dopada, jako brzo se u njoj velik broj naroda napuni, ali i ove košnice bez dna dale su mi toliko meda kao i onaj pčelac kojem nisam dao rojiti, premda su sve bili rojevi od prošlog proljeća, samo što su ove košnice dosta teške za praviti, pa zato nebi ni svaki majstor postigao praktičnost, a kamo li sami, da prave, koji nisu učili stolarskog posla. Ali zato ima ljudi koje i ja poznam makar nije učio zanata nikakova, ali što očima vidi ono i napravi. Što se tiče ove košnice bez dna najviše zadržaje u sebi zdravstvenost, a k tomu još naprednost.

Pčelarstvo g 1911. u okolici Nove Gradiške.

God. 1911. bila je sasna loša za pčele, proljeće sasma nepogodno, da su silne pčele izginule, koje su išle po vodu, od nahlade. U svibnju mjesecu silne su pčele izginule tako da premda je silno leglo nadomješćivalo, ipak su košnice bile sa malom družinom i premda sam ja nastojao, za što ranijim rojem, ipak ga nisam dobio do prvog lipnja. Moje su se pčele izrojile do polovice lipnja, ali pčelaru u prostim košnicama, mojih susjeda, istom su započele rojenje polovicom lipnja, kada je nastala glavna

paša livade u cvijetu a trajala je do desetog srpnja. Obično kod nas paša traje od proljeća pa do prvoga mraza u jesen, ali ove prošle godine prestala je sasma polovicom srpnja tako da poluokvire, koje sam izvrcao polovicom srpnja, nisu pčele u njih ništa više nosile nego su ostali prazni i prazne sam ih izvadio van. Uzalud sam imao pčelaca jakih, koji su nasijedali kao da će se rojiti, ali nisu imali što da nose jedva da su si priskrbile za zimu. Mogu Vam obznaniti, da pčele koje su se razvijale bez pripomoći pčelareve, te su nastavile rojenje kako sam već reko polovicom lipnja te za one glavne paše su se bavile rojenjem. U tom paše ne stalo, a rojevi nit su saća dokraja izradili, nit su meda za zimu spremili. I najvještiji pčelar u okolici mojoj bi se prevario. Držim da će do proljeća mnogo pčela u ovoj okolici stradati od nestašice meda to jest gladi, a i zima kako već vidimo nije baš zgodna za pčele.

Med su pčelari u prostim košnicama prodavali u jesen kada su pčele tušili, kilu po 40 novčića, dođim sam ja vrcani med na placu prodavao kilu 80 novčića. Lioiteri su prodavali kilu po 60 novčića, ali nije bio čisti med nego primjesa.

Ovako je bila godina prošla 1911. a dao Bog i ja se ufam svima pčelarima godina 1912. bila za služna i korisna. Dao Bog, da nam se zaostali trud naplati bujnijom, cvijetnijom i plodnijom godinom, te svima pčelarima kličem, da radosno čekaju proljeće mio mirisavo cvijeće, kuda nam pčelica krilatica lijeće.

Ivan Pavković,
seljak.

Zapisnik.

redovite sjednice »Hrv. slavonskog pčelarskoga društva« u Osijeku, održavane dne 10. veljače 1912. pod predsjedanjem društvenoga predsjednika blagorodnoga gosp. Maksimilijana Pichlera. Prisutni su p. n. gg.: Leonardo Fichtner, Bogdan Penjić, Ivan Rogić, Antun Simon i Franjo Sudarević.

I. G. predsjednik Maksimilijan Pichler otvara sjednicu i pozdravlja prisutne odbornike kao i čitav odbor, pripominjući, da je to prva sjednica pod njegovim predsjedanjem. Želi društvu što bolji napredak, kako bi se racionalno pčelarenje što više proširilo u narodu našem, koje će mu donošati lijepu korist za mali trud. Na to čita g. predsjednik zahvalu preuzvišenoga gospodina društvenoga pokro-

vitelja dra. Teodora grofa Pejacsevicha na brzojavni pozdrav iz bivše glavne skupštine. Brzojav glasi: »Srdačno se zahvaljujem na ljubeznom pozdravu iz skupštine našega društva«. — Grof Pejacsevich, što sjednica prima na znanje.

II. G. tajnik Bogdan Penjić priopćuje, da je uprava za danas sjednicu zakazala radi lista »Hrvatske pčele«. Danas se imade zaključiti, hoće li društveni organ i dalje izlaziti, hoće li ga moći društvo i dalje izdavati, jer društvo ne ima potrebitih sredstava, pošto nije bila još subvencija od vis. kr. zem. vlade doznačena. Danas međutim može tajnik — poslije saziva sjednice — s veseljem priopćiti, da je u to najnezgodnije vrijeme otpisom

vis. kr. zem. vlade, odjela za unutarnje poslove od 19. siječnja g. 1912. br. III 343. u ime zemaljske subvencije i potpore za izdavanje mjesečnika „Hrv. pčele“ doznačen iznos od 1200 K za godinu 1911. a podjedno visoka vlada traži prepis zapisnika posljednje društvene glavne skupštine kao i tajničkoga i blagajničkog izvještaja zajedno s popisom društvenih članova kao i upravnoga odbora. — Prima se, sa zahvalom na znanje tim, da će se visokomu pozivu udovoljiti.

III. G. tajnik saopćuje uprav. odboru, da je drveni stalak za društvene košnice, koji se nalazi u bivšem školskom vrtu loš i trošan. — Odbor zaključuje, da se umoli veleslavno gradsko poglavarstvo, da ono izvoli dati zgodniji stalak napraviti, pošto je gradsko poglavarstvo u svoje vrijeme obreklo to učiniti, kad je dalo trošni društveni paviljon porušiti.

IV. G. tajnik priopćuje uprav. odboru, da na

žalost s tehničko-financijskih razloga i odnosa nije mogao izdati list „Hrvatsku pčelu“. — Zaključuje se isplatiti tiskari zaostali dug za društveni organ i odmah izdati dvostruki broj za mjesec siječanj i veljaču još ovoga mjeseca, kako bi što prije došla »Hrvatska pčela u čestite domove hrvatskih pčelara i drugih prijatelja racionalnoga pčelarenja.

V. Društvena uprava razašilje vrlo dobro i valjano napravljene uzor-džirzonke našim pčelarima. Tajnik priopćuje, da te košnice pravi društveni član Aleksander Blaževac.

Pešto drugih predmeta na dnevnom redu nije bilo, zaključio g. predsjednik sjednicu

U Osijeku, dne 10. veljače 1912.

Maksimilijan Pichler,
predsjednik.

Franjo Sudarević,
perovođa.

Bogdan Penjić,
tajnik.

Razne vijesti.

† Ivan Maširević, prota, gimnazijski katiheta, član književnoga odjelenja „Matice Srpske“ i urednik „Bačkoga Prijatelja“ preminuo je 24. siječnja t. g. u Karlovcima. Pokojnik je bio nekoliko godina odgovornim urednikom „Srpskoga Pčelara“ i poznat kao jedan od najoduševljenijih pčelara u srpstvu. U srpskoj pravoslavnoj bogosloviji u Karlovcima predavao je Maširević uz crkvene predmete i pčelarstvo. Velezaslužni je pokojnik sve, a osobito srpske pčelare u velike zadužio svojom neograničenom ljubavi prema pčeli i svojim izvrsnim književnim radom, zato mu budi vječna slava! B.

Odlikovanje. Veleč. g. otac Milutin Stojadinović, dugogodišnji namjesnik manastira u Jazku, revni pčelar i odbornik kongresa hrv. i srp. pčelara i srp. pčelarske zadruge rumske, odlikovan je od srp. pravoslavnog patrijarha Lukijana Bogdanovića, za svoje revno službovanje i unapređivanje manastira u Jazku, crvenim pojasom i svilenom kamilavkom. Ovo se odlikovanje veoma rijetko kada i samo u iznimnim slučajevima podijeljuje pravoslav. redovničkom osoblju. Stoga srdačno čestitamo našem pčelarskom prijatelju. O djelovanju njegovu na polju pčelarstva i manastirski pčelinjak predočila je „Hrv. Pčela“ prije 2 godine u posebnom članku.

Pčelarska udruga. Glasilo hrvatske ujedinjene stranke u Varaždinu „Naše Pravice“ javlja, da se u gradu Varaždinu sada ozbiljno radi, kako bi se osnovala pčelarska udruga. Glavni pokretači toga jesu tamošnji građani Ferdo Paar i Slavoljub Majcen, kojima se imaju prijaviti oni, koji žele stupiti u tu udrugu. Članovi udruge uživati će značne

pogodnosti i dobivati će sve nužno pčelarsko oruđe, pa i strojeve uz umjerenu cijenu na obročno plaćivanje; početnicima će udruga davati upute, a za prvi početak i pčele itd. Osim svih tih pogodnosti, preuzimati će udruga od svojih udugara i sve pčelinje proizvode, te nastojati, da se ti proizvodi uzmognu što bolje unovčiti. Mi se toj lijepoj i plemenitoj namisli možemo samo radovati, pa dao Bog, uspjelo što bolje. Vivat, crescat, floreat! B.

Pčelarstvo u Belgiji je jako rašireno. Pčelarskih zadruga ima 219 sa 6435 članova. Te zadruge spojene su u 10 sveza. Odaslanici tih sveza sačinjavaju sindikalnu komoru pčelarstva u Bruzellesu. Komori je svrha braniti i unapređivati interese pčelara predavanjima, tiskom, izložbama, nagradama itd. B.

Pčelarska udruga u Jastrebarskom obdržala je u nedjelju 4. veljače t. g. svoju II. redovitu glavnu skupštinu, koja je bila lijepo posjećena, sa ovim dnevnim redom: 1. Pozdrav predsjednika; 2. Izvještaj o radu udruge u god. 1911.; 3. Izvještaj o stanju imovine; 4. Pretplata na „Hrv. pčelu“ uz popust; 5. Razni predlozi; Uplata članarine.

Neosjetljivost pčelara spram pčelinjeg uboda. Dr. Langer poslao je okružnicu svim pčelarima u kojoj ih moli, da mu priopće u kojem su stupnju postali neosjetljivi za pčelinji ubod. Iz prispjelih odgovora vidi se da su 144 pčelara tekom vremena izgubili osjetljivost za pčelinji ubod, 9 tvrde, da su od poroda već neosjetljivi, dok 26 tvrde da su i nadalje unatoč pčelarenju ostali za ubod osjetljivi

Poznato je, da se ova neosjetljivost postizava tim, da se pčelar daje više puta ubosti, i polako se priuči na otrov pa postaje neosjetljiv. Broj je pčelinjih uboda u tu svrhu različit, kod nekih su dovoljna 30, a kod nekih 100 i više uboda. Naravski, da se upotrebljuje množina raznih sredstava, da se djelovanje pčelinjega otrova oslabi n. pr. duhanski sok, slana rakija, rum, voda, salmijakova žesta, selterska voda ili kiselica, ilovača, slina i luk, konačno topli oblozi i masaža. Dr. Langer je opazio da dobro djeluje i 5 % otopina kal. hipermagana, i preporuča uštrcavanje pod kožu. Nu i ovakova se otopina mora razrediti 1:40 ili 1:20. Pčelinji je otrov vanredno teško rastvoriti, bilo tušenjem bilo zagrijavanjem bilo alkoholom. U običnom životu pripisuje se otrovnost mravjoj kiselini, što ne može biti, jer kiselina lako ispari, dok je pčelinji otrov i toplinom ne rastvoriv. Čini se, dakle to biti nekaki alkaloid, među koje spadaju najjači biljni otrovi.

Ispravak.

U 11. i 12. broju »Hrv. Pčele« od prošle godine na str. 83. stupač drugi u članku »Cvijetni prašak ili pelud« nalazi se tiskarska pogriješka koja glasi: »Uzgojitelji životinja došli su iskustvom do zaključka, da učitelji u uskom rodbinskom vezu imaju slabiji podmladak ali sa povećanom manom, koja se osobito u rodbinstvu ističe«. Ovaj stavak ima ovako glasiti: »Uzgojitelji životinja došli su iskustvom do zaključka, da roditelji u uskom rodbinskom vezu imaju slabiji podmladak i sa povećanom manom, koja se osobito u rodbinstvu ističe«.

Književni oglas.

Poznati srpski pčelar Svetozar Gavrilović, urednik »Srpskog Pčelara« u Beogradu (Vidinska br. 3) izdao je:

„Praktično pčelarstvo“ za potrebu početnika.

(Raspored radova na pčelinjaku preko cijele godine po mjesecima.) II. potpuno iznova pregledano i popravljeno izdanje, sa preko 170 slika u tekstu.

Sadržina: Predgovor. — Koristi od pčelarstva. — Čega sve ima u košnici? (u najkraćim potezima najnužnije iz života i razvika pčele). — Pčela organska složena jedinica. — Matice. — Trut. — Pčele. — Nasad, leglo, mlád. — Zakoni života i razvika pčele: zakon umnoženih tronedjeljnih rokova — osnovni oblik pčelinje jedinice: Pčela okupljena u roju. — Pčela na zimovniku — sklop i razmještaj pčelinjeg gnijezda. — Najbolja košnica za pčelu. — Voština ili sat. — Vosak, lem, rđa i med.

Raspored radova na pčelinjaku preko cijele godine po mjesecima.

Mart.

Zasnivanje pčelinjaka; Kupovina košnica. — Mjere smotrenosti pri otvaranju okvirne košnice. — Duvaljke.

— Za zaštitu lica. — Prijenos kupljenih košnica. — Izbor mjesta za pčelinjak. — Namještanje košnica. — Naseljavanje okvirne košnice: nametanje vrškara na okvirnu košnicu — podmetanje vrškara pod okvirnu košnicu. — Postupanje s pčelom. — Prvo udešavanje košnica za lakše rukovanje s njome. — Smotra košnica s proljeća: Rasklapanje košnica. — Prva letimična smotra košnice i smotra skroz — Gotovina. — Raspoznavanje jaja i uljeva. — Matice trutša. — Bezmatka. — Lažna matice (ili pčela koja nosi jaja). — Stanje legla. — Jačina presada ili jakosti i slabe košnice. — Proliv i srdobolja. — Pustoš u voštini od miševa ili od moljaca. — Čišćenje košnica — Čuvanje presada od lažnoće. — Zdravlje i stanje presada: načela u opšte. — Pčele tuđice, krađa, pljačka ili otmica na pčelinjaku. — Pojenje košnica i pojila.

April.

Podsticanje blagovremenog razvijanja presada u proljeće: Propisno proširivanje gnezda. — Središnje proširivanje gnezda. — Proširivanje gnezda s krajeva. — Prometanje spolnog nagona u nagon za gradnju voštine. — Proširivanje gnezda odjednom. Pajačavanje ili združivanje presada. — Materijal za pojačavanje daju najjači presadi. — Podsticajno ili špekulativno prihranjivanje. — Voština u košnici: Zamjenjivanje rđavog sata i smotrenost pri dodavanju okvira. — Pomještanje i vađenje kao i dodavanje saća. — Pomještanje saća s leglom. — Umetanje praznog saća u gnezdo. — Vještačka voština: Namještanje voštine u okvire. — Umetanje okvira s listom vještačke voštine u košnicu. — Gradnja voštine u presadima: roj goljak za izradbu voštine. — Medni sat. — Započeci. — Razmak okvira. — Razmjer leta. — Mediste i podbirače. — Zimnje pokrivalo. — Pčelinja čuma ili trulež legla.

Maj.

Poboljšavanje pčele. — Otvaranje više mjesta u košnici. — Dalje mjere za ometanje rojstva. — Posljednje mjere za uzdržavanje rojstva: oduzimanje matice — ograničavanje matice na suženo gnezdo. — Med u saticima — boksovi i sekije. — Rojstva: Postanak roja. — Prvenac. — Mladak (drugovac, trećak). — Parojak. — »Bijele Pčele«. — Hvatanje roja. — Namještanje košnice za smještanje puštenih pa uhvaćenih rojeva. — Njega roja. — Vještačko rojenje: Roj doletarac (na let). Roj smajanac ili zbrisanac. — Način vještačkog odgajivanja matice s vještačkim razmnožavanjem presada u cilju povećanja pčelinjaka. — Isti način na osnovici prirodno rojenja. — Uzdržavanje daljeg izrojanja po puštanju roja prvenca. — Iznalaženje matice, kad treba da je uhvatimo. — Dodavanje matice i matičnjaka. — Mjere smotrenosti i postupak pri dodavanju matice. — Jek medonosna, prostranstvo potrebno presadima, promajivanje.

Juni.

Jek medonosna i postupci za dobivanje boljih prinosa u medu (razni načini pčelarenja). — Našta treba motriti pri namještanju medista. — Doba za oduzimanje meda i med razne kakvoće. — Vađenje satova s medom. — Pčelinji izgoni. — Količina meda koju treba ostaviti pčeli. — Kako treba da je mjesto, na kome će se med istresati i u sudove puniti ili preručivati? Istresalice za istresanje meda. — Sudovi za med. — Med u saću. — Topljenje i ceđenje voska. — Zastoj i opadanje u razviću presada. — »Med rodi na osovini« ili putničko pčelarenje.

Juli i August.

Proliv vodnja voska i gradnja sata. — Rojevi preteranci i preterivanje pčele iz vrškara. — Nadzor nad presadima. Čuvanje saća. — Podsticajno ili špekulativno prihranjivanje preko leta. Kupovina presada goljaka, pri oduzimanju meda iz vrškara,

da ne bi bili ugušeni. Kupovina meda muljanika Setva biljaka koje služe presadima za pribiranje rđe ili ovijetnog pra u jesen. — Leptir mrtvačka glava. — Pčelinje vaši.

Septembar i Oktobar.

Jesenje podsticajno prihranjivanje: Način prihranjivanja. — Jesenja smotra i pripreme za uzimljanje presada: Stanje voštine i zimnice. — Stanje presada i pojedinih mu pripadnika. Sirup umjesto meda i u nedostatku meda. — Rđa (cvijetni prah). — Smotru treba preduzeti što pre zbog moguće potrebe, da se prihranjuju presadi radi popune zimnice. — Posebno postarati se za košnice matičarke. — Posljednje mjere pri uzimljanju.

Novembar, Decembar, Januar i Februar.

Neophodnost zimnjeg mirovanja. — Zimnje prihranjivanje u krajnjoj nuždi. Hraniljke za prihranjivanje iz nužde. Recepti za šećer u pečatima i u kaši. Štetne strane davanja tečne hrane zimi. — Posljednje mjere. — Smotra materijala. — Časovi odmora i zaludnice. — Cvetni prah i voda, pojila.

Pogovor.

Djelo obuzima 12 i pol štampanih tabaka, a stoji za pretplatnike 2 krune.

Oglasi.

Šaljite pretplatu!

U zaključnom broju od prošle godine samostalno sve naše poštovane pretplatnike, da nam se pretplata za ovu godinu što prije pošalje, da nam se mogemo označiti nakladu i uvesti red u administraciju, ali ta naša molba ostade glas vapijućega u pustinji. Do danas nismo primili ni tih nekoliko pretplate, da možemo namiriti trošak za ovaj dvostruki broj »HRVATSKE PČELE«. Molimo dakle ozbiljno sve naše pretplatnike, a osobito slavna općinska poglavarstva, koja namiruju pretplatu za svoje područne škole, da nam se pretplata za tekuću godinu, kao i suostala pretplata za prošlu godinu što skorije pošalje pošt. doznačnicom i to u Oštjek III.

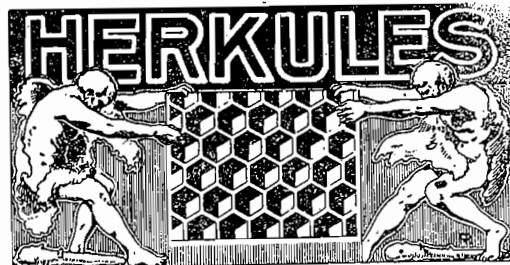
Uredništvo »HRVATSKE PČELE«.

Posor pčelari!

Tko si želi nabaviti rojeva, neka se obrati d pisuicom, barem do konca ožujka t. g. na uredništvo »Hrvatske Pčele« u Oštjek III. Jedan roj prvenac stojiće ovdje 9—10 kruna. Članovi hrv. slav. pčelarskog društva i pretplatnici »Hrv. Pčele« uživaju 10% popust. Rojevi se razasliju u

posebnim drvenim škrinjicama, a jedna se takova škrinja sa dva okvirca saračunava sa 2 K. Naručitelji mogu poslati i svoje vlastite škrinje. Kod narudžbe neka se točno naznači sadnja željes, postaja i sadnja pošta. Za svaki naručeni roj treba poslati barem predujam od 4 K. Uredništvo »Hrv. Pčele« jamči, da će roj prispjeti živ i zdrav do sadnje pošte. Kako budu narudžbe stizale, istim će se redom i rojevi razaslijeti i to počam od mjeseca svibnja t. g.

Upozorujemo, da je naša pčela križana sa talijanskim pčelom, pa je za to ustrajna i miroljubiva naravi.

Po stručnjačkom mnijenju je ovo saće najsavršenije do danas; pravo remek-djelo. Saće je to tanko kao papir, a lagano kao pero. Komplicirani američki strojevi, kojima se to saće priugotavlja, jedini su u našoj monarkiji, a štiti ih austro-ugarski patenat. »Herkules« saće je danas najsavršenije umjetno saće, a prednost mu je, što je vrlo lagano, tanko i ne oteže se baš ni najmanje. Ovo se saće priugotavlja od čistoga pčelinjega voska; nema u njemu nikakvih primjesa. Na jedan kilogram ide za 1/8 više ploča, nego li ih ima u jednom kilogramu saća, pravljeno Rietscheovim prešama. Prema tomu je »Herkules« saće najjeftinije.

Cijena za svaku mjeru, uračunavajući i embalažu jest:

Žuto »Herkules« saće . 5 K po kilogramu, a

bijelo »Herkules« saće . 6 K po kilogramu.

Pčelari, koji pošalju tvornici pčelinjega voska, mogu dobiti isti kvantum »Herkules« saća, ako naplate samo 1 krunu po kilogramu. Tvornica garantira sa 1000 kruna, da je to saće od čistoga pčelinjega voska, pa se svakoj pošiljci pridodaje pismena garancija.

Umoljavaju se pčelari, da se narudžbe što prije obave.

Tvornica umjetnoga saća:

A. Jos. Wagner, Wien XII.4.

Ovomu je društvu pokroviteljem Preuzvišeni gospodin dr. Theodor graf PEJACSEVICH, vlastelin itd. itd.

Uređuje: Bogdan Penjić.

Izlazi svakoga mjeseca na cijelom arku (8 stranâ). — Članovi društva dobivaju list besplatno. — Ako bi koji od nečlanova taj list želio, može ga dobiti za godišnju pretplatu od 6 kruna. — Oglasi se primaju, te se plaća za petit-pismeni redak 16 fil. — Za inače tiskane oglase prama veličini prostora. — Pretplata, članci, dopisi i razna pčelarska pitanja šalju se na Uredništvo Osijek, donji grad. Društveni član, ako se obveže, da će svake godine priposlati izvoran dopis od najmanje 3 tiskane strane u opsegu u društveno glasilo, može biti po odboru imenovan dopisujućim članom, a kao takav ne plaća godišnjega prinosa.

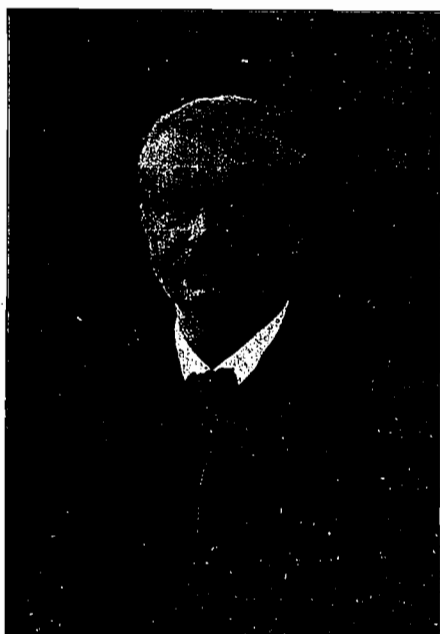
Br. 3.

U OSIJEKU, za mjesec ožujak 1912.

Tečaj XXXII.

Bernhard Rietsche †.

Nema u nas sigurno ni jednoga naprednoga pčelara, koji danas ne bi znao za Rietscheovu ručnu prešu, taj zaista velevažni pronalazak na polju naprednog pčelarstva. Izumitelj te preše, kao i mnogih drugih praktičnih pčelarskih pribora jest Bernhard Rietsche. Taj znameniti promicatelj modernoga pčelarstva umro je nakon dugoga i teškoga bolovanja dne 28. siječnja 1912. u svojoj domaji u mjestu Biberach (Badenska). Velike zasluge toga slavnoga pokojnika zaslužiše, da mu se i mi donekle odužimo, pa da u »Hrvatskoj Pčeli« život i djelovanje toga zaslužnoga muža priopćimo i hrv. pčelarima.

Sl. 2. Bernhard Rietsche †.

Bernhard Rietsche rodio se je 26. studenoga 1855. u mjestu Altdorf (kotar Ettenheim u Badenskoj). Otac mu je bio Ciprijan Rietsche, bačvar u istom mjestu. U mjestu Ettenheim svršio je građansku školu, pa se je posvetio brijačkom obrtu, a kad se je izvježbao u vještom pletenju i češljanju kose (fri-seur), pošao je u svijet. Kako se je osjećao inteligentnijim od mnogih svojih kolega, zalivio je umjetnost i postade predstavljajem. Sa jednom družinom proputovao je tako više njemačkih gradića, predstavljajući mladahnog junaka i ljubovnika. Međutim mu je to neprestano cigansko putovanje dozlogrdilo i on se opet

povrati svomu obrtu, pak se nastani godine 1879. u mjestu Biberach, gdje se je etablirao i 15. studenoga 1881. oženio. Pokraj svoje radnje imao je dosta laznooga vremena; da se je mogao baviti i pčelarstvom. Pčelareći u džirzonkama, sune mu ideja, kako bi si za vlastitu porabu mogao sam napraviti umjetno saće. Razmišljajući o tome i kušajući razna, napravi si god. 1883. kalup od sadre (gyps) i uspio je prilično, ali ga to nije zadovoljilo. Pošto se je Rietsche bavio i galvanoplastičkim poslovima, jer je pomoću galvanoplastike razmnožavao razne klišeje, to je nastojao, kako bi na taj način došao do stalnije i točnije preše za umjetno saće. Nakon mnogih pokušaja, proboraveć pri tom višeput cijele noći, pođe mu tada negda ipak za rukom, da je postavio prešu od tvrde kovine. Kada su se njemački i austro-ugarski pčelari sastali mjeseca rujna 1885. u mjestu Liegnitz (Njemačka), da velikom pčelarskom skupštinom i izložbom proslave 50-godišnjicu pčelarskoga rada neumrloga velikana dra. Ivana Dzierzona, izložio je Rietsche svoju savršenu prešu za pravljenje umjetnoga saća. Za ovaj svoj ženijalni izum nagrađen je Rietsche

sjajnom novčanom nagradom, koja mu je namirila sav trošak svečanoga krštenja svoga prvorođenoga sina Juliusa. Dakako, da se je munjevnom brzinom razglasila na sve strane pčelarskoga svijeta praktičnost ovoga novoga izuma, pa su prema tomu i stizale silne narudžbe. Rietsche je morao svoju radionicu proširivati, dok si nije god. 1886. kupio vlastiti dom, u kom je udesio modernu tvornicu za priugotavljanje ručnih preša za umjetno saće. Deset godina kasnije, dakle god. 1896. poklonio je jednu prešu dru. Dzierzonu, a to je bio 10.000. komad, proizveden u njegovoj radionici. Danas je to već oveća tvornica, kojom rukovode njegova dva sina Bernhard i Julius. Trgovačku upravu vodi stariji sin Julius, a mlađi sin Bernhard, kao izučeni mehaničar, rukovodi tehničke poslove.

Dana 31. siječnja 1912. predani su ostanci toga zaslužnoga i neumrloga muža materi zemlji a dok je pčelara na svijetu, znati će i spominjati ime slavnoga pokojnika Bernharda Rietschea!

Mir i pokoj duši njegovoj!

Uredništvo.

Mjesec travanj.

voga je mjeseca ne samo leglo jako razgranjeno, već ima i mnogobrojno izležene mlade pčele. Kod jačih pčelaca nalaze se već zaležene i zatvorene trutovske stanice, što je siguran znak, da se dotični pčelac pripravlja za rojenje. Štogaod se leglo više množi, to se i hrane više troši, zato, osobito prve polovice travnja, treba budnim okom pratiti razvoj svojih pčelaca, pa koji je pčelac sirotan na medu, treba ga marljivo hraniti, ako želiš da dočeka glavnu pašu zdrav i jak. U neposrednoj blizini pčelinjaka neka bude uvijek vode, jer uz med i cvijetni prašak troše pčele sada vrlo mnogo vode. Tko je sada prinuđen svoje pčelce hraniti, a nema meda, može to učiniti i sa rastopljenim bijelim šećerom. (U jednoj litri vode rastopi na vatri 1 i po kilograma šećera, pa takovom ogustom tekućinom možeš sada hraniti pčelce. Hraniti treba u ovećim obrocima i oprezno, da se ne navabi tuđica.) Tko ima tako udešene košnice, da može hraniti ozgora, taj se ne treba

bojati tuđica, ali tko ih mora hraniti ozdola, taj mora hranu staviti pred večer, a u jutro, što je preostalo, odstraniti. Obično je ovoga mjeseca kod nas jako promjenljivo vrijeme; sad je lijepo i toplo, sad kišovito, a sad opet vjetrovito i hladno. Prema tomu mora dakle i svaki napredni pčelar i svoje poslovanje kod pčelinjaka udesiti. Ako zavlada lijepo i toplo vrijeme, nema prve polovice ovoga mjeseca mnogo posla. Glavni je posao paziti koli na nutarnju, toli na vanjsku čistoću džirzonaka ili košnica; (pod vanjskom se čistoćom razumjeva, odstraniti paučinu pred košnicama, koja jako smeta pčeli u letu). Leta ne treba povećavati, dok ne nastane glavna paša; to osobito vrijedi za slabije pčelce. Kao što sam rekao za mjesec ožujak, to moram i sada naglasiti da se sa košnica ne odstranjuju kaptari, a iz džirzonaka ne vadi mahovina, nego neka sve ostane, kakogod je bilo uzimljeno, jer je sada svakomu pčelcu potrebnija toplina, nego li zimi. Zato ne otvaraj džirzonke niti ne diraj u košnice bez važnog

razloga, a kada to već činiti moraš, učini to, kad je najtoplije (oko poldana).

Od navale tuđica, ako se to odmah u početku primjeti, obraniti ćeš pčelca, ako koso na leto prisloniš komad stakla. Tuđice, navaljujuć okomice na leto, udare na staklo, pak okliznu dolje, pa ako nisu već mnogobrojno navaljivale, one će se daljne navale okaniti. Opaziš li tu navalu tuđica malo kasnije, kad već u većem broju navaljuju, tada ne pomaže staklo, jer ga sruše na plo. U tom slučaju sam ja uspješno upotrebio rukovjet suhe trave ili sijena, koji sam, namočiv ga u vodu, stavio pred leto tako, da su pčele mogle krozanj prolaziti. Tuđica si, provlačeć se kroz mokro sijeno, ovlaži krila, pa je tako za borbu nesposobna, a domaće se pčele od takovih za boj nesposobnih pčela tada lako obrane. Ne pomogne li ni to, tada nema druge, nego dotičnog pčelca, na kog navaljuju, odstraniti sa pčelinjaka, pa ga prenijeti u koji drugi odaljeni pčelinjak ili ga smjestiti na dva do tri dana u koju mračnu prostoriću. Dok se tuđica ne odbije od pčelinjaka, treba pripaziti i na ostale pčelce.

Ako se pčelci lijepo razvijaju, pa i vrijeme ugodi, trebati će već ovoga mjeseca proširiti plodišta. Za nestalnoga vremena, ma bili pčelci još tako jaki, ne treba dirati u plodište niti ga proširivati. Za proširivanje plodišta i to pomoću umjetnoga saća najzgodnije je doba mjesec svibanj i lipanj. Najbolje je proširivati plodište ovako: Za lijepoga i toploga dana povadi sve okvirce sa pčelom i stavi ih u okvirnjaču, a tada stavi dva do četiri izgrađena okvirca do pročelne stijene u džirzonku, a na ove postavi istim redom, kako su i prije bili, sve povadene okvirce sa pčelom, samo pri tom pazi, da ti se ne izgubi matica. Tko dodaje okvirce sa umjetnim satom, neka ih uvijek stavi između dva pravilno izgrađena i zaležena okvirca. Ako je koji pčelac tako jak, da nema mjesta za dodavanje novih okviraca, može se njim pojačavati drugi slabiji pčelac, oduzimajući mu okvirce zrelih leglom, koji treba slabijemu pčelcu

dodati. Ali tu se ne smije pretjeravati, pak se slabijemu pčelcu dodaje samo toliko, što ovaj može pčelom pokriti.

Ovoga mjeseca procvate po vrtovima i vinogradima: kajsija, breskva, ogrozd (*Ribes Grossularia*), ribiz (*Ribes rubrum*) i uopće sve voćke, a na poljanama nalazi pčela već od ožujka procvatu crvenu mrtvu koprivu (*Lamium purpureum*), pak maslačak (*Leontodon taraxacum*). U kojim se predjelima sije repica (*Brassica Napus*), to je prava blagodat za pčelare. Kod nas nastaje glavna paša sa repice oko polovice travnja i traje po 8—10 dana. Ugodi li za cvatnje repice vrijeme, može jaki pčelac nanijeti za jedan dan oko 5—10 kilograma izvrznoga meda.

Dok glavna paša traje ne smije vrcalo mirovati. Čim opaziš u zadnjem do prozora smještenom okvircu da se med u stanicama cakli, izvadi sve do legla medom napunjene okvirce, a na njihovo mjesto postavi prazne izgrađene okvirce. Kad se puni okvirci izvrcaju, učini se isto i kod druge džirzonke, puni se naime izvade, a ovi se izvrcani prazni postave na njihovo mjesto i tako dalje, dok se ne obiđu sve džirzonke. Prema tomu je dakle dovoljno, ako si za glavne paše opskrbljen samo sa 4 do 6 izgrađenih praznih okviraca.

Konačno još nešto glede mjeseca travnja. Ima dosta pčelara košničara, koji ovoga mjeseca svoje košnice nemilice podrezuju, a ima ih i takovih, koji se tome protive, pa ih nikako ne podrezuju. Ni jedno ni drugo ne odobravam. Koliko sam u praksi iskusio mogu savjetovati ovo: „Podrezuj s proljeća košnice, ali što manje i gdje je to potrebno.“ U kojoj košnici opaziš dolje mnogo trutovskih stanica, odreži ih slobodno, ali u radiličke stanice ne diraj, izim ako su pljesnive ili prestare. Nadalje pazi na vrijeme, kada podrezuješ, pa dok se vrijeme ne ustali i dok traju hladni, vjetroviti i kišoviti dani, ne diraj u košnice, jer je baš ovoga mjeseca toplina jedan od glavnih uvjeta po razvitak pčelaca.

Bogdan.

Prošla pčelarska godina.

Polovicom rujna znađe već svaki pčelar na čemu je s dotičnom pčelarskom godinom, jer do toga vremena ne samo što je mogao sav pčelinji proizvod unovčiti ili spremi, nego ujedno vidi, kako će svoje pčelce uzimati.

Uspije li koje godine ovo troje: 1. lijepi i rani rojevi; 2. velik unos meda i 3. za zimu dobro razvijeni i opskrbljeni pčelci, tad se može ta godina smatrati vrlo dobrom.

Takova je godina ovdje kod nas u srednjem

Srijemu bila baš prošla 1911., a njoj bi uz bok mogla stati jedino ona 1906., jer su te dvije godine, a pogotovo lantska donijele lijepu korist naprednim pčelarima. Znamo to ne samo iz vlastitog opažanja, već iz doticaja s pčelarima iz bliže okolice. Tako mi jedan napredni pčelar i ratar veli, da bi se za naše prilike mogao uzeti ovaj račun kod ocjenjivanja dotične pčelarske godine:

1. Vrlo slaba godina 1 amerikanka 5–6 kg meda.
2. Srednja godina 1 amerikanka 10–15 kg meda.
3. Vrlo dobra godina 1 amerikanka 25–30 kg meda, a i više.

Dodati je kod toga, da osobito vješti pčelari znadu za dobre godine pašu temeljito iscrpiti dodavanjem posebnog medišta na amerikanke sa po prilici polovicom veličine donjih okviraca u amerikanki. To je za pokus, prema prošlogodišnjoj uputi g. ravnatelja Barača u »Hrv. Pčeli«, jedan pčelar prvi put nastavio prošle godine na pet svojih pčelaca, a u buduće ćemo i mi ostali njega slijediti.

Za nastavak takova medišta, najbolje se određuju najjači pčelci, kojima se pred početak glavne paše — kod nas [akacije i lipe — dodade s nastavkom do 14 okviraca na izgradnju tako, da isti do glavne paše budu potpuno izrađeni.

Bilo je pravo veselje motriti napredak takovih pčelaca, te veliki iznos meda, koji je u tima iznosio do 40 kg po jednom sanduku.

Pčele navikle na manji prostor u amerikanci u početku nerado prelaze na izgradnju u nastavak, pa ga i nejednako izgrađuju, no tu je briga pčelareva, da zgodnim razređivanjem postigne jednaku izgradnju. Među dva bolje izgrađena, meće se jedan slabije izgrađeni okvirac, pa će onda pčele sve jednako izgraditi.

Taj nastavak stoji na pčelcu samo za glavne paše, svega 3–4 tjedna, a tada se opet skine, okvirci temeljito isprazne, a mogu se i od pčela dati gdje god u prisoju očistiti, a tada zasumporiti i na suho, zračno mjesto, najbolje na tavanu — preko zime spraviti.

Već slijedeće godine je daleko lakši i uspješniji posao sa već potpuno gotovim i priređenim nastavcima. Ti su nastaveci u nekim krajevima već dobro poznati, a gdje je to slabije, preporuča se to na pokus i vrlo zahvalnu uporabu.

Rojeva nije ovuda bilo mnogo, već onako u srednju ruku, no zato bijahu dobri i rojevi i stari pčelci, koji ne rijetko znadu prevelikim rojenjem gdje koje godine, ako to ne bi bilo spriječeno, vrlo oslabiti. Dosta je rojeva i pobjeglo, valjda s nedovoljne pažnje, a ti su gotovo svi bježali jednim smjerom, kod nas prema lipovim šumama.

U mom mjestu Gibarcu ima nas svega oko 9 naprednih pčelara, svi pčelare u Srijemu običnim amerikankama, pa je ukupno dobiveno oko 30 metr. centi meda, koji je bio izvrsne kakvoće te je imao i lijepu cijenu, jer je već sav med koncem srpnja prodan po 90–100 K po metr. centi!

Opazio sam da kod prodaje meda nastaju vrlo lako nesporazumi s kupcima, koji mogu biti i predmetom tužbe i parnica. Tako sam jednog svog seljana preporučio nekom društvu u Kranjsku za 5 q po 100 kruna q. Tvrtka je pristala i obrekla za par dana poslati svoje kante, no tih nema, pa nema. Međutim cijena medu sve više rasla, a pojavili se i kupci iz Rume, Karlovaca i Novog Sada, pa kupovali sav med u selu, a dotični čovjek morao sa svojim medom još uvijek čekati, a bez kapare. Najposlije, prisiljen potrebom, proda svoj med, a za par dana evo kante, koje su već 35 dana očekivane, a uz zahtjev, da se med odmah pošalje. Bilo je posla dok se ta stvar konačno uredila. Osim toga je pčelaru neugodno čekati po 4–5 tjedana iza primitka kapare na otpremu meda. Stoga bi najuputnije bilo, da društva, a i pojedinci, koji se bave kupovanjem meda, izašalju u dotična mjesta svoje činovnike ili povjerenike, koji neka med vide, isplate ga i ubrzo preuzmu, a ne da pčelar mora čekati, sâm med otpremati i još primati prigovore za kvalitetu i imati poteškoće kod isplate.

Kako se iz svega vidi, bila je prošla godina u nas vrlo dobra, a bit će tako i u ostalom Srijemu. Uz sve to su pčelci u jeseni bili lijepi, a i sada prigodom prve revizije opaženo je i dobro prezimljenje. Dobra pčelarska godina ne samo da množi broj prijatelja pčelarstva, nego još više bodri same pčelare, jer sve više pada ona bajka o »negdašnjim« po pčelarstvo »lijepim starim« vremenima i o sadanjim »nevaljanim«.

Dao stoga dobri Bog množile nam se ovakove dobre godine!

Stjepan Ilančić.

Pčelarenje i pčelarsko pripovijedanje.

(Piše: J. B., pčelarski šegrt u R.)

I.

Prvi članak.

Napisao sam naslov i — ostao živ. U »pčelarenje« se razumijem kao magare u kantar. Ali ipak počimam sa pčelarenjem, jer pišem za — pčelarski list. U pripovijedanju sam malo okretniji, pa zato sam i dodao »pčelarsko pripovijedanje«. Odlučio sam pisati, mnogo pisati o pčelarenju. Ništa zato što nerazumijem pčelarski posao, ta moji susjedi vele: »Ak' sám ne vem, bodem drugoga vučil.« Oj da me moji znanci vide, gdje perom u ruci sjedim uz prazni papir uz gornji naslov! Ali meni je interesantno pisati baš o onom, u što se ne razumijem. Baš da vidimo! Ovaj čas mi je upravo onako, kako je mladom gimnazijalcu, koji si iz koledara ispiše 15–20 imena i hoće da napiše — dramu. E pa možda su i drugi dramatičari tako počeli, pa su u istinu postali dramski pisci! Možda ću i ja uspjeti. Gornji naslov vrijedi i za pedeset godina na dalje, pa bi moglo što biti. Nemam ni pojma ni naslova za slijedeći članak, a ipak sam gore metnuo: I. članak! Neka! Ja ću ipak pisati, a vi izvolite čitati — naravski ako bude tiskano. — Baš hoću baš! Ali naslov! Eto! Imam ga! Još pedeset ću ih naći! Ne vjerujete? Da vidimo!

II.

Moj pčelinjak.

Fabius Cunctator cio vam je prema meni izvanredno odvažan čovjek. Graditelji kule babilonske niješ toliko umovali i toliko se spremali, koliko ja gradeći pčelinjak. Gdje god sam došao do pčelarske knjige i novine, uvijek sam tražio samo što piše o pčelinjaku i kako opisuje pčelinjak. Da me tko uputio da Kinezi imaju najbolju literaturu o pčelinjacima, ja bih bio i kineski učio! Svi ti razni opisi, slike i nacrti nisu me zadovoljavali. Na neke opise i nacрте kao n. pr. na Vorkapićeve upravo sam bijesnio! Ta ne razumiješ ga, kao da si se jučer rodio! Eto i Berlepša! Listam i proučavam pčelinjake po njegovoj knjizi.

— Ha! Paviljon! Graditi ću paviljon! uskliknem, kao ono grčki mudrac: Heureka! čim sam samo naslov pročitao.

Čitam, pazim, proučavam ja Berlepševe paviljone.

— Do đavola i pčelinjak, u kome nema mjesta za košnice, rasrdim se na Berlepševe paviljone.

Slučajno pogledam naslovni list i godinu tiska.

— A ja! To je stara knjiga, tiskana g. 1869., kad mene još na svijetu nije bilo! To su starinski paviljoni, a ja ću sagraditi moderni paviljon!

Odluka gotova: graditi ću za svoje, naravski buduće, pčele moderni paviljon.

Pozovem zidara Mateka i tesara Jožu, dvije mudre i okretne glavice, pa ih zapitam:

— Dečki, bili vi znali načiniti za pčele paviljon?

— Joj, gospon, kak' bi mi mogli znati, kak' je zgedal Babilon. To se niti v' školi ne vučil! počese se za uhom.

— Ne Babilon, Matek, nego razumijete paviljon ili kako se ono kaže Lusthaus!

— Aaa! Lusthaus! To bi! To bi znali! oduševise oni jednoglasno.

Dogovorismo se, onako „na prste“ načinismo plan, a za osam dana ćemo se konačno dogovoriti i početi gradnju. Tih osam dana ja sam prošao sva susjedna kupališta i ljetovališta i točno ogledao svaki paviljon i paviljončić, a čini se, da su i moji majstori marljivo proučavali i mjerili sve „lusthause“ u bližoj i daljoj okolici.

Brzo smo se dogovorili i složili. Gradnja započela i napredovala. Moji graditelji prizvali poznatoga „Kinstlera“ Petreka, koji je paviljon uresio lijepom i ukusnom rezbarijom, doveli stolara, pa ličilca i elegantni paviljon svanuo kao gljiva iza kiše. Naravski da je kod toga moja kesa trpila, a trebalo je i potpisa „sprijeda i na naleđu“, ali neka! Ja imadem pčelinjak, imadem ukusni, elegantni, makar i skup paviljon.

III.

Pčelinjak moga prijatelja.

Sjajno! Imadem pčelinjak, veliki pčelinjak elegantni paviljon, a nemam nijedne pčele ni košnice; stidio sam se. Srećom sjetim se jednog prijatelja znamenitog pčelara u Zagrebu i čedno ga zamolim, da mi jednoga pčelca zajedno sa košnicom pokloni.

(Nastavak slijedi.)

Pitanja i odgovori.

Koliko se pčelaca smije postaviti na jedno mjesto?

Odgovor: Za glavne paše, kada heljda cvate, postavljaju Slovenci i Nijemci po 1000, pa i 2000 pčelaca u neposrednoj blizini, ali tamo ima na stotine jutara posijane heljde.

Općenito međutim pravilo, koga bi se pčelari imali držati je ovo:

Na prostoru od 1 četvornog kilometra ne treba smjestiti više od 200 pčelaca i to u vrlo dobrom prijedjelu; u srednjem prijedjelu biti će dosta 80 do 100 pčelaca, a u lošem prijedjelu mnogo manje, dapače ništa.

B.

Ja imam dosta mušterija za moj med, ali većina njih ne će kristalizovanoga meda, jer misle, da taj med nije čist i da ima u njem drugih primjesa. Je li vam poznato kakovo sredstvo, kojim se može

med zadržati tekućim, pa da se ne kristalizuje?

Odgovor: Svaki se med ne kristalizuje tako brzo, kao n. pr. med sa bagremovog cvijeta može ostati tekući i po više godina, ako je u temperaturi od 16—20° i ako nije izvržen svjetlu, dočim med sa cvijeta od repice (olaj) kristalizuje se već za 48 sati. Med se može i grijanjem dotjerati, da se teško kristalizuje, ali tim gubi na svojoj aromatičnosti i ljekovitosti. Mušterijama, treba izbiti iz glave krive nazore o kristalizovanom medu, jer se baš umjetni med ne će nikada kristalizovati. Da med ostane židak, pa da se ne kristalizuje, preporuča jedan pčelar u listu „The Canadian Bee Journal“ glycerin. On veli, ako se na 4½ litre meda doda jedna puna kašika (žlica) glycerina, pa se to dobro promješa, ostati će med židak i ne će se kristalizovati. Ja toga još pokušao nisam, ali ako vam se hoće, pokušajte vi.

B.

Razne vijesti.

57. velika pčelarska skupština i izložba njemačkih i austro-ugarskih pčelara biti će ove godine u Bodenbachu na Elbi (od 3.—7. kolovoza 1912.) pod pokroviteljstvom Njegov. c i kr. Visosti nadvojvode Karla Franje Josipa. Predradnje za to su već utoliko napredovale, da će se polovicom travnja razaslati prijavni arci. U izgledu su moralne i velike materijalne potpore sa sviju strana. Sve željeznice austrijske, ugarske, bosansko-hercegovačke, saksanske, prusko-hesenske i ostale njemačke državne željeznice, kao i saksonsko-česko parobrodarsko društvo preuzimlju besplatno dostavljanje izložaka sa izložbe. Isto tako će i sve oblasti biti osobito predusretljive u pogledu carine. Da će se i posebni svečanostni i zabavni odbor pobrinuti za koncerte, poučne i zanimive izlete u prekrasnu okolicu, to je bez dvojbe. Uvjereni smo da će ova pčelarska skupština, koja u vremenu od 60 godina ove godine po treći put zasijeda u Českoj, biti što svečanija, zato i naše pčelare već sada upozorujemo na ovo lijepo i poučno pčelarsko slavlje.

B.

Književnost.

Napredno pčelarstvo i praktična upotreba meda. (Sa 126 slika). Sastavio i u vlastitoj nakladi

izdao Milan M. Martinović, škol. upravitelj u Bos. Krupi. Ovo je, može se reći, jedino svoje vrsti pčelarsko djelo podijeljeno u pet glavnih dijelova sa posebnim uvodom.

Sam uvod je vrlo zanimiv i poučan, a podijeljen je u tri glavna odjela: povijest pčelarstva, materijalna i moralna korist pčelarstva. Kod povijesti pčelarstva opisuje pisac najprije razvitak pčelarstva u Bosni i Hercegovini, a zatim kod drugih naroda. Kod materijalne koristi, koju nam može nositi pčelarstvo, spominje pisac neposrednu korist od pčelinjih proizvoda (meda i voska), a osobito ističe neprocjenivu posrednu korist, koju nam pčele pružaju, oplođujući bilje.

Kod moralne koristi od pčelarstva vrlo zgodno ističe pisac, kako nas maljušna pčelica potiče na ljubav prema domovini i narodu, na vjernost prema vladaru i pokoravanje zakona, na marljivost i ustrajnost u radu, na štednju i napokon na čistoću, koja čuva zdravlje, kao glavni uvjet bogatstva.

U prvom dijelu te pčelarske knjige govori pisac o starinskom (primitivnom) načinu pčelarenja, pak tu spominje razne običaje, kao i gatke i vračarije, koje su još i danas kod mnogih primitivnih pčelara duboko ukorijenjene.

Drugi dio posvetio je pisac naprednomu (racionalnomu) pčelarstvu. Tu ponajprije opisuje lijepo i popularno opće pojmove o pčeli, spominje zadaću i

važnost matice, potrebu izmjenjivanja matica i kako se to izvada, vrijednost zališnih (rezervnih) matica, upozoruje na takozvane nazovi matice (nadrimate), te podjednako upućuje, kako ih se pčelar može riješiti. Nadalje navođa zadatak i rad pčela radilica i trutova. Opisuje prirodno rojenje i zadaću pčelara za vrijeme rojenja. Spominje također i vještačko rojenje i navođa dva načina, kako se izvada vještačko rojenje. Lijepim i vijernim slikama predložuje nam pisac svoj pčelinjak i pčelinjak središnjeg pčelarskog društva u Sarajevu. U tom dijelu upućuje pisac, kako i gdje je najbolje sagraditi pčelinjak i kako se imadu unj postavljati košnice, odnosno džirzonke.

Nadalje su u tom odjelu predloženi slikama i pobliže opisani razni sistemi džirzonaka, kao i najprimitivnije košnice. Sve poslove kao: prihranjivanje pčela iz nužde, špekulativno prihranjivanje, pregledavanje i kupovanje pčela, spajanje pčela itd. opisao je pisac lijepo i popularno. Posebni odjel posvetio je pisac razasijljanju živih pčelaca, matica, rojeva, kao i prenašanju pčelaca na pašu. Točno i slikama objašnjeno opisuje pisac kako se priugotavlja umjetno saće i kako se pričvršćuje u okvirce. U tom odjelu spominje razno pčelarsko oruđe, koje je i slikama predloženo.

Dvije štampane strane svoje knjige posvetio je pisac pčelinjem vosku. Tu opisuje, kako se voština topi na suncu, a kako opet pomoću parne preše, pa jedan i drugi način predložuje slikama. Posve vijernom slikom predložuje nam se tu i bijelenje voska.

Među neprijateljima pčela spominje na prvom mjestu pčele tuđice, pa opisuje vrlo zgodno jedan svoj doživljaj sa nekom ženom iz susjedstva, koju lijepo upućuje što ima činiti, da odvraća tuđicu od svojih pčelaca, pak ju ujedno odvraća od krivih nazora glede pčele tuđice. Nadalje nabroja i druge dosta brojne neprijatelje pčela i dodaje način i sredstva, kako se je moći od njih očuvati, odnosno odbraniti.

Kod pčelinje bolesti spominje pisac srdobolju (grižu), vrtoglavicu ili svibanjsku bolest i pčelinju kugu (trulež legla). Kod svake te bolesti navođa sredstvo i način, kako se mogu pčelci očuvati od tih bolesti, odnosno, kako se koja bolest liječi. Pri koncu ovoga drugoga dijela svoje knjige navođa pisac praktične upute o raznom poslovanju za vrijeme glavne paše i nabroja što sve pčelar znati mora, ako želi postići uspjeh u pčelarstvu.

Treći dio ovoga djela posvećen je pčelarskom kalendaru, gdje je na mjesece podijeljen rad pčelara, što će osobito dobro poslužiti početnicima u pčelarstvu.

Četvrti dio ovoga djela posvetio je pisac našim domaćicama, jer tu nabroja sve medene poslastice i pića, kao i ukuhavanje (konzerviranje) raznoga voća u medu.

Napokon u zadnjem dijelu ove knjige, koji je također posvećen ne samo pčelarima, nego i brižnim majkama, kojima je stalo do uzdržavanja zdravlja i liječenja svoje djece, nabroja pisac razne bolesti i navođa, kako se liječe medom odnosno pčelinjim voskom.

I tako smo u kratko ovdje naveli sadržaj ovoga zaista remek-djela u našoj pčelarskoj literaturi, pa ga svim pčelarima najtoplije preporučamo. Knjiga se može nabaviti kod samoga pisca Milana M. Martinovića, škol. upravitelja u Bos. Krupi (Bosna), a cijena joj je K 3.50. Knjiga se može dobiti štampana latinicom i ćirilicom, samo treba pri narudžbi navesti, kako tko želi. Našemu prijatelju i suradniku Martinoviću čestitamo na toli uspješnom radu, a srdačna mu budi hvala na daru, što nam ga je u znak poštovanja i zahvalnosti na uspomenu poslao.

Uredništvo.

Oglasi.

Pozor pčelari!

Tko si želi nabaviti rojeva, neka se obrati dopisnicom, najkasnije do konca travnja t. g. na uredništvo »Hrvatske Pčele« u Osljek III. Jedan roj provenac cijent se ovdje 9—10 kruna, a članovi hrv. slav. pčelarskog društva i pretplatnici »Hrv. Pčele« uživaju 10% popust. Rojevi se razasijljaju u posebnim drvenim škrinjicama, a jedna se takova škrinjica sa dva okvirca saračunava sa 2 K. Naručitelji mogu poslati i svoje vlastite škrinje. Kod narudžbe neka se točno naznači sadnja šeljes, postaja i sadnja pošta. Za svaki naručeni roj treba poslati barem predum od 4 K. Uredništvo »Hrv. Pčele« jamči, da će roj prispjeti živ i zdrav do sadnje pošte. Kako budu narudžbe stizale, istim će se redom i rojevi razasijljati i to počam od mjeseca svibnja t. g.

Upozorujemo, da je naša pčela krišana sa talijanskom pčelom, pa je sa to ustrajna i miroljubiva naravi.

Posiv na pretplatu!

Molimo ozbiljno sve naše pretplatnike, a osobito slavna općinska poglavarstva, koja namiruju pretplatu za svoje područne škole, da se pretplata za tekuću godinu, kao i saostala pretplata za prošlu godinu što skorije pošalje i to upravi „Hrv. Pčele“ u Osijek III.

Molimo ujedno i naše prijatelje, da uzastojе svaki u svom kraju naći po kojeg pretplatnika za „Hrvatsku Pčelu“.

Uredništvo «HRVATSKE PČELE».

POZOR!

Još imamo u zalihama samo par komada vrlo lijepo i točno izrađenih usor-džirsonaka. Reflektanti, koji si usor-džirsonku nabaviti žele, neka se dakle što prije ovamo obrate i točno označe zadnju željezničku postaju. Predujem od 8 K po komadu ima se također poslati.

UPRAVA HRV.-SLAV. PČELAR. DRUŠTVA
U OSIJEKU III.

Umjetno saće „Austrija“.

Priugotavljam umjetno saće posebnim američkim strojem isto tako kako se priugotavlja u pčelarskom svijetu poznato i prokušano tako zvano »Herkules« saće. (To je kompozicija iz pčelinjega voska i bilinskoga voska). Prednosti takovoga saća jesu, da ga pčele vrlo rado izgrađuju, a ne oteže se baš ni najmanje.

Cijena za sve moguće dimenzije, uračunavajući i embalažu, jest:

žuto »Austrija« saće 1 kgr. 4 K; bijelo »Austrija« saće 1 kgr. 5 K.

Kunstwabenfabrik u. Wachsbleiche

I. A. Wagner, Wien XII. 4.

NA ZNANJE!

U nakladi »Pčelarske udruge« u Jastrebarskom (Jaska) izašle su praktično udešene »preglednice« koje našim pčelarima toplo preporučamo. Potpuno opremljena preglednica stoji samo 15 filira po komadu, a naručuje te kod nakladnika. Na svakoj takovoj preglednici smještena su četiri kazala, kojima se osnađuje nalas, mjesec, dan i sadnja manipulacija.

Po stručnjačkom mnijenju je ovo saće najsvršenije do danas; pravo remek-djelo. Saće je to tanko kao papir, a lagano kao pero. Komplikirani američki strojevi, kojima se to saće priugotavlja, jedini su u našoj monarkiji, a štiti ih austro-ugarski patent. »Herkules« saće je danas najsvršenije umjetno saće, a prednost mu je, što je vrlo lagano, tanko i ne oteže se baš ni najmanje. Ovo se saće priugotavlja od čistoga pčelinjega voska; nema u njemu nikakvih primjesa. Na jedan kilogram ide za 1/3 više ploča, nego li ih ima u jednom kilogramu saća, pravljeno Rietscheovim prešama. Prema tomu je »Herkules« saće najjeftinije.

Cijena za svaku mjeru, uračunavajući i embalažu jest: Žuto »Herkules« saće . 5 K po kilogramu, a bijelo »Herkules« saće . 6 K po kilogramu.

Pčelari, koji pošalju tvornici pčelinjega voska, mogu dobiti isti kvantum »Herkules« saća, ako naplate samo 1 krunu po kilogramu. Tvornica garantira sa 1000 kruna, da je to saće od čistoga pčelinjega voska, pa se svakoj pošiljci pridodaje pismena garancija.

Umoljavaju se pčelari, da se narudžbe što prije obave.

Tvornica umjetnoga saća:

A. Jos. Wagner, Wien XII. 4.

Ovomu je društvu pokroviteljem Preuzvišeni gospod'n dr. Theodor grof PEJACSEVICH, vlastelln ltd. ltd.

Uređuje: Bogdan Penjić.

Izlazi svakoga mjeseca na cijelom arku (8 stranā). — Članovi društva dobivaju list besplatno. — Ako bi koji od nečlanova taj list želio, može ga dobiti za godišnju pretplatu od 6 kruna. — Oglasi se primaju, te se plaća za petit-pismeni redak 16 fil. — Za inače tiskane oglase prama veličini prostora. — Pretplata, članci, dopisi i razna pčelarska pitanja šalju se na Uredništvo Osijek, donji grad. Društveni član, ako se obveže, da će svake godine priposlati izvoran dopis od najmanje 3 tiskane strane u opsegu u društveno glasilo, može biti po odboru imenovan dopisjućim članom, a kao takav ne plaća godišnjega prinosa.

Br. 4.

U OSIJEKU, za mjesec travanj 1912.

Tečaj XXXII.

Mjesec svibanj.

Ovog mjeseca počima pravi rad pčelara, sad su pčelci najjači, pa i najmarljiviji. U našoj okolini i u opće svagdje, gdje se sije repica (olaj), vrcu se obilno meda već druge polovice travnja, ali ove godine su hladni kišoviti dani mnogo pokvarili. Zato se nadajmo, da će svibanj sve to nadomjestiti. Bude li svibanj lijep i topao, biti će meda, a i rojeva. Naše je pčelarsko društvo ove godine razaslalo priličan broj uzor džirzonaka, ponajviše početnicima, zato moramo i njima dvije tri poučne posvetiti.

Pri rojenju ima se ovako postupati: Roj se sa grane strese u običnu košnicu (pletaru), ali ta mora biti čitava i čista, (ne smije iz nutra zaudarati po pljesnu, a još manje drugim kakovim smrdom), zato ju je dobro prije svega malo

ispaliti i sa metvicom (*Melissa officinalis*), ili orahovim lišćem istrti, zatim se košnica, pošto se je roj u nju stresao, stavi pod isto drvo, na kojem je roj vjesio i ostavi tako dugo, dok se sva pčela u košnici ne skupi. Međutim se obave poslovi u džirzonci, u koju želimo taj roj sinjestiti. Ista se džirzonka postavi na svoje opredijeljeno mjesto, te se kao i košnica natare iznutra melisom. U istu se džirzonku stavi, već kakav je roj, 8 do 10 okviraca i to 4 do 5 u donju, a 4 do 5 okviraca u gornju etažu plodišta, jer je takozvano medište, koje je u najgornjoj etaži, jednom daskom posve odijeljeno od plodišta. (Ja mislim ovdje našu uzor-džirzonku, koju smo ove godine razasijljali). Svi okvirci, koji se imadu staviti roju u džirzonku, moraju se providiti počecima, t. j. na unutarnjoj strani gornje daščice svakoga okvirca mora se uzduž po sredini povući voštani brid, ili tko toga vidio nije pak ne razumiye, neka priljepi uzduž gornje daščice iznutra dva do tri reda stanica. Danas se ti počeci provide sa umjetnim satom. Ovako se pčeli označi

pravac, kojim ima graditi, a u protivnom slučaju, kada se to učinilo ne bi, mogla bi pčela sve uzduž i popreko izgraditi, te jedan okvirac s drugim slijepiti, čim se dakako probitak pokret-noga saća ne bi postigao.

Prije nego li ćeš košnicu sa rojem prenijeti do džirzonke, pripravi si s lijeve strane do džir-zonke jednu oširoku drvenu stolicu, a na ovoj ovelik komad (jedan arak) glatke ljepenke (Pappendeckel).

Kada je već sve tako udešeno, pa osvje-dočiš li se, da se je već i sva pčela od roja u košnici smirila, uzmi košnicu sa rojem i prenesi ju polako do džirzonke, pa ju postavi na priprav-ljenu stolicu, odnosno na ljepenu. Sada ponaj-prije nadigni lagano košnicu i roj malo nakadi dimom od cigare ili lule, a ako nisi duhandžija, tinjajućim trudom, tada uhvati košnicu objeručke, pridigni ju na 20—30 cm u vis, te ovisnim smje-rom udari njom o ljepenu. Izvedeš li to iole vješto, pasti će sav roj na ljepenu. U prvom je početku sva pčela još zbunjena, koje od dima, koje opet od udarca, te se odmah i ne diže sa ljepenke; ovaj zgodni momenat moraš upotrijebiti. Uzmeš dakle ljepenu sa pčelom zajedno, pri-digneš ju do otvorene džirzonke i stresesh pčelu, koja se na glatkoj ljepenci nema zašto držati, kao klupko čičaka unutra.

Oprezan samo moraš biti, da ne bi kojimgod slučajem matica pala na zemlju ili u košnici možda zaostala, zato ne će škoditi ako, opaziš li da je još nešto pčele zaostalo u košnici, ovom još jedanput tresneš o ljepenu, te i tu zaostalu pčelu spremiš u džirzonku. Kad se je roj u džir-

zonci skupio i smirio, pričvrsti prozor na zadnje okvirce, pak džirzonku zatvori. Sutra dan možeš na čas pregledati, da li se nije koji početak sa okvirca otkinuo, pa ako je, treba to ispraviti.

Iza nekoliko dana treba roj opet pregledati, dali je sve stavljene mu okvirce izgradio. Kad su zadnji okvirci do prozora posve izgrađeni, moraju se dodati nova dva okvirca. Da pčele što prije i što pravilnije i ova dva okvirca izgrade postupaj ovako: Svaki okvirac ispuni cijelom pločom umjetnoga sata, zadnje izgrađene okvirce do prozora izvadi, pa na njihovo mjesto stavi ova dva sa umjetnim satom ispunjena okvirca, a na ove stavi tada opet ona dva izvađena okvirca. Ovako postupajući, izgraditi će pčele brže i pra-vilnije obadva okvirca. Umetanjem umjetnoga sata postizava se još i to, da pčelac gradi manje trutovskih stanica. Za dobre paše izgradit će pčele ova dva dodana okvirca za dan dva, pa tada treba na isti način opet dodati dva okvirca i tako nastaviti, dok pčelac ne izgradi svih dva-deset okviraca u plodištu.

U gornji, posve odijeljeni odjel džirzonke (takozvano medište), koji ima svoje posebno leto, može se staviti slabiji roj drugenac ili trećinac, koji ima mladu ovogodišnju maticu. Taj odjel ima samo deset okviraca, pa se roju najprije stavi 4—6 sa počecima providenih okviraca, a kada su ti posve izgrađeni, dodaje se sve po jedan okvirac, kako sam to prije opisao. Ove mlade matice mogu uvijek vrlo dobro poslužiti kao pričuvne matice za slučaj potrebe.

Bogdan.

Važna pouka za pčelare.

čele žive, kao i mnogi drugi zareznici (mravi, ose, bumbari itd.) zadržanim životom t. j. u velikom društvu zajedno. Jedna pčela ne može živjeti sama za sebe, kao što se mora osušiti i grana, kad ju sa stabla odsječeš. Sve pčele u jednoj košnici sačinja-vaju zajedno jednu obitelj, jednu cjelinu — pčelca — a svaki pojedini član te velike obitelji radi i žrtvuje se za opstanak te cjeline. Samo u zadrugi je život, sreća i snaga.

U jednom potpuno zdravom pčelcu nalaze se za ljetnih mjeseci tri vrsti pčela i to: matica, tru-tovi i pčele radilice, koje se međusobno koli po svom obliku, toli načinom života bitno razlikuju. U normal-nom i zdravom pčelcu nalazi se samo jedna matica, 600—1000 trutova i 15—20.000, dapače i do 50.000 pčela radilica. Ni jedna od ovih vrsti pčela ne može sama po sebi opstojati, one samo u trojnom savezu sačinjavaju potpunu jedinicu. Da se što točnije upoznamo sa odnošajem jedne vrsti pčela prema

drugoj vrsti, moramo svaku vrst pčele pobliže proučavati, pak ćemo se ponajprije osvrnuti na maticu, kao najvažniju među svima.

Kako već prije rekosmo, u svakom normalnom pčelcu nalazi se samo jedna matica. Ona je prava mati cijeloga naroda, jer ona jedina leže radilička jajašca. Ona je dakle ono biće, od koga zavisi razvoj i opstanak cijele zadruga. U njoj samoj odražuje se cijeli narod. Ona ne sudjeluje kod poslovanja u ulištu, niti izvan ulišta, ona ne izlijeće po hranu, pa i nema na zadnjem paru nožica onih kefica, kojima su snabdjevene pčele radilice i na kojima unašaju pelud (cvjetni prašak). Nju hrane i njeguju pčele radilice i to obilno najboljom hranom. Ona je mirna i dobroćudna, pa se upravo instinktivno uzdržaje od uporabe svoga žalca, uslijed čega su stari pčelari i mislili, da matica nema žalca. Samo ako se nađe u košnici koja druga matica, tada će prava matica svoj žalac upotrijebiti i kao bijesna navaliti na svoju suparnicu.

Matica se razvija u posebnim stanicama, koje se veličinom, oblikom i položajem razlikuju od ostalih stanica. Takove se stanice nazivlju matišnjaci. Matišnjak ima oblik žira (želuda) i vjesi obično na kraju sata okomito, dočim sve ostale stanice imaju skoro vodoravan položaj. Jedan matišnjak zauzima prostor od 6 radiličkih stanica, a voska ima na njem toliko, da bi tim voskom mogle pčele 50—100 radiličkih stanica izgraditi. Kada se pčelac pripravlja za rojenje, nastavljaju pčele, gdje god samo nađu zgodnije mjesto, takozvane matične koljevke (početak matišnjaka). U te koljevke ili zipke zaleže matica u svaku po jedno jajašce. Nakon tri dana izmilji iz toga jajašca ličinka, koju radilice 5—6 dana snabdijevaju carskom hranom i to tako obilno, da ličinka upravo pliva u toj gustom tekućini. Za to se vrijeme i matišnjak posve izgradi i zaklopcem zatvori. U zatvorenom matišnjaku zakukulja se ličinka i pretvori u nimphu. Kao nimpha ostaje 8—9 dana, a 16. ili 17. dan, računajući od zaleženog jajašca, izvuče se iz matišnjaka potpuno razvijena matica. Ovo treba da svaki početnik u pčelarstvu zna, jer će mu to u praksi dobro doći.

Izgubi li koji pčelac svoju maticu u doba, dok još nisu nastavljeni i zaleženi matišnjaci, ali ima zaleženih radiličkih stanica, tada si pčelac može uzgojiti maticu, ako zaleženu radiličku stanicu izvuče poput matišnjaka i dotičnu radiličku ličinku

obilnije hrani. Ako dakle bezmatičnom pčelcu, koji nema ni radiličkoga legla, dodaš iz drugog pčelca zaležene, (ali još otvorene) radiličke stanice, on će si uzgojiti maticu. U svakom slučaju nastavi pčelac uvijek više matišnjaka. Mlada matica, nakon 5 ili 6 dana, otkako se je izlegla, izlijeće obično između 11. ure dopodne i 2. ure popodne na tako zvani svatovski izlet, pak ju tada u zraku trut oplodi. Događa se da gdje koja matica pri tom svatovskom izletu strada: ulovi ju ptica, ili ju iznenadi jači vjetar i kiša, a još najčešće se dogodi, da matica vraćajući se sa izleta, ne pogodi u svoje ulište, nego zađe u drugu košnicu. Ovo potonje se može često dogoditi tamo, gdje su košnice jednoliko bojadisane i preblizu jedna do druge poredane. Uspije li svatovski izlet, a matica se oplodena sretno povraća u svoje ulište, otpočne ona za dan dva sa leženjem jajašaca. Pri koncu kolovoza popušta matica sa leženjem jajašaca, dok napokon, tamo koncem listopada ili početkom studenoga, posve ne obustavi leženje.

Kad je matica u trećoj godini svoga života, popušta sve to više njezina plodnost, a uslijed toga, posve naravno, biva i pčelac svakim danom slabiji ne samo brojem pčela nego i množinom meda. Razumni pčelar mora o tome uvijek voditi računa, pak svaku takvu maticu odstranjuje i zamjenjuje istu sa mladom oplodenom maticom, kakovih treba imati uvijek u rezervi. Izleže li se koja matica koncem ljeta, kad već nema trutova, ostaje ona neoplođena. Isto tako može ostati neoplođenom, ako uslijed nevremena, ili kakove tjelesne pogreške ne može na svatovski izlet. Neoplođena matica može također leći jajašca, ali samo neoplođena, iz kojih se razvijū i izlegu trutovi. Nasuprot oplodena matica može leći oplodena (ženska) i neoplođena (muška) jajašca. Prestara matica, ma da je i oplodena, istroši se tako, da ne može više oplodjenih (ženskih) jajašaca leći, pa ju pčelari zovu trutovnom maticom.

U jednom zdravom pčelcu ima najviše pčela radilica. Pčele se radilice izlegu samo iz oplodjenih jajašaca, što ih matica zaleže u one manje šesterouglaste (radiličke) stanice. Iz zaleženog radiličkog jajašca izleže se treći dan ličinka, koju pčele šest dana njeguju i hrane, a tada, dakle deveti dan od zaleženja, zaklope stanicu. U zaklopljenoj se stanici ličinka zakukulji, pak nakon 10—11 dana izmilji iz stanice posve razvijena pčela radilica.

Glavom probije poklopac od stanice, a sestre ju odmah prime u svoje kolo, te ju čiste i hrane. Da se dakle iz jajeta razvije potpuna pčela radilica treba 21 dan. Spočetka obavljaju mlade pčele radilice sve poslove u ulištu, a obično nakon 6—8 dana, otkako su se izlegle, oblijetaju one oko leta svoje košnice, pa se tek 14. dan svoga života udaljuju od svoga doma i lete na pašu. Dok mlade pčele ne izlijeću na pašu, obavljaju one najvećom marljivošću sve kućne poslove u ulištu, one su prave dojkinje, jer vode svu brigu oko podmlatka.

Kada se pčele legu, mora biti u ulištu i dovoljno topline 25—28°. One si same tu toplinu proizvode, samo ako imaju dosta meda, pa da im to što laglje bude, treba proljećem sve suviše okvire odstraniti iz plodišta i ovo prema broju pčela stegnuti.

Jednome se roju ne smije s početka ostaviti cijeli unutarnji prostor u džirzonci, nego samo toliko, koliko mu je, prema broju pčela, potrebno. (U uzor-džirzonci 8—10 okviraca), pak će si tako laglje nužnu toplinu proizvesti. Pčele radilice su sve ženskoga spola, pa dok nije zaležena radilička stanica zaklopljena, može se od svake radiličke ličinke uzgojiti i matica; pčele trebaju samo takovu stanicu proširiti i ličinku bolje hraniti. Radilice su dakle nepotpuno razvijene ženke, koje se ne mogu oploditi, pa su stvorene za rad. Ne stane li, ili kojim slučajem uginu li matica, a nema mladoga radiličkoga legla, pak si pčelar ne može uzgojiti druge matice, nađe se često i po više pčela radilica, koje legu jajašca. To su takozvane nadrimatice. Iz takovih jajašaca razviju se uvijek samo trutovi. Uz ovakove

naime nadrimatice, ako pčelar za vremena ne pomogne, mora svaki pčelar propasti.

Čudnovata su bića u pčelinjoj zadruzi trutovi. Kod svih skoro savršenijih životinja u prirodi nalazimo, da muškarci, prema svome organizmu, uživaju neku prednost, ali kod trutova nije tako. Trutovi su doduše tjelesno krupniji i jači, dapače i od same matice, ali im manjka svako oružje, oni su poput djece nejakih stvorova, koji se nemaju čim braniti. Oni se razviju u većim stanicama od radiličkih, ali iz neoplođenih jajašaca; kod njih se obistinjuje partenogeneza — djevičanski porod. Trutovi su djeca bez oca. Da se trut potpuno razvije treba 24 dana, dakle za 3 dana više od radilice, a 7—8 dana više od matice. Njihov je jedini poziv u zadruzi, da oplode mladu maticu, inače lijenčare o tuđoj muci. Oni ne rade ništa, nego sjede na medu, pa se dobro hrane. Za toplih dana, između 9. ure dopodne i 3. ure popodne lijeću oni, veselo zujeći, po zraku. Trutovi žive, može se reći, najviše 4 mjeseca i to obično od svibnja pa do konca kolovoza. Za dobre i obilne paše, dok je još nagon na rojenje kod pčelaca, nalazimo ih još i mjeseca rujna. U južnijim krajevima legu se trutovi već u travnju mjesecu. Kada prestane glavna paša, a pčelci odustanu od rojenja, tada pčele radilice sve trutove poubijaju. Oni pčelci, koji pod jesen slučajno ostanu bez matice, ne proganjaju trutova, ali takovi pčelci, ako im pčelar za vremena ne pomogne, moraju propasti.

P Ć.

Pčelarstvo kao zabava.

Geslo : Spojite koristno sa lijepim.

Na ovaj naslov morati će mnogi reći: Zar u ovoj krutoj borbi za životni opstanak, može čovjek pomisliti i na zabavu? Da, da, ali čujmo: Prenapete žice puknu, a dnevnu borbu za crnu koricu krušca mora si i najsiromašniji čovjek kad tad zamijeniti zabavom. Pa zar i pčelar? Ali čujmo: Ako umoreni radnik sjedne ljeti u hladovinu počiniti, ako se toliki ljudi sakupljaju svecem na štokakvo ćeretanje, ili dapače u zadimljene i zagušljive prostorije krčme, zar će im to donijeti koristi? Štete, štete i po zdravlje i po

džep, u kojem danomice novac ima sve to manju vrijednost.

A kud će pčelar? Ta među svoje miljenice pčele. On će, čim jih više (a bez uštrba i po zdravlje, na svježem zraku) upoznaje, čim više proučava njihov način života, tim će mu one biti milije. Njega će osokoliti njihova žurba na rad, pa i ista zuka tih stvorova će ga ugodno razblažiti. Čovjek će baš na temelju proučavanja pčelinjeg života zavoliti prirodu, a tko ljubi prirodu, ljubi i Boga i ljude. Približit će se bar u malom i poizdaleka prirodoslovcima. Za ove opet znamo, da proučavajuć život bilja i životinja, čute u sebi neko osobito za-

dovoljstvo, jer žive više prirodno, više samosvojno, no što žive ljudi u svjetskoj vrevi. Oni ne zdvoje nikada o budućnosti života, kad si uvriježe u misli, da ako je sve i prolazno, ali ništa nije izgubljeno u prirodi. Oni si najbolju zadovoljstinu nađu u uvjerenju o vječnom životu, kad najbolje uviđaju, da priroda ne izumire, ako i mijenja donekle svoje vrste. Oni, koji se bave ma i pojedinim prirodnima, udubljuju se bar donekle u vječne zakone prirode i sve manje na njih imade upliva iskvarenost ljudska. Ako se čovjek bar za okolice bavi pčelom, ne će imati vremena da se ogledne na iskvarenost ljudsku, koja će ga se laglje primiti, nego li blagost, dobrotu, plemenština.

Udubljen čovjek u život pčele, opaža stanovite zakone pojedinih Tvorčevih bića, navlastito u život pčele, najmanje će imati prilike obazirati se na iskvarenost pojedinih individua, koje je kruta borba za opstanak i taština za slavom tako zaslijepila, da nisu vrijedni da budu u ljudskom društvu. Kad li pak čovjek, koji ljubi prirodu, a napose pčelu i cvijet, vidi u prvoj najsavršenijeg kukca, a u drugom uresni dio biljke, kada se, velim, takav čovjek pčelar zanese u tajne života ovih bića, ne će mu nikada pasti na pamet, ma ni samo zla misao, a kamo li zao čin.

(Nastavak slijedi.)

Pčelarenje i pčelarsko pripovijedanje.

(Piše J. B., pčelarski naučnik u K.)

(Nastavak i svršetak.)

— Drage volje! dođi po njega! odgovori mi ukratko.

Malo me zazeblo, kako ću ja to ići po pčelca u Zagreb i dopratiti ga kući, ali ipak, morao sam poći, da mi pčelinjak ne bude prazan.

Nađem prijatelja u stanu. Pozdravismo se i porazgovorismo, naravno o pčelarenju. Već sam tu uvidio, da za pčelarenje nije dosta samo pčelinjak. Ali ipak, mene je pčelinjak još uvijek najviše zanimalo, a moj mi prijatelj tek kratko odgovorio:

— Vidjet ćeš!

Pođosmo malo izvan grada, gdje moj prijatelj ima pčelinjak. Bio sam radoznao, pa sve vraćam govor na pčelinjak, a on stereotipno odgovara:

— Vidjet ćeš!

Što ću ja to vidjeti, Bože veliki! Moj mi je paviljon svanuo u pameti tako neznatan, neugledan neukusan, malen! Ta to će biti cijeli pčelarski dvorovi, gdje moj znameniti pčelar goji svoje pčele tolikim uspjehom!

U dvorištu smo. Ja gledam lijevo, desno, ali nigdje paviljona. Pođosmo u vrt. U kutu zaklonjena zidovima gospodarskih zgrada stoji na šest stupova sa svih strana otvorena, daskama natkrita suša. Stupovi spojeni popriječnim daskama, a na daskama košnica do košnice, pčelac do pčelca.

— Evo! To ti je moj pčelinjak, pokaže mi prijatelj ponosno.

Šutio sam. Ta koliko imade oko moga dvora

zgodnijih, prikladnijih mjesta! Koliko imade gotovih suša, trijemova, a ja sam deset godina gradio — pčelinjak.

IV.

Matica!

Prijatelj mi ponudi, da si izaberem pčelca kojega hoću. Košnice su razne: visoke, niske, drvene, slamnate, a ja neka biram. Bilo mi je kao djetetu, koje vidi prerasnoga voća, a treba da izabere samo jedan komad.

— Od ovoga dobit ćeš još ljetos rojeve, ovaj će ti dati dosta meda, ali se ne će rojiti, tumačio prijatelj.

— Dakle ovoga, odlučim se ja za medenjaka. Ta šta će mi rojevi, pomislim. To bi mi i onako pobjeglo, a imati ću meda! Ove godine meda, još ljetos meda!

— U ime božje! blagoslovi moj pobožni prijatelj, samo moramo pogledati kakovo je društvo, kakova je matica.

— Kakovo je to čudo! pomislim.

Običnom škljocom otvori on košnicu. Zapali lulu, malo potkadi i vadi okvirac za okvircem.

— Dođi bliže i gledaj!

Nema druge, približim se. Gledamo okvirac za okvircem. Ja se lecnem i odskočim.

— Joj na! Što je to? Kaki je to kukac među pčelama? zapitam začuđeno.

— Gledaj bolje! To je matica!

— Aa! Matica!

Vidio sam prvi put u životu maticu! Bila je lijepa, svijetla, mlada. Eto kako napredujem! Već poznam i — maticu!

V.

„Čela pik! Ne slobodno!“

Dogovorismo se, da ću zatvorenoga pčelca uzeti na željeznicu i predati kao prtljagu. Tražim služnika, da ga ponese na kolodvor. Al' da! Bježe služnici od mene, kao da sam gubav. Jedan se ipak našao, dakako uz izvanrednu taksu.

Ja na kolodvor, a moj pčelac u jednom kutu. Služnik stoji u odviše pristojnoj udaljenosti, a oko naokolo sve prazno. Putnici se suću uz protivni zid u čekaonice: sve se boji pčelca.

Pozovem služnika, da ponese pčelca onamo, gdje se predaje prtljaga.

— Čela pik! Ne slobodno! maše rukama namještenik, pa sve odmiče prema vratima.

— A ma čovječe! Pčele su potpuno zatvorene!

— Ne! ne! Ne ovak' voziti! brani se on i nešto tuđim jezikom mumlja.

Srećom našao se u blizini znanac i prijatelj, pokušao na jedan prozorčić. Javio se činovnik Hrvat. Protumačismo mu, da nema pogibli, pa su napokon primili pčelca, naravno na moju osobnu odgovornost.

Sa strahom i trepetom odnijeli ga u vagon za prtljagu. Prosti Bože, da se u onom vagonu služila vatra ili došli tati; cijelo vrijeme ne bijaše u njemu žive duše: sve se razbjeglo pred pčelcem.

Na posljednjoj stanici oprezno ga izvadismo, stavismo na kočiju, a sutradan probudio se u mom pčelinjaku.

VI.

Poklonjene košnice.

Pošto sam za pčelinjak potrošio prevelike svote, a kod prijatelja vidio sam tako jeftin pčelinjak, odlučio sam oprezno štediti. Znanci, prijatelji, susjedi, obećali mi rojeva, a ja sam se tek trebao brinuti za košnice. I ja sam se svom dušom dao na proučavanje košnica. Čitao sam, gotovo gutao sve moguće opise prerasnih košnica. Moji znanci, susjedi, svi su prostokošničari. Nemam prilike da zorno proučim košnice, a sama teorija dobro me isplatila pri — pčelinjaku.

Svagdje i sa svakim govorio sam i raspravljao samo o košnicama i isticao njihovu skupoću.

— Ja imam dvije Baračeve košnice, ako hoćeš, ja ti ih poklonim, ponudi mi u razgovoru susjedni učitelj, jedini „racionalni“ pčelar u dva tri okolišna kotara.

— Hoću, brate, hoću! Sutra ću poslat po nje!

U znoju lica svoga donio momak obećane dvije košnice. Motrim ja to čudo na katove. Otvaram zgora, otraga. U prvom katu pet šest klimavih poluokviraca, a u prizemlju tek dva, tri velika okvira. Prvi i drugi kat, t. j. prizemlje i prvi kat spojeno je pribitom letvom, pa sve skupa zajedno sa letvom prebojadisano crvenom bojom. Na okvirima tragovi saća, a između poluokviraca i poklopne gornje daske, debeli ostaci pčelinjeg ljepljiva: dakle jasan dokaz, da je moj prijatelj „jedini racionalni“ imao u tim košnicama već i pčele.

— Ha! ha! gorko se nasmijem. Da ove košnice, ovaj sistem, što valja, rabio bi ih prijatelj: ne bi ih poklanjao! Neka! neka! upotrijebit ću barem „daske“!

Pogledam drugu košnicu. Nova je potpuno čista, nerabljenja. I kod nje je prizemlje i prvi kat spojeno letvom i sve skupa crveno prebojadisano.

Sjetim se, da sam nešto slična vidio u nekom koledaru naslikano. Ja u potjeru za koledarima. Na tavanu u jednoj škrinji sijaset starih koledara. Premećem, listam, ali „onoga“ nema. Bilo tu i drugih knjiga, napose svetojeronimskih. Eto i Brozovo „Pčelarenje“. Prolistam ga i nađem opis Baračeve amerikanke. Čitam, mjerim, prisposobljam: sve se slaže.

„Medište stoji na amerikanki samo za dobre paše, na košnicama, koje su posve pune pčela“, piše Broz.

— Ali zašto je medište letvom prikovano uz plodište? pomislim.

Uzmem dljetu i odstranim onu famoznu spojnu letvu. Sad se dosjetim svemu. Ona je letva pribita radi dopreme, da se oba dijela zajedno drže putem.

Naravno da moj, jedini napredni susjed nije mogao uspjeti sa Baračevim košnicama, pošto je u onu ogromnu šuplinu smjestio roj, koji je osjetio onaj starinski „horor vacui“ i pobjegao.

Da znadete, koliko sam se ja, šegrt njemu, majstoru, radi toga narugao!

Njegova nespretnost dobro mi došla: imam dvije izvrstne poklonjene košnice.

Pčelarsko predavanje sa svijetlim slikama.

Prošlog mjeseca držao je naš revni suradnik i veliki prijatelj pčelarstva kr. gim. profesor Eugen Kamenar, vanredno uspjelo predavanje iz nauke pčelarstva, popraćeno sa skioptikon slikama t. j. svijetlim slikama i to u velikoj gimnazijalnoj dvorani (auli) na Sušaku u hrvatskom Primorju pod naslovom: »Život pčela i o pčelarenju«. Predavač razvrstao je svoje predavanje u slijedeća poglavlja: 1. kratku povijest pčelarstva; 2. osnutak pčelinje države; 3. odgajanje pčelinjeg legla; 4. radilica i njezin rad u toj državi; 5. razdioba pčelinjeg rada; 6. ubijanje trutova; 7. matica i njezin život; 8. pčelarenje; 9. pčelinjak i predložanje lijepih domaćih i stranih pčelinjaka; 10. košnice; 11. pčelarsko oruđe i med; 12. rojenje; 13. pčelinji neprijatelji; 14. pčelinje bolesti; 15. nekoliko slika najglasovitijih slavenskih i inih svjetskih pčelara.

O svakom od ovih stavaka istaknuo je predavač najzanimivije činjenice poprativši ih sve sa prigodnim svijetlim slikama. Osobita je zanimivost bila, da su neka od ovih pčelarskih poglavlja obrađena po najnovijim izvorima, što se je već i na slikama vidjelo, tako n. pr. među pčelinjacima predložen je uz hrvatski pčelinjak našeg primorskog pčelara kr. savjetnika Milutina Baraća na Rijeci i srijemski pčelinjak priznatog pčelara u Staroj Pazovi Benjamina Kamenara (sina pokojnoga učitelja Ivana Kamenara) i njegovi pčelci, preveženi na pašu biljke čistaca (bosiljka), dakle putujuće pčelarstvo, zatim australski, američanski, holandski i brojni njemački pčelinjaci, te kola za prevažanje pčelaca. Kod pčelarskog raznog oruđa i vrcala istaknuta je velika korist i uporaba, te ljeovitost meda. Među pčelarima prikazani su na slikama: dr. Franjo Živansky, pukovnijski liječnik i bivši glavni utemeljitelj česko-moravskog pčelarstva, današnji njegov česki nasljednik i veliki pčelarski stručnjak i književnik Franjo Adamec, rkt. župnik, dr. Ciesielski, sveučilišni profesor u Lavovu, glavni poljski pčelar, njegov učenik i priznati pčelar Ivan Marcinkow, c. kr. šumarnik (posjećuje i naše pčelarske kongrese), major Hru-

ška, izumitelj prepotrebnog danas vrcala, neumrli stari pčelar dr. Iv. Dzierzon (u dvije slike) sa svojim košnicama, zatim glasoviti njemački pčelari Ferdo Gerstung, evangelički pastor u svom pčelinjaku, (t. zv. mladopčelar), Alberti i Amerikanac mladi Lester Lockhart iz Gatte George, napokon pčelarski tečaj pod upravom prof. Surfaža u Pensilvaniji američanskoj.

Među brojnim slušateljstvom kod ovog posve modernog pčelarskog predavanja, koje je sa ovakim svijetlim slikama prvi puta u našim krajevima na ovaj način držano, bijahu prisutni ne samo gosti sa Rijeke i Sušaka, već čak iz Opatije, Kraljevice i Cirkvenice, te se je moralo iduće nedjelje opetovati i za odrasliju školsku mladež svih sušačkih škola, te je prvi puta bilo držano na zamolbu »društva za pučku prosvjetu, podružnica na Sušaku«. Ovim se je predavanjem pobudilo i opet veće zanimanje za naše pčelice i u hrvatskom Primorju, gdje osobito na obalama naše hrvatske Adrije radi bujne paše nekoliko medonosnih bilina n. pr. kuš (slavulja, žalvija), metvica (*Mentha piperita*), majčina dušica (koju tu narod zove »bresina«), koje biljke većinom tu neupotrebljene propadaju, bi racionalno pčelarstvo moglo kud i kamo više uspijevati nego li što danas uspijeva. Slika bijaše 74 komada.

Slično ovako pčelarsko predavanje na osnovu znanstvene pčelarske knjige Maeterlinckove također sa nekoliko ovih svijetlih slika držao je kasnije u prirodopisnom klubu na Rijeci g. Anastasije Pachany, liječnik i predsjednik srpsko-pravoslavne crkvene općine na Rijeci.

Ove prekrasne slike posudio si je naš marljivi predavač profesor Eugen Kamenar od zemaljskog centralnog pčelarskog društva za markgrofiju Moravsku u Brnu, čijim je začasnim članom zbog širenja pčelarstva i zbliženja slavenskih pčelara još o proslavi 50-godišnjice opstanka ovog glasovitog pčelarskog društva prije 7 godina imenovan.

Nije stoga ni čudo, da su ova zanimiva predavanja nagrađena bila od brojnih slušatelja iz svih slojeva društvenih burnim odobravanjem.

Razne vijesti.

Razdražena pčela. Piše nam Ivan Matuška, poljodjelac i racionalni pčelar iz Ždralova, kako je nedavno kod svojih pčela skoro stradao, pa jer se to i drugomu dogoditi može, priopćiti ćemo taj njegov doživljaj javnosti. Bilo je to 25. ožujka t. g., kad je pregledavao jednog svog sumnjivog pčelca, na kog je navalila bila pčela tuđica. Kao uvijek, tako je i ovaj put radio bez krinke na licu, pak pomitajući pčele sa okviraca, malo ih je dakako i razdražio, a jedna mu pčela sjedne na uho. On, da ju uhvati prstima, ali ona umače i uvuče se u uho. Sada je nastalo jao i pomagaj, pa da se toga neugodnoga čuvstva što prije riješi, pokušao je izvaditi pčelu iz uha sa šibicom, ali bez uspjeha, dapače si je i uho ozledio. U svom strahu već je pomišljao, da je dopčelario, pa sjedne u kola, i uzagrabce tjerajući, odveze se tri i pol kilometra do liječnika, koga na sreću nađe kod kuće. Liječnik, razabrav što je, naliže mu mlake vode u uho i tako ga riješi teške muke i straha. Naš se Matuška vrati sav blažen kući, pa će drugiput znati, šta mu je u sličnim slučajevima činiti. Matuška je po savjetu jednog učitelja pretplatnikom „Hrv. Pčele“, pa se sada već intenzivno bavi naprednim pčelarenjem, ma da nema, kako kaže, u okolici na daleko ni jednog racionalnog pčelara. On posjeduje, što u košnicama (pletarama), što u džirzonkama oko 50 pčelaca, pa računa na godišnju dobit poprečno oko 1000 kruna. Lijep je to nuzgredni dohodak, na čem možemo Matuški samo čestitati, pa dao Bog i drugi se naši poljodjelci unj ugledali. B.

Književnost.

Sbornik I. sveslavenskog pčelarskog sleta u Sofiji 1910. izdan je od predsjednika Gjura Georgova i tajnika saveza prof. Porfirija Ivanovića Bahmetjeva u državnoj tiskari u Sofiji (Bugarska) a sadržaje povijest pčelarskog saveza, pripravne poslove, sjednice ovoga saveza i tečaj I. saveza pčelara u Sofiji. Knjiga je urešena i uspjelim slikama predsjednika i tajnika pojedinih pčelarskih slavenskih narodnosti. Sadržaj je izdan na ruskom, bugarskom, českom, hrvatskom, poljskom i slovačkom jeziku. I ova je knjiga lijepi prilog našoj pčelarskoj književnosti. Cijena je 3 kruna.

R. F. Magjerovi „Novi zvuci“ u drugom izdanju. Prije dvije godine izdao je pomenuti hrvatski pjesnik u svojoj nakladi kao treći svezak svojih pjesama „Porivi“ gornju knjigu „Novi Zvuci“. Kako je to izdanje sasvim rasprodano u par mjeseci, knjiga bila popraćena dobrom kritikom i svedj se tražila — priredjeno je gornje definitivno drugo ispravljeno i popunjeno izdanje, koje će ukusnom svojom opremom kao divot-izdanje dobro doći kao prigodni dar u nestašici sličnih izdanja u nas i steci bez sumnje sviđanje onoga čitalačkog općinstva, koje uživa u nježnoj i diskretnoj poeziji punoj čuvstva i topline.

Sama knjiga pobranih lirskih i epskih pjesama štampana je u šesnaestini (format: Langen), a razdijeljena na tri dijela: „Moj svijet“, „Ideal“ i „Pjesme različite“. Samoj knjizi napisao je predgovor odlični hrvatski književnik Ferdo Ž. Müller, a u

kojemu se potanje rasčinja najnoviji Magjerov pjesnički rad. Ukusnoj knjizi u tvrdim platnenim koricama sa dvobojnim natiskom cijena je K 2— a naručuje se u knjižari Radoslava Bačića u Osijeku.

4. broj „Književnoga Priloga“ kluba hrvatskih književnika u Osijeku. 4. broj ove jedine hrvatske književne smotre u Slavoniji izašao je s raznolikim i biranim sadržajem u stihu i prozi. Na prvom se mjestu nalazi u klasičnom metru ispravljana pjesma pod naslovom: „Poziv književnika“ u kojoj hrvatski pjesnik Ljuboslav Šapčinović na snazi i zvoničkim stihovima razlaže i poziv i zvanje pjesnika i književnika, jednom riječju: kulturnoga radnika, koji svojim radom valja da se vazda uzdiže nad svoj „ja“. Od Ferida Maglijića štampan je početak romana iz hrvatske prošlosti u Bosni „Izdajci slobode“, koji će bez sumnje naći na zasluženo priznanje i razumijevanje. Rudolfo Franjin Magjer počeo je objelodanjivati drugu knjigu svojih „Zapisaka sa sela“, pod naslovom: „Sa slavonske ravni“ („Drugi život“, „Ajkica“, „Ključ“). Dragan Melkus napisao je pripovijest iz umjetničkoga života „Grieh“ Antonija Kassowitz-Cvijićeva crticu iz života: „Mali umjetnici August i Julijo Šenoa“, a F. B-č šalju crticu „Mlijeko“. Posebno mjesto zauzima pouka i to ovaj puta člankom o općoj pučkoj prosvjeti od prof. J. V. Perića, sa prikazom životopisa i književnoga rada (uz sliku i autogram) samoga autora.

U pjesničkom dijelu zastupan je: Lujo Varga-Bjelovarac, R. F. Magjer, F. Galović i S. Trohar.

Listak kao svagda dosele donosi niz stvarnih i objektivnih ocjena iz književnosti i umjetnosti kao: opis druge umjetničke izložbe Dragutina Renarića u Vukovaru (referat Antunova), iz atelijera naših umjetnika: V. Bečića (sa autportretom i slikom: „Studija psa“), Drag. Melkusa i R. Valića, Jagoda Truhelka: „Zlatni dani“, Dr. Rudolf Horvat: „Povjest Valpova“, Marinko Lacković: „Dojmovi s istoka“, Pavao M. Rakoš: „U slobodnim časovima“, Ivan Pavelić: „Uspomene staroga maturanata“ (prikazuje:—y—), Broz Iveković: „Riječnik hrvatskoga jezika“, Ivan Mažuranić: „Smrt Smail-age Čengića“.

Sve o sve: Ovaj je broj u svakom pogledu pun štiva neosporne literarne vrijednosti i najbolja mu preporuka.

Članovi „K. H. K.“ u O. koji plaćaju godišnje 6 K. članarine kao članovi prinosnici, dobivaju „Književni Prilog“ i sve klubske publikacije besplatno. Novi članovi neka se prijave upravi „K. H. K.“ u Osijeku (Gajev trg 4.)

POZOR PČELARI!

Uslijed posve abnormalnoga vremena, kojim nas je ovo proljeće iznenadilo, sadržati će se znatno i rojenje kod nas. Budu li mjeseca svibnja nastali iole topli i ugodni dani, to ćemo ipak moći polovicom svibnja otpočeti razasijljanjem rojeva. U protivnom slučaju možemo biti pripravnici, da će pravo rojenje otpočeti tek mjeseca lipnja. Rojevi će se razasijljati onim redom, kako su narudžbe stizale. Narudžbe se još primaju, a predujam od 4 K po roju šalje se uredništvu „Hrv. Pčele“ u Osijek III. Kod narudžbe treba točno označiti sadnju poštu, jer će se radi veće sigurnosti razasijljati poštom, a ne šeljesničkom. Čim roj prisprije, treba ga odmah preuseliti i postaviti na opredijeljeno mjesto, pa kad se malo smiri, ima se smjestiti u priređenu džirzonku, da može islijetati.

Ovom je društvu pokroviteljem Preuzvišeni gospodin dr. Theodor grof PEJACSEVICH, vlastelin ltd. ltd.

Uređuje Bogdan Penjić.

Izlazi svakoga mjeseca na cijelom arku (8 strana). — Članovi društva dobivaju list besplatno. — Ako bi koji od nečlanova taj list želio, može ga dobiti za godišnju pretplatu od 6 kruna. — Oglasi se primaju, te se plaća za petit-pismeni redak 16 fil. — Za inače tiskane oglase prama veličini prostora. — Pretplata, članci, dopisi i razna pčelarska pitanja šalju se na Uredništvo Osijek, dolnji grad. Društveni član, ako se obveže, da će svake godine priposlati izvoran dopis od najmanje 3 tiskane strane u opsegu u društveno glasilo, može biti po odboru imenovan dopisujućim članom, a kao takav ne plaća godišnjega prinosa.

Br. 5.

U OSIJEKU, za mjesec svibanj 1912.

Tečaj XXXII.

Svadba u pčela ili oplodni čin.

Spjevao: Ignjat Novaković, poljodjelac i pčelar.

Lete pčele i trutovi
o spasovu i duhovi,
a trutovski ječi glas
na sve strane oko nas.

Sa trutovi još se čuše
i pčelice djeveruše,
i one su ženskog roda,
al nemaju pravog ploda.

Tako svati pocikuju
i matice dovikuju:
ajte mlade među nas,
vi ste našeg roda spas!

Nevjeste su mlade taki
na krilima svojim laki,
doletjele među svate
i posla se šnjima late.

Olni¹⁾ svati kolo vode,
dok matice ne oplode;
to se zbiva u visini
i u zraku u tišini.

Kad se bića tako spare
i svadbene prime dare,
tad matice kroz par dana
započinju nesti jaja.

A trutovi još se vlače
i po zraku svadbu trače,
ali ne će jošte dugo
nastalo je vrijeme drugo.

Došao je njihov kraj
da putuju svi u raj;
tamo će im dobro biti,
jer će mirno sanak sniti.

Kada dođe druga zgoda
za razvitak njenog roda,
tad će opet nastat buka
i trutovska nova zuka.

Prirodna je kanda hora,
da trutova biti mora,
il je ovo taka fela
malenije naših pčela?

Ta ima ih i kod ljudi
za koje se drugi trudi,
trutovska su taka prava,
da ih drugi udržava.

¹⁾ Oheli.

XI. Kongres hrvatskih i srpskih pčelara.

Ove će godine kongres hrv. i srp. pčelara zasjedati 3. i 4. srpnja na Sušaku, kraj Rijeke (Fiume). Da i ovo zasjedanje bude što dostojnije i poučnije, umoljavaju se napredni pčelari diljem lijepe nam domovine, da se najave oni koji bi voljni bili, da na istom drže koje savremeno predavanje. Naročito se moli, da se izvole najaviti oni napredni pčelari, koji bi voljni bili, da sa svojim izložkama sudjeluju na pčelarskoj izložbi, dakako u manjem opsegu, koja će se prirediti u čast kongresnomu zasjedanju. Prijave glede predavanja i izložbe neka se šalju kongresnomu tajniku Franji Stigelmajeru, učitelju u St. Jankovcima (Srijem).

Posebni odbor upriličiti će ovom zgodom za članove kongresa vrlo zanimiv izlet parobrodom u Mletke (Veneciju), a biti će i manjih izleta po moru u Opatiju, Bakar, Lovranu i Cirkvenicu. Legitimacije za jeftiniju vožnju na prugama kr. ugarskih državnih željeznica do Rijeke i za izlet u Mletke izdaje g. **Eugen Kamenar**, profesor kr. vel. gimnazije na Sušaku. Svaki, koji ovakovu legitimaciju zatražiti želi, neka to učini odmah, pa neka priloži 30 filira i poštansku marku za odgovor, jer se na kasnije prijave ne će moći uzeti obzir, kao ni na one, koji ne pošalju 30 filira.

Konakovanje dobiti će kongresiste za 2 krune, zajednički ručak na dan pčelar. kongresa (od 4 jela bez vina) za 2 K 40 f u svratištu »Continental« na Sušaku, kraj Rijeke. Cijeli program kongresnog zasjedanja hrv. i srp. pčelara biti će što prije točno određen i članovima rasposlan. Pčelarska predavanja nagrađuju se od kongresa sa 20 K, pa se štampaju u pčelarskim listovima.

Ovom zgodom nam je ugodno spomenuti, da je kralj. zemaljska vlada, odio za unutarnje poslove u Zagrebu otpisom svojim od II./XII.

1911. br. III. A. 3507/I. dozvoljela, da se kažnjenici u kr. zemaljskim kaznionama u Lepoglavi i Mitrovici mogu baviti priugotavljanjem džirzonaka Baračeva i Živanovičeva sustava, kojima je utanačena ova cijena: džirzonka Baračeva sustava stoji 14 K, a Živanovičeva 12 K od kolodvora Mitrovica, odnosno Lepoglava. Ovo znanja radi priopćuje svim pčelarima sa preporukom, da si od sada potrebne džirzonke gornjih sustava naruče i nabave jedino kod ravnateljstva spomenutih kazniona tim rađe, što će one biti najtočnije i najsolidnije građene.

Konačno još ovo: Da rad ovoga kongresa pčelara bude po razvitak i napredak racionalnog pčelarstva što obilniji i uspješniji, stavljaju se na sve napredne pčelare niže navedena pitanja, moleći, da bi nam oni obzirom na to, što će kongresni odbor u najkraće vrijeme održati svoj sastanak, na ista pitanja poslali što prije svoje odgovore, koji će kongresnomu odboru biti ravnalom u njegovu budućem radu.

Pitanja su ova:

1. Koja themata bi bila potrebna, da se za kongresno zasjedanje prirede?
2. Koju thematu biste Vi voljni bili, da obradite?
3. Na koji bi način kongres pčelara mogao, da racionalno pčelarenje u narodu što većma širi i što bolje unapredi?
4. O kojim bi predlozima valjalo na kongresnom zasjedanju da se raspravlja?
5. Imate li Vi koji prijedlog u korist promicanja kongresova rada?
6. Na koji bi se način omogućilo obdržavanje trodnevnih pčelarskih tečajeva?

Odgovori neka se šalju kongresnom tajniku g. Franji Stigelmajeru, učitelju u St. Jankovcima (kraj Vinkovaca) ili kr. gimnazijskom profesoru Eugenu Kamenaru na Sušak (kraj Rijeke).

Uredništvo.

Ovogodišnji pčelarski kongresi i pčelarske izložbe.

ve godine imadu naši pčelari veliki izbor u posjetu raznih pčelarskih kongresa i pčelarskih izložaba.

1. Ponajprije biti će početkom srpnja

o. g. naše XI. kongresno zasjedanje hrvatskih i srpskih pčelara sa malom pčelarskom izložbom na Sušaku kraj Rijeke, sa izletom u Mletke i u naše lijepo hrv. Primorje. (Vidi posebni uvodni članak o tom.)

2. Sveslavenski pčelarski savez držati će svoju ovogodišnju III. glavnu skupštinu u Moskvi.

(Vidi razne vijesti.)

3. Zemaljsko pčelarsko društvo za markgrofoviju Moravsku otvara ove godine koncem srpnja XXIX. slet česko-slavenskih pčelara, uz zemaljsku izložbu u Boskovicama blizu Brna.

4. Pčelarska izložba i skup pčelara iz sjeveroistočne Češke kod obrtno-gospodarske izložbe u Mladěj Boleslavi biti će od 15. srpnja do 15. rujna ove godine.

5. Češka pčelarska izložba sa pčelarskim skupom kod jubilarne izložbe u Pisku u Češkoj drži se od 20. srpnja do 8. rujna ove godine.

6. Zemaljsko udruženje čeških samostalnih pčelarskih društava u Moravskoj priređuje također ovoga ljeta lijepu pčelarsku izložbu u Hodolanama kraj Olomuca (Olmütz), te na istu poziva i naše slavenske pčelare na sudjelovanje.

7. Velika skupština njemačkih i austro-ugarskih pčelara držati će se od 3. do 7. kolovoza u Podmoklima (Bodenbach) u Češkoj, spojena sa međunarodnom izložbom.

(Vidi posebni članak.)

Evo dakle po izbor prilike, da se naši pčelari na svaki način u pčelarstvu izobrazu i da vide

ogroman napredak u ovoj privrednoj grani gospodarstva i da vide, kako drugi ondje nastavljaju, dokle su oni možda dotjerali, jer koji kongresi (skupštine), toli osobito izložbe dobrom su školom za početnike u pčelarstvu, jer se pčelarskim izložbama širi i zanimanje za pčelarstvo. Stoga bi nužno bilo, da naši pčelari više posjećuju barem naše domaće pčelarske kongrese, gdje je obično i pčelarska izložbica priređena. Upozorujući sve prijatelje pčelarstva na ovo, neka ne zaborave, da je naš pčelarski kongresni odbor nastojao i o. g., da svojim članovima i posjetnicima pruži na svome kongresnom zasjedanju koli pouke u pčelarstvu, toli i ine plemenite zabave i da je o. g. odabrao za mjesto svoje skupštine bajno hrvatsko Primorje, koju priliku neka naši pčelari što izdašnije upotrebe. U tu svrhu neka prijave pčelarskom kongresnom odboru (bilo Eugenu Kamenaru, kr. gimnazijskomu profesoru na Sušaku, bilo tajniku pčelar. kongresa Fr. Stigelmajeru, učitelju u Starim Jankovcima kraj Vinkovaca) već sada svoj dolazak i da li žele:

1. popusnu voznu iskaznicu do Rijeke; 2. da li će se priključiti izletu u Mletke (Za 10 kruna onamo i natrag; 3. Žele li konak uz jeftiniju cijenu (od 170—250 K).

Ovo je nužno javiti za vremena, jer na kašnje prijave ne će se moći veliki obzir uzeti.

57. velika skupština njemačkih i austro-ugarskih pčelara u Podmoklima (Bodenbachu) na Labi,

spojena sa pčelarskom izložbom, a pod pokroviteljstvom Njegove c. i kr. Visosti nadvojvode Karla Franje Josipa. — Od 3. do 7. kolovoza 1912.

Upravu ove pčelarske skupštine i izložbe sačinjavaju jedan centralni odbor i sedam pododbora, koji su već konstituirani. Program je ustanovljen sljedeći:

Petak, 2. kolovoza: Doček gostiju na kolo-dvorima i parobrodarskim stanicama. Isti dan na večer prijateljski sastanak u vinogradarskoj dvorani (Winzerhausa).

Subota, 3. kolovoza: U 9 i pol sati prije poldana otvara se pčelarska izložba, gdje će vojnička glazba koncertirati do poldana. U 10 sati prije podne sastanak porotnika. U 8 sata popodne obilaziti će se gradom i poduzeti zanimiva šetnja u okolici

do »Kvaderberga«. U 8 sati na večer pozdravlja svečani odbor goste u hotelu »Töpfer«, uz sudjelovanje vojničke glazbe i bodenbachskog pjevačkog društva.

Nedjelja, 4. kolovoza: U 8 sati ujutro otvara se pčelarska skupština u dvorani »Variete«. U 12 sati na podne svečani banket, a poslije toga koncert na izložbenim prostorijama. Popodne izleti na sve strane u pojedinim grupama. U 8 sati na večer svečani koncert na takozvanoj ovčarskoj stijeni (Schäferwand). Svira kr. saksonska vojnička glazba. Dvorac i sve okolišne visočine biti će sjajno iluminirane.

Ponedjeljak, 5. kolovoza: U 8 sati ujutro nastavak raspravnih pitanja u skupštini, koja se oko 12 sati o podne završuje. Objed po volji. — U 3 sata popodne pregledavat će se neke tvornice i pivovara kneza Thuna. U 8 sati na večer pčelarsko posijelo i svečani rastanak.

Utorak, 6. kolovoza: U 9 sati prije podne svečana razdoba nagrada u izložbenim prostorijama. Popodne izleti željeznicom ili parobrodom u česko-saksonsku Švicu.

Srijeda, 7. kolovoza: Svečani zajutak u čast zaostalih još gostiju, a na večer u 6 sati zaključak izložbe.

Predsjednik centralnog odbora je dr. Ivan Reinisch, gradski vijećnik, a poslovođa Hans Schusser nadužitelj u Bodenbachu.

Centralni odbor pozivlje sve pčelare, pčelarska udruženja, tvorničare pčelar. oruđa i sve interesente, koji žele pri toj uveliko zasnovanoj pčelarskoj izložbi sudjelovati, da se do 25. lipnja 1912. prijave centralnomu odboru pčelarske izložbe u Bodenbach (Češka). Izložba će se prirediti u zgradi djevojačke građanske škole i na velikom prostoru oko te školske zgrade, a skupština će se održavati u dvorani kazališta Variete.

Istovremeno slaviti će i njemačko pčelarsko društvo za Češku u Bodenbachu 25 godišnjicu svoga opstanka. U samom gradu se čine velike pripreme za što svečaniji doček gostiju.

Sva pisma i upiti neka se šalju na ovu adresu: Hauptausschuss der bienenwirtschaftlichen Ausstellung in Bodenbach (Böhmen).

Mjesec lipanj.

ko je zaostalo rojenje u mjesecu svibnju, kako je to baš ove godine slučaj, nastaje ovog mjeseca pravo rojenje. Ugodi li iole vrijeme znade biti mjeseca lipnja obilna paša za našu pčelicu.

Kako se postupa sa rojevima i kako se isti spremaju u džirzonku, opisao sam već u prošlom broju „Hrv. Pčele“. Upozorujem sada naše pčelare na rojeve drugence i trećince, sa kojima ne izlijeće samo jedna oplodena matica, kako je to kod roja prvenca, nego obično više mladih neoplođenih matice. Ovi rojevi, osobito drugenci, ako dođu u pašu, najbolji su za prisad, jer imaju mladu maticu, a grade samo radiličke stanice.

Rad takovih rojeva mora pčelar pozornim okom pratiti. Obično drugi ili treći dan, kada se je takav roj u košnici smirio, izlijeće mlada matica na oplodni ili svadbeni izlet, zato ga treba prvih osam dana točno pregledati, da li je matica već oplodena i da li je otpočel. leženjem jajašaca. Ne nađeš li za osam dana zaleženih jajašaca, već je sumnjivo, da li nije matica na svadbenom izletu kakogod stradala. Ne nađeš li dakle prvih osam dana pri točnom pregledavanju niti zaleženih jajašaca, niti matice, ti mu odmah dodaj drugu mladu maticu ili zreli matičnjak, a nemaš li ni jedno ni drugo, moraš mu dodati jedan okvirac sa mladim radiličkim leglom, pa će si on sam odgojiti maticu. Svi se rojevi uopće moraju točno pregledavati, da li imaju legla, pa ako

nemaju, treba im što prije pomoći, da ne propadnu. Isto tako treba i one starice, koje su se izrojile, točno pregledati, da li im je preostala koja matica i da li ta matica leže, jer i izrojene starice ostaju sa mladom neoplođenom maticom, koja se tek oploditi mora. Da ti starice, uslijed rojenja, jako ne oslabe, ne daj da se preveć roje. Kod običnih košnica pletara može se zapriječiti daljne rojenje zamjenjivanjem košnica t. j. dvije se košnice zamjene svojim mjestom u pčelinjaku. U džirzonkama obustavim rojenje najsigurnije ovako: Kad izide roj drugenac, ja ga vratim opet natrag onamo, otkle je izišao, ali prije nego to učinim, moram u toj džirzonci sve okvirce točno pregledati i sve matičnjake izrezati, jer ne učinim li tako, izići će roj sutradan opet.

Za vrijeme dobre paše treba dodavati radiličkim stanicama izgrađene okvirce i marljivo vrcati. One medne okvirce, u kojima ima i dobroga radiličkoga legla, ne treba dirati, jer se kod vrcanja može leglo uništiti, a to je šteta.

Da svoje izgrađene okvirce, odnosno prazno saće očuvaš od metilja (Wachsmotte), povješaj to saće, odnosno okvirce, razdaleko jedan od drugoga na hladnom i promaji izvrženom mještu. Kao uvijek tako osobito i ovoga mjeseca pazi na čistoću oko svojih pčelaca, jer svaka nečistoća je gnjezdo metilja i druge razne gamadi.

Bogdan.

Pčelarstvo kao zabava.

(Svršetak.)

no je, njegove pčelice, kako ranom zom veselo zukne na lijetu, bez obzira hoće li ostala družba za njom na posao; naprotiv, a kako li prijekim okom gleda čovjek-radnik svoga druga, kad ovaj na posao zakasni?

Gledaj pčelu kako se u grozničavoj žurbi brine za podmladak, te za crne dane hladne zime. Eno je gdje sjeda na rosnu travicu, da siše biserne kapljice najčišćeg napitka majčice prirode. Druga sabire najplemenitiji sok, što ga biljka u čaški svoga cvijeta izlučuje, čime i namami marnu pčelicu k sebi, da si uzdržaje obnovljenje svog podmlatka (oplođnja).

Nu, zaviri sad i u domaju pčelinju! Sad ćeš se opet naslađivati, dakle i zabaviti radom njezinim u košnici. A ne nuka li to čovjeka, da misli na što plemenitijeg? Tad ćeš biti prisiljen, da im i što udobniji dom sagradiš. Sve će biti bez velikog truda, a od velike koristi. Dijeli li se tvoj starac (roji), pogledaj pomno u sakupljanje tolikih zračnih poletaraca i naslađuj se slogom, te vrijedne družine! I „čvrknut“ će te katkad koja. Postat ćeš s vremenom imuniziran, pa će te ubod pčele toliko smetati, koliko ubod komarca. Ubodi pčele, ali u zametku reumatizma, djeluju ljekovito.

Razgledaj se danomice carstvom te monarhistički uređene države, pa ćeš uviditi, da je socijalni život, ogromne one pčelinje družine, daleko uzorniji od ljudskog, među kojima se sastaju individui razne čudi, raznog rada i raznih načela, pa nastaje ogovor, kleveta i druga zla. Svega toga

među pčelama nema. Drug tvoj s kojim imaš dijeliti koru hljeba, bilo u činovničkom uredu, bilo na seljačkoj njivi, prezirnim okom gleda tvoju sreću, ako posjeduješ boljeg soka i smoka; dok braća pčelinjega carstva ne otimlju se na prostrtom stolu darežljive majke prirode, te složno i bez nenavidnosti priuštaju užitek zajedno stečen.

Uživi li se pčelar u život pčele, kako ona prema navedenom radi u i izvan košnice, kako snaša životne potreptine, ogrijava ćelije svog podmlatka, kako razborito, te bez ikakve zdvojnosti još više pomnožava svoj rod, a ne slijedi taj nervozni, moderni polusvijet, koji u zametku ništi svoje pokoljenje, samo da udobnije sprovede ovu kaplju života u moru vječnosti. Zadubljen čovjek u život pčele, postaje plemenitiji i zadovoljniji svojom sudbinom.

Uči se čovječe od pčele u zabavi s njom, pa ne ćeš samo sretnijim i zadovoljnijim biti, već i sladokusni svoj jezik zadovoljiti, ako i mukom pčelice. One će te ne samo zabaviti, već i hiperprodukcijom onog „jela Bogova“ nadariti zdravijim užitkom, no što je prepečeni slador, ili razne mirisne mirakule, pa još k tome patvorinom pokvarene, da ti sruše zdravlje. Zaboravit ćeš na podražljive užitke, kojeg skupim plaćaš novcem, a truješ tijelo i dušu na zator svoj i potomstva svoga, spojiti ćeš ugodno sa lijepim, umiriti zabavom s' pčelom svoj duh, pa održati lakše ovu nesnosnu borbu ništetnog života poetičnom granom gospodarstva — pčelarstvom.

J. Bobinac.

Pčelarenje i pčelarsko pripovijedanje.

(Piše J. B. pčelarski šegrt u K.)

VII.

Prvi poljupci.

Imadem već dva pčelca. Onomu prvomu, što sam ga dopratio iz Zagreba, dao sam ime Adam. Ubrzo dobio sam krasan roj prvenac, smjestio ga tik do Adama i dao mu ime Eva, da mi plodi, da bude «mati svega života živoga».

Naravski, da sam se oko njih brinuo, tetošio ih. Dok ja oko Adama, on mi se pokazao i zahvalan.

Jednoga dana ja tako oko njega, a on me iz zahvalnosti, baš onako, pokorno ponizno poljubio u ruku.

Gle kako je čedan moj Adam, on znade i ruke ljubiti, pomislim i nasmijem se. Bio je doduše taj poljubac žestok, ali neka, neka, ta — prvi je!

Slijedeći dan bavim se ja opet oko Eve i još se uvijek dobro sjećam Adamovog poljupca u ruku. U misli šaljivo prekoravam Evu, što mi još nije poljubila ruke, a tako sam joj dobar.

Zaboravio ja jadan, da ženske nerado ljube ruke muškarcima, već žensko ko žensko voli u usta. Još ja u misli, a moja Eva, ko prava Eva poljubi me ravno u usta. Bijaše to doista žestok poljubac, tako vruć, da sam ga osjećao dobra tri dana. Dapače kao da je moja Eva sljubovna, pa se za dulje vremena osigurala, jer nema Eve pod kapom nebeskom, koja bi me u ono vrijeme poljubila, tako me moja Eva svojim poljupcem nakazila. Od onoga vremena ja marljivo skrivam i čuvam svoja usta od — Evinoga poljupca. Pa da pčelar ne postane uzdržljiv, solidan, krepistan!

VIII.

Na vlas!

Čuo sam negdje, da nije dobro, da pčelar imade duge vlas. Prema tomu naši umjetnici, književnici i farizeje ne bi bili dobri pčelari. Ja sam međutim od davnine kratko ošišan. Bila baš zgoda i dao sam se ošišati u pčelinjaku. Tom zgodom zaostao čupearak kratkih vlas u mom pčelinjaku.

Dolaze u moj pčelinjak i moji suseljeni. Ja im pokazujem okvirce, pravilno izgrađeno saće, razno oruđe, a oni se dive, dive. Došla opet dvojica a ja im sve pokazivao, tumačio. Oni pođoše, a ja zaostah u pčelinjaku. Vani čujem razgovor:

— Lijepo, lijepo, sve nam je pokazao, tumačio, samo nam nije kazao, zašto imade kratko narezane vlas ondje u pčelinjaku, jedan će.

— Pa to ti nije trebao kazati, drugi će važno. To si se mogao i sam domisliti!

— Kako? Nerazumijem, opet će prvi.

— Ta, čovječe, zar nisi vidio kako je saće na vlas jednako izgrađeno. Kako bi to one mogle bez mjere! Za to im je nastavio tamo vlas, da imaju mjeru, da rade — na vlas!

IX.

Jao, ljudi, baba je poludila!

Bio lijep svibanjski dan. Ljudi na polju marljivo rade, veselo čavrljaju. Eno tamo iz dućana izišla žena i polagano uzbrdo vraća se domu svom.

Nitko se ne obazire za njom, nitko ni ne misli na nju. I ja sam bio na protivnom brdašcu, ali nisam je ni opazio kako puza uzbrdo. Pa tko bi i svaku babu vidio!

— Jao, ljudi, baba je poludila! poviče jedan od radnika i svi se okrenu prema brdu, kojim se uspinjala ona žena.

I doista zanimiv, a uz pomisao na ludilo žalostan prizor. Usred brijega na čistini, poskakuje žena, krili rukama, okreće se sad ovamo sad onamo, prigiblje se, nervozno hvata zemlju, baca zemlju u vis, nješto nesuvislo viče, trči lijevo, trči desno, hvata zemlju sad na ovom sad na onom mjestu i baca ju u vis i neprestano viče. Primirila se, pa trkom uzbrdo prema svom domu.

— Jao, ljudi, poludila je, trči kući, poklat će si djecu i ukućane, zabugari jedan.

— Pođimo za njom, da spriječimo nesreću, predložiti najodvažniji.

Pogledali jedan drugoga, ali nitko se ne odazivlje. Dapače i onaj najodvažniji postao je neodlučan. Nikomu se ne da pod nokte i nož ludoj, bijesnoj ženi.

Prošlo nekoliko časova. Vraća se ista žena i nosi u rukama nekakovu škatulju.

Sigurno je u onoj škatulji već zaklano dijete! primijeti jedan.

— Eto i nož nosi u ruci, opazi drugi, jer se je doista uz škatulju vidio u ruci žene neki dugoljasti tamni predmet.

Sve je obuzela groza, strah. Međutim žena došla na ono prijašnje mjesto, oprezno čučnula i kao da onim nožem nešto grne u škatulju.

— Da ne kopa grob zaklanom djetetu, zagrozi se jedan kratkovidniji.

Međutim približio se ženi i čovjek te joj običnom peruškom — tobožnjim nožem — pomogao u škatulju zgrnuti roj pčela, koji je negdje nekome pobjegao, a ona ga žena opazila, te vikom i bacanjem pijeska zaustavila.

(Nastavak slijedi.)

Pčelarsko izvješće iz Srijema.

i najstariji ljudi ne sjećaju se u nas takova proljeća kao što ga ove godine imadosmo, a pogotovo pčelari ga teško osjećaju. Dok je konac veljače i sav ožujak bio prekomjerno topal i ugodan te izma-

mio i krenuo svu prirodu, travanj je opet svu zaustavio, da ne rekne mjestimice i uništio. To se pogotovo opaža na svem ranijem voću, koje je za ovu godinu propalo, a njegova cvatnja nije ni malo pripomogla našim pčelcima, jer je prošla za

tmurna, hladna i sniježna vremena. Konec ožujka bili su pčelci krasni i puni naroda, legla, a i meda, te su pčelari imali najljepše nade za ovu godinu. No u travnju nijesu pčelci mogli jednom preko 20 dana izlijetati, a onih drugih par dana bilo je izlijetanje samo prekidno i pri hladnom vremenu, te je tada sva sila pčela propalo. Posljedica svega toga bijaše, da je leglo i ostala pčela u košnicama potrošila svu zalihu na medu. Ja sam se iznenadio, kad sam otvarajući konec travnja svoje pčelce opazio, da su potpuno bez hrane! Tek tu i tamo koja kaplja meda, dok ga je konec ožujka svaki pčelac imao još bar 3-4 kg, a gdje koji i više. Kako u to doba pada ovačnja voća, mrtve koprive (kod nas nema nablizu repice) i t. d., znale bi pčele unijeti ipak nešto novoga meda, te bi tako imale uštednje, no ove godine toga nije bilo. Stari med su potrošile, novoga nema, a potreba obzirom na razvito leglo velika. I tako je na mnogim pčelinjacima nastupilo gladovanje, ta najgora bolest pčelinja, te su od gladi nevještim i nemarnim pčelarima baš sada o Đurđevu mnogi

pčelci propali. Mi smo se svi međutim dali na marljivo hranjenje, netko medom netko šećerom; pa hvala Bogu nema gubitka. Pčelar Richter u Beču preporuča za proljetno (valjda špekulativno?) hranjenje uzeti na 1 četvrt kg meda ili šećera 1 litru vode, no čini nam se, da je to preslaba hrana, pa smo mi uzimali na 1 kg meda ili šećera 1 i pol litre do 2 litre vode, što je svakako bolje. Takove medicine ili šećerne vode dajemo oko 3 dl kod svakog hranjenja svaki 2. ili 3. dan svakome pčelcu pred večer. Kako kod nas pada glavna paša — akacije i lipe — početkom lipnja, a dotle teško da bude što drugoga, hranimo ih sada i hraniti ćemo ih cijeli svibanj, pa valjda ne će biti ni gubitaka.

»Grjehota je — reče mi nedavno jedan pčelar — sada, kad smo već na domaku glavnoj paši, napustiti pčelce da gladuju«, a ja dodajem i ne samo grjehota, već i izvanredna opasnost, jer proljetno gladovanje uništava najveći broj pčelaca, daleko više, nego najžešća i najdulja zima.

Stjepan Ilančić

Razne vijesti.

Sveslavenski pčelarski savez držati će prema zaključku svoju ovogodišnju III. glavnu skupštinu u Moskvi i to svakako mjeseca kolovoza. Putovati će se onamo iz Hrvatske do Beograda, a odavle srpskim parobrodom do srpske granice badava, tada ruskom lađom uz 75%, popusta do postaje iza Galaca—Reni, odakle opet ili badava ili uz 90%, popusta željeznicom na I. i II. razredu ravno u Moskvu, gdje su stanovi besplatni. Tko kani na ovaj put poći, ima se prijaviti što prije ili barem do konca lipnja g. Eugenu Kamenaru, profesoru kr. vel. gimnazije na Sušaku, kraj Rijeke (Fiume), koji će pribaviti legitimacije i doćičnicima za vremena priposlati. I sve druge upute glede toga sveslavenskoga pčelarskoga sastanka podijeljivati će profesor Kamenar.

Bosansko pčelarstvo. Veseli nas, što pčelarstvo sve više napreduje i u Bosni i Hercegovini, koje su nas zemlje u mnogom napretku nadmašili, pa tako evo i na polju pčelarstva. Kako čitamo nabavilo si je centralno pčelarsko društvo za Bosnu i Hercegovinu u Sarajevu lijepi društveni dom sa pčelinjakom i prostranim vrtom u ulici Pehlivanuši.

U domu je društvena pisarna, zbirke, stan društvenoga tajnika i upravitelja pčelinjaka i još dvije sobe za one pčelare, koji dolaze u Sarajevo, da se pouče ili pregledaju pčelarenje, pa uz nadoplatu od 1 K mogu ondje cijeli dan probaviti. — Kad ćemo se mi ovakog šta dočekati? Nama se i ono malo zemaljske godišnje subvencije u pčelarske svrhe od godine do godine smanjiva — sve pod izlikom nestašice zemaljskih sredstava! EK—r.

Pčelarsku školu, u kojoj će se obdržavati pčelarski tečajevi za naobrazbu praktičnih pčelara poput postojećih sličnih škola u Bečkom Prateru i u Ugarskom Jedlovu (Gödöllő) kani o. g. otvoriti zemaljsko centralno društvo za markgrofiju Moravsku u Brnu i to u svojim društvenim prostorijama (kuća sa pčelarskim muzejem i velikim vrtom) u ulici Videnka. Prigodom ovogodišnje zemaljske pčelarske izložbe i pčelarskog sleta u Boskovicama (o kojem na inom mjestu našega lista već javljamo) u mjesecu srpnju biti će i skupni posjet izložbenih gostiju i pčelara udešeno i u Brno u svrhu pregledanja ove nove slavenske pčelarske škole. — I mi jugoslavenaki pčelari čestitamo našoj českomorav-

skej braći na ovom prekrasnom poduzeću i to dakako sa teškim uzdahom, kada ćemo mi šta sličnog dočekati?
EK—r.

Liječenje slinavke medom. Koliku nepriliku zadaje ozloglašena marvinska bolest slinavka u našim krajevima znadu najbolje naši mesari, koji ne znadu već iz kojih bi si krajeva nabavili što bolju, zdraviju i jeftiniju marvu za klanje. Slinavka je uz to i opasna zarazna bolest, zato se cijele okolice zatvaraju, da se ta marvinska bolest ne širi, a može se i na čovjeka prenijeti. Franceski veterinar u L'Oisu preporuča kao zaštitni lijek čaj od biljke majčine dušice (Thymian, Thymus Serpyllum) sa medom. Dovoljno je ispirati gubicu životinje ovim čajem. Nakon 3 dana ovakog postupka zacijele rane u životinje i ona može slasno žderati. Rane na sisama i truhu kod krava dojilja liječe se isto tako, kada bolesna mjesta ovim čajem ili operemo ili poštrcamo. Životinje se ovim načinom uspješno obćuvaju i onda, ako su se nalazila u istoj štali sa sličnom bolesnom marvom.
EK—r.

Bogata medena žetva. Neki agronom usurijske pokrajine kozačke u istočnoj Sibiriji nudi na prodaju 845.000 kg pčelinjeg meda samo za 46 fil. po kilogramu. Ondje se slabo traži med, te nastoje da svoj med prodadu na američkim tržištima. Šteta, da taj silni sibirski med ne možemo mi kupiti!
EK—r.

Pčelarska statistika u Českoj godine 1910. Zemaljski statistički ured kraljevine Česke pripomoću pčelarskih društava i svojih posebnih povjerenika javlja, da je god. 1910. bila u zadnje vrijeme najnepovoljnija od pčelarskih godina. Već zimi god. 1909. na 1910. nestalo je mnogo pčelaca, prezimilo je 191.700 komada prama 205.000 od godine 1909. a 208.900 komada u god. 1908. dok je godine 1907. bilo dapače 213.400 kom. — Isto je tako iznos meda i voska bio u istinu minimalan. Jedna je košnica razmjerno uzeta iz cijele Česke god. 1910. dala jedva 1'04 kg meda a 0'18 kg voska, dok je i prijašnja razmjerno također nepovoljna godina (1909.) dala ipak 2'72 kg meda i 0'29 kg voska, god. 1908. pokazuje 5'25 kg meda i 0'32 kg voska. Time je veća razlika u cijelom iznosu. Dok je god. 1910. dobiveno po cijeloj Českoj okolo 1000 metričkih centi meda uz 350 metričkih centi voska, dala je g. 1909. preko 5500 metr. centi meda i gotovo 600 metr. centi voska, a god. 1908. pače 10.973 metr. centi meda i 664 mtr. centi voska. Stoga su i porasle cijene ovim pčelinjim proizvodima, nu ni iz daleka onoliko, da im se nadoknadi

onaj silan gubitak. Cijena je 1 kg meda po cijeloj Českoj bila 2 K 47 f a 3 K 50 f za 1 kg. voska prama 2'15 K te 3'40 K god. 1909. i 1'89 K te 3 K 10 f u godini 1908. Najskuplje je plaćen med god. 1910. u Rudogorju i to po 2'90 K od 1 kg. a najjeftinije u okolici Buđejovačkoj po 2'06 K. — Ovdje dakako nije ubrojena statistika českih zemalja: Moravske i Šleske. — („Prakticky radce včelaru, 1912)
E. K—r.

Književnost.

Včelarsky zapsnik na rok 1912. Zemalj. centralno pčelarsko društvo za markgrofiju Moravsku izdalo je u svojoj nakladi pčelarsku bilježnicu ili kalendar za godinu 1912. pod gornjim naslovom, a napisao ga je zaslužni pčelarski pisac rkt. župnik Fr. Adamec s razloga, što su i kod pčelarenja nužne raznolike bilješke, bez kojih ni pčelar ne može da bude. Evo sadržaja ovog zanimljivog pčelarevog „Notesa“: Životopis sa slikom društvenog predjeddika Ant. Schlessingera, koji je i naš pčel. kongres posjetio. Zatim su članovi: 1. Put k pčelarskom uspjehu. opisuje kako će si pčelar pomoći, da ima od pčelarenja što izdašnju korist. 2. Šta želi od nas pčelar? 3. Razlozi neuspjeha kod raznih pčelarskih poslova. 4. Nješte o prihranjivanju. 5. Pabirci iz postaja za motrenje pčela (od glavnog nadzornika pčelarskih postaja Fr. Wahnouta). 6. Koristi za redovitog člana našega zemaljskog centralnog pčelarskog društva. 7. Naše oplemenjivanje pčela. 8. Pčelarske postaje za motrenje. 9. Trostruko pčelarsko osiguranje, ovdje je navedeno, kako si pčelar imade osigurati pčelce, pčelinjake, prazne košnice i oruđe i to bilo proti požaru, bilo za krađu ili nekoj ošteti ovih pčelarskih predmeta. Za to sve do svote 500 K plaćaju članovi društva samo 2 K 50 f kao pristojbu godišnju. 10. Zemaljsko centralno pčelarsko društvo za Moravsku i ostala pčelarska društva s njime udružena. 11. Zem. centralno pčelarsko društvo za vojvodinu Šlesku. 12. Zem. centralno pčelar. društvo za kraljevinu Česku. Odbor sveslavenskog pčelar. saveza. Dakako da je tu i kalendar dski dio za g. 1912 zatim razne bilješke gdje i kako će si pčelar bilježiti dnevno razna opažanja, koja opazi na svom pčelinjaku. — Ovaj kalendar dobivaju članovi preko odbora zemaljskog moravskog vijeća za ratarstvo (česky odbor zemjedselska rada moravska) besplatno, a inače za 50 fil. razaslije društvena pisarna u Brnu, ulica Videnka 121. — Evo tako se česki pčelari brinu, da što više populariziraju svoje pčelarstvo.
EK.—r.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

NA ZNANJE!

Uslijed abnormalnoga vremena tečajem mjeseca travnja, nastalo je vrijeme, pa će se tako otpočeti razaslijanjem rojeva tek mjeseca lipnja. Općinskim poglavarstvima, pa i svakom pojedinom društvenom članu javiti će se dopisnicom, kada se bude roj odaslao.

Praktična predavanja su otpočela, pa tko se želi takovim predavanjem okoristiti, neka se jednostavno dopisnicom najavi uredništvu „Hrv. Pčele“. Pouka u naprednom pčelarstvu traje cijeloga mjeseca lipnja besplatno i to svaki dan popodne, a inačimo može to biti i prije podne.

Uredništvo.

Ovom je društvu pokroviteljem Preuzvišeni gospodin dr. Theodor grof PEJACSEVICH, vlastelin itd. itd.

Uređuje Bogdan Penjić.

Izlazi svakoga mjeseca na cijelom arku (8 stranā). — Članovi društva dobivaju list besplatno. — Ako bi koji od nečlanova taj list želio, može ga dobiti za godišnju pretplatu od 6 kruna. — Oglasi se primaju, te se plaća za petit-pismeni redak 16 fil. — Za inače tiskane oglase prama veličini prostora. — Pretplata, članci, dopisi i razna pčelarska pitanja šalju se na Uredništvo Osijek, donji grad. Društveni član, ako se obveže, da će svake godine priposlati izvoran dopis od najmanje 3 tiskane strane u opsegu u društveno glasilo, može biti po odboru imenovan dopisujućim članom, a kao takav ne plaća godišnjega prinosa.

Br. 6.

U OSIJEKU, za mjesec lipanj 1912.

Tečaj XXXII.

XI. Kongres hrvatskih i srpskih pčelara.

Kako smo to već u prošlom broju »Hrv. Pčele« oglasili, saziva kongres hrvatskih i srpskih pčelara u kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji, kojemu je zaštitnikom pre-svijetli gosp. dr. Svetislav Šumanović, kr. odjelni predstojnik u miru svoje

XI. kongresno zasjedanje

na Sušak (kraj Rijeke) za dan 3. i 4. srpnja 1912. u 9. sati prije podne u dvorani kr. velike gimnazije.

Sa tim zasjedanjem spojena je izložba pčelinjih i mednih proizvoda u malom opsegu, k tomu izlet u Mljetke, te pregledavanje kulturnih zavoda i industrijalnih poduzeća na Rijeci i Sušaku, stoga se kongresni odbor nada, da će ovo zasjedanje biti mnogobrojno posjećeno.

Raspravni program.

1. Pozdrav predsjednikov.
2. Izvještaj o zastupanim društvima.

3. Čitanje zapisnika X. kongresnog zasjedanja u Vukovaru u god. 1911.
4. Izvještaj tajnikov o radu kongresnog odbora od prošlogodišnjeg zasjedanja do danas.
5. Izvještaj blagajnikov o zaključnim računima.
6. Izbor dvojice ovjervitelja zapisnika.
7. Prijedlozi:
 - a) kongresnog odbora;
 - b) inih predlagača.
8. Izbor kongresnog predsjednika i kongresnog odbora.
9. Predavanja.
10. Izleti.

Najavljena predavanja.

1. Jovan Živanović iz Karlovaca:
Na osovini rodi med.
2. Dr. Vladimir Njegovan iz Križevaca:
O kemičkom sastavu meda, te o načinu njegova patvaranja.

3. Marko Šaula iz Rume:

Što treba uraditi, da se u Hrvatskoj i Slavoniji pčelarstvo razvije?

4. Eugen Kamenar sa Sušaka:

Život pčela. Pčelarenje. Predavanje popraćeno sa brojnim svjetlim skioptikon-slikama.

5. Stjepan Ilančić iz Gibarca:

Kako da se počneš baviti naprednim pčelarstvom?

6. Josip Burian iz Osijeka:

Praktično predavanje ob uzimljenju i izzmljenju pčelaca.

Program za boravak na kongresu.

3. srpnja (srijeda).

Od 9—1 sat pr. p. kongresno zasjedanje i predavanje u dvorani kr. velike gimnazije na Sušaku.

Od 1—2 sata p. p. zajednički objed u svratištu »Continental« (2 K 40 fil.).

U 3 sata p. p. izlet u Opatiju, Iku i Lovranu.

U 8 sati na večer povratak iz Opatije, zajednička večera (1 K 30 fil.) i konak (2 K) u svratištu »Continental« na Sušaku.

4. srpnja (četvrtak).

Od 8—10 sati pr. p. pregledavanje Trsata i Frankopanske kule.

Od 10—1 sat pregledavanje Baračeva pčelinjaka, tvornice rafinerije petroleja i čišćenje riže na Rijeci. Iza toga izlet u Dragu u svrhu pregledavanja primorskog pčelarenja.

U 8 sati na večer parobrodom izlet u Mljetke, kamo se prisprije u petak 5. srpnja u 6 sati jutrom.

5. srpnja (petak).

Cio dan pregledavanje najzanimivijih znamenitosti grada Mljetaka.

U 8 sati na večer povratak parobrodom na Rijeku, kamo se stiže u subotu 6. srpnja u 6 sati jutrom.

Zatim povratak domovima, eventualno izlet u primorska mjesta (Bakar, Kraljevicu, Cirkvenicu).

Otac Milutin Stojadinović.

(O dvadesetpetogodišnjici kaludjerskog čina).

»Dobar pastir jer što kaže inom
I sam svojim potvrđuje činom.«

manastiru Jasku u Fruškoj Gori, u tišini i skromnom krugu svojih prijatelja i bratstva proslavit će otac Milutin Stojadinović, namjesnik manastira Jaska, dvadesetpetogodišnjicu svog kaludjerskog čina.

Mi smo radi, da u kratkim potezima što detaljnije prikazemo i široj publici i javnosti zaista markantnu ličnost jubilara oca Milutina skromnog kaludjera, čovjeka rijetkog karaktera, vrsnog gospodara, pčelara, dobrog Srbina, tihog ali žilavog borca narodne obrane u Hrvatskoj i Slavoniji; radi smo, da prikazemo kratkim potezima ne dvadesetpetogodišnjicu njegovog kaludjerskog života, nego dvadesetpetogodišnjicu neumornog rada ovoga kaludjera, čovjeka rijetkih vrlina, koji nije nikad dao, da zna ljevica, što desnica radi; da prikazemo čovjeka bez taštine, koji je prestao voljeti sebe, što znači najvišu mudrost i najvišu snagu, bilo da čovjek traži istinu, dobro ili lijepo, najzad da prika-

žemo i manifestujemo žar i želju srpskog naroda, da i on učestvuje u slavi svoga sina, da u slavi njegovoj vidi i svoju slavu

Otac Milutin (Miloš) Stojadinović rodio se u Krušedolu u Srijemu 1861. god. od siromašnih roditelja. Osnovnu je školu svršio u rodnom mjestu, a tada je došao u manastir Veliku Remetu sa čvrstom voljom, da se oda kaludjerskom činu. Za vrijeme svoga đakovanja, žudno je čitao u slobodnim časovima knjige, da tim načinom nadoknadi ono, što bi mu dala srednja škola, koju zbog prerane smrti očeve nije mogao polaziti. — Monaški je čin primio u Velikoj Remeti, bio je kratko vrijeme u manastiru Fenoku i jednu godinu u Krušedolu, a sve ostalo vrijeme u manastiru Jasku, prvo kao duhovnik, a već dvadeset i tri godine kao namjesnik.

Otac Milutin nije čovjek visokih nauka, ali čovjek rijetke inteligencije, uvidavnosti, koji je kao rijetko tko shvatio današnji položaj i poziv srpskog kaludjera u ovim krajevima. Život njegov kao kaludjera bio je svagda uzoran, bezprikoran, duša mu

je uvijek prožeta bila čistom i nepokolebivom vjeron u Hrista Spasitelja našega i svetog poziva svoga, rijeđu, djelom i životom svojim on je tu vjeru prešadićao i u srca vijernih. Za svoju revnu i uzornu službu kao svećenika i radenika na unapređenju manastira, odlikovao ga je patrijarh srpski Njegova Svetost g. Lukijan Bogdanović ove godine januara mjeseca crvenim pojasom i kamilavkom od kadife. Ova je odlika velika rijetkost, dakle tim vidniji dokaz, da je Milutin čovjek velikih vrlina.

Mnogo je istaknutiji rad oca Milutina na polju gospodarstva. Kao namjesnik manastira Jaska kroz dvadeset i tri godine bio je uz bolješljivog i već starog igumana Savu Orlovića, spiritus agens, duša ove kuće. — Svojim uzor gospodarstvom znatno je podigao financije manastira i time stekao priznanje pretpostavljenih vlasti; u dva maha je dobio i zahvalnicu saborskog odbora kao budan čuvar manastirskih interesa.

Ne manje znatan je rad njegov kao srpskog pčelara. Sa velikim stručnim razumjevanjem i sa rijetkom ljubavlju njeguje on i podiže svoj pčelinjak; član je i odbornik srpskih pčelara, odbornik i kongresni član zemaljskog pčelarskog udruženja, a za istaknute radove svoje nagrađen je diplomom priznanicom na pčelarskoj izložbi u Rumi.

Otac Milutin je član »Matice Srpske«, pomagajući član: »Privrednika«; Srpskog učiteljskog konvikta; Svešteničkog konvikta; Srpskog narodnog pozorišta; nema danas tako reći srpske institucije, koje se on nije sjetio manjim ili većim dobrovoljnim prilogom. Dao je o svom trošku naobraziti dvije osobe za učiteljice, nadalje, jednog dra. filozofije, sada već znatnog radenika na prosvjetnom polju narodnom; izveo je na put jednog gimnazistu,

koga i danas kao pravnika pomaže. A gdje su silne novčane potpore mnogom i mnogom đaku, siromaku? Sve je otac Milutin činio iz ljubavi prema narodu svom; on je svu svoju nagradu trošio i troši pomažući sirote i prinašajući svoj dar od srca, ali skromno na oltar prosvjetnog polja naroda našeg. — Time jubilar po svom skromnom i poštenom srcu vrši samo moralnu dužnost, što svaki sin narodu svom duguje. — Na žalost malo ih je koji svoj poziv danas tako svaćaju.

Otac Milutin žarko ljubi svoj narod; on budnim okom prati svaki pokret u narodu našem; u netom minulim velikim trzavicama naroda našeg duša mu se srpska svijala od bola, ali, ne da klone, nego da uzdignute glave snažno i energično — stupa u redove narodnih boraca uvjeren, da samo radom i slogom možemo postići, što želimo; da samo udruženi bez političkih strasti možemo odoljeti najezi neprijatelja. Svaki uspjeti rad, svaki rodoljubivi pokret u narodu našem, pozdravljaše on suznim očima od radosti, pritičući, gdje god je mogao djelom i zborom.

Iz ovo nekoliko riječi vidi se, da je jubilar muž širokih grudi, da je svoj poziv potpuno shvatio, da je dakle zaslužio, da ga se sjetimo, i prilikom jubileja njegova sa željom, da ga Svevišnji još mnogo i dugo poživi narodu srpskom, jer ovo nije jubilar dvadesetpetgodišnjeg kaluđerovanja, nego jubilej dvadesetpetgodišnjeg napornog i neumornog rada za napredak i boljak srpskog naroda.

Ovom jubileju oca Milutina Stojadinovića pridružujemo se i mi Hrvati pčelari, koje taj uspješni njegov rad na prosvjetnom i poljoprivrednom radu oduševljava, pak mu i mi kličemo: Na mnoga, vrli prijatelju i dični jubilarče! Fr. St.

Pčelarstvo u Austriji.

Fod ovim naslovom mislim prikazati cjelitaocima naše »Hrv. Pčele« i zanimive i poučne prilike naprednog pčelarstva u Austriji, dotično svim zemljama austrijske pole monarkije.

Već na početku toga razmatranja mora se istaći, da onamošnji veliki napredak pčelarstva u velike počiva na izvrsnim organizacijama, koje u glavnom predstavlja t. z. »Oesterreichischer Reichs-

verein für Bienenzucht« (Središnja zadruga za pčelarstvo u Austriji.)

Ta centralna organizacija ima sjelo u Beču, te je vođa i duša svih pokrajinskih pčelarskih društava u austrijskim zemljama, koja su tako udružena u jedan ogromni savez sa tisućama članova, te imadu jedinstven savezni organ »Bienenwatter«, koji izlazi u 14.000 primjeraka!

Kad uvažimo tako svijesnu četu naprednih

pčelara, tad nam mora biti jasan i onaj napredak, kojemu tamošnji pčelari od godine do godine sve više kroče. I središnja sveza u Beču i ostala pokrajinska zemaljska društva sa mnogim svojim podružnicama uživaju najveću pažnju odlučujućih faktora. Ministarstvo za poljodjelstvo, te sve ostale pokrajinske vlade podupiru sa izdašnim svotama dotične pčelarske zadruge, a i mnogi gradovi pritječu im u pomoć. Ukupni broj svih udruženih društava iznosi 374 sa 8886 članova, no osim toga bilo je i jakih društava za sada izvan »Saveza«, koji će tako još više ojačati.

Takova organizacija djeluje ne samo moralnom i materijalnom potporom na snagu proizvodnje svojih članova, nego podržaje razne institucije, pčelarsku školu, tečajeve za praksu, predavanja, izložbe itd.

Svakako među svim navedenim najveći ugled i najbolje uspjehe ima »Austrijska pčelarska škola« u Beču, pa je vrijedno o njoj posebno govoriti. Ta škola već je na stotine i tisuće svojih polaznika u naprednom pčelarstvu praktično izobrazila, koji su onda najbolji rasadnici naprednog pčelarstva. Navedenu školu u velike podupiru vlada i ministarstvo za poljodjelstvo uz lijepu potporu grada Beča. Posjet škole bio je uvijek vrlo živahan, te su ne samo glasoviti pčelari, već i početnici i lajci nju rado pohađali. Na njoj rade prvi austrijski pčelarski stručnjaci kao na primjer Alfonsus, Pechaczek, Muck itd.

Na školskom pčelinjaku ima do 200 komada pčelaca, a smješteni su u svim mogućim vrstima ulova počam od pletara sve do prerasnolikih ulišta s pokretnim saćem svih mogućih sistema. Taj dakle pčelinjak može kroz cijelu godinu služiti kao kakova izložba. Pčelarska škola nabavila si je u Deutsch-Wagramu posebno zemljište, kuda se ljeti pčelci prenašaju na za to posebno priređenim putnim kolima.

Prošle godine 1911. održani su nebrojeni tečajevi na pčelarskoj školi, kojima je ukupno pribivalo 183 osobe iz svih austrijskih zemalja, pa tako i iz naše Dalmacije i Bosne. Na koncu tečaja drže se posebni ispiti, naročito za samostalne rukovoditelje

pčelinjaka tako zvane »Imkermeister«. U programu »Saveza« nalazi se gradnja nove i povećane pčelarske škole, samo su nastale poteškoće sa izborom zemljišta zgodnog u tu svrhu. Kad se to provede, spojiti će se školom i muzej pčelarskih stvari i proizvoda. Sav rad nadziru na školi članovi centralnog odbora na čelu s predsjednikom.

Sa školom su u savezu mnoge postaje za motrenje pčelarskih prilika, klime, paše itd., a osim toga se inicijativom rečene škole i njenom potporom drže nebrojeni tečajevi u pokrajini, koje rukovode posebni putujući učitelji pčelarstva, kojih je sada ukupno 26. Ti su učitelji imali na svojim predavanjima samo u prošloj godini ukupno 6000 polaznika.

Još je vrijedno istaći, da tamošnji pčelari imaju posebni osiguravajući i potporni fond, u koji doprinosi do 5000 članova. Iz te zaklade dobivaju potporu pčelari za štete nastale krađom, vatrom, vodom, vjetrom ili truležem legla kod pčelaca. Uplata je vrlo niska, jer se od 20 pčelaca plaća godišnja premija od samo 50 filira! Prošle godine bilo je prijavljeno i isplaćeno odšteta za 75 slučajeva ukupno 3171 kruna.

No još nešto, što taj savez čini jakim i množi broj njegovih prijatelja u pčelarskim krugovima, a to je posredovanje u nabavi svih mogućih objekata potrebnih svojim članovima, od kojih ima i »Savez« dosta u vlastitoj proizvodnji. K tomu je gotovo sva pčelarska književnost u nakladi njegovoj, pa se tako i njome članovi mogu obilno koristiti.

Kako će i našim hrvatskim pčelarima biti poznato, postoje u austrijskim zemljama mnoge velike pčelarske trgovine, no i te su kraj takove organizacije pčelara prisiljene solidnijoj proizvodnji i cijenama.

Uzeto sve u jedno, mora se priznati, da je pčelarstvo u austrijskim zemljama na visokom stupnju i da će se još više podići, a sve na temelju one: »Gdje se bratska srca slože i olovo plivat može!« Stoga se ne može i našim pčelarima dosta preporučiti međusobna sloga, solidarnost i uzajamnost.

Stjepan Ilančić.

Pčelarenje i pčelarsko pripovijedanje.

Piše J. B. pčelarski šegrt u K.

(Nastavak.)

X.

Žensko ko žensko.

Prem me je drugi moj pčelac, Eva, poljubcem u usta podučio, kako su pogibeljni pčelci ženskoga imena, ženskoga spola, ipak je prevladala moja kavalirština. Trećega pčelca poklonila mi je jedna žena, sigurno jedina pčelarica u kotaru. Iz zahvalnosti i radi priznanja dao sam pčelcu njezino žensko ime.

Lijepo sam ga spremio i opremio i stavio na odlično mjesto. Motrim ga iza prozora. Za kratko vrijeme izgradio pravilno saće. Marljiv je, da je divota. Već je osam okviraca u položenoj amerikanci ispunio. Treba dometnuti nove. Polagano povučem prozorčić.

— Brrr! kao da si dirnuo u osinjak. Pčele udaraju o staklo, buče, dreče, da te jeza hvata.

Pustim ih da se umire, pa ću kušati sreću odozgor. Pridignem poklopac, pa tek nastao toliki otvor, da se mogoše provući i eto oko mene roj pčela, pa sikću, cvile, navaljuju. Pobjegnem, navučem kapu, zapalim lulu, pa ću:

— Ha! ha, frajle, parfema! I nakadim ih obilno. Povukoše se, pritajile. Umećem ja okvire i smijem se, kako se moje frajle povukoše na račun parfema. Nekako tihano zuje, šapću, kao da se dogovaraju. Neoprezno malo tresnem, udarim, al sad da vidiš jada iznenada! Uzdrečaste, zatuliše, pa udri po meni. Sve onako u kapi dadoh ja petama vjetra.

Tako bivalo priviput, drugiput: tako biva uvijek — ko žensko. Prava moderna, nervozna, histerička žena. Oslobodi te Bog, da dođeš pred lice, pred lijetu: već ti je u očima. Ako samo malo dirneš, već se srdi, više buči, pa će na tebe zubima i noktima. Jedino pred parfemom, dimom imade respekt!

Upravo mi dodijava. Već sam odlučio, da ću ih sumporom.

— Šteta, brate, pčela, pouči me prijatelj, tu si lako pomogneš! Prekrati ih! Daj im muško ime, pa će biti mirni, krotki, pokorni! Ta žensko je uvijek — ko žensko!

XI.

Do djavla i kapa!

Kao svaki početnik tako i ja bojim se uboda.

— E pa zato je Kranjec kapu napravil, reče mi u šali prijatelj.

Bio vruć dan, sparno, a ja morao obaviti neki posao u košnici.

Oboružao se ja kao sredovječni vitez. Lice prekrrio neprobojnim viziorom: pčelarskom kapom, a na ruke nataknuo ogromne kožnate rukavice. Zavezao rukave i uopće brižno sakrio kožu.

Odvažno pristupim i dignem poklopač Lule nisam rabio. Pa i čemu, pošto sam oboružan. Ne prođe čas, dva, već osjetim žalac ravno na usnama i dvije pčele motaju se između pčelarske kape i mog lica. Boli, peče, i ja pustim sve, pa bjež' onako oklopljen iz pčelinjaka.

— Do djavla i kapa i sva opreznost! promrmljam, i čudim se, što sam i preko kape uboden u gornju i donju usnicu.

Daleko od pčelinjaka skinem kapu, stresem one dvije već polumrtve pčele i pregledam kapu. Dosjetim se jadu: luknja za lulu na kapi bila otvorena, kroz luknju unišle pčele, razdražile se u onom uskom prostoru i ubole me.

— Dobro: drugiput zatvorit ću i tu luknju! zaključim srdito.

XII.

Antialkoholičari.

Vrlo mi se dopalo štivo u knjizi g. Martinovića o uplivu pčela na kulturu čovjeka. Iznio je krasne primjere i sjajne poticaje. Opisao je mnoga lijepa svojstva pčela; tek jedno je zaboravio ili u svojoj dugogodišnjoj praksi nije mogao opaziti, što sam ja iskusio već prvih dana, da su naime pčele odlučni antialkoholičari.

Čast dru. Gundrumu, čast raznim abstinentskim društvima i klubovima, ali nitko tako postojano, oštro, dapače nasilno ne suzbija alkoholičare kao pčele. Barem su moje takove.

Stara je istina, da mi Zagorci rado gucnemo. Pa nije baš to ni takovo strašno zlo! I ja n. pr. nisam abstinenc, ali moram biti Gundrumovac, kad radim kod pčela.

Spadam među one, kojima, „se ne pozna“, kad i malo više guenu. Ako mi i nitko „ne pozna“, da sam pio, malo više pio, poznaju nefaljeno moje pčele. Inače dobre, prijateljske, gmizu po meni kao da me glade, miluju, ali kada sam malo obilnije guenuo, već izdaleka vižu na mene, kore me, a i kazne me ako ne bježim.

Sigurno 80% uboda dobio sam iz antialkoho-
ličkih razloga.

Šteta što nisam član kojega abstinentskoga društva ili kluba, ja bih gospodi predložio, da svakom pijanici nabave roj pčela, pa će imati izvrstne suradnike, kolosalan uspjeh u suzbijanju alkoholizma.

XIII.

Betonirani pčelinjak.

Živimo u vijeku željeza i betona, pa nije čudo, da sam i ja svoj pčelinjak popodio betonom.

Dobro sam računao: ne će dolaziti miševi, mravci ni ini zarezniči, biti će uzorna čistoća, jer je uistinu tako, ali nisam računao, da će mi pčelinjak i bez miševa, bez mravaca i inih zarezniča biti pčelinja košturnica.

Prvi su proljetni izleti pčela; pčele se čiste

praše i prave po mom bijelom pčelinjaku — mozaik! Kadgod dođem u pčelinjak nađem na podu ispod košnica mnogo mrtvih. Da sam im pisao smrtni list, bio bih po svom najdubljem uvjerenju napisao uzrok smrti: ostarjelost.

Došao i mjesec svibanj, a još uvijek nalazim mnogo mrtvih pčela na podu, dapače kod nekih mnogo peluda na gaćicama: znak da to baš nisu nemoćne starice.

Moj podšegrt od vremena do vremena pomeo pčelinjak i po svom podšegrtskom uvjerenju zakopao mrtve-pčele, da se druge žive eventualno ne okuže.

Podšegrt bio na drugom poslu, pa sam pošao sam da čistim pčelinjak. Metem „mrtve“ pčele, a one se miču. Iznenadim se i domislím jad. Oprezno sa mekanom perutnjačom zgrnem polumrtve pčele na smetljaru i odnesem na sunce. Za pol sata bijaše smetljara prazna: na studenom betonu ukočene otopiše se i svaka ode u svoju košnicu.

Odmah nabavim hasure pletene od slame, stavim ih na beton i od onda nema na podu od mog pčelinjaka pčela, koje bi propale od — ostarjelosti!

Pitanja i odgovori.

Pit. Kakove pčelarske rukavice Vi preporučate?

Odg. Ja uopće ne marim za rukavice, a pčelarske rukavice pogotovo ne trpim i nikada ih rabio nisam, niti ću ih rabiti. Pčelari najviše rabe rukavice od kaučuka, a tih ćete naći u svakom cjeniku pčelarskoga oruđa, ali ako ćete mene poslušati, ne trošite na to novac, jer svaki novčić, koji se na takove nepotrebne stvari izda, izbačen je. Radite oko pčela uvijek golim rukama, pa ćete biti u svakom poslovanju sigurniji, a ako Vas tu i tamo baš koja pčela i ubode (što Vam se međutim i u rukavicama dogoditi može), ne će škoditi, nego može dapače samo koristiti.

Pit. U moj pčelinjak navališe ove godine silni mravi, pa se uvlače mnogobrojno u košnice i džirzonke; kako ću se tih dosadnih gosti najprije riješiti?

Odg. Odstranite ponajprije sve smeće iz pčelinjaka, a osobito ono smeće ispod košnica. Uokolo košnica i po podu pčelinjaka naspite pepela; mravi ne begenišu pepela. U zakutke i rupe, kamo se mravi uvlače, stavite češće malo kanfora ili zalite

te rupe sa gnojnicom, pa ćete se naskoro riješiti mravi.

Pit. Kako se može prepriječiti rojenje u običnim košnicama, a kako u džirzonkama?

Odg. U običnim se košnicama može zapriječiti rojenje, ako košnicu sa jakim pčelcem zamijeniš glede mjestasa košnicom, u kojoj je slabi pčelac. Tim načinom će slabi pčelac znatno ojačati, dođim će jaki pčelac dosta pčela nosilica izgubiti i oslabiti, pa zato odstati od rojenja. Kod džirzonaka je najracionalniji ovaj postupak, kako ja to već lijep niz godina činim, pa uvijek dobrim uspjehom.

Od svakoga pčelca primam samo rojeve prvence, a rojeve drugence vraćam opet natrag starici. Ovo mi je glavnim pravilom za vrijeme rojenja, pa mi svi pčelci ostanu jaki i sigurni za prezimljenje. To se pako izvada ovako: Kada se nakon 8—9 dana poslije prvenca pusti roj drugenac i uhvati za koju obližnju granu, treba ga, čim se malo smiri, stresti u košnicu i ostaviti pod istim drvetom, dok se pčele u košnici ne skupe. Za to vrijeme predem k starici,

otkle se je taj roj drugenac odijelio, pa iz nje povadim sve okvirce, svaki okvirac točno pregledam i gdje god nađem koji zatvoreni ili otvoreni i zaleženi matičnjak, ja ga izrežem. Kad sam tako sve matičnjake izrezao, poredam opet istim redom, kako su i prije bili, sve okvirce zajedno sa pčelom u džirzonku. Pred večer istoga dana prenesem košnicu sa rojem drugencem, k njegovoj starici i stresem ga natrag. Taj drugenac će ostati kod svoje starice, ali kada ne bi bio izrezao sve matičnjake, on bi već sljedeći dan opet izroji. Inače se može osujetiti rojenje u džirzonkama i proširivanjem plodišta, oduzimanjem legla i čestim vrcanjem meda, ali sve to ne pomaže mnogo, kada je pčelac već posve dozrio za rojenje.

Pit. Iza smrti moga supruga, koji je prije par dana nenadano umro, ostalo mi je nekoliko dobrih i jakih pčelaca u košnicama pletarama, koje moram prodati. Molim Vas, što mogu zahtijevati za jednog pčelca? Što stoji jedna prazna pletara košnica?

Odg. Ako se ti, kako velite, jaki pčelci nisu još izrojili, vrijedi svaki do konca lipnja oko 20 kruna. Izrojani pčelci vrijede samo 8—10 K. Rojevi prvenci, ako su zdravi, sa lanjskom maticom, vrijedi svaki po 10—12 kruna. Pletare zvonolike košnice od slame ili rogoze priugotavljaju se ovdje za dvije krune po komadu. Pletare košnice od vrbovih šiba ili divje loze manje su vrijednosti.

Razne vijesti.

Književnost.

Sallawitz Fr. — pl. III 6 G.: O razumnoj hranidbi krava muzara osobitim obzirom na društva za nadzor krava muzara i na soja grah. 80 str. Cijena 50 filira. 1912. Naklada »Hrv.-slav. gosp. društva k. s. z. u Osijeku«.

Početkom prošle godine našeo je jedno vrlo važno pitanje pogledom na stočarstvo Slavonije Miroslav Steinhauz, predloživši našem društvu pismeni prijedlog pod naslovom: »O šarenom blagu pinogavskog i simentalčkog tipa s osobitim obzirom na depekoračiju tla u Slavoniji«.

U tome svome prijedlogu dokazuje Steinhauz, da je brdsko blago tipa pinogavskog i simentalčkog nepodesno za ravnu Slavoniju te predlaže neka se pokuša uvoditi nizinska pasmina istočno-frizijska.

U povodu toga prijedloga upriličila je naša središnjica, uvažujući veliku važnost toga pitanja, naučno putovanje u Ugarskoj s tom svrhom, da se prouče neka stada nizinskoga blaga, koje se u Ugarskoj već dobro uzgaja.

Vlastelinstvo grofa Eltza u Vukovaru, na kojemu je predlagatelj gospodin M. Steinhauz gospodarskim upraviteljem, namjestilo je u srpnju 1911. zasebnoga nadzornika krava muzara gosp. Franju Sallawitza, dotadanjega nadzornog asistenta »Saveza društava za nadzor krava muzara u pokrajini istočne Pruske«, dočim je već prije nabavila 10 istočno-frizijskih krava, pak je, namjestiv Sallawitza kao nadzornika svih svojih krava muzara (250 komada) pošlo jednim mogućim putem, da se od predmnjevanja dođe do stvarnih posljedaka.

Držimo, da je ovo bilo nužno reći prije, no što rećemo koju o gornjem djelou.

F. Sallawitz proučiv stočarske prilike vlastelinstva grofa Eltza skupio je posljedke svojih opažanja i napisao djelo, što ga je izdalo naše društvo pod naslovom: »Ueber rationelle Fütterung von Milchvieh mit besonderer Berücksichtigung der Milchvieh-Kontrollvereine und der Soja-Bohne«.

Ovo je djelo preveo tajnik g. Gjuro pl. III 6 na hrvatski pod gornjim naslovom.

Sallawitz je kod proučavanja krava muzara na vlastelinstvu grofa Eltza uzimao u obzir ne samo proizvodnju, dakle mlijeko, nego je točno mjerio i potrošenu krmu s obzirom na najvažnije sastojke kreme, t. j. s obzirom na škrob i bjelanjak. Uzevši u obzir i jedno i drugo zaključuje Sallawitz s obzirom na naše prilike u Slavoniji ovako: »Kako dakle, da se daljnim

grabežu na narodnom imetku predusretne? Ja predlažem: 1. Uvoz na sposobnost aklimatizacije prokušanoga nizinskoga blaga, kao što je holandesko, istočno frizijsko i istočno prusko; 2. prijelaz sa bjelanjkom siromašnoga i nerazumnoga, na bjelanjkom bogato, dakle razumno hranjenje krava muzara.«

Sallawitz dolazi i do toga zaključka, da se u nas s običajima dosad krepkim krmivima ne može podići sadržaj naše običajne krme na bjelanjecima, te preporuča, da se manjak na bjelanjecima namakne nabavom ili sojinih pogača ili kojeg drugog bjelanjkom bogatog krmiva.

Držimo, da je ovo, što smo naveli iz spomenutoga djela, dovoljno, kako bismo upozorili naše stočare na ovo djelo, u kojem će naći mnogo pobuda za daljnji uspješni stočarski rad. Nužno je, da se izvodi Sallawitza iskušaju i na drugim stadima, pak bi naša vlastela i veći posjednici bili prvi na to zvani.

A da nas naša stada pogledom na dobnost krava ne zadovoljavaju, o tom nitko i ne sumnja.

Djelo, štampano na hrvatskome, kao što i na njemačkome jeziku dobiva se za cijenu od 50 filira — poštom 5 filira više kod »Hrv.-slav. gospodarskoga društva kao središnje zadruge u Osijeku«.

Sveslavenski pčelarski savez. Profesor Dr. Bachmetjev, glavni sekretar sveslavenskog pčelarskog saveza dolazi ovih dana u Beograd radi dogovora o učešću hrvatskih i srpskih pčelara pri ovogodišnjoj III. glavnoj skupštini u Moskvi. Nakon toga dogovora moći će g. profesor Eugen Kamenar (kao predsjednik sveslavenskog pčelarskog saveza, sekcije za Hrvatsku u Slavoniju) svim našim učesnicima, koji se kod njega na našu zadnju vijest najviše, dati potanje upute glede puta u Moskvu. Toliko za ravnanje našim pčelarima, koji su stavili pismene upite na profesora Kamenara. Tko još želi kakove potanje informacije u tom pogledu, neka se samo obrati na g. Kamenara, profesora kr. vel.

gimnazije na Sušaku, ali neka priloži i marku od 10 filira za odgovor.

Parnica radi roja. Vrlo zanimiv slučaj iz pčelarskih krugova iznosi zadnji bečki list „Bienen-vater“: Sa pčelinjaka g. Wintera u Hatzendorfu br. 132. izletio je 9. lipnja 1911. u pol 10 do podne roj i sjeo na drvo susjednog vrta gdje. Riepl. Kako pčelar nije bio kod kuće pošla je njegova supruga, da roj skine, nu gdje. Riepl zabrani joj pristup u svoj vrt. Ona stoga ode po svog muža, nu dok je isti do 10 sati došao, roj se digao i pobjegao. Stoga je g. Winter tužio gdje Riepl za naknadu štete od 10 kruna kod kot. suda u Wolkersdorfu i uzeo si u to ime odvjetnika. Tužena se kratila platiti štetu, no nakon teške trosatne rasprave i preslušanja pčelarskog srušnjaka, učitelja Gerbera, pala je odluka kot. suda, kojom je Rieplova kriva, te ima platiti pčelaru odštetu od 10 kruna skupa skamatima, nadalje troškove odvjetnika Winterovog od 111 kruna 96 fil. tako da će s vlastitim odvjetnikom taj roj stajati „malenkost“ od 200 kruna. — Krasna pouka i našim hrvatskim pčelarima! **S. I. — č.**

Pčelarstvo u Belgiji. U Belgiji imade 219 pčelarskih zadruga sa 6435 članova. Ove su zadruge spojene u 10 udruženja (neka pčelarska središta) čiji odaslanici sastavljaju sindikalnu komoru pčelarstva u Bruselju. Ovoj je pčelarskoj komori zadatak da brani i unapređuje interese pčelara pomoću štampe, izložba i stručnih konferencija. **E. K. — r.**

Uzgoj pčelinjih pasmina. Koliku važnost stavljaju Švicari naročito uzgoju pčelinjih matica svjedoči to, da se je godine 1909. držalo ondje 26 tečaja o takovom uzgoju sa 286 učesnika, koji su odgojili 623 najboljih matica. (Česki pčelarski kalendar 1911). **E. K. — r.**

Kitajski pčelari u nekim krajevima svoje ogromne države vjeruju, da su pčele u izravnoj svezi sa bogovima. Osobito gorski žitelji na jugu pogorja Yan yue, koji nemaju nikakav kalendar, motre veoma pomno izjutra i na večer ponašanje svojih pčelaca. Dan, kada pčele roje, drže oni za sretan, a svaki svoj važniji posao počinaju u takove dane, ako se takav posao ne bi u taj dan svršio, čeka se opet na „rojevski dan“. I svatove slave pretežno samo na one dane, a temeljni kamen za građevine postavlja se također na takove dane. Ako se dakle komu roje pčele, to odmah sluge i susjedi

proglašuju po cijelom mjestu. („The British Bee Journal“). **E. K. — r.**

Eldorado (raj) za pčele. U Americi u državi Misuri je pravi raj i za pčele i za pčelare. Paša traje neprekidno cijele godine. Tko ima 10 košnica pa ako je samac, može živjeti samo od dobitka sa tih 10 košnica. Tko ima 100 košnica, taj može porodicu da izdržava, ma se isključivo pčelarstvom bavio. („Srpski pčelar“, 1911. br. 13.)

Vrijednost meda u Ugarskoj. U Ugarskoj dobiva se meda godišnje u vrijednosti od 10 milijuna kruna. God. 1906. bio je izvoz meda u vrijednosti od milijun kruna, god. 1907. bio je on u vrijednosti od 1,150.000 kruna, god. 1908. bijaše ga izveženo za 1,224.000 kruna, god. 1909. bijaše izvoz za 1,200.000 kruna, a god. 1910. za 1,350.000 kruna. Evo koliki dohodak nosi pčelarstvo! **E. K. — r.**

Glavna skupština hrv. slav. gospodarskoga društva, kao središnje zadruge u Zagrebu obdržavati će se 20. i 21. lipnja t. g. Hrv. slav. pčelarsko društvo u Osijeku zastupati će pri toj skupštini društveni članovi i pretplatnici „Hrv. Pčele“ p. n. gg. Nikola Jordanić, banskostolni vijećnik u Zagrebu i Kvirin Broz, rav. učitelj u Zagrebu. Pri ovoj skupštini držati će se više predavanja iz raznih grana gospodarstva, a osobito je vrijedno istaći, da je udešen i izlet učesnika skupštine na vlastelinsko dobro Šestine (kraj Zagreba) društvenog predsjednika Miroslava grofa Kulmera, gdje će se izim ostalih gospodarskih uredbi pregledati naročito glasoviti Kulmerov način uzgoja vinograda shodnim rezom i đubrenjem.

Na snanje!

Kako smo već u sadnjem broju javili, da je ove godine, uslijed abnormalnoga vremena tečajem mjeseca travnja, pak uslijed neprestane kiše mjeseca svibnja, pa i lipnja, rojenje pčela jako sadržano, to smo tek ovoga mjeseca otpočeli razasiljanjem rojeva, ali i to ide dosta sporo i vrlo nepravilno. Od 96 dobro presimljenih pčelaca dobismo do 15. lipnja jedva 20 rojeva, gdje smo drugih godina u ovo doba imali već i preko 100 rojeva. Ako dakle ne budemo mogli ove godine svima udovoljiti, neka nam se ne samjeri, jer je tu „Vis major“. Pouka u naprednom pčelarstvu traje cijeloga mjeseca lipnja, a tko se tim okoristiti želi, neka se najavi dopisnicom uredništvu „Hrv. Pčele“.

Uredništvo.

Ovomu je društvu pokroviteljem Preuzvišeni gospodin dr. Theodor grof PEJACSEVICH, vlastelln ltd. ltd.

Uređuje: Bogdan Penjić.

Izlazi svakoga mjeseca na cijelom arku (8 stranâ). — Članovi društva dobivaju list besplatno. — Ako bi koji od nečlanova taj list želio, može ga dobiti za godišnju pretplatu od 6 kruna. — Oglasi se primaju, te se plaća za petit-pismeni redak 16 fil. — Za inače tiskane oglase prama veličini prostora. — Pretplata, članci, dopisi i razna pčelarska pitanja šalju se na Uredništvo Osijek, donji grad. Društveni član, ako se obveže, da će svake godine priposlati izvoran dopis od najmanje 3 tiskane strane u opsegu u društveno glasilo, može biti po odboru imenovan dopisujućim članom, a kao takav ne plaća godišnjega prinosa.

Br. 7. i 8.

U OSIJEKU, za mjesec srpanj i kolovoz 1912.

Tečaj XXXII.

† Pajo Krempler.

Baš na Petrovo 29. lipnja o. g. umro je u Zagrebu u svojoj kući u Jurjevskoj ulici, gdje se je nastanio, kad je ovog proljeća došao u mirovinu, umirovljeni župnik kutjevački i zač. prisjednik duhovnog stola Pajo Krempler. Pokojnik se je rodio u Zagrebu 8. siječnja 1843. od građanskih roditelja. U Zagrebu je svršio škole i bogosloviju, te je bio 22. srpnja 1866. zaređen za svećenika. Među njegovim saučenicima spominjemo đakovačkog biskupa preuzv. gosp. dra. Ivana Krapca, Vjekoslava Borošu i Pavla Brantnera. Kapelanovalao je na raznim župama, najposlije u Tuhlju, a početkom god. 1873. postade župnikom u Hrnetiću, kod Karlovca. Kad je početkom god. 1881. umirovljen župnik u Topuskom dr. Franjo Kellner, dobio je Krempler tu župu. Tu je ostao kratko vrijeme, jer se je već god. 1883. poslije

smrti Josipa pl. Kraljevića preselio na župu u Kutjevo, gdje je blagosloveno djelovao sve do ove godine, kad je pošao u zasluženi mir. Pokojnik je mnogo radio na književnom polju. Za društvo sv. Jeronima napisao je g. 1870. vrlo popularno pisanu knjigu »Povrcarstvo«. Za kalendar »Danicu« napisao je više poučnih članaka. God. 1878. »O gušterima«; 1881. »Je li vrijedno krmač gojiti«? 1883. »Hrana siromaka«, a god. 1893. članak »Kutjevačka Gospa«. Poučnih članaka napisao je za »Gospodarski list«, a više znanstvenih članaka za »Katolički list«.

Paju Kremplera je u velike zanimao i napredni način pčelarenja, pa već od godine 1887. nalazimo njegovih zanimivih i poučnih dopisa u »Hrv. Pčeli«. Iste se godine u jednom dopisu tuži, kako u nas svuda ima mnogo pčela, a ipak tu ne može dobiti za crkvu dobrih voštanih svijeća, nego ih mora naručivati iz Ljubljane i iz Gorice. U drugom se opet dopisu već intenzivnije bavi pčelinjom pašom, pak pre;

poruča pčelarima razne medonosne biljke. U trećem se dopisu tuži na skupoću džirzonaka, pa ma da je uvjeren, da se svaka džirzonka već za godinu dana isplatiti može, ipak ostaje pri tom, kako za početak nema novaca. Najviše mu zadaje brige nabava vrcala, pa ma da ne dvoji o dobrom uspjehu, ipak mu je teško žrtvovati dvadesetak forinti za jedno dobro i praktično vrcalo. Kada mu je na njegovu jeremijadu glede voštanih svijeća odgovorio u »Katol. Listu« župnik Volmut iz Cerja i upozorio ga na medičara Sučića u Križevcima, koji pravi voštane svijeće od čistoga pčelinjega voska, punim je pravom spočitnuo istomu medičaru, zašto to nigdje ne oglašuje. Samo reklama diže trgovinu i stvara novac, zato pozivlje Sučića, da svoju dobru robu oglasi u »Katol. Listu« u »Hrv. Pčeli«, a ako ustreba i u drugim listovima.

Pod konac godine 1888. jada se pokojni Krempler u »Hrv. Pčeli«, što ne može nikako oživotvoriti pčelarske podružnice u Kutjevu. Sakuplja i sakuplja, pa nikako 20 članova sakupiti.

»U nas je običaj« veli Krempler »svega se u prvi trenutak najvećim oduševljenjem hvatati. Poslije toga oduševljenja dolazi kao u ruskim kupeljima, poslije silne vrućine i znoja — tuš, hladan tuš.«

U tom dopisu spominje pokojnik golo brdo nad Kutjevom, pa se tuži na općinsko zastupstvo, koje je zaključilo doduše, da ondje ne smiju više

ovce pasti, da uzmogne niknuti i rasti šuma, pa da se tako na put stane vjetrovima, koji tamo silno vladaju, ali žalibože, kaže Krempler, i taj zaključak, kao i mnogi ini zaključci i korisne stvari, ostade samo na papiru.

Već prije deset godina, kako mi je pokojnik jednom pisao, bavio se je on ozbiljno mišlju, kako će u mirovinu i preseliti se u svoj rođeni grad Zagreb. Tamo će preseliti i svoje pčelce, pa ih još i pomnožati, te se što intenzivnije posvetiti naprednom načinu pčelarenja. Tamo će se, piše pokojnik, priključiti pčelarskom pododboru hrv. slav. gospodarskoga društva, pa će tako imati zgrade sastati se češće sa tamošnjim inteligentnim pčelarima i s njima pertraktirati mnoga važna pitanja, tičući se naprednoga pčelarstva. Želja se je doduše, ma i kasnije, toga našega produktivnoga trudbenika ispunila i on je umirovljen došao u Zagreb, ali tek ovoga proljeća, a sve plemenite osnove njegove presječe neumolna smrt, koja ga je već 29. lipnja o. g. riješila svih zemaljskih briga.

Da se časna uspomena na Paju Kremplera zadrži i u pčelarskom svijetu, posvetio sam vrlo mlom pokojniku ovaj kratki nekrolog, pa dao Bog, množali se u nas na polju pčelarstva tako nesebični i požrtvovni radnici, kao što je bio blagopokojni Pajo Krempler. Pokoj mu duši!

Bogdan.

Mjeseci: Srpanj i kolovoz.

vu će godinu mnogi pčelari ubrojiti među jednu od najlošijih godina po pčelarstvo. Radi hladnih i kišovitih dana u travnju i svibnju, odustaje pčelci od rojenja, pa nije bilo rojeva do lipnja. Tek mjeseca lipnja otpočelo je pravo rojenje, ali i to slabo, pa je nastavilo mjeseca srpnja. Meda je bilo također vrlo malo. Pašu sa akacije je uništila kiša, a lipa je medila dosta škrtu.

U našoj okolici nastane obično mjeseca srpnja i to duge polovice kratka pauza glede paše, a pošto se leglo još sveudilj prilično jako širi, ne smije se sada pčelcima previše meda oduzimati, jer bi ih to moglo jako oslabiti.

Naši se pčelari najviše pouzdavaju u mjesec kolovoz;

treba samo malo kiše ili dosta rose, pa će biti i meda. Kada pčelci trutove proganjaju, možeš im staviti u sred plodišta trutovske stanice, pa će ih medom napuniti. Imaš li veći broj pčelaca, otpočni ih već početkom kolovoza izjednačivati, t. j. zrelo leglo od jačega pčelca uzmi i daj ga slabijemu, te uopće nastoj, da je u svim džirzonkama podjednako izgrađenih okviraca. Isto tako pazi, da imadu svi podjednako meda i legla. Čim opaziš, da je nastala dobra paša, pa da se u zadnjim okvircima do prozora cakli med, dodaj odmah po dva i četiri (prema tomu, kakav je pčelac) prazna izgrađena okvirca, a nemaš li takovih na zalihi, izvrcaj med iz zadnjih okviraca, pa ih ispraznjene opet natrag stavi, jer samo ako tako radio budeš, moći će pčelci valjano iscrpiti pašu. Znaš

li, da je u kojem pčelcu starija i iznemogla matica, sad je najshodnije doba, da ju zamjeniš mlađom oplođenom maticom. Starice, koje su se izrojile, pa i rojeve drugence treba sada točno pregledavati, da li imaju oplođenu maticu. Nađeš li sada kojeg bezmatičnog pčelca, dodaj mu odmah oplođenu mladu maticu, a ako takove nemaš u pričuvi, dodaj mu zreli matičnjak, a nemaš li ni toga, a ti mu dodaj okvirac sa mladim leglom. Ovo potonje može još vrijediti mjeseca srpnja, ali u kolovoza obično ne vrijedi mnogo, jer je veliko pitanje, da li će se još moći oploditi uzgojena matica, a ako se i oplodi, kasno će otpočeti leženjem, pa će pčelac do uzimljenja znatno oslabiti.

Već mjeseca srpnja, a pogotovo kolovoza tjeraju pčele trutove, a to je siguran znak, da se ne misle više rojiti. Zadrži li koji pčelac trutove do pod jesen, sumnjiv je, pa ga treba točno pregledati, da li nije ostao bez matice. Nađeš li sada takvog bezmatičnog pčelca, a nemaš u pričuvi oplođene matice, da mu je dodadeš, najbolje ćeš učiniti, ako ga kojem susjednom pčelcu pripojiš. Kad u kolovoza nema paše, pojavljuju se rado pčele tuđice, koje ponajviše navaljuju na slabije pčelce, zato treba kod takovih pčelaca sauziti leto, pa će se laglje obraniti od tuđica. Tuđice se najčešće navabe i neoprežnošću samoga pčelara. Med se ne smije zadržavati u blizini pčelinjaka, jer se tim navabi tuđica, koja tada navaljuje kao bijesna i na pčelce. Izvrane medne okvirce, koje nisi opet vratio pčelcima, treba dobro spremiti, da pčele ne mogu do njih.

Neke važnije biljke:

Svilatica (*Asclepias syriaca*) je jedna od najznamenitijih biljaka po pčelarstvo. Cvate mjeseca srpnja. Cvijet je muzgavo crvene boje i vrlo ugodna mirisa. Cvjetići su poput lopte poredani jedan do drugoga, a tako mede, da s njih često kaplju poput graška krupne kapljice nektara.

Matičnjak, ili pčelinja ljubica (*Melissa officinalis*). Ova je biljka također velevažna po pčelarstvo.

Lišće ugodno miriše, a taj miris neobično privlači pčele. Za vrijeme rojenja spuštaju se rojevi vrlo rado na takova mjesta, koja su natrta matičnjakom. Matičnjak raste kod nas divlji, ali ga mnogi radi mirisava lišća goje i u vrtovima. Sjeme je matičnjaka najbolje posijati kasno u jesen.

Heljda ili hajdina (*Polygonum Fagopyrum*) veoma je korisna biljka u gospodarstvu. Pokosi li se u zeleno, daje izvrsnu krmu domaćemu blagu, a zrno opet, kad dozrije, pa se samelje, daje čovjeku zdravo i hranivo jelo. U prijedelima, gdje se mnogo sije, kao u Hrvatskoj, Kranjskoj itd. od neprocjenive je vrijednosti po pčelarstvo. Što je kod nas s'proljeća repica, to je tamo pod jesen hajdina. Hajdinu su pokušali gdje gdje posijati i po Slavoniji, ali ovdje, akoprem bujno cvate, slabo ili nikako ne medi, zato i odbacuje malo zrnovlja. Heljda cvate od kolovoza do listopada.

Kokotac ili ždraljika ljekovita. (*Melilotus officinalis*) raste samonika po svoj Slavoniji, uz puteve na poljima i livadama. Cvate od lipnja do rujna. Ova vrst djeteline godi našim pčelicama, zato su već stari pčelari natirali njom košnice, prije nego su u nje stresali rojeve.

Tikvine (*Cucurbitaceae*). Sve su vrsti tikvina korisne po pčelarstvo. Bundevali ili buča (*Cucurbita Pepo*) daje mnogo nektara i peludi; isto tako: krastavac ili ugorak (*Cucumis sativus*), dinja ili pipun (*Cucumis Melo*) i lubenica (*Cucumis Citrullus*). Sve te tikvine cvjetaju od lipnja do rujna, a pčelice unašaju s njih dosta obilno meda i peludi.

U našem primorju, mjeseca kolovoza, pa i rujna, osobito ako ugrade kišice, sačinjava glavnu pašu za tamošnje pčelare majčina dušica (*Thymus serpyllum*). Primorski pčelari imaju uopće samo dvije glavne paše i to s proljeća sa žalfije (*Salvia officinalis*), a pod jesen sa majčine dušice.

Bogdan.

Pčelarsko pismo.

Dragi pobratime!

I postade Ti — čujem — pčelar od oka. Vele da gviriš bolje u svoje pčelice, no željva u svoje jaje. Pravo imaš! I ja, kad mi se sve puši od briga i poslova, idem se obično razgaliti k pčelama. Onda se zanesem kao da s njima pripovijedam, pa kao da im se tužim,

što nam ni svijet ni sudba nisu prikloni. Na 3. i 4. srpnja, za Sušačkog kongresa, kada sam bio u jeku rada sa statističkim podacima škole, pa se za neke »neštimate« rubrike razjadio, odoh i potužim se svojim miljenicama, kako smo mi »meštri« zle sreće s ovogodišnjim kongresom. Jedan dovršava spise, drugi već po

volji predsjednika potpisujućeg povjerenstva uškoluje, treći . . a što da Ti sve nabrajam. Tko je najviše no li učitelj želio viditi braću pčelare i nešto više u hatar pčelarstva pridonijeti nego mi. A mi u službenoj raboti, dok drugi stališi kongresuju.

Vis, vlada preporuča godimice svojim lijepim nukanjem, neka se učiteljstvu dade od općina potpora za posjet kongresa, a naši opć. i gradski oci ma »ni vrnjekeš«. Jednom učitelju pčelaru, kad je molio potporu rekoše: »Ta imate ferije — naužite se mira, šta će Vam potpora za kongres.« Meni pred 2 godine odrapio sam glavar općine moj prijatelj, u sjednici zastupstva: »Neka proda pčelce pa neka ide na pčelarske skupštine«. Trećem su poručili, da kad proda med, tada će imati čast i bez tereta općine putovati. Vidiš kako se poštuju naredbe, smjerajuće na procvat pčelarstva! Nu čemu te jeremijade?

Rađe da Ti se pohvalim — e sam već i vrcao malo meda. Vlažno — toplo ovogodišnje vrijeme pogoduje prilično i u ovom kraju, gdje nemamo glavne paše, pa sam na jednu od Baračevih amerikanki i nastavak postavio. Upozorujem Te, da pred cvatnju metvice, misirače i suncokreta izvrcas što bolje možeš, a to tim više, što čujem, da i kod Tebe kiši. Tuča je nekim pčelarima pomrsila i ove godine, nu proti elementarnim nezgodama nema pomoći. Prigovaram mojim džirzonkašima, da ne puste puno rojeva i jedva se daju »sedlati«.

Oni se čak i parojcima vesele, a ja odgovaram manje rojenja — više meda, ako je pčelinjak već snabdjeven s punim košnicama.

Onu mladu maticu, što Ti je (kao druginac) u medištu osječke uzor džirzonke oduzmi i zamjeni s onom trogodišnjom u Baračevki, a gore otvori medište, pa ćeš imati veliki roj u sva tri sprata, a i meda bar na jesen. To sam doživio ja sa osječkom stublikom.

Da, moram Ti se pohvaliti, da imam na mojoj školi druga, još ne pčelara, (jer je istom namješten) ali izvrstnog slejdaša. On Ti meni načinio po »Hrv. pčeli« točno na milimetre osječku uzor džirzonku, ja to stavio u svoj cvijetnjak pred školom, i sad oba uživamo u radu pčelica pred škol. sobom, a našu dječicu tako animiramo za pčelarenje, pa i sad u praznicima znatiželjno dolaze, moleć uvid: kako naše pčele rade.

Tako Ti vidiš meštri uživaju u plodu svoga rada, a onako im se pogoduje koli s vremenom (danom) kongresa, toli i sa potporom. Ah, stisni se u svom kutu . . . i . . .

Kad pođem do naše marne pčelice na polju školstva, našem Josipu B. s počasnom diplomom, uživat ću što ću se nagledati pčelinjeg rada na čistacu Tvojih posavskih strnokosa, a dotle pozdrav Tebi i Tvojim zauzetim pčelarima — pa Bog!

Tvoj Jakša — nac.

U N., 15./VII. 1912.

Pčelarenje i pčelarsko pripovijedanje.

Piše J. B. pčelarski šegrt u K.

(Nastavak.)

XIV.

Dvoboj.

Koncem svibnja, dok pšenica cvate, vele da su najbolji raci. Nas troje prijatelja pođosmo na rakolov. Putem eto nas do jednog seljaka pčelara. Ja ga naravski nagovorim i upitam glede pčelica.

Vidio on već moj pčelinjak, moje pčelce, pa će sažalno:

— E, gospodine, vi ne ćete uspjeti, imadete lijepi pčelinjak, imadete dosta pčelaca, ali ne imadete blizu — gnojnice!

— Šta? Šta? Gnojnice! iznenadi se jedan od mojih prijatelja.

— Pa da, gospodine, pčele moraju biti blizu gnoj-

nice ili još bolje ravno nad gnojem i gnojnicom! Eto pogledajte moje!

Povede nas u dvorište i ponosno pokaže nam svoje pčelce nad gnojnicom.

Visoka zgrada na sprat. Zdola štale, a zgora štagalj, suše, sijenici, što li. Pred zgradom kup gnoja, nz gnoj oveća mlaka, puna gnojnice. Sredinom zgrade, dobra tri metra od podnožja visoko pričvršćena neka trula daska, a na daski tri pčelca. Sunce pripriče i jadne pčelice objesile se ispod leta, pa ta tri pčelca izgledaju kao tri bradata patuljka.

— Vi ste strašan čovjek! Kako možete na tom smradnom mjestu držati pčelice! Ja bi vas radi toga . . ne doreče prijatelj, jer ga drugi prekine:

— Nemoj, doktore, možda im zbilja to prija!

— Zar si lud! Kako bi to moglo prijati pčelama, koje su tako čiste, tako uredne! Vidi se . . .

— Što se vidi?! Pazi što govoriš!

— Manite gospodo! Idemo! presiječem svađu među prijateljima, povučem ih iz dvorišta, pa ćemo prema potoku. I dobro sam učinio, jer po licu i držanju našega pčelara i njegovih susjeda, koji su međutim pridošli, vidjelo se, da bi oni i šakama bili spremni dokazivati, da je najbolje imati pčelinjak — nad gnojnicom.

Dok mi prema potoku, a moji prijatelji šute, crveni kao raci. Vidi se: tišina prije oluje. Mi na livadi, a jedan će tobože potpunim mirom:

— Ti se baviš, pčelarenjem, daj ti reci zar nije ono ludov, što stavlja pčelce ponad gnojišta?!

— Zato ne mora biti ludov, kad mu pčelci ipak uspijevaju, uleti drugi oštro, izazovno.

— Manite, to je obično seosko suvjerje, a nije možda i bez razloga, protumačim ja mudro, dvolično.

— Zar i Ti?! Čudim se . . .!

— Svakako nije bez razloga, to sam i ja tvrdio, drugi će ujedljivo.

— Tvoji razlozi! Baš se razumiješ kao . . . i nadoveže dosta uvredljivu prispodobu.

— Oprosti, ti si meni rekao, da govorim bez razloga, ja ti to isto uzvraćam. Ti si . . .!

U tren oka, ja sam se jedva snašao, i oni bijahu neprijatelji. Odvažno i odlučno stanem među njih i mi se razidoismo svaki na svoju stranu.

Kavaliri, sportsmani: biti će viteške zadovoljštine, a možda i krivil Jadne pčelice, što ste dočekale!

Sutradan ja u mjesto, a tamo svjedoci, sjednice, protokoli, kodeksi i vrag i sotona. Obiđem jednoga, obiđem drugoga, a svaki bijesni i tumači mi, da se ne smije dati vrijeđati.

Obostrani svjedoci u neprilici; u glavnom povodu svađe ne mogu se snaći. Dapače ne mogu točno ustanoviti uvredljive, za zadovoljštinu potrebite izraze, a moji se prijatelji srde i hoće se tući. Eto mene kao stručnjaka. Pomislite, šegrt, pa stručnjak u viteškoj aferi! Protumačim svjedocima, da je i jedan i drugi od uvrijeđenih imao pravo. Oni usvojiše moje navode, pa će svaki svoga štićenika obavijestiti. Malo se primirili. Obiđem ih opet, protumačim im da jedan i drugi imade pravo, te da uvrijeda nije pala, jer je jedan drugomu istinu rekao, makar i malo oštrije. Pomiriše se bez oružja i mi smo slavili, slavili pomirbu.

Evo kako sam ih uvjeravao: Pčelac treba dosta vode. Izvrstno mu dolazi voda blizu pčelinjaka, da ne dangubi,

idući daleko po vodu. Pčelac voli je stajaću, topliju vodu. Zato mi napredni pčelari imademo uz pčelinjak posebna napajališta, iz kojih pčele uzimaju vodu. Naši seljaci ne imadu posebnih napajališta, obično su visoko na brdima, pa pčelama dobro dolazi voda iz gnojnice. Pčele sišu vodu na površini, a i gnojnica je na površini čišća. Napokon i cijevčica u rilcu pčelice tako je tanka, da siše samo čistu vodu!

XV.

Trutovi.

Bili su izbori. U našim redovima odjeknule kobne riječi: pali smo!

Brzo, brzo nas je nestalo sa birališta, još brže iz sjedišta izbornog kotara.

Oj vi, koji ste vični ići na izbore, vični neumorno raditi, vični pobjeđivati, vi znadete, što znače riječi: pali smo!

I ja sam se dovukao domu svome. Nigdje u domu nisam se mogao smiriti. Izađem. Eto tamo je moj pčelinjak. Tamo moja razbibriga, tamo moja utjeha, tamo moja radost.

Zađem u pčelinjak. Pčelice muklo zuje, monotono zuje, kao da pjevaju opijelo mome kandidatu. Dvorim koju košnicu i promatram pčelice, kako se skupile u skup, pa složno rade.

Pod jesen je vrijeme berbe, vrijeme uspjeha. Trutova već ne bi smjelo biti. Pa ipak! Eto još tu i tamo koji! Taj bijaše drzovit i nije se dao istjerati, ili je radi svoje debele kože podnio previše žalaca, ili se kukavno gdjegod u kutu sakrio. Gle ga! Još oholo zuji oko košnice i opet se u nju vraća!

Brzo izađem pred pčelinjak. Vrebam na trutove, prođe drugi. Za svakim se mašim, al oni pobjgoše. Uz pogibelj, da ću razdražiti, uvrijediti dobre radilice, skočim prema letu i uhvatim — truta.

— Oj vraže, oj griješniče, oj lijenivče, tu si!

Debeo je i uzgojen, sit meda, da se jedva miče. Držim ga bez brige; on ne može ubosti, ta trut je! Oderem mu krila; on pokorno plazi, ta trut je! Bacim ga na zemlju; on nešto gundā, ali ipak vešeo plazi po zemlji; on je i bez krila zadovoljan, ta trut je!

Ogadio mi se. Gurnem ga nogom, a on plazi dalje. Zgazim ga. On protegne papke, ispustio svu svoju nutrinju, svu svoju muževnu snagu i pružio se na zemlji — mrtav trut.

Oj vi trutovi, što sjedite tamni kod punih zdjela, punih mednih stanica, što vam ih napuniše znojem svojim marne pčele radilice, kako vas mrzim, kako vas

prezirem! Oj vi trutovi debelih šija i širokih trbuha, kako bih rado, da vas ne stane iz svih mojih košnica, iz lijepoga moga pčelinjaka! Kad vas malo treba, zašto vas je toliko!

Radilice dobro znadu, da im u vrijeme berbe trutova ne treba, da uzalud troše njihovu muku, njihov trud, pa ih zato tjeraju iz košnice. Oj kako im ja rado pomažem! Za mene je užitak ubijati trutove. Kad ih onako dvadesetak primim u ruku, a oni su tako nemoćni — bez žalca. Svaki dobar pčelar treba da pomaže radilicama ubijati trutove, jer će time društvu veoma koristiti. Ne treba se trutova bojati, ne treba trutove štediti. Trutova imade uvijek više nego ih treba. Nema trut žalca, nema trut odvažnosti, nema trut energije, trut mora propasti, trut nije dugovijek, pa zašto ga štediti. Zato je načelo dobrih pčelara: dolje trutovi!

XVI.

Nema trutova!

Lijep je jesenski dan poslije podne. Sretan i zadovoljan sjedim pred svojim pčelinjakom. Pčelice zuje veselo odlijeću i dolijeću u košnice. Ne čuje se oštri zuj od truta. Nema trutova! Minulo je njihovo doba, prestala je njihova potreba, potjeraše ih marne radilice!

Dà, dà i danas ne bijaše trutova. Opet bijahu izbori. Pobjedili smo! Veseli zuj pčelica čini mi se kao oduševljena pobjednička pjesma. Košnica se probudila. Pčele radilice ustrajno i požrtvovno navalile na trutove. Trutovi pobjegli, abstinirali i: pobjedili smo!

Čista je košnica od trutova. Plodna matica veseli se jakom društvu, koje se u borbi sa trutovima tako junački držalo, pa se sprema, da u proljeće zapjeva pjesmu veselu, pjesmu cvijeća, pjesmu slobode: nema trutova!

XVII.

Osa!

Sjedim pred pčelinjakom i očekivam rojenje. Pred letom jedne košnice nastalo komešanje. Pčele nemirno zuje i kupe se na letu. Čitavo klupko pčela tura se na leto iz košnice. Priskočim pa promatram rojenje.

Na daščici pred letom bivalo klupko još veće i napokon skotrlja se na pijesak pred pčelinjak.

— Ma kako to, pomislim, prvar se već izroji, pa da je mlada matica tako slaba, nemoćna, te pada pred pčelinjak?

Klupko se razrijedilo, većina pčelica veselo odletela i ja mjesto matice, nađem — mrtvu osu.

Jadna nametnica uvukla se u tuđu košnicu, da razkošno pije tuđu muku, tuđu krv. Složne pčelice

uhvatiše je na zlodjelu, oštro je izbodoše, istjeraše je, nametnicu, iz svoga doma, te je svoju lakomu drzovitost platila životom.

Oj zlatne moje pčelice radilice, kako vas štujem! Vi radite, pa i uživajte, a nametnike iz svog doma ne-ustrašivo tjerate! Tjerajte ih samo, tjerajte, možda će se i drugi u vas ugledati!

XVIII.

Stršen!

Velik je, lijep, ponosan, zlatokrili stršen! Jedan osobito lijepi, veliki i vrlo razvijeni stršen često oblijeće moj pčelinjak. Često sam ga promatrao i nastojao, da mu zakrenem vratom. Uzalud! Uvijek mi je vješto uzmaknuo.

I opet je došao. Nisam ga proganjao, već promatrao. Oholo, polaganim lijetom leti naokolo, kao da bira, koja li je košnica najljepša, da ju on usreći svojim velikaškim posjetom.

Leti, promatra i zbilja je pogodio! Spusti se prema letu najljepše i najjače košnice.

Al' da! Prisjelo mu! Leto uzahno, a na letu neprobojna vrsta pčelica, koje naperiše proti njemu svoje sablje, svoje žalce i on pošao dalje, kao da tobože nije ni htio ući u košnicu.

Tako prošao od košnice do košnice, ali nigdje vrata nisu otvorena. Tek tamo gore u kutu od dasaka zbita prostokošničarka, uzorak ovamošnjih dosadanijih pčelinjih stanova. Leto ko šaka široko, a to u stršenovskom riječniku znači: vrata širom otvorena.

Polagano, punosno unišao je stršen u košnicu, kao da očekuje, da će sve jadne pčelice pred njim popadati ničice i pokloniti mu se.

Pčelac je onaj uopće slab, nerazvijen. Nemoćan pustio je, da mu stršen siše i ono malo meda. Dosta vremena ostao je stršen u košnici. Bit će da su se sirote pčelice iznenadile pred nenadanim, prepale pred oholim gostom, a drzoviti gost je žderao, žderao.

Napokon su valjda i pokorne pčelice uvidjele, da to nije nikaki odličnik već prosti otimač tuđe sirotinje. I u košnici nasto zuj, šum, vika, tuljenje: sav se narod digao, a moj stršen bježi, što ga krila nose. Kako je polagano punosno unišao, tako je sramotno, brzo, poput strijele, pobjegao.

Da, drage moje pčelice, ne dajte se zavaravati veličinom i ljepotom stršenovom, ne bojte se njegove oholosti i nadutosti, već tjerajte nametnike! A mi pčelari suzimo leta, da se naše pčele laglje i uspješnije bore od — nametnika.

XI. kongres hrvatskih i srpskih pčelara.

Kako je to u ovom listu već svojevremeno objavljeno, održao je kongres hrv. i srp. pčelara svoje zasjedanje 3. i 4. srpnja t. g. u velikoj dvorani kr. velike gimnazije na Sušaku (kraj Rijeke) pod predsjedanjem ovogodišnjega predsjednika oca Sergija Popića, igumana manastira Ravanice kraj Vrdnika u Srijemu. Ovomu je kongresu prisustvovalo oko 200 učesnika, nadošlih iz raznih krajeva mile nam domovine Hrvatske, a opazismo i nekolčinu pčelara iz susjedne Istre, Bosne, Štajerske, Kranjske i Dalmacije, a češke pčelare zastupao je i ove godine naš stari znanac Vojtěch Novotný iz Praga. Kr. zemaljsku vladu zastupao je prof. Kosta Ilibašić; županiju modruško-riječku kr. podžupan Milan Radančević; kotarsku oblast na Sušaku njen upravitelj vladin tajnik dr. Vinko barun Zmaić; općinsko poglavarstvo sušačko načelnik Trsata i Sušaka dr. Franjo pl. Domazetović. Hrv. slav. pčelarsko društvo u Osijeku zastupali su prof. Eugen Kamenar i osječki učitelj Josip Sačar; hrv. slav. gospodarsko društvo i pčelarski pododbor u Zagrebu banskostolni vijećnik Ljudevit Reizner i zagrebački rav. učitelj Kvirin Broz; hrv. slav. gospodarsko društvo u Osijeku društveni tajnik Đuro pl. Ilić; pčelarsko društvo u Vukovaru društveni potpredsjednik Adolfo Marković; pčelarsku zadrugu u Rumi njen tajnik Marko Šaula, o. Milutin Stojadinović, Antun Muha i Milan Konjević; pčelarsku udrugu u Jastrebarskom njen predsjednik Josip Wintersteiger, slovensko pčelarsko društvo u dol. Štajerskoj prof. Ante Jošt; istarsko pčelarsko društvo u Pazinu Luka Tomašević; dalmatinske pčelare naš stari znanac Vinko Vuletin, rav. učitelj iz Trstenika na poluotoku Pelješcu. Nadalje je zastupao bjelovarsko-križevačku županiju gospodarski izvjestitelj Antun Ress; učiteljski zbor dječjačke škole u Požegi Jakov Žagar; grad Bakar Maksimilijan Šišulj; gospodarsku podružnicu u Karlovcu Antun Holik; bogoslovsko-književničko udruženje u Karlovcima bogoslov Spasoje Vukotić; trgovite Ravna-gora i Vrbovsko Ivan Potočnjak i Đuro Domanić iz Komor. Moravica i mnogi drugi.

U pol 10 sati otvorio je predsjedatelj Sergije Popić kongresno zasjedanje srdačnim govorom, kojim pozdravi izaslanike visoke kr. zemaljske vlade, kao i ostalih oblasti, društava i korporacija gore istaknutih, pa izraziv želju, da i ovo kongresno zasjedanje bude od koristi našim pčelarima, a po tom i miloj nam domovini,

kliče od svega srca: »Dobro došli!« (Dvoranom zaori burno: »Živio predsjednik!«).

Iza predsjednika govorio je domaći načelnik dr. Domazetović, koji je osobito lijepom i punom osjećaja besjedom pozdravio kongres u ime grada Sušaka. Veseli ga, što su naši hrvatski i srpski pčelari odabrali za ovogodišnji svoj kongres u bajnom hrvatskom Primorju upravo grad Sušak, najzapadniju točku mile nam hrvatske domovine, da i ovdje pokažu svoj blagotvorni rad na polju ove ovdje još prilično zapuštene, a inače veoma unosne grane narodnoga gospodarstva, kako bi se istom što izdašnije okoristili i naši primorski pčelari, koji su amo u obilnom broju pohrlili, da se i sami osvjedoče, što stvara mala pčelica, koja neka nam je uzorom svakom prilikom kod našeg korisnog i plemenitog rada, a ujedno od srca želi ovome pčelarskom kongresu što bolji uspjeh i napredak. U ime sušačkog stanovništva kliče svima: »Dobro nam došli!« (Svi prisutni primiše ovaj oduševljeni pozdrav upravo frenetičkim usklikom: »Živio načelnik!«).

Poznati i uvaženi češki pčelar Vojtěch Novotný pozdravio je kongres u ime svih čeških pčelara češkim govorom, koji u prevodu donasmo evo doslovce:

Slavna skupštino!

»Do třetice všeho dobrého«*) glasi naša česká řečenica — tako sam i ja evo sada trećiput na Rijeku prispio, a da vas u ime češkoga naroda i češko-slavenskih pčelara na Sušaku pozdravim. Prvi put sam bio u ovim krajevima kao gost blagopokojnoga Dinka Muškardina, župnika u Štivanu na otoku Cresu, koji si je stekao velikih zasluga, što je tomu mnogo doprineo, da mi danas zajednički i bratski obrađujemo sveslavensko pčelarsko polje. Drugiput sam zašao u ove krajeve, kad sam svojim prijateljem kanonikom Kehrle-om bio u Djakovu i tamo prisustvovao 50 godišnjem biskupskom jubileju hrvatskoga mecena biskupa Josipa Jurja Strossmajera, kojom smo zgodom tomu velikomu biskupu predali počastnu diplomu i srebrnu kolajnu centralnoga zemaljskoga pčelarskoga društva za kraljevinu Češku. Iz Djakova smo tada pošli u Štivan na otok Cres, gdje smo počastnu diplomu našega društva predali i Dinku Muškardinu. Sretne li zemlje, koja ovakove sinove rađa! Po ovom poznanstvu upoznali smo mi i druge zaslužne pčelare

*) Odgovara našoj řečenici: »Triput Bog pomaže«.

a među njima po onoj našoj »do tšetice vŝeho dobroho« trojicu, koji ove godine i to skorih dana slave svoje spomendane. Ti su zasluŝni muŝevi: 1. g. Bogdan Penjić, 30 godišnji urednik »Hrvatske Pčele« u Osijeku; 2. prečasni gosp. O. Milutin Stojadinović, namesnik manastira Jazka u Srijemu, koji slavi 25 godišnjicu svoga kaluđerskog čina i 3. g. Eugen Kamenar, profesor kr. hrvatske gimnazije na Suŝaku, koji ovih dana slavi svoj imendan. Milo mi je, da mogu danas pred vama, na ovom kongresu sakupljenima, ovim velezasluŝnim muŝevima na polju naprednoga pčelarstva Bogdanu Penjiću, o. Milutinu Stojadinoviću, i Eugenu Kamenaru uskliknut »Živjeli mnogaja ljeta!« — (gromki živjeli!)

Vi ste gospodo izabrali za ovo kongresno zasjedanje dva znamenita dana u godini, jer 4. srpnja je dan slavenskoga opata sv. Prokopa, a 5. srpnja je dan slavenskih apoŝtola sv. Ćirila i Metoda.

Kao ŝto majka Slavija sve svoje vjerne sinove grli i ljubi, tako se braćo i mi pčelari zagrimo u sloŝnom radu, da dokaŝemo, kako smo vrijedni sinovi velike majke Slavije.

Prije par dana bio je u mom rodnom gradu u Pragu svesokolski slet, pa je tom zgodom doŝlo mnogo braće Hrvata i Srba, da se s nama pozdrave i izgrle, pa tako evo dođoh i ja kao čeŝki pčelar među Vas, da vas u ime čeŝkoga naroda u ime čeŝkoslavenskih pčelara pozdravim. Ťeleći dakle, da i ovo kongresno zasjedanje urodi ŝto obilnijim plodom u korist naprednoga pčelarstva, pozdravljam vas od srca te klićem »Nazdar!« (gromki »nazdar!«).

Joŝ su govorili Slovenac prof. Ante Joŝt, koji je pozdravio kongres u ime slovenskih čebelarov, a za njim je istarski Hrvat Luka Tomaŝević pozdravio kongres u ime istarskih pčelara. Ostali izaslanici odustaŝe od govora radi kratkoće vremena, pak se je preŝlo na dnevni red.

Kongresni tajnik Franjo Stigelmajer, učitelj iz St. Jankovaca, izvjeŝćuje o radu kongresnog odbora za minulu upravnu godinu, pa se sjeća toplim rijećima blagopokojnoga člana kongresa prof. Ivana Maŝirevića iz Karlovaca, komu kongresiste ustajuć sa svojih sjedala kliću »Slava mu!« (Izvjeŝtaj tajnika primljen je uz burni »Živio tajnik« na znanje.)

Kongresni blagajnik prof. Eugen Kamenar sa Suŝaka izvjeŝćuje o poslovanju društvene blagajne od 23. kolovoza 1911. do 3. srpnja 1912., iz kojega vadimo slijedeće podatke: Prihod 1069 K 75 fil., rashod 667 K

75 fil., ostaju u gotovini 402 K. Od toga se ima joŝ namiriti dug od 137 K 80 fil. za ŝtampanje lanjske broŝure »Prva desetgodišnjica kongresa hrvatskih i srpskih pčelara u kraljevinama Hrvatskoj i Slavoniji god. 1901.—1911.« Ova se broŝura toplo preporuča svim našim pčelarima za nabavu uz ŝniŝenu cijenu od 60 filira. Konačno upozoruje blagajnik pčelare, da u oči kongresnog zasjedanja marljivije čitaju razne proglaŝe, zato svakomu toplo preporuča kongresne organe »Hrvatsku Pčelu« i »Srpskog Pčelara«, koje jedine u nas ŝručne novine treba da svaki pčelar drŝi i podupire. (Izvjeŝtaj se blagajnički uz burni »Živio blagajnik« uzima na znanje, a cijelome se odboru podijeljuje apsolutorij.)

Od vaŝnijih prijedloga usvojeni su jednoglasno slijedeći:

1. Neka se umoli visoka kr. zemaljska vlada, da se us postojeće ovozemaljske učiteljske ŝkole (u Zagrebu Petrinji, Osijeku i u Pakracu) pouka u pčelarstvu ŝto intenzivnije obučava i to od učitelja ŝtrukovnog pčelara, jer danaŝnja obuka u racionalnom pčelarstvu je od ŝlaba uspjeha.

2. Umoljava se visoka kr. zem. vlada, neka se na loŝi općinama, da uz svaku ŝkolu ustroji potreban pčelinjak od nekoliko pčelaca za učitelje i podmladak naših pčelara i neka dotična općina pretplati naš domaći pčelarski časopis za istu ŝkolu i joŝ neko pčelarsko djelo, kojih već ima naša pčelarska literatura ŝtampanih i latinicom i ćirilicom. Ovaka je predstavka podneŝena naŝoj kr. zemaljskoj vladi već lane 2. studenoga 1911.

3. Neka se opet zamoli vis. kr. zem. vlada, da izvoli ponovno pozvati uprave naših bogoslovnih sjemeniŝta, da se i na ovim učiliŝtima podijeljuje obuka u pčelarstvu, kao ŝto se to čini već oko 36 godina vrlo uspješno na bogosloviji srpsko-pravoslavnoj u našim srijemskim Karlovcima.

4. Neka se umoli visoka kr. zemaljska vlada, da ishodi od ug. ministarstva financije, da ono poput austrijskog financijalnog ministarstva pruŝi našim pčelarima nuŝdan kristalni denaturovani ŝećer za hranjenje pčelaca, jer je ŝaliboŝe i kod nas barem u nekim godinama (evo baŝ ove godine) nastala potreba, da se pčele ili s proljeća ili pod jesen prihranjivaju, da ne uginu posve od gladi. Takav kristalni ŝećer pomjeŝan je sa 1% pijeska i 4% drvene piljevine ili sa neŝto paprike. Zakljućeno je zato, da će naš pčelarski kongres domaćih pčelarskih društava, a od svojih pčelara neposredno na njihovu zamolbu sakupiti mnoŝinu zatraŝenih kilograma toga ŝećera i ovaj narućiti preko naŝe kr. zem.

vlade od rečenog kr. ug. financijskog ministarstva, jer i austrijska vlada ispouluje na sličan način za sve austrijske pčelare preko 3000 metr. centi šećera, premda će ga našim pčelarima trebati razmjerno malo, jer naši pčelari hrane svoje pčelce većinom medom, ma da se i u nekim našim hrvatskim krajevima bolje prihranjuje sa šećerom. Ovo je prijedlog mladoga profesora Pavla Wittmana iz Komara kraj Vinice.

5. Neka se zamoli vis. kr. zem. vlada za što skorije izdanje već po njoj obećane statistike našega pčelarstva, jer je za istom svestrana potraga i od inih slaven. društava.

6. Neka se ponovno umoli visoka kraljevska zemaljska vlada, da izvoli imperativnim načinom zapovijediti područnim kr. kotarskim oblastima, odnosno općinskim zastupstvima, da se pučkim učiteljima — pčelarima — dopita iz općinskih sredstava nužna putna potpora i dnevnica za pohađanje ovih kongresnih zasjedanja, jer dosadnja vladina preporuka, u ovom predmetu, ostala je posve bezuspješna, pošto se općine izgovaraju, da je ovu odredbu vlada samo preporučila a nipošto naložila.

Za sve ove prijedloge izjavljuje izaslanik kr. zemaljske vlade prof. Kosta Ilibašić, da će ih toplo preporučiti zemaljskoj vladi na što brže ostvaranje.

Pošto se je ovogodišnji predsjednik kongresa otac Sergije Popić zahvalio na povjerenju, te u smislu kongresnih pravila odstupa sa cijelim odborom, pristupilo se je izboru predsjednika i cijelog kongresnog odbora za narednu godinu, te je određen odmor od 10 časaka.

Nakon toga odmora predlaže g. Adolfo Marković, rav. učitelj i potpredsjednik pčelar. društva u Vukovaru za predsjednika dra. Antuna Rojca kr. javnog bilježnika u Zagrebu, za potpredsjednika oca Sergija Popića, za tajnika Franju Stigelmajera, učitelja iz St. Jankovaca, za blagajnika prof. Eugena Kamenara sa Sušaka, a u odbor gg: Milutina Barača, kr. savjetnika i ravnatelja tvornice za rafineriju petroleja na Rijeci, prof. Jovana Živanovića iz Sr. Karlovaca, Marka Šaulu, protu i paroka u Rumi, Đorđa Kolarevića iz Vel. Radinaca, Đuru pl. Ilića, tajnika hrv. slav. gospodarskog društva u Osijeku, oca Milutina Stojadinovića, namesnika manastira u Jazku i Kvirina Broza rav. učitelja u Zagrebu. Kongres prihvata prijedlog jednoglasno i oduševljenim »živili« popraćuje obavljeni izbor odbora.

Iza obavljenoga izbora održana su najavljena predavanja:

1. »Na osnovini med rodi.« O ovoj temi je imao

predavati nestor naših pčelara prof. Jovan Živanović, urednik »Srp. pčelara« iz Srijem, Karlovaca, ali jer nije mogao prisustvovati kongresu bolesti radi, pročitao je to njegovo predavanje Karlovački bogoslov Spasoje Vukotić.

(Ovo zanimivo i poučno predavanje priopćujemo.)

2. Zanimivo je bilo predavanje prof. dra. Vlad. Njegovana iz Križevaca: »O kemičkom sastavu meda, te o načinu njegova patvaranja.« Predavač je svoje lijepo predavanje rasčinio posve na znanstvenoj kemičkoj podlozi, poprativši ga sa više zgodnih preparata šećera, sladora, kandisa i voska. On veli, med je u svom svojstvu kao hranivo i uživalo slatka tvar, koju proizvode pčele medarice time, što sakupljaju sokove iz raznih cvijetnih kaleža, u sebi ih preobrazu i onda spravljaju u saću za hranu svome pčelcu. Hranjenje pčela sladorom u svrhu veće produkcije meda, smatra se već patvaranjem meda. Razlikujemo više medova: voćkovac, repičnjak, bagrenovac, lipovac, djetelinovac, bosiljkovac (čistac ili staračaci) heljedinovac, pašnjački, ritski i crnogorični med. Po načinu njegova dobivanja imedemo: med u saću, obični tekući med, vrcani med (dobiven centrifugalnom spravom, vrcalom), cijedeni (dobiven istiskivanjem), muljani, taljeni i mješani. Opisan je i kemički sastav meda i to od smjese nejednakih dijelova grozdovog sladora (dextrose) i voćnog sladora (levulose), ovog drugog ima više i teže se kristalizira (uledi), osim toga ima nešto i trščanoga sladora, koji se dobiva iz sladorne repe. Osim ovih navedenih sladora, sadržaje med i sladni slador (Malzucker), bjelančevine, zatim još slabo proučene organske kiseline n. pr. mravinje i jabučne, malo pepela i vode (oko 19%), uz male količine voska i peludnih zrnaca (cvijetnog praška). Ušenčev med sastoji se iz soka kukaca ušenaca, proliivenog na lišću raznog bilja. Crnogorični med sadržaje mnogo dekstrina, djeluje na polarizaciju svjetla (i to na desno, dočim ostali medovi zaokreću na lijevo). On se teško skrutne (uledi). Tako zvani »tagma med« proizvode neki moskiti (mušice) i gomilaju ga bez voska. Ksenofontov otrovni med potiče od Rhododendron stabla, ima meda sa otrovnog bilja, nu taj med nije otrovan (kao n. pr. med sa cvijeta od rosopasa). Med se patvara raznim umjetnim sladorom trščanim i krumpirovim, melasom (gadni ostatak sladora) i invertnim sladorom. Patvoreni med nije škodljiv zdravlju, prodaje se, ali mora nositi ime »patvoreni med« (Zucker-Honig) a nipošto »naravni«. Konačno spominje predavač još i istraživanje meda u laboratoriju i glede reakcije meda.

(Nastavak slijedi.)

На осовини роди мед.

(Предавање проф. Јов. Живановића, уредника „Срп. пчелара“ дато на XI. конгресу хрват. и српских пчелара на Сушаку 3. јула 1912.)

Пренашање кошница с једне паше на другу бољу пашу нијесу данашњи рационални пчелари завели, није тековина данашњег рационалног пчеларења, него оно постоји од памтивијека у нашем народу код српских пчелара. И та пословица: „На осовини роди мед“, постала је Бог те пита кад, још у оно вријеме, кад је било цвијета на све стране, кад је било ливада, док култура, та непријатељица пчеларства није разорала све и оставила пчели тек гдјекоји цвијетак, да само животари. Али култура ипак није могла сваку храну уништити пчели. Има још врбе по врбљацима и потоцима, има још багрене по селима, има још лепе шумама, има још воћњака са различним воћкама, сије се још хељда, репица, еспарзет,^{*)} сију се још бундеве, краставци, диње и лубенице. Послије жетве удари на стрњикама бијели босиљак (зову га и старачац, чистац, пољски босиљчић, днвљ и босиљак, лубеничар).

Бијели босиљак зна бити здраво медовити, кад му је година. Држим, да је то најмедовитија биљка и од ње је најфинији мед.^{**)} Само је штета, што рационални економи одмах узоравају стрњике, те пчелари не могу, да испрпу сасвијем пашу од бијелога босиљка. Таман почну пчеле да сабирају медљани сок са цвијета бијелога босиљка, а економ им прекине рад узоравањем стрњике. Зато се пчелар жури, да што прије пренесе своје кошнице на бијели босиљак, да му пчеле до узоравања колико је могуће саберу медљаног сока са њега. Али биљке не цвјетају све у исто вријеме, нити имају све биљке у свијем крајевима, зато кад у овом крају престане папа, онда се носе кошнице у други крај, гдје има паше. Тако исто у крајевима, гдје су велика брда, пренашају се кошнице из даљине горе на брда, јер у долини биљке прецвјетају, кад горе на брдима почну цвјетати.

Из овога се види, да се паше могу испрпети и на овом и на оном крају, ако своје кошнице испренашамо с једне паше на другу, с једнога краја на други, а то ће рећи оно наше: „На осовини роди мед“.

Аврам Максимовић, наш први књижевник пчелареки пише прије сто година о пренашању кошница с једне паше на другу. Он не говори о томе

као о нечем новом, него као о тековини његових старих пчелара. Споминије и пословицу народну „мед на осовини роди“, коју је прибиљежио Јован Мушкатировић у својој књизи „Причте илити по простому пословице“, која је изашла на свијет 1787. године, а друго издање 1807. године. За ту се пословицу зна прије него је Аврама Максимовића „Пчелар“ (1810.) угледао свијет. Пренашање је дакле кошница тековина наших старих и само онај, који је зна употребити, може имати велике користи од пчеларења.

Аврам је Максимовић знао само, да је „на осовини мед“, да се до користи долази, кад се кошнице пренашају с једне паше на другу, али модерно пчеларење зна и за друге добре стране, ради којих пренашамо своје кошнице с једне паше на другу.

Има крајева, у којима нема паше у прољеће. Пчелар, из такога краја или мора у прољеће спекулативно прихрањивати своје кошнице или ће их пренашати у таки крај, гдје има паше у прољеће. Ако пренаша у прољеће своје кошнице, гдје има бујне паше, онда не само да ће му народи сабрати доста меда, него ће оживјети, постати чилији, јер у то вријеме бива рођење, те ће се многе младе матице спарити са туђим трутовима. Тијем укрштајем постаће друштва чилија, раденија и живља. Дакле пренашање кошница на бољу прољетну пашу доноси нам и укрштај међу народима, који је од велике благодати за њих.

Осим тога имамо још једну корист од пренашања својих кошница на бољу пашу, што се пренашањем на колима пчеле узбуне, а тијем се ствара у њима много више мравња киселина, која је антисептично средство од куге пчелиње. Линебуржани мисле и говоре, да кад три године узастопце не носе својих кошница на прољетну пашу, добију им народи пчелињу кугу. Гдје у прољеће нема цвјетна прашка, пчеле без њега ослабе, јер се њиме ствара тијело. А без њега слабо се ствара и мравња киселина, која конзервише млијеч и мед у ћелијама. У таком случају лако се може оужити мед у ћелијама, кад није конзервисан мравњом киселином. Зато Линебуржани носе своје кошнице у прољеће на прољетну пашу, а у јесен на врјесак на Линебуршку цустару. На бољој паши одмах престане и куга пчелиња.

^{*)} У Малим Гадинцима зову еспарзет гомбошем.

^{**)} Мед од хељде и врјеска има највише бјеланчевине од свијех медова, зато су као храна и најбољи медови од свијех других медова.

Из овога се свега види, да је пренашање кошница на бољу пашу од велике користи, не само што се доста меда добије и кошнице се нагоје, него што на прољетној паши многе кошнице дођу до укрштаја између младих матица и туђих трутова и напошљетку што се у пчелама ствара више мравиње киселине, која је антисептично средство од пчелиње куге.

Има више од десет година како у Карловцима нема паше за пчеле. Једва саберу пчеле медљаног сока толико, да тек могу да живе. Прије него што је филоксера опустошила винограде, било је паше издашне, а које године и бујне. Онда је било доста парлога, а на њима свакојаким биљкама, које су давале хране пчелама. Али сада последице филоксере вино има добру цијену, те се саде виногради на врат на нос. Нема сада парлога, да стоје забадава. Сад је све засађено, а за пчелу није остало скоро ништа.

Ко данас у Карловцима не носи својих кошница на бољу пашу, тај не може имати никакве користи од својих пчела. Ко не мисли, да своје кошнице утамани, ко мисли још да пчелари у Карловцима, тај се мора држати онога: „На осовини роди мед“, иначе користи од пчеларења не може имати.

Наши су стари носили своје кошнице по три, четири и више дана на бољу пашу. Аврам Максимовић говори у својој књизи, да ако пчелар не може приспјети до одређена мјеста на бољу пашу за

једну ноћ, то ујутру треба да стане гдјегод на страну, да није на сметњи никоме, кошнице ту да скине с кола и лета поотвара, а кад се пчеле увече скупе, да лета позатвара, кошнице да метне на кола, па даље да путује. То путовање може трајати до одређеног мјеста три, четири и више ноћи, а дању се увијек морају пуштати пчеле на излет. Дабогме да је то велика невгода и да пчелар мора велики труд уложити на пренашање својих кошница на бољу пашу, али за то га чека и велика добит.

Како треба удесити кошнице за пренашање, да се не би каква несрећа десила, о томе сам више пута писао, те су читаоци то већ читали и знају. Али ипак морам споменути, што каже Аврам Максимовић за кола, како их треба удесити за пренашање кошница. Он каже: „На дну кола да не буде даска, јербо је тврда и крута, него лесу да положимо из узрока тога, што је гипка и не тресе се онако као даска: на лесу сламе подобро прострети ваља, и тако по слами редом кошнице слагати, врх доле, а уста горе окренути.“

Овако су удешена кола скоро као кола на пера.

Овијем чланком хтио сам да подојетим пчеларе, да не пропуштају никако, а да својих кошница не пренашају на бољу пашу, само ако им је могуће. Нека не жале трошка. Трошак ће им се исплатити те како.

Јован Живановић.

Što treba uraditi, da se u Hrvatskoj i Slavoniji razvije pčelarstvo.

[Predavao na XI. kongresu hrvatskih i srpskih pčelara na Sušaku u dne 3. srpnja 1912. Marko Šaula, prota i tajnik srpske pčelarske zadruge u Rumi.]

Slavni kongrese!

Od svih grana ekonomije u Hrvatskoj pčelarstvo stoji najniže.

Ne tražite tome uzroke, ne nastojati i ne raditi da se ti uzroci uklone, značilo bi ne htjeti ili ne umjeti koristiti se i ovim izvorom ekonomske zarade, kojim je priroda i našu domovinu darivala.

Naš pčelarski kongres naš je sabor, naš predstavnik, koji mora tražiti te uzroke i otklanjati ih od strane pčelara i biti tumač šta treba i Visoka kr. zemaljska vlada od svoje strane da uradi.

Ne smijemo rad kongresa svesti u granice samo teoretičkih i praktičkih predavanja. Ako ćemo samo to raditi, malo ćemo učiniti za pčelarstvo, jer eto vidimo, da na kongres dolaze većim dijelom sami već iskusni pčelari, te jedan drugom predajemo, što svaki već zna.

Iz toga razloga a i iz razloga, što je Visoka kr. zemaljska vlada pozvala sve upravne oblasti, zatim sve korporacije, koje stoje za promicanje gospodarstva, da ju izveste, što bi nužno bilo uraditi s obzirom za unapređenje našega gospodarstva, da uđe u radni vladin gospodarski program, — nameran sam, da na ovome kongresu, prema svome čvrstom osvjedočenju kažem, što bi trebalo uraditi, da se pčelarstvo u Hrvatskoj i Slavoniji razvije.

Da bi se na stavljeno pitanje kako treba odgovoriti, moglo, moramo najprije znati uzroke zašto pčelarstvo stoji tako nisko kod nas prema drugim zemljama.

Jedan od općenitih uzroka u cijelome svijetu, zašto pčelarstvo nema kao i druge ekonomske grane, nacionalno ekonomsku vrijednost, jest nestajanje pašе за пчеле uslijed racionalnog obrađivanja zemlje.

Ali ma da je to jedan od općenitih i glavnih uzroka slabom stanju pčelarstva, ipak stoji ono na vidnom mjestu i donosi lijep prihod i u takim državama, gdje je agrikultura na visokom stepenu. Pa zašto onda ne bi moglo i kod nas tako stajati u našoj domovini u kojoj od 4.240.451 hektara površine ima milijon i 511 hektara šuma a u izobilju sa lipom, bagrenom, jasenom, kestenom i drugim medovitim drvećem; 451.494 hektara pitomih livada, i 234.636 hektara neplodna porezu ne podvižena tla, ali na kom ima za pčele paše. Nazivi lipovac, kestenovac, jasenovac, jošik, leskovac kazuju nam, da su tu bile takove čitave šume, a vidi se to i danas u tolikoj mjeri, da naša domovina ima još glavni uslov za pčelarstvo, — dobru pašu.

Istina je, da racionalno obrađivanje zemlje potiskuje pčelarstvo, ali stoji i to, da se i pored racionalnog obrađivanja zemlje može i pčelariti.

U Hrvatskoj i Slavoniji najracionalnije se obrađuje zemlja u županiji Srijemskoj. Livade su razorane, močvare isušene, šipraga i nema, ore se sve, čim se jedan usjev dignu, ore se drugi, — pa ipak pčelarstvo stoji najbolje u županiji Srijemskoj.

U Ugarskoj se zemlja još racijonalnije obrađuje pa pčelarstvo stoji ipak bolje nego kod nas. U Austriji isto tako.

Pa kako je to? Gdje leži uzrok? Gospodo! Za svaku granu ekonomije ište se danas teoretskog i praktičnog znanja više nego prije, a za pčelarstvo ište se najviše. Pčelarstvo je sirotinjska grana ekonomije. Ono je za malog posjednika. Pa šta vidimo kod nas?! Baš mali posjednik ne bavi se pčelarstvom. Ne bavi se zato, što ne zna pčelariti a ne zna pčelariti, što ne zna čitati.

U Hrvatskoj na žalost ima 74% nepismena stanovništva. Pa kad dakle imamo na jednoj strani 74% ne pismena stanovništva, a na drugoj sa 26% pismenoga, od koga se velika većina po svome pozivu ne može baviti, a drugi nemaju potrebe da se bave pčelarstvom. Kad znamo da u Srijemskoj županiji imamo najmanje analfabeta i zemlja se najracionalnije obrađuje, pa ipak pčelarstvo stoji najbolje od svih drugih županija, onda je jasno, da je analfabetizam uzrok, što naš mali posjednik ne pčelari. Proučimo li još bolje ovu okolnost, osvjedočićemo se, da nepismenih pčelara imamo samo tamo gdje je još paše baš u izobilju, gdje se dakle može pčelariti i bez pčelarskoga znanja, a u mjestima i krajevima sa slabijom pašom samo ih ima tamo, gdje je nepismen čovjek imao prilike barem da vidi u praksi racionalni način pčelarenja.

Iz ovoga se jasno vidi, da našem malom pismenom posjedniku treba u ruke dati jeftin pčelarski list, a nepismenom dati prilike, da vidi način racionalnog pčelarenja. Čekati koje desetine godina dok ne bude analfabeta i ne uraditi ono što se može uraditi za pčelarstvo i pri ovakim okolnostima, bio bi neoprostivi grijeh.

Pa mi to sve imamo i tako radimo rećice možda ko. Imamo eto dva pčelarska lista: »Srpski Pčelar« koji se štampa ćirilicom, »Hrvatsku Pčelu« što se štampa latinicom. Imamo od našeg Đirzona profesora Jovana Živanovića knjigu »Pčelar«, od Milana Martinovića »Napredno Pčelarstvo« imamo od prote Maširevića i Sitarića i Kvirina Broza jeftine knjižice za narod, — imamo u tome pogledu da nam skoro ništa više i ne treba. Imamo pčelarska društva: U Rumi, Vukovaru, Osijeku i Zagrebu sa svojim pčelinjacima. Svako to društvo drži predavanja prigodom držanja svojih skupština, a i inače u pojedinim mjestima. Imamo iskusnih pčelara u svim krajevima domovine sa velikim i lijepim pčelinjacima, gdje se može čuti i vidjeti kako se pčelari, — pa kudaćeš i štaćeš više?!

Sve to tako stoji, ali Gospodo, razultat, rezultat je slab. A slab je za to, što taj naš mali pčelarski aparat nije organizirana cjelina i biće slab sve dotle, dok ne uradimo mi pčelari od naše, a visoka kr. zemaljska vlada od svoje strane što je urađeno i kako se radi za pčelarstvo u Ugarskoj i Austriji.

Posle analfabetizma drugi uzrok slabom razvitku pčelarstva u našoj domovini jest to, što tu zadaću ne vrši neposredno visoka kr. zemaljska vlada onako, kako je to u Ugarskoj i Austriji, nego ju vrše naša pčelarska društva, a visoka kr. zemaljska vlada pritiče im u pomoć sa skromnom pripomoći.

Kad obratno bude, kada visoka kr. zemaljska vlada uzme u svoje ruke širenje pčelarstva onakim sredstvima kao što je to u Ugarskoj, a pčelarska društva i svi pčelari organizuju se u zemaljski savez pčelarski i nju — vladu — prema svojim silama i sredstvima pomagali budu, onda će i kod nas biti berićetan rad na polju pčelarstva.

Vjerujem da naša vis. kr. zemaljska vlada prema finacijalnoj snazi zemlje ne može sve ono, i u takom stilu, učiniti za pčelarstvo, kako je to u Ugarskoj i Austriji.

Ugarska vlada podigla je sa velikim materijalnim žrtvama pčelarsku školu u Gedelu, (Jedlovo), u kojoj pitomci za vrijeme obuke, a ta traje dvije god., imaju sve besplatno. Svake godine iziđe iz te škole 5-6. potpuno spremnih

pčelara. Dosad je iz te škole izišlo 68 pitomaca. Velik je to uspjeh za pčelarstvo. Još veći se postizava držanjem pčelarskih kurzeva na toj školi za učitelje, željeznčarske činovnike, seljake itd. kako je kojoj grupi zgodnije vrijeme. Na tim kurzivima dobije slušalac najnužnije teoretsko i praktično znanje da može pčelariti, pa makar bio i analfabeta. Te kurzeve slušalo je dosada za nekoliko godina 1440 slušalaca. A koliko se preko njih upoznalo sa racionalnim pčelarenjem i kroz čitanje jeftinog lista pčelarskog postali dobri pčelari. Osim toga u njih preko ima još jedna ustanova za širenje pčelarstva, a to su učitelji putnici za pčelarstvo. Takih imaju devet. Svaki ima svoj okrug po kome putuje i drži predavanja. Dalje, u ministarstvu za poljoprivredu imaju zaseban odsjek za pčelarstvo. Na čelu toga odsjeka je zemaljski inšpektor pčelarstva. Taj odsjek stalno funkcionira, kao i ostali odsjeci drugih grana gospodarstva.

Da to državu košta velikih žrtava, kaže nam ovogodišnji proračun zemaljski u kome je za pčelarstvo određeno 100.000 kruna.

Dabome da je to velika rubrika srazmerno prema drugim granama gospodarstva. Ali je na tome stotina dobila, jer se u Ugarskoj godišnje dobiva 30.000 mc. meda u vrijednosti od 3.000.000 kruna. A kolika je tek korist kroz u'ogu pčela pri oplodnvanju voćaka i bilja.

Taj intenzivan rad države potpomažu i sami pčelari udružujući se u društva po mjestima i okruzima, a svi zajedno sačinjavaju centralno zemaljsko pčelarsko društvo, koje ima svoj organ i koga izdaje ne samo na mađarskom nego i na njemačkom jeziku, bez obzira na nacionalne i političke opreke.

U Austriji se isto tako radi i sa još većim materijalnim žrtvama. Koliko za razvitak pčelarstva u obe pole monarhije čini materijalna pomoć, toliko čini i moralna pomoć ljudi od visokog položaja i moćnog upliva.

Od kolike je moralne važnosti za pčelarstvo, kad se zna, da je pokroviteljica pčelarskog društva u Austriji Prejasa Gospođa nadvojvodkinja Marija Jozefa i da se Ona interesira za rad i uspjeh društva u svima pojedinostima.

U Ugarskom parlamentu ustaje sam ministar za poljoprivredu i kod stavke o pčelarstvu ističe važnost pčelarstva za male gospodare. Za njim govore u istom smislu i nekoji poslanici od kojih su neki i u upravi pčelarskoga društva. Pa od kolike je važnosti za pčelarstvo bila samo jedna riječ uglednog i imućnog vlastelina C. i kr. komornika barona Ambrozija Bele, koji je imao

najveći u monarhiji pčelinjak i napisao veliku krasnu knjigu o pčelarstvu.

Mi smo iz te strane sirotani. Naši imućni ljudi i ljudi od višeg položaja imaju vrlo malo ili nimalo znanja barem o koristi pčelarstva. U cijeloj Hrvatskoj ja ne znam više ljudi od višeg položaja osim velemožnog g. kr. savjetnika Milutina Baraća, presvetlog g. Rajznera, predsjednika banskog stola, g. Mladena Belajčića, kr. poštanskog nadčinovnika u Osijeku i Antuna Rojca, kr. javnog bilježnika, koji bi se osobno zanimali pčelarstvom. Ne znam ni da koji od naših vlastelina i crkvenih visoko dostojanstvenika na svome dobru ima velik i uzoran pčelinjak. Nije onda ni čudo, što u ovakim prilikama kod nas mnogi i inteligentan čovjek drži naše pisanje i govore o pčelarstvu kao kakve lovačke bajke i neverovatne stvari.

Znam da će ko, ako ne reći, ali pomisliti: našto o tome i govoriti? Financijalna snaga naše male zemlje ne da se ni sravniti sa financijskom snagom ugarske. Lako je tamo prineti onake žrtve za pčelarstvo.

Gospodo! da je Sremski seljak s takom malodušnosti gledao kako se radi n. pr. na najbolje u monarhiji uređenom dobru baruna Pfeifera kod Rume, a drugi opet na velikom spahiluku grofa Pejačevića, ne bi danas taj seljak kupovao zemlju spahiluka grofa Pejačevića, koja se parcelarno prodaje. Da gospodo, taj se seljak nije zbunio, što tamo oru parne mašine, nego je i on orao plugom i kopao motikom onako i onoliko puta i radio prema svojoj snazi u malom, kako se tamo radi u velikom.

Radimo i mi na polju pčelarstva u malom, što rade u Ugarskoj i Austriji u velikom, pa će i kod nas mnogi mali posjednik blagosivljati pčelarstvo.

Priznajem da nemamo sredstava, da stvorimo školu kao oni u Gedelu i Beču, niti da držimo učitelje pčelarstva, jer to zbilja zahtijeva velikih troškova, ali moralo bi se i moglo bi se naći sredstava, da se drže pčelarski kurzevi.

Držanje pčelarskih kurzeva za sada je kod nas u pčelarskim pitanjima najvažnije pitanje. Sretnim rješenjem toga pitanja daće se razvijanju pčelarstva novi pravac, kojim će postići uspeh na polju pčelarstva, makar što se još borimo sa analfabetizmom.

Kao tajnik »Srpske Pčelarske Zadruga«, na koju se obraćaju početnici sa raznim pitanjima, imamo mnogo primjera, kako i pismen pčelar, koji je počeo pčelariti samo na temelju čitanja, napravi tako velike pogreške, da se okani pčelarstva. A šta tek radi onaj, koji ne

zna čitati niti je što iz prakse u pčelarenju vidio, nego pletaru zamijenio džirzonkom.

Za sada bi naša pčelarska društva mogla držati takve kurzeve. »Srpska Pčelarska Zadruga« ima svoju kuću, radionicu, pčelinjak, knjižnicu i zbirku, pa bi desetak kurzista godišnje za praktične pčelare spremili mogla.

Držim, da bi to i ostala društva mogla primiti na sebe.

Visoka kr. zemaljska vlada, istina, daje pripomoć našim društvima za držanje predavanja, ali, gospodo, šta se može sa tim uraditi? Neka se tih 500 kruna, što ih svako društvo dobiva, izda samo na efektivne troškove oko tih predavanja, pitam: koliko tih predavanja možemo imati. I dalje. Ta su predavanja od momentane vrijednosti, — ta su predavanja danas ovde, sutra onde, samo za buđenje volje za pčelarenje. Ti tako momentano oduševljeni pčelari, nemajući nužnog teoretskog i praktičnog znanja, učine pogreške, ne vide nikakve koristi od pčela, i na posletku napuste pčelaranje, veleći: »nije to ništa«.

Zato dakle neka naša pčelarska društva drže kurzeve dok ne budemo imali na Božjakovini zgradu i učitelja pčelarstva, koji će tamo te kurzeve držati.

Koliko dobrih mladića, kada maturiraju, uuku muče kuda će i našto će se odati. Kada bi visoka kr. zemaljska vlada raspisala stečaj, da želi o svom trošku poslati takog jednog da svrši pčelarsku školu u Gedelu ili Beču, i koji bi onda bio namješten u Božjakovini kao učitelj pčelarstva, a u statusu ostalih gospodarskih činovnika, uvjeren sam, da bi se za takav poziv javio na izbor mladića. Taj bi poslije svršene škole bio učitelj pčelarstva na Božjakovini za kurziste, zemaljski inspektor za pčelarstvo, referent i posrednik između pčelarskih društava i visoke kr. zemaljske vlade, dok za dve do tri godine ne bi došao drugi, koji bi preuzeo predavanja na sebe, a naj prvi bio bi onda stalan referent kod visoke kr. zemaljske vlade za pčelarstvo. Ne možemo ni to, jer nemamo novaca ni za to, izgovor je neopravdan i bez osnove, i ja ne ću na njega ni jednom riječi reflektovati. Ja sam uvjeren da se može, jer neka se kod drugih stavki u proračunu oduzme od svake samo toliko, da se tamo ni osjetiti ne će, imaćemo ovamo sumu kojom se to dade izvesti.

Ne stoji dakle to, nego smo mi gospodo kao i onaj bolesnik u svetom jevanđelju, što je ležao pored kupke siloemske, pa jadnik nije imao koga da ga pusti u vodu kada anđeo gospodnji vodu uzmuti. I mi tako

nemamo koga od visokoga i uplivnoga položaja, koji bi na kompetentnom mjestu i u zgodnom vremenu rekao: u gospodarskom interesu zemlje, u interesu ugleda zemlje, — treba uraditi za pčelarstvo to i to.

Slavni kongrese!

Ja sam tvrdio uvjeren, a držim da su i sva gospoda članovi kongresa istog uvjerenja, da se može izvesti ovo što ću predložiti, — i da će se ovo, ako bi za sada i ostalo glas vapijućeg u pustinji, kad tad morati izvesti, pa predlažem slavnom kongresu da izvoli donijeti slijedeću odluku:

Iz zazloga što pčelarstvu zbog njegove velike koristi u medu i vosku i zbog uloge pri oplodivanju bilja u svima kulturnim državama osobitu materijalnu i moralnu pomoć državne vlasti daju;

Iz razloga što je u našoj domovini, makar što ima dobru pašu za pčele, pčelarstvo jako u nazatku, a u prvom redu zbog analfabetizma; iz razloga što se pored ostalih sredstava i načina pokazalo u drugim državama, da se držanjem pčelarskih kurzeva ne samo za pismenu nego i za nepismenu klasu naroda za razvitak pčelarstva najviše uradilo pčelarskim kurzevima, — zaključuje se podnijeti visokoj kr. zemaljskoj vladi predstavku:

1. Da za iduću godinu izvoli u proračun staviti toliku svotu za pčelarstvo, kojom se mogu pokriti troškovi za šestnedjeljno izdržavanje barem za dvadeset kurzista mjeseca maja u sjedištu postojećih pčelarskih društava u Hrvatskoj i Slavoniji.

2. Da ustanovi jedno stipendijsko mjesto da svršeni gimnazista ili realac može svršiti školu pčelarsku u u Gödö'u ili Beču, te koji će na zemaljskom dobru u Božjakovini po svršenoj školi držati pčelarske kurzeve, biti zemaljski inspektor pčelarstva, a poslije stalan referent pčelarstva kod visoke kr. zemaljske vlade, kada za dvije godine dođe novi pitomac, koji bi preuzeo zadaću učitelja pčelarstva u Božjakovini.

3. Od strane naše, naime pčelara i pčelarskih društava, da stvorimo savez, koji će svake godine držati kongrese svoje, imati stalnu upravu svoju i zvanični list »Srpski Pčelar« i »Hrvatsku Pčelu«.

Slavni kongrese!

Ovo je minimum, koji od visoke kr. zemaljske vlade moliti i najprije što za sada uraditi moramo. Pa ako naša zemlja ne može ustanoviti dva činovnička mjesta za pčelarstvo, podići skromnu zgradu u Božjakovini za 20 – 30 kurzista i šest nedjelja ih prehranjivati, onda... onda... je uzaludan i naš trud.

U Rumi, dne 15./28. junija 1912.

Marko Šaula.

Spomen-crtice.

broju 6. »Hrvatske Pčele« za mjesec lipanj t. g. donijeli smo u kratkim crtama rad i djelovanje na pčelarskom polju preč. oca Milutina Stojadinovića, namjesnika manastira Jazka.

Danas donosimo sliku njegovu.

K spomenutim crticama o radu toga vrloga pčelara, dodati nam je, da je on na XI. zasjedanju kongresa hrv. i srp. pčelara na Sušaku bio predmetom ožčega štovanja, što se je dokazalo spomen-riječima kongresnog tajnika u godišnjem izvještaju, što ga je na tom zasjedanju pčelara pročitao, a koje glasi:

Prije no što ovaj izvještaj dovršim, budi mi dozvoljeno spomenuti, da vrlo revni član ovoga kongresa, te od postanka njegova do danas neumorni član kongresnog odbora, baš danas slavi 25-godišnjicu njegova monaškoga čina. Za to lijepo razdoblje služio je Bogu i pravoslavlju na diku i ponos, a njegovu srpskomu narodu posvetio je sve svoje žice. Blagotvorno je djelovao na gospodarskom polju, tvorio je djela milosrđa obilnom pregršću, a sitna pčelica bila mu je uzorom i poticalom u njegovu radu.

Za te njegove odlične vrline bje po Njegovoj Sveposti patrijarhu odlikovan crvenim pojasom i kamilavkom od kadiše.

Taj zaslužni muž i vrli pregalac u radu za opće dobro, kao i u radu za unapređenje i širenje racionalnoga

pčelarstva je preč. g. o. Milutin Stojadinović. Uvjeren sam, da ću ugoditi svelikom kongresu pčelara, ako predložim, da se željama mnogobrojnih njegovih štovatelja i prijatelja i ovaj kongres pčelara pridruži s usklikom: „Živio o. Milutin Stojadinović, na mnoga još ljeta!

Dana 4. srpnja t. g. bilo je u srpskoj crkvi na Sušaku svečano blagodarenje u spomen 25-godišnjice monaškoga čina toga vrloga pčelara, koje je on sam

obavio uz podvorbu velikoga broja sveštenika braće, a kojemu je pribivao veliki broj članova kongresnog zasjedanja pčelara, da mu i tim načinom pokažu svoje štovanje i priznanje. Na koncu blagodarenja pozdravio je jubilarca preč. g. o. Sergije Popić, iguman manastira Ravanice, kojega su se riječi kosnule sviju prisutnika, tako i pozdravni govor kr. savjetnika velem. g. Milutina Baraća, koji ga je pozdravio na ime njegovih štovatelja i prijatelja te suradnika u radu za širenje naprednog pčelarstva.

Dovršujući ove spomen-retke, želimo vrlo mu jubilarcu o. Stojadinoviću, da mu Svevišnji podijeli milost, da svjež duhom i

tijelom dočeka i 50-godišnjicu svoga monaškoga čina, a za to doba djelovao i u buduće blagotvorno na polju racional. pčelarstva.

St. Jankovci 10. srpnja 1912.

Franjo Stigelmajer.

Sl. 3. O. Milutin Stojadinović.

Program

III. sveslavenskog pčelarskog kongresa u Moskvi.

7., 8. i 9. kolovoza 1912.

1. Kongres otvara predsjednik »Saveza slavenskih pčelara«. Pozdravi od pojedinih sekcija »Saveza«. Izvještaj o radu »Saveza« u prošloj godini. Izbor častništva.
2. Referati iz pčelarstva i debata.
3. Referati o prodi pčelarskih proizvoda u raznim

slavenskim zemljama i o izgradnji pčelarskih sprava i oruđa.

4. Određivanje mjesta za idući IV. kongres i izbor priređivačkog odbora.

Debata u sjednicama vodi se na svim slavenskim

jezicima, ali se svi govori prevode odmah na ruski jezik.

6. kolovoza. Skup pčelara na međusobno upoznavanje u zoološkom vrtu.

7. kolovoza. Svečano otvorenje kongresa u opć. n. dvorani gr. da Moskve. Svečan objed od strane grad. općine.

8. kolovoza. II. sjednica kongresa u dvorcu kneza Jusupova (bivši dvorac Ivana Groznog.) Objed u istom dvorcu. Poslije objeda izlet na pčelinjak Petrovske akademije za gospodarstvo. III. sjednica poslije toga izleta u »Studentskom Domu«.

9. kolovoza. Izlet na Izmajlovski pčelinjak (biv. cara Aleksija u perivoju Petra Velikog.)

Ovaj pčelarski savez priređuje u isto vrijeme i pčelarsku izložbu.

Vozne cijene na parobrodu su uz pol cijene od Beograda do Galaca na I. razr. 21 K, na II. razr. 13 K, na III. razr. 9 K; od Galaca do Renia (jednosatna vožnja) oko 2—3 krune. Na željeznici bit će vožnja uz pol cijene, nu cijela karta za II. razr. stoji 108 K, a na III. razr. 75 kruna.

Naši pčelari neka ponesu s sobom putnicu (pasuš) nu koji je nijesu izvadili, a već se prijavili g. Krsti Mršulji u Beogradu, (Šumatovačka ul. 20) dobiti će legitimaciju, vidiranu po ruskom konzulu beogradskom uz nadoplatu od 6 K. Stoga će valjati poslati 6 kruna g. Mršulji u Beograd.

Odlazak je skupni iz Beograda austrjskim parobrodom 1. kolovoza 1912. u 5 sati u jutro; dne 2 kolovoza u 9 $\frac{1}{2}$ sati ulazi 300 bugarskih pčelara u parobrod, a 3. kolovoza u jutro oko 7 $\frac{1}{2}$ sati dolazi se u Galac, a u podne u rusku postaju Reni. 3. kolovoza na večer odlazak ruskim vlakom iz Renia prama Kijevu, kamo se dolazi 5. kolovoza u 6 $\frac{1}{4}$ sata u jutro, zatim je cijelo dopodne stanka u svrhu pregledavanja ovog historičkog grada. O podne u 12 $\frac{1}{2}$ sati odlazak iz Kijeva prama Konotopu, dolazi se ovamo u 5 $\frac{1}{2}$ sati popodne, a u Brjansk oko ponoći, a u Moskvu se stizava 6. kolovoza u 9 $\frac{1}{4}$ sati u jutro. Stanovi su u Moskvi za kongresiste besplatni. Pčelare na cijelom putu prate dva fotografa, koji će važnije objekte odmah snimiti u svrhu reprodukcije istih.

E K—r.

Pitanja i odgovori.

Pit. Moram se preseliti u drugi stan, koji udaljen od ovoga stana oko 700—800 metara, a imam i 12 dobrih pčelaca, pa ne znam ne će li to biti štetno po pčelce, ako ih sada također preselim?

Odg. Pčelci se mogu prenašati u svako doba, samo se pčelar pri prenašanju pčelaca ima držati i stanovitih propisa. U vašem slučaju vam ne bi savjetovao, da pčelce sada prenašate, jer bi sigurno stradali. Kada bi ste se preselili u drugo mjesto, koje je barem 1—2 sata udaljeno, tada bi to mogli učiniti, ali na daljinu od 800 metara ne smijete toga činiti. Pčele nosilice, koje izlijeću na pašu, sve bi se vraćale na svoje staro mjesto i tako bi vam pčelci ne samo znatno oslabili, nego bi mogli i propasti. Pčelce ostavite do zime na istom mjestu, gdje su sada, a ako vam toga stari gazda ne dozvoli, prenesite ih prijatelju ili znanцу u koje obližnje selo. Tamo ih postavite privremeno, pa ma i na zemlju, a nakon 4—6 tjedana možete ih slobodno prenijeti na stalno mjesto uz novi stan. Za to vrijeme zaboraviti će pčele na svoje staro mjesto, a biti će i znatno manje starijih pčela nosilica, jer će već biti mnogo podmlatka, pa se ne će više sa paše vraćati u stari stan.

Pit. Da li se mogu pčelci uspješno hraniti mlijekom?

Odg. Stari naš znanac i priznati austrijski pčelar Schachinger ne drži do takvog hranjenja baš ništa, pa tvrdi, da mlijeko već za koji sat posve ukisne. Ima opet pčelara, koji mlijeko za hranu pčelaca veoma preporučuju. Ja toga još pokušao nisam, jer kad sam već morao hraniti, što je kod mene vrlo rijetko, hranio sam manje ili više razvodnjenim mlakim medom. Tko međutim želi i to prokušati, pa hraniti pčelce mlijekom, neka upotrebi svježe mlijeko i neka osladi bijelim šećerom. Medom osladiti mlijeko nije dobro, jer se tako oslađeno mlijeko rado zgruša (usiri). Dovoljno je dati pčelcu preko dana 7—8 kašika (žlica), jer toliko može potrošiti. Ako je tko od naših pčelara to već pokušao ili pokušati kani, neka javi rezultat toga hranjenja.

Pit. Koje su posude za spremanje i čuvanje meda najpraktičnije? Može li se med i u zemljanom loncu dobro sačuvati?

Odg. Med se može u svakoj čistoj posudi, ako se ova

hermetički zatvori, dobro i dugo sačuvati. Zemljani lonac, ako je dobro ostakljen (glaziran) vrlo je dobra posuda za spremanje meda, ali kada se med naglo kristalizuje, mora zemljani lonac pući, jer je materijal preslab, a da uzdrži pritisak mednih kristala.

U staklenim se posudama čisti i sjajni vrcani med vrlo lijepo prikazuje, ali i tu vrijedi ono isto što sam spomenuo kod zemljanog lonca.

Veliki pčelari i trgovci medom spremaju i razašlju med u jakim vinskih buradima.

Najpraktičnije i za manipulaciju najspretnije su limene posude sa 30—50 kilograma sadržine. Ako su takove posude dobro ocakljene (emajlirane), pa se još k tomu i hermetički zatvoriti dadu, nenadkriljive su za dulje sačuvanje meda.

U Osijeku se priugotavljaju limene posude, koje sadržaju 4—4 $\frac{1}{2}$ kilograma meda, a jedna takova posuda stoji 1 krunu i 20 filira. To su praktične posude za razašljanje meda poštom.

Pit. Koju mi hrvatsku pčelarsku knjigu, kao početniku u naprednom pčelarstvu, možete preporučiti, a koju njemačku?

Odg. Između hrv. pčelarskih knjiga, preporučam Vam ove knjige: Marko Vorkapić: »Pčelarstvo« za školsku i opću porabu (sa 57 slika). Izdanje od 1895. Ivan Sitarić: »Pčelarstvo« (sa 67 slika). Izdana god 1902. u Sarajevu. Cijena 2 K. Kvičin Broz: »Pčelarenje sa pokretnim saćem.« Izdanje društva svetojeronimskoga u Zagrebu g. 1904.

I napokon najnovije pčelarsko izdanje Milana M. Martinovića, školskog upravitelja u Bos Krupi: »Napredno pčelarstvo i praktična upotreba meda« (sa 126 slika). Izdanje u vlastitoj nakladi pisca god. 1911. Cijena 8 krune 50 filira.

U »Hrv. Pčeli« broj 3. od ove godine, na strani 22. čitali ste ocjenu toga djela.

Između njemačkih knjiga mogu vam preporučiti: A. Alfonsus: »Lehrbuch der Bienenzucht«, zatim je svakako preporučke vrijedno, osobito za početnika W. Günther: »Praktischer Ratgeber zum Betriebe einträglicher Bienenzucht.« Izdanje u Lipskom. Napokon je i ostaje uvijek od klasične vrijednosti remek-djelo pčelarsko od baruna Berlepscha: »Die Biene und ihre Zucht mit beweglichen Waben.«

Ovomu je društvu pokroviteljem Preuzvišeni gospodin dr. Theodor graf PEJACSEVICH, vlastelin ltd. ltd.

Uređuje: Bogdan Penjić.

Izlazi svakoga mjeseca na cijelom arku (8 stranâ). — Članovi društva dobivaju list besplatno. — Ako bi koji od nečlanova taj list želio, može ga dobiti za godišnju pretplatu od 6 kruna. — Oglasi se primaju, te se plaća za petit-pismeni redak 16 fil. — Za inače tiskane oglase prama veličini prostora. — Pretplata, članci, dopisi i razna pčelarska pitanja šalju se na Uredništvo Osijek, donji grad. Društveni član, ako se obveže, da će svake godine priposlati izvoran dopis od najmanje 3 tiskane strane u opsegu u društveno glasilo, može biti po odboru imenovan dopisujućim članom, a kao takav ne plaća godišnjega prinosa.

Br. 9. i 10.

U OSIJEKU, za mjesec rujan i listopad 1912.

Tečaj XXXII.

Proizvodnja Weedovog umjetnog saća.

(Poznato pod imenom »Herkules« saće)

(Sa 3 slike.)

Kao što je svako napredno pčelarenje bez umjetnoga saća nezahvalno, tako je isto racionalno pčelarenje u džirzonkama sa velikim i širokim okvircima upravo nemoguće bez Weedovog umjetnog saća, koje se u trgovini pozna pod imenom »Herkules« saće. E. B. Weed u uspijelo je godine 1896. proizvodnju umjetnoga saća tako usavršiti, da je taj proizvod sve ostale proizvode dobrotom i preciznom točnošću daleko nadmašio. Weedovim načinom pravljenja dobio se je proizvod, koji je gibak i proziran, pa ga pčele mnogo laglje i rađe izrađuju, nego li ma koje drugo umjetno saće. Pritiskom od 200 do 450 kilograma na 6 četvornih centimetara pri fabricaciji dobiju se kristalno bistre i žilave stjene sa isto tako tankim stanicama, kako ih i pčele same proizvode, a i

stanice su za izgradnju posve jasno označene. (A. I. Root).

U džirzonkama sa velikim okvircima rabimo samo umjetno saće iz posve čistoga pčelinjega voska, proizvedeno Weedovim načinom pravljenja. Neka nas ni najmanje ne smeta, ako je takovo saće nešto skuplje, jer se taj veći potrošak, tim što postizavamo pravilno i točno izgrađeno saće, bogato naplaćuje.

Strojevi i opreme za priugotavljanje umjetnoga saća po Weedovom sustavu stoji oko 40.000 kruna. Cijeli uređaj sastoji iz tri od željeza i čelika načinjena specijalna stroja, koji su spojeni kroz čitavu seriju parnih i vodenih cijevi i transmisijom sa parnim kotlom parostroja i vodenim smrkom.

Način fabricacije. Vosak se topi parom u kotlovima od 500 kilograma sadržine. Kada je vosak posve čist i svaka škodljiva klica u njem

uništena, salijeva se u grumene od 25 kilograma.

Kada ti voštani grumeni ohlade, tope se ponovo u kotlu br. 1. (vidi sliku 4.) pomoću pare. Iz ovoga kotla puni se kotlina (Bassin) br. 2 rastopljenim voskom.

Stroj (slika 4.) sastoji iz jednog šupljeg valjka (br. 3), koji se, poduprt sa dva loga (Lager), vrti oko svoje osi. Valjak br. 3 moći se u spremnici (Reservoir) br. 6, koja je uvijek snabdjevena iz kotline br. 2 i to automatski na toliko rastopljenim voskom, da se u njoj vrteći valjak 15 mm duboko u vosku kupi. Na taj se hladni valjak tako nahlata tanka naslaga stinjenog voska. Široki nož gore (br. 4) odstranjuje ovu voštanu naslagu na valjku i protura ju u pravokutni prostor od 5 cm visine, iz kojeg prostora sav vosak opet kroz puč (Spaltöffnung) od 6 mm velikim pritiskom, poput široke vrpce, izlazi. Ova voštana vrpca prolazi sada između dva valjka br. 20 i namata se oko bubnja br. 17.

Voštana vrpca, dobivena prvim strojem, pre-

debela je, pa se zato mora pritiskom još rastezati do debljine od 0,0016 mm (slika 5.).

Cijeli svitak voštane vrpce (sl. 4. br. 17) stavi se skupa sa bubnjem, oko koga je vrpca omotana u kotlinu (Bassin) H (sl. 5.) na dvije podloge. Ovako namočena vrpca odmotava se i ide preko vijka E, prođe valjak D, gdje se rastegne do prave debljine, pak pređe preko svitka C u kotlinu G i ponovo se omota oko bubnja A. Sada se ta vrpca, omotana oko bubnja A (slika 6.) stavi pod valjkastu prešu, iz koje izlazi kao gotov umjetni sat sa jasno utisnutim stanicama.

Na slici 6. prikazana drvena sprema reže umjetni sat u ploče do stanovite duljine, stavlja između svake ploče list papira i slaže automatski po deset komada u jedan zamotak.

Ovako priređeno umjetno saće »Herkules« može se dobiti samo od tvornice A. I. Wagnera u Beču (Wien XII/4), jer se specijalni strojevi za proizvodnju toga umjetnoga saća ne smiju prodati prema sklopljenom ugovoru, ni jednoj drugoj osobi u Austro-ugarskoj monarkiji. B.

O kemičkom sastavu meda, te o načinu njegova patvaranja.*)

Dr. Vladimir Njegovan.

Dugo su stručnjaci raspravljali o tome, šta je to med. Teško je bilo postaviti definiciju meda, koja bi bila bez prigovora i koja bi u sebi uključivala razne vrste naravnog meda, a da kod toga isključi svaki patvoreni ili pokvareni med. Zgodnu su definiciju postavili njemački kemici, koji se bave istraživanjima hraniva i uživala. Nakon višekratnoga raspravljanja na svojim kongresima definirali su oni med god. 1909. konačno ovako: Med je, u svom svojstvu kao hranivo i uživa'o slatka tvar, koju proizvode pčele medarice time, što uzimaju sokove iz raznih živih bilina, u sebi ih preobraze, te gomilaju u saću (stanicama) za hranu pčelcu. Promotrimo li поближе ovu definiciju, razabiremo kako je vrlo oprezno sastavljena. Ponajprije se ističe »u svom svojstvu kao hranivo ili uživalo«, da se ne zamijeni sa tzv. čistim medom (mel depuratum), koji je u nekim zemljama oficinelan a dobiva se iz naravnog meda dosta kompliciranim načinom čišćenja. Nadalje se ističe, da ga proizvode pčele »medarice« time, što uzimaju sokove iz raznih »živih« bilina, jer hranjenje

pčela sladorom, u svrhu da produciraju što više meda, smatra se patvorenjem meda, jer takav med po svom kemijskom sastavu znatno diferira od naravnog meda. U definiciji se zatim jednostavno kaže, da pčele sokove u sebi »preobraze«, a da se ne ističe kako one stvaraju iz sokova med. Za naravnost meda je to ne samo irelevantno već i samo pitanje o postanku meda u pčelinjem organizmu nije još definitivno riješeno. Time što se ističe, da služi za »hranu« pčelcu isključuje se iz definicije vosak.

Prema porijeklu razlikujemo, kako je poznato, lipov, bagrenov, livadni pašnjački, djetelinski, heljdin i crnogorični med.

Po načinu dobivanja razlikujemo obično med ovako:

- a) Scheibenhonig. Med u saću (saće zajedno sa medom) kako je izvađen iz košnice,
- b) Leckhonig. Obični je med, koji se je spontano odlučio od saća bez ikakvih mehaničkih pomagala,
- c) Vrcani med dobiva se vrcanjem (centrifugalnom

*) Predavanje držano na XI. kongresu hrvatsko-srpskih pčelara dne 5. jula 1912. na Sušaku.

spravom kod obične temperature. On sadržaje mehanički primješano malih čestica voska i peludnih zrnaca, ali je inače potpunoma nepromijenjen.

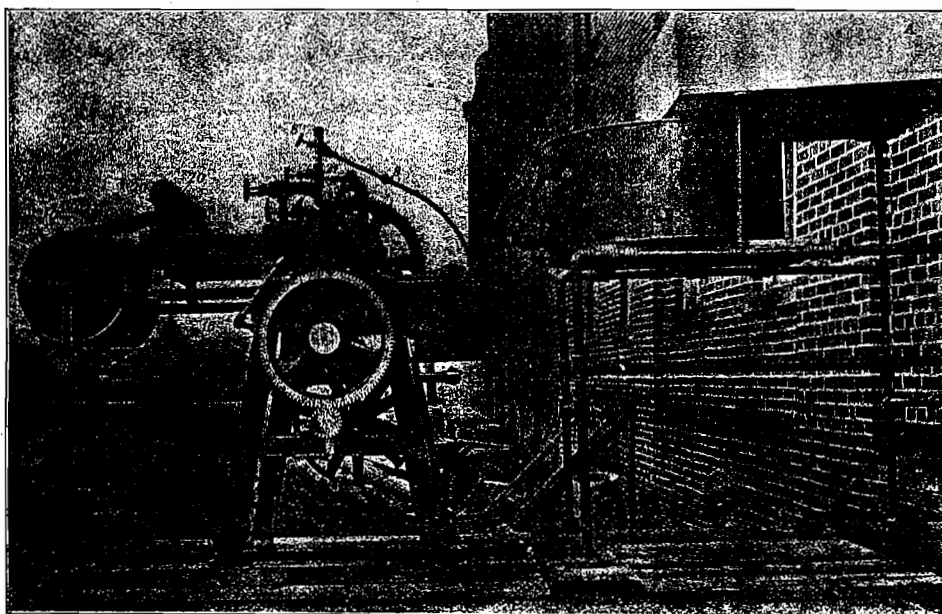
d) Procijeđeni med dobiva se mehaničkim istiskivanjem meda iz saća kod obične temperature.

e) Seimhonig. Muljani med dobiva se istiskivanjem iz ugrijanog saća.

f) Taljeni med dobiva se talenjem saća, da se med čim bolje iscrpe. Takav med dolazi rijede u trgovini.

g) Backhonig (mješani). Pod tim imenom razumije se svaki onaj med, koji je bilo s koga razloga manje vrijedan, pa se ne može upotrijebiti direktno za jelo, nego se upotrebljuje za pripravljanje raznog peciva.

groždani (škrobni ili krumpirov) slador, voćni slador, sladni slador (Malzzucker), mliječni slador, pa mnogo, brojne druge manje važne vrste. Ja se ne mogu upuštati ovdje u strogo znanstvenu karakteristiku pojedinih ovih vrsta sladora, jer mi za to ni izdaleka ne dostaje vremena, već ću samo ukratko opisati najbitnija njihova svojstva. Sladori u kemijskom smislu sastoje od ugljika, vodika i kisika. Da u sladoru ima ugljika možemo se lako osvjedočiti, ako ga pripalimo odnosno zagrijemo bez pristupa uzduha, on će pougljiti. Ugljik je dakle zaostao, a vodik i kisik izlučili su se u obliku vodenih para, koje bi također mogli lako dokazati. Ugljik, vodik i kisik spadaju među t. zv. pratvari ili elemente. U kemiji

Sl. 4.

Ova razdioba meda, prema načinu dobivanja, predložena je na kongresu kemičara, koji se bave istraživanjem hraniva i užitaka, god. 1908.

A sada, da pređemo na samu stvar, na kemijski sastav meda. Naprijed smo definirali med kao slatku tvar, biti će prema tome, da u medu ima sladora. Svatko međutim naslućuje, da onaj slador, što se nalazi u medu ne će biti identičan sa onom bijelom tvari, što je kupujemo u dućanima za slađenje naših jela. Pa zar ima osim ovoga našega kupovnog sladora i drugih vrsti sladora? Na ovo pitanje odgovaraju nam kemici, da mi danas poznamo cijeli niz raznih sladora, od kojih neki nisu tako ni slatki.*) Tu je trščani (ili repni slador),

*) Ovamo ne spada n. pr. saharin (cukorin), koji je 550 puta slađi od običnog sladora.

zovemo ovim imenom sve one tvari, koje ne možemo nikakvim današnjim našim sredstvima rastvoriti u još jednostavnije tvari. Do danas je poznato neko sedamdesetak ovakovih pratvari ili elemenata. Ove pratvari pomišljamo mi u obliku neizmjereno malih čestica, koje zovemo atomima. Kad se nekoliko atoma tih pratvari zajedno spoje, onda oni čine t. zv. molekulu. Mi sada više ne govorimo o pratvari, već o kemijskom spoju. Tako n. pr. molekula trščanog sladora sastoji od 12 atoma ugljika, 22 atoma vodika i 11 atoma kisika. Ako ugljik označimo sa C (lat. carboneum), vodik sa H (hydrogenium) a kisik sa O (oxygenium) dobiti ćemo t. zv. kem. formulu trščanog sladora, koja glasi: $C_{12}H_{22}O_{11}$. Taj slador ne trebam posebno opisivati, jer je poznat svakome, a

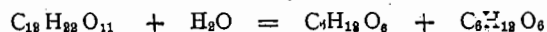
znamo, da se dobiva iz sladorne repe.*) Ta fabrikacija sladora iz sladorne repe je jedna od najvažnijih kemijskih industrija.

Davno je međutim već poznato, da taj trščani slador nije jedinstven, već da sastoji od dvaju jednostavnijih vrsti sladora. Kuhamo li trščani slador sa vodom, u kojoj ima malo kakove kiseline, raspasti će se on u groždani slador i voćni slador. Imena ovih sladora kazuju nam, gdje se oni u prirodi nalaze.**)

Oba ova jednostavna sladora imaju na prvi pogled istu kemijsku formulu $C_6H_{12}O_6$, ali oni svedeno nijesu identični i to ne samo po vanjskom izgledu i po svojim kemijskim

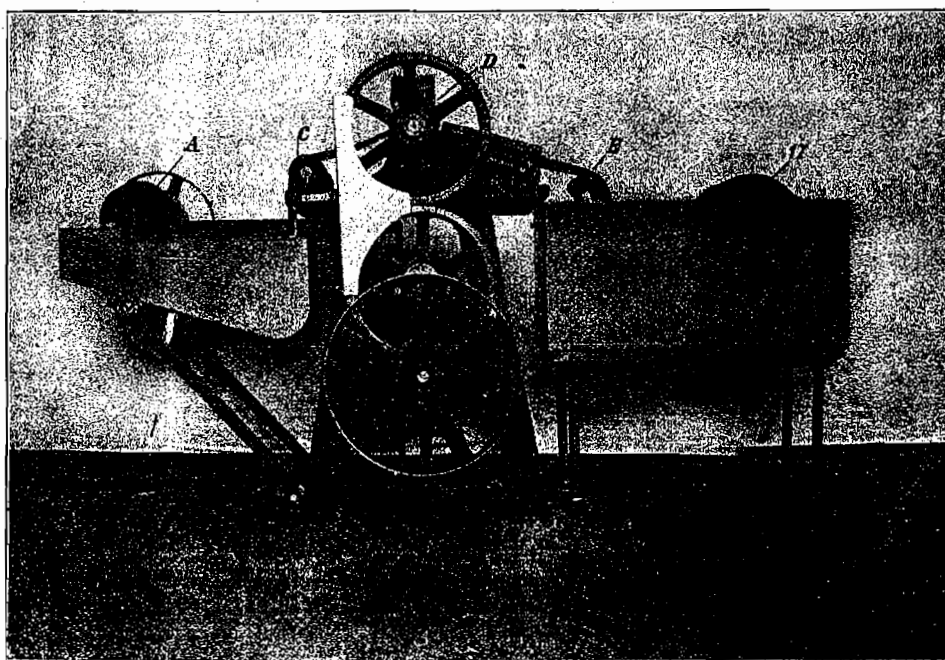
samo po vanjskim svojstvima i prema raznim kemijskim reakcijama pojedinih sladora došao do spoznaje o konstituciji sladora, možemo barem donekle shvatiti većičinu i oštrinu duha Fischerova i njegovu ženijalnost.

Ovo raspadanje trščanoga sladora u jednostavnije sladore izrazili bi kemijskom jednadžbom ovako:

trščani slador voda groždani slador voćni slador

Ovakovo raspadanje trščanoga sladora pomoću kiseline a i pomoću drugih sredstava zove se invertiranje sladora, a produkt, koji tu nastaje, dakle smjesa groždanog i voćnog sladora zove se invertni

Sl. 5.

svojstvima već i po svojoj kemijskoj konstituciji. Oni imaju doduše isti broj atoma u svojoj molekuli, ali su ti atomi u svakom od njih drugačije poredani, kako nas to uči slavni njemački kemik Emil Fischer. On je ne samo za ove dvije vrste sladora, već i za sve ostale sladore postavio t. zv. konstitucionalne formule, u kojima je točno naznačio kako i kojim redom su atomi u molekuli sladora poredani. Ako uzmemo u obzir, da su atomi čestice, koje mi ne možemo vidjeti i da je Fischer

*) Trščani slador se zato zove, jer se je dobivao prije isključivo iz sladorne trske, koja raste u tropskim krajevima.

**) Groždani slador zove se još škrobni ili krumpirov slador zato, jer nastaje također iz škroba na isti način kao i iz trščanog sladora (kuhanjem sa vodom i kiselinom.)

slador. Ukuhamo li ovako dobivenu vodenu rastopinu invertnog sladora do gustoga sirupa, opaziti ćemo kako se je taj sirup nakon nekoliko dana djelomice skrutnuo. Kemici nam kažu ovdje je groždani slador iskristalizirao, dok je voćni slador, koji vrlo teško kristalizira, ostao u rastopini. Na taj se način može jedan od drugoga odlučiti.

Tri četvrtine naravnog meda sastoji od ovakovog invertnog sladora dakle od smjese nejednakih dijelova groždanog i voćnog sladora. Sada ćemo odmah razumjeti, zašto naravni med poslije nekoga vremena pomutni te skrutne.

*) Voćnoga sladora ima redovno malo više od groždanog.

Osim invertnoga sladora ima u medu redovito u razmjerno malim količinama tršćanoga sladora, tek nekoliko postotaka. Najviše ga ima 10%, a samo u nekim uzorcima meda, koji su potjecali iz košnica u blizini tvornice sladora našlo se je i 13%.

U medu dolazi zatim u malim količinama t. zv. sladni slador (Malzzucker) pa razni dekstrini (tvari slične škrobu).

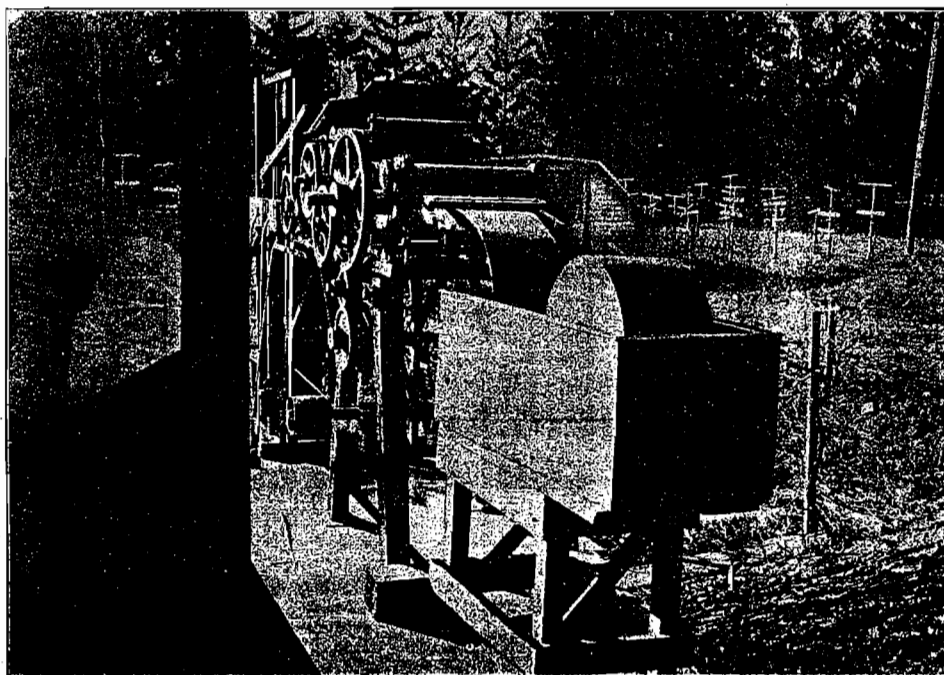
U malim količinama ima u medu dušičnatih tvari (bjelančevina i fermenta), koje su do danas još vrlo slabo proučene.

Boja, miris i okus meda potječu od raznih ke-

U priloženoj tabeli prikazan je poprečni sastav meda po Königu i ujedno su navedene maksimalne i minimalne vrijednosti za pojedine sastavine.

Sadržaj	Vode	Dušičnate tvari	Groždani slador	Voćni slador	Invertni slador	Tršćani slador	Dekstrini	Vosak i pelud	Org. kiseline	Pepelo
Najniži	—	0,30	22,23	27,36	63,91	0,10	1,20	0,10	0,02	
Najviši		2,50	(44,71)	(44,25)	79,12	12,91	8,50	2,81	0,4	0,68
Svedivi	18,96	1,08	(36,20)	(37,11)	73,31	2,83	2,19	0,71	0,11	0,24

O tom, kako nastaje med u pčelinjem organizmu,

Sl. 6.

mijskih spojeva, o kojima danas ne znamo gotovo ništa. Znamo samo, da ove tvari potječu iz cvijeća, iz koga je sabran med.

Nadalje dolaze u medu razne organske kiseline, koje su također još slabo proučene. Naslućuje se, da ima t. zv. mravinje i jabučne kiseline.

Naravni med ima također nešto pepela, dakle nesagorivih tvari, čija količina varira od 0,1—0,8%.

Razumije se da u medu ima uvijek stanovita količina vode (poprečno 19%) u kojoj su sve pomenute sastavine meda otopljene.

Konačno je medu mehanički primješano malih količina voska i peludnih zrnaca.

nismo još na čistu. Nije to ni čudo, kad se uzme u obzir iz kako malih rezervoara pčele sabiru materijal i u kako malim svojim organizmima produciraju one med. Čuli smo da se u medu nalaze tri vrste sladora groždani, voćni (koji zajedno čine invertni) i tršćani slador. Interesantno je, da u nektarijama cvijeća dolazi samo groždani i tršćani slador, voćni slador stvara pčela istom u svom organizmu iz ovih dvaju. Nektari nekih bilina istraženi su kako slijedi:

Vrst biline	Protea	Bignonia	Hoya
Grožd, slador	96,60%	97,0%	12,24%
Tršćani slador	?	2,84%	87,44%

Apsolutne količine sladora u nektarijama pojedinih cvjetova su vrlo neznatane.

Tako je nađeno, da nektar jednog cvijeta sadržava u tisućinama grama:

Vrst biline	grašak	Clavtonia almoides	Fuchsia	Rhododendron hirautum	Rob. viscosa	Onobrychis sativa (esparseta)
Grožd. slador	9'93 mg	0'41 mg	1'69 mg	6'2 mg	0'5 mg	0'4 mg
Trščani slador	—	—	5'90 mg	—	—	—

Da pčele saberu sladora za 1 kg meda moraju da posjete 1,000,000 do 2,000,000 cvjetova.

Pčele katkada sabiru slatki sok sa površine lišća raznog drveća i grmlja tzv. ušencov med (Blattlaus-honig). Med dobiven od ušenaca ima drugačiji kemijski sastav od meda dobivenog iz cvijeća.

Ako pčele imaju mnogo na raspolaganje trščanoga sladora, onda će i takav imati nerazmjerno mnogo takovoga sladora u sebi, pa zato se i hranjenje pčela sa sladorom u svrhu da se povisi količina meda smatra patvaranjem. Pčelama se može davati, kako je poznato, sladora samo u nuždi, da se u slučaju nestašice druge hrane mogu uzdržati na životu.

Crnogorični med razlikuje se od običnog cvjetnog meda ne samo po vanjskim svojstvima po mirisu, okusu i boji, već po svom kemijskom sastavu. On sadrži u sebi razmjerno mnogo dekstrina, koji čine, da on zaokreće ravninu polarizovanoga svjetla u polarizacijom aparatu na desno, dok ostale vrste meda zaokreću na lijevo.*) Visoki sadržaj dekstrina u takovom medu je razlog, da on vrlo teško skrutava.

Izv. Tagma-med produciraju neke mušice — moskitos i gomilaju ga bez voska.

Otrovni med spominje već Xenofon. Taj med potječe sa cvijeća od Rhododendron maximum i R. Ponticum, pa Andromeda japonica: u tom se cvijeću nalazi otrov andromedotoxin, koji prelazi u med, te ga čini otrovnim. Pčele mogu međutim sabirati med i s otrovnog cvijeća, a da otrov ipak ne prelazi u med.

Osim meda produciraju pčele tzv. Futterbrei, medeni kruh (kašicu za prehranjivanje legla) bjelkastu masu, koja služi za hranu pčelinjem leglu. Ova masa sastoji iz jedno $\frac{1}{6}$ vode a ostalo je bjelančevina, groždani slador i mast.

A sada da predemo na patvaranje meda.

Najviše se patvara med time, što mu se dodaje vode. Obično to čine kod izlučivanja meda iz saća. Meda biva time naravno više, čime se prikraćuje kon-

*) Ne mogu se ovdje upuštati u razlaganje toga aparata za polarizaciju.

zument. Osim toga se takav med može brzo pokvariti, jer prelazi kao i sve druge slatke rastopine, koje nijesu preguste, u alkoholno i kiselo vrenje.

Med se nadalje patvara time, što mu se pridodaje umjetno raznoga sladora. U tu svrhu upotrebljuju trščani slador, pa groždani slador dobiven iz krumpira (krumpirov slador), melasu (ostatak od fabrikacije sladora), no najobičnije je miješanje meda sa umjetnim invertnim sladorom. Kako se umjetni invertni slador ne razlikuje ničim od invertnog sladora, vrlo ga je teško dokazati. Pošto smjesa naravnoga meda i umjetno dodanoga sladora nije zdravlju štetna, a i po okusu se dosta teško razlikuje od naravnoga meda, može se stavljati u promet, ali ne pod imenom naravnog meda. Tzv. stolni med (Tafelhonig) je smjesa od 70% škrobnog sirupa (sladora) i 30% naravnoga meda, ili smjesa naravnog meda i invertnog sladora. Nije zabranjeno praviti umjetni med, ali nije dozvoljeno takav med prodavati pod imenom naravnog meda.

Konačno nije dozvoljeno naravni med umjetno bojadisati, niti mu dodavati manje više zdravlju štetnih tvari ili tvari, koje bi imale da promjene izgled meda, pa da tako zavaraju konsumente, takove su tvari brašno, tragan, klija, pa sadra, kreda, glina i drugo.

U novije vrijeme prave med, u kojemu nema ni traga naravnom medu. Naravno da se takav med ne prodaje pod imenom naravnoga meda, već je poznat pod imenom (Kunsthonig) umjetni med ili (Zuckerhonig) patvoreni med, a pravi se po posebnom patentiranom načinu. On se i kemijski vrlo teško razlikuje od naravnoga meda.

Ja se ne mogu ovdje upuštati u opisivanje, kako se med istražuje u laboratoriju, jer to ovdje nema svrhe, već ću samo u nekoliko riječi spomenuti, kako se med na temelju analize prosuđuje. Rekli smo, da u medu ima pepela od 0'1—0'8%. Med, koji ima manje pepela, sumnjiv je, da sadržaje umjetno dodanog invertnog sladora, jer umjetni invertni slador ima jako malo pepela. Nadalje naravni med ima najmanje 0'3% bjelančevina, dok invertni slador ima najviše 0'2%. Naravno je, da će vješt patvarač umjetnim dodavanjem pepela i bjelančevina moći zavarati kemičara. Nadalje znamo da u medu ne smije biti previše trščanoga sladora. Konačno se može naravni med od umjetnog razlikovati dvijema reakcijama, koje su našli Levy i Fische.

Sve su reakcije vođene tek u novije vrijeme, pa se u znanstvenim časopisima još raspravlja ukoliko su pouzdane.

Malo pčelarske statistike.

vaki valjan gospodar obračunava sa svojim imetkom, pa i pojedine gospodarske grane moraju imati brojčani pregled, da se vidi stanje bar godimice.

I pčelarstvo mora imati svoju statistiku. Nu pčele su slabe sreće na tom polju. Ljudi se neki boje njihovog žalca, drugi se boje valjda njihovog broja, a svi rado ližu med i grabe tu robu, da se rasprodaže, što no vele «kao med». Pa što dalje, sve to živahnije. Prije su — dok sam bio malen «tušili» pčele o Lučinju i pred «Sve svete», pred decenij stali su to raditi naši pretrglije medom koncem rujna. I to se još moglo podnijeti. Nu danas se vozika burad po selima već prvih dana rujna, dapače zadnjih dana kolovoza. Nije li to žalostna činjenica!?

Otimlje se onaj što šalje med u Gradac i Beč pa onaj za Trst i onaj za Lavov. Od našeg naroda već naučiše i ovdje uporabiše: «Tko je prvi, toga je djevojka.» Ne gleda se to, da li je med sazrio, da li je unutra još sva sila legla, da li pčele imaju još i u rujnu što meda nabrati. Ne, već sunu ti medari (pretrglije) do siromašnog prostokošničara, nagovori ga, brzo pogađa bilo upoprijeko, bilo na vagu, pa trpa i drobi u bure med i leglo zajedno, pa još ni dobro ugušene pčele. Site meda padaju po prašini i blatu, a sve se to sgruva u bure i otprema. Taj ričet ide pod imenom meda na svjetska tržišta, a mi da se onda još čudimo kad nam poručuju: hrvatski med ne valja.

Ove godine imademo dosta lijep med, koji je sabran u okolišu Novske ponajviše za vremena cvatnje metvice i misirače. Izvrzan je srednje tekuć, žutocrven, a okusa napose vrlo ugodnog. Takovog prodajemo ovdje neki po 70—80 a ja borme i po 100 novčića po kgr.

Nu što. naši prostokošničari? Dođoh prvih dana rujna, da vidim kako se na opć. vagi trguje. Došao pretrglija dan prije k seljaku. Ponudio 100 for.*) za

*) Rabim staru vrijednost; da me seljak bolje razumije.
I.—nac.

23 košnice (pletare). Seljak ali znajući, da je to malo navrne do vage i pogodi po 1 kg. za 35 nov. Odbio težinu košnica (blizu 92 kg.) ostalo je od svih 23 košnica 314 kg čiste težine, a razdjeliv to na $23=13'65$ kg uporeko na jednu košnicu. Time je vrijednost jedne iznosila 4 for. 78 novčića.

To je bila najbolja pogodba.

U glavnom varirala je vrijednost jedne proste košnice između 4 fr. 40—4 fr. 78 nov. To je sve malo kada računamo, da se vrcani med može poslije bar i za 1 fr. prodati po kilogramu, da je u svakoj košnici voska najmanje za 1 kg. (što vrijedi 1 fr. 40) kod nas, prema čemu se po točnom računu izgubilo na vosku i medu najmanje 3 fr. 50 nov, a i izgubili se i radnici — (pčele) «potušeni» sumporom.

Ovaj sam dokaz sa točno predloženim računom izveo na predavanju.

A sad će se pitati: Pa zašto na očigledni dokaz ne bi i ti seljače džirzonkašio? E gospodine, nemam vremena, ne znam praviti košnice, sa pokretnim saćem i sl. Ali da se još malo vratimo na trgovanje.

Koncem kolovoza i početkom rujna još je puno i dobro toplih dana. U sred podne guše se košnice, važu, prenašaju, u burad stresa i dropi. Tamo navru sve okolišne pčele, pa ginu nedužne. A zar nema tko zapovijediti, da se taj posao u mrak radi?

Kad već seljaka nije lako navratiti, da ne plete kotac kao otac, bilo bi uputno da pčelarska društva i razni kongresi, na koje najteže mogu učitelji — (koji to sve u narodu motre) — doći, zaključče zamoliti vis. kr. zem. vladu, neka bar do listopadskih dana zabrani kupovanje meda, koji se ne izvrcu. To će biti u interesu glasa hrvatskoga meda, a borme i u interesu seljaka, koji se bave primitivnim pčelarenjem.

Bilo u dobri čas!

J.—nac.

Voštani moljac ili metilj.

(Bienenmotte, Wachsschabe, Galleria mellonella.)

aša marna pčelica ima mnogo neprijatelja, kojih nalazimo u svim redovima životinjskog carstva. Ima ih med sisavcima, pticama, gmazovima i zareznicima.

Med zareznicima nalazimo obitelj lepira, moljci

nazvani. To su maleni lepiri, kojih ima više vrsti. Za nas pčelare važan je voštani moljac ili metilj, te ćemo se kod njega i zaustaviti.

Lepir voštanog moljca jest raskriljen 20-35 mm širok. Na leđima ima crnomrku, na vrhu bijelu dlakavu

kičmu. Mužjak je manji od ženke. Krila su mu pepeljasto siva, a prednja krilašca na nutarnjem rubu crno ili mrko pjegava.

Voščani moljac leže noću svoja jajašca u košnice; bijela ličinka živi u saću i hrani se voskom. Trag joj se očituje u zaostalom hodniku, koji je kao paučinom isprepleten. Razvije se za tri nedjelje dana, a posljednja generacija prezimljuje u čvrsto satkanoj kukuljici.

Voštanog moljca naći ćemo manje više preko cijeloga ljeta oko pčelinjaka, nu reko bi u mjesecu kolovoza i rujnu najviše. S toga baš u to doba treba marljivo pčele pregledavati. Naročito je to nužno za pletene košnice, jer su ove voštanom moljcu ili metilju više pristupačne.

Treba stoga strogo paziti, da rub košnice dobro uz zemlju ili dasku pristaje. Ne pristaje li dobro, to nastaju rupe, kroz koje metilj po miloj volji izlaziti i ulaziti može. Ako je pčelac jak, to mu tako lako nahuditi ne može. Nu ako je košnica tek do pola izgrađena, te ma da pčelac u svakom pogledu lijepo napreduje, on će se bez pomoći pčelareve navali voštanoga moljca jedva odhrvati moći. Videći matica, da neprijatelj sve više maha zauzima, da mu se odhrvati ne može, da joj dakle u njenom domu nema više opstanka, ona skupi vjerni svoj roj pčelica i izleti van, tražeći si nov dom, dočim svoj trud i muku metilju na uživanje ostaviti mora.

Taj metiljavi roj (Mottenschwarm) obično ništa ne vrijedi, ma da može sasvim dobru i plodnu maticu imati. U obzir se naime uzeti mora, da ti rojevi sasvim kasno dolaze. A koliko jedan roj, koji u rujnu dolazi, koristi donositi može, ma da bogzna kakovu plodnu maticu imade, to je svakom pčelaru jasno.

Pišem ovo baš povodom toga, što su meni inače dva krasna i dobra pčelca stradala, bivši tek nekoliko dana od kuće odsutan. Kad sam opazio, da je metilj preuzeo mah, ja sam oba pčelca sumporom ugušio. Što sam znao bolje učiniti? Svjestan sam si, da će pčela i vosak propasti, ako ih tako ostavim, a ugušivši pčelu ugušim i metilja te sam ovog u svom daljnjem rasplodivanju spriječio a i nešto voska i meda spasio a možda i susjednu košnicu od propasti sačuvao.

Ako koja košnica nema matice, što iskusniji pčelar odmah opaža, to je ona, možemo reći, na milost i nemilost metilja izručena. Za par dana metilj će ju posvema uništiti. Najbolje će stoga učiniti, takovoga pčelca smjestiti ugušiti, jer može još nešto meda i saća spasiti.

Sa džirzonkama i amerikankama u tom pogledu nema od metilja toliko pogibelji. One su nekako bolje zatvorene, i metilju kroz to nepristupačne. Meni se stoga još nigda nije ni dogodilo, da mi je metilj koju amerikanku uništio.

Više će ovdje metilj naškoditi izgrađenomu saću, što ga svaki racionalni pčelar u zalih imati mora. Paziti stoga treba, da ga se spremi na svjetlo, zračno mjesto, te jedan okvir od drugoga što dalje. Čim su okviri jedan do drugog bliži, to će metilj za se bolje skrivište naći. Objesio sam stoga prazne okvire na tavanu na zračnu i svjetlu mjestu što podalje jedan od drugoga, te mi je pošlo za rukom, da sam ih dugo vremena sačuvao. Uopće neka pčelar nastoji, da mu prazni okviri ne vise dugo na jednom mjestu, nego neka ih mijenja. Kad n. pr. danas izvrcam koju džirzonku ili amerikanku ja povadim sve pune okvire a na njihovo mjesto stavljam stare prazne. Kod sljedećeg vrcanja postupam isto tako i kroz to mijenjanje postizavam, da metilj ne dobiva vremena, da bi se u praznom saću ugnjezditi mogao.

Dogodilo mi se već, da se u tri dana u praznom saću metilj zalegao. Bio je tek u prvom početku svoga razvitka, i ja sam taj okvir probe radi stavio u amerikanku. Pčela ga je do drugog dana potpuno očistila.

Svakako neka si to nitko ne tumači, kao da bih ja preporučio, da se mogu i metiljavi okviri u džirzonku staviti; to se iznimice pri prvom početku razvitka i to samo kod jakog pčelca činiti može. Kod slabijeg pčelca bio bi taj eksperiment poguban.

Ja u osam godina svoga pčelarenja nijesam pretrpio veće štete osim što mi ju je metilj nanio. Držim ga zato jednim od najvećih neprijatelja u pčelarstvu. A kako se ja s njim borim, tako se valja bore i drugi pčelari. S toga sam si za pravilo uzeo sljedeće:

1. Pregledaj u to doba košnice svaki dan ujutro i skoro ćeš svaki dan tu i tamo, osobito pod slabijim pčelcima, naći dva do tri lepiriča voštanoga moljca. Nje ubijaj nemilosrdno.

2. Rub košnice nek dobro uz zemlju ili dasku pristaje. Pod tim rubom bo je skrivalište metiljevo.

3. Nastoj, da svaka košnica dobru maticu imade. Nema li je, ti pčelca rađe uguši, jer će inače metilj u njem dominirati.

4. Prazne okvire spremaj podaleko jednog od

drugog na svjetlu i zračnu mjestu. Prigodom porabe mijenjaj ih što više.

5. Pod poklopcem amerikanke naći ćeš češće ličinku ili kukuljicu. Ove uništi.

6. [Ako] ti uslijed vrućine poklopac ili inače koja daska na amerikanki pukne, zamaži pukotinu

staklarskim kitom, jer inače u njoj metilj gospodari.

Ovo u dobri čas!

Sarvaš 25. kolovoza 1912.

Ivo Klausner
ravn. učitelj.

Pčelarenje i pčelarsko pripovijedanje.

Piše J. B. pčelarski šegrt u K.

(Nastavak.)

XIX.

Unosno pčelarenje.

Razgovarajući sa jednim pčelarom, seljakom iz nedalekog sela, zapitam:

— A koliko vam nosi jedan pčelac? Koliko dobijete za med i vosak?

— Dosta! Dobijem od svakoga dva do tri, a i do četiri forinta.

— Pa kako vi to prodajete?

— Oko Miholja, a najrađe kvaternoga tjedna, poterem pčelce sa sumporom ili barutom, a med i saće prodam zajedno gosponu židovu po 25 krajceri kilu.

— Joj, brate, to je jeftino! Vi bi morali više dobiti!

— ...? I pogleda me začuđeno.

— A bi li vi htjeli meni jesenas prodati žive, cijele pčelce? Ja ću vam ih dobro platiti, bolje nego — »gospon židov!«

— Budemo vidjeli, još je vremena, odgovori, brzo prekine razgovor i još brže ode.

Češće sam poslije mislio na toga seljaka, ali njega nema te nema u našem kraju. Kao da je u zemlju propao. Tek jednom sam ga vidio, gdje ide prema meni, ali u tren oka ne stalo ga. Očito je: izbjegava me.

Poručio sam mu, da želim kupiti njegove pčelce, a on odvrati, da ih nema na prodaju.

Kasnije sam doznao, da je više jakih pčelaca ugušio, pa med u saću prodao medičaru u dalekom štajerskom trgovištu kilogram po 60 filira.

Sujevjeran je. Ne će da proda pčele za novac. Pčele su mu kao neka svetinja, što se ne smije prodavati za novac. On prodaje med i saće, a ne prodaje pčele. On se boji, da bi prodajući pčele, tim prodao i svoju — pčelarsku sreću!

XX.

Tko je veći — židov?!

Čudili ste se i srdili, kada ste malo prije čitali, da »gospon židov« plaća med sa saćem po 50 filira, a onaj daleki medičar po 60 filira kilogram. I ja sam se snebivao, i ja sam se čudio i ja sam se škandalizirao.

Međutim moj lijepi, veliki pčelinjak prazan. Tek na tri, četiri otvora izlaze i ulaze pčele. Slabe su, jedva će prezimiti, a o rojenju ni govora. A pojedini rojevi stojati će na proljeće do 15 kruna!

Potrošio sam, kako znadete, oveće svote kod gradnje pčelinjaka, pa sam vam već pripovijedao, da sam baš radi toga odlučio štediti. Zlobnici bi rekli, da sam morao odlučiti. Bilo kako bilo — moj pčelinjak prazan.

Rojevi tako skupi, a moji susjedi dobivaju za gotove pčelce 4—8 kruna! Kako bi divno bilo, da ih mogu uz dvostruku, pa makar i trostruku cijenu u jesen nakupovati, uzimiti i eto na proljeće rojeva dosta! Samo da nije nesretnoga sujevjerja!

Na svakom koraku uvjeravao sam, dokazivao, kako je bezmisleno razno pčelarsko sujevjerje, a najluđa je misao, da se ne smije pčelce prodati. Postao sam apoštol proti sujevjerju. S druge strane živahno sam opisivao strahotu i surovost dušenja, isticao nemilosrđe i dokazivao nezahvalnost onoga, koji drage i dobre pčelice ubija, dapače došao do zaključka, da je to ubojstvo umorstvo, — grijeh. Pošto sam oduševljen branitelj pčelinjeg života.

Kada sam tako jednoga potpuno uvjerio o strahoti ubijanja pčela, ponudim se bajagi velikodušno, da ću ja preuzeti njegove pčelce, te ih on ne mora ubijati. Brižno sam izbjegavao izraz kupiti ili prodati. Da pak on ne štetuje, dati ću mu toliko odštete, koliko bi on dobio za med i saće.

Upalio izraz preuzeti, upalila riječ odšteta i mi se pogodismo. Bio to brkatiji i ugledniji seljak, pa smo

njegovim primjerom korteširali kod drugoga, trećega i zakapari 10 pčelaca uz cijenu od 6 do 9 kruna po komadu.

Bilo 1. rujna 1911. Pošaljem momke po pčelce. Donesoše prva dva. Vagnusmo ih. Jedan je težio 17, a drugi 22 kilograma, dakle obadva 39 kilograma. Kako su košnice od vrlo tankih dasaka, to je jedva svaka teška 2 kilograma, pa odračunajmo i pčele sa 2 1/2 kg u svakoj košnici, to ostaje 30 kilograma meda i saća. Platilo sam za svakoga po 6 kruna, dakle me stajao kilogram meda, odnosno saća 40 filira.

Zadnja dva pčelca dobio sam 8. studenoga. Prem su pčele već morale trošiti zalihu meda, težio je jedan 26 kilograma, a drugi 21 kilogram. Odbijemo li prema gornjem računu 9 kilograma, ostaje čistoga meda i saća 38 kilograma. Pošto sam ove platilo komad po 9 kruna, to dolazi kilogram meda i saća oko 47 filira.

Po tome vidite, da ja nisam bolje platilo nego »gospon židov«. Dapače ja sam u pčelarskoj trgovini — prem inače »rörmisch-katholisch« — bio još veći židov.

XXI.

Eto! Prodavanje pčelaca nosi nesreću!

God. 1911. kupio sam deset pčelaca od susjednih pčelara seljaka. Teškim srcem su mi ih prodali, bojeći se, da bi im mogli možda ipak baš radi toga pčelci oslabiti i propasti. Ta nisu uzalud stari tako pripovijedali.

Iza god. 1911. dolazi god. 1912. zar ne? Kako znadere i vidite god. 1912. vrlo je loša za pčele, pčelare i pčelarenje, a za mene i moje susjede upravo je fatalna.

Prošlo Križevo, nema roja; prošao svibanj, nema roja, tek tamo sredinom lipnja, koji roj prvar, a na drugoga ili trećana ne računaj. Ali lani, majko moja! Svaki dan po tri, a i mladi su puštali.

Nema rojeva, a slabo je i meda. Pčela doduše mnogo; vise iz košnice kao Petrova brada, ali košnice lake, nema meda. A lani, brate! Ni mladoga dići nisi mogao! Curio med na leto!

Tako potihlo uzdišu moji pčelari, kimaju glavom nekako nepovjerljivo gledaju mene i moj pčelinjak.

Tješimo se međusobno, da je tome kriva zla godina, neprestani vjetrovi i kiše, pa pčele ne mogu iscrpit pašu, ali ipak vidi se: oni žale, što su lani prodali pčelce. Dapače i mene žale, koji sam kupovao, jer da ću i ja baš radi toga prije ili kasnije imati kod pčelaca nesreću.

Pa nū! Lani su prodavali. Ljetos pčele ne uspijevaju. Dakle! Eto! Prodavanje pčelaca nosi nesreću!

A istom slijedeće godine! Neka pritisne jaka, duga zima, nevrijeme, pčele će uveliko stradavati. Mnogi bi od mojih susjeda mogao izgubiti ona dva tri koša, što će ih ostaviti »za sjeme« a onda će još većma utvrditi misao: da prodavanje pčelaca nosi nesreću. Na slični način su i nastala razna praznovjerja, služeći se krivim nelogičkim zaključkom: poslije toga, dakle radi toga.

XXII.

Prvi roj.

Makar sam tek šegrt, ipak imadem već i tirolska ljeta. Uz tirolska ljeta imadem lijepi pčelinjak, imadem desetak pčelaca, pa ipak još nikad nisam vidio ni roja, ni rojenja.

Godina je 1912. Baš sam pogodio! Cijeli maj svaki dan sam pred pčelinjakom, a ako je lijepo vrijeme od zore do mraka i čekam i isčekujem rojenje. Nema roja pa nema.

Prošao svibanj bez i jednoga roja. Već mi cijelo isčekivanje dosadilo i srdilo me. Tek tu i tamo prigladio sam, pa pošao na drugi posao.

Početkom lipnja radio stolar nešto kod pčelinjaka, a ja otišao rano u vinograd. Vratio sam se nešto poslije 10 sati ujutro, pa odmah k pčelinjaku, da vidim što i kako mi radi stolar.

Pčele mirne, kao obično, doljeću i izlijeću, stolar radio iza pčelinjaka. Razgovarao sam i ja ga upućivao što i kako će raditi.

Stanem, problijedim, zadržim, Stolar me začuđeno gleda, a ja mu malim rukom:

— Gledajte!

— Joj na! Pčele! Kako su simo došle?

Kojih deset koračaja iza njegovih leđa visi na grani od mlade jabuke ogroman roj. Sjelo je tamo, a da stolar toga nije ni opazio. Izroji se neopazice, još danas ne znam pravo iz koje košnice i mirno sjelo na granu.

Treba ga spremiti! Spremiti prvi roj! Spremiti prvi put! Bila priređena amerikanka sa okvirima, pa ćemo ga u nju spremiti. Ni moj stolar nije nikada vidio roja, kako je dokazao onim pitanjem. Ja doduše teoretski znadem napamet kao očenaš, kako se sprema roj, ali praksa, zdvojnja praksa mi manjka!

— E, u ime Božje! blagoslovim i osokolim stolara.

Razdijelismo si posao. Ja ću se zaštititi pčelarskom kapom, jer je zgora pogibeljnije i stresti pčelca u amerikanku, koju će on tik ispod roja držati rukama na glavi.

Naravnim, stresem. Pčele su prilično pale u koš-

nicu na priređeni stolac polagano, mirno, baš stoičkim mirom. Ja sam mu se već počeo diviti, kad al' na jednom počme lamati rukama, kriliti oko glave, trzati rukama i rukavima, dapače stane bježati, jaukati.

— Mirujte! Mirujte! Ne će vam ništa! Čim se većma branite, tim su pčele gore! Mir! vičem ja, a on bježi dalje, nervozno lamaće i krili rukama oko sebe.

Napokon se umirio, stao. Bio je po licu vratu i rukama dosta izboden. Pa kako i ne bi?! Košulja mu bila razgaljena, pa mu pčele pri stresanju, pale za vrat i po tijelu ispod košulje. Rukama držao košnicu nad glavom pa su mu otvoreni rukavi bili kao hvatalo za one pčele, što su pale uz košnicu.

— Je, sjeti se on, ja bi si bio morao zakopčiti rubaču i kaput i zavezati rukave, pa me ih ne bi bilo toliko piknulo.

— Da da, drugi put ćemo tako učiniti, utješim ga ja.

XXIII.

Prvi spoj.

Nekoliko je rojeva ipak bilo i ja gledao kako se pčele izlijevaju iz košnice, kako krstare nad pčelinjakom i slušao njihov svatovski pjev, onaj tako ugodni zuj. Uvijek sam imao u pripremi vode i štrcaljku. Nijedan mi nije pobjegao, dapače štrcanjem sam skoro svakoga natjerao onamo, kamo sam htio.

Sredinom srpnja izroji mi se oko 10 sati prije podne krasan roj i brzo sjeo na zgodno i prikladno mjesto. Baš sam mu se veselio i spremao košnicu, da ga poberem.

— Roj! Roj! Eto ga! Idu! Poviče radnik, koji je nešto radio nedaleko pčelinjaka.

Priskočim, I doista pred pčelinjakom vrti se množina pčela, a još više ih izlazi iz jedne košnice.

— Dečki oprezno! Na ovu stranu sa vodom i špricom. Ne pustimo ih na ovu stranu, da se sa onim prvim rojem ne spoje!

Uspjeli smo! Potjerasmo ga i on kreće na drugu stranu.

— Ide prema murvi, a mogao bi sjesti i na trn, zabugari jedan.

Dosta daleko od pčelinjaka velika je murva, a još dalje ogromna trnovita gledičija, pa je pravo imao radnik, bojeći se da roj tamo ne sjedne. S toga udarismo s protivne strane i roj naglo zaokrenu iza pčelinjaka

iznad gusfog voćnjaka. Nismo mogli vodom pravo do njega, pa se stavismo u blizini prvoga roja, pa štrcaj u vis između roja, što sjedi na grani i između onoga, što se vrti u zraku.

Odlanulo nam. Vrti se i spušta oko jedne onizke jabuke. Već se vidi grozd i biva sve veći i veći. Još nekoliko mlazova vode, pa priredimo košnice.

Dok mi oko košnica, naši se rojevi malo uzbuniše, dapače i onaj prvi kao da se diže, pčele ga oblijeću. Pogledamo bolje, a to drugi roj, odnosno njegov grozd biva sve manji, dok se onaj prvi vidno širi, raste.

— Amen! Idu skup! Što ćemo sada! uplaši se jedan.

Ja sam i o tom teoriju prije proučio i zapamtio, ali ipak zgrabim prvu najbližu knjigu, pa listam, čitam. Badava, svi pripovijedaju, da će se međusobno potući, poklati, da će oba roja propasti. Morao sam vjerovati, a znao sam sigurno, da su oba prvara.

— Pokušat ćemo naći matice, pa jednu odstraniti, poučim ja. Gledam ja, gledaju drugi, ali matici ni traga na grozdu, prem se grozd protegnuo po granci na metar duljine. Da iztresemo oba roja na plahu, pa tako tražimo matice, za to smo previše početnici.

Stojimo, gledamo, a vrijeme prolazi. Pčele na grani mirne, zadovoljne. Razgovaramo i ja tumačim, pripovijedam, što pišu knjige o ovakovom slučaju.

— Baš ne mora sve tak' biti. Ne kolju se na grani, pa se možda ne će ni u košnici, primijeti jedan.

— Ako se posvade, pa će se razići. Pri pokojnom mom susjedu se tako dogodilo, pa ih se drugi dan polovica opet izrojila, opazi drugi.

— Dobro dečki, spremimo ih u jednu košnicu, pa bilo što bilo, odlučim ja.

Smjestismo sve skupa u Baračevu košnicu na dvanaest velikih okviraca. Sutradan pčelice veselo izlijeću i izlijeću. Gledam kroz staklo, a one zaposjele svih 12 okviraca i rade. Uza svu ljetošnju nedaću i nevrijeme ipak su izgradile prvih 12 okviraca, te ih danas imaju 16, dobiti će još dva i nadam se da će do jeseni sve izgraditi i ispuniti.

Čemu da sada nagađam kako li su se složile, što se dogodilo s jednom maticom, glavno je to, da sam tako dobio pčelca, koji je jedan od najjačih u mom pčelinjaku. I to je moj — prvi spoj.

XI. kongres hrvatskih i srpskih pčelara.

(Nastavak.)

vo je predavanje saslušano pažljivo i nagrađeno burnim odobrovanjem.

3. Marko Šaula, prota iz Rume u svome biranom predavanju: »Što treba raditi, da se u Hrvatskoj i Slavoniji razvije pčelarstvo?« naveda primjerima, kako valja pčelarstvo podići što više. Ističe najprije Austriju i Ugarsku, kojoj potonjoj je u ovogodišnjem proračunu određeno samo za pčelarstvo 100.000 Kruna.

(Ovo smo predavanje priopćili u »Hrv. Pčeli«.)

4. Stjepan Ilančić, rav. učitelj iz Gibarca u Srijemu i dopisujući član hrv.-slav. pčelarskog društva u Osijeku sastavio je velikim marom svoje predavanje: »Kako da se počneš baviti sa naprednim pčelarstvom?« Predavač je ovo svoje predavanje namijenio pčelarima početnicima, pa ih pozivlje, da bezuvjetno i pažljivo čitaju naše domaće pčelarske listove, žele li se u naprednom načinu pčelarenja usavršavati i njim se okoristiti.

(I ovo ćemo predavanje priopćiti u »Hrv. Pčeli«.)

5. Predsjednik pčelarske udruge u Jastrebarskom kraj Jaske, Josip Wintersteiger, najavio je osnutak njihovog novog pčelarskog društva, te preporuča pčelarima, da si nabavljaju košnice od stolara jastrebarskih, a ne samo iz naših dviju zemaljskih kazniona (Lepoglave i Mitrovice), prema prošlogodišnjem kongresnom zaključku, jer su jastrebarske jeftinije.

6. Naš revni i neumorni suradnik prof. Eugen Kamenar, ustupio je svoje predavanje: »Život pčela i pčelarenje«, popraćeno sa brojnim svjetlim skioptikon-slikama kr. savjetniku Milutinu Baraču, jer je isti nadovezao na te slike razna svoja opažanja iz vlastitog pčelarenja na svome pčelinjaku. Slike su predstavljale cijeli razvoj pčele, razne lijepe pčelinjake, među njima i srijemski pčelinjak u Staroj Pazovi, komu je vlasnik brat prof. Eugena Kamenara, inače priznati pčelar i učitelj Benjamin Kamenar. Slike su vlasništvo g. Barača. Ovo se je predavanje svima osobito sviđalo, a mi smo veoma zahvalni g. Baraču, koji ne žali nikakvih žrtava, ako je to u prilog i napredak hrvatskoga pčelarstva. Tim Baračevim predavanjem je zaključen niz kongresnih predavanja, samo još moramo opomenuti, da je i neki praktični pčelar Burian prijavio za taj kongres: »Praktično predavanje ob uzimljenju i iznimljenju pčelaca«, ali tomu praktičnom predavanju nije bilo ni traga. Ono tako zvano »Predavanje Josipa Buriana na pčelarskom kongresu na Sušaku«, što ga čitamo

u »Narodnoj Obrani« od 9. srpnja o. g. ne odgovara ni iz daleka postavljenoj temi, što ju je taj predavač najavio. Cijela tendencija toga predavanja je skroz protivna postavljenoj temi. Predavač naime upozoruje najprije na velike mane, što ih još uvijek čine naši pčelari — seljani, koji pčelare u običnim košnicama sa nepokretnim saćem, pak svake jeseni najteže i najjače pčelce potuše. Nadalje izgaljuje predavač svoj pčelarski jal na one pčelare, »koji samo rade, da budu slavljani i dičeni kao prvi pčelari na slovenskom jugu, ali na mjesto razvitka racionalnoga praktičnoga pčelarenja brinu se samo za masne stipendije, ostavljaju sve samo na papiru, a pčelarstvo nam gaze nogama.« Pročitavši ovo ne mogosmo se oteti pomisli, kako g. Burian vidi trn u oku brata svog, a ne vidi brna u vlastitom oku. Konačno pristajemo posve uz predavača, koji reče: da bi se kod nas pčelarstvo drukčije razvijalo, da imamo na stotine uzornih i isvršnih pčelara, ali ujedno dodajemo: »Laglje je rušiti, nego li graditi.« (Sic!)

Nakon što su sva najavljena predavanja obavljena, pročitao je kongresni tajnik prispjele brzopjavne pozdrave. Buru zadovoljstva izazvali su brzopjavni pozdravi centralnog zemaljskog pčelarskog društva za Češku i glavnog zastupnika pčelara za kraljevinu Srbiju g. Krste Mršulje, urednika »Pčele L'Abeille« iz Beograda. Iz Osijeka stigle su ove brzopjavke: »Samo napred! Oro nebu pod oblake leti, a pčelari radom k svojoj meti! Pčelarske pobornike, zakupljene na žalu divne hrvatske Adrije, pozdravlja centralna uprava hrvatsko-slavonskoga pčelarskoga društva«. Zatim brzopjavni pozdrav uredništva »Hrvatske Pčele«: »Vivat, floreat, crescat! Poput marnih pčelica naših radimo složno, dižimo blagostanje naroda svoga. Pčelarsko pozdravlje!«

Na to je predložio g. Adolf Marković iz Vukovara, da kongres brzopjavno pozdravi preuzv. gosp. bana i kongresnog zaštitnika presvjetlog g. dra. Svetislava Šumanovića, što je odmah i učinjeno.

Tako je dnevni red za prvi dan iscrpljen, a predsjednik zaključi zasjedanje. Po tom je slijedio zajednički objed u svratištu »Continental«, kome je prisustvovalo preko 100 pčelara. Samo se po sebi razumije, da je pri tom objedu palo mnogo zanosnih zdravica, koje bi bile potrajale do na večer, da nije bio za popodne opredijeljen zajednički pčelarski izlet u Opatiju, gdje su se strani pčelari mogli nadviti prirodnim krasotama hrvatskoga Primorja. Na uspomenu uspjeloga kongresa foto-

grafirali su se svi prisutni pčelari na žalu našega bajnoga mora.

Drugi dan 4. srpnja ujutro pregledaše kongresiste zavjetnu Franjevačku crkvu na Trsatu, pak starinsku hrvatsku spomen-građevinu Frankopanovu kulu. Zatim su se odvezli električnim tramvajem na Rijeku, da pregledaju još do podne uzorni primorski pčelinjak kr. savjetnika i ravnatelja tvornice za rafineriju petroleja g. Milutina Barača, koji je smješten u lijepom perivoju iste tvornice, koju su učesnici kongresa također točno pregledali i vidjeli sve sprave i najmodernije strojeve za čišćenje petrolejeve nafte (sirovine), sve do najčišćeg rafiniranog petroleja i dobivenog parafina. [Pri pčelinjaku držao je sam domaćina vrlo poučno predavanje o praktičnim košnicama za pčelarenje. Tom je zgodom pokazao i strane košnice, što ih je naručio izvan naše carevine i koje su neprikladne za naše pčelare. Nakon dvosatne i vrlo zanimive pouke zahvališe se svi prisutni pčelari domaćini sa oduševljenim »Živio Barače!«

Prije odlaska moradoše se svi prisutni osvjedočiti još i o velikoj gostoljubivosti vrloga domaćine, koji ih je počastio veoma obilnim zajutarkom, kojom je zgodom opet izrečeno više animiranih zdravica. Još isti dan popodne izvesli su se neki samo pčelari sa vladinim izaslanikom prof. Ili bašićem do obližnjeg sela Draga, da pregledaju primorski pčelinjak g. Pavletića, a ostali su pošli u svoje stanove, da se tamo malo odmore i priprave za izlet u Mletke, koji je uslijedio još isto več.

Ovome se je izletu u Veneciju priključilo oko 120 kongresista. Na orijaškom parobrodu »Salona« vozili su se izletnici cijelu noć. U svu zoru nadivši se mnogi, koji ne prespaše, velebnj prikazi — izlazu sunca — a rano ujutro ukrcaše se u pripravne gondole, iz kojih

se za par časaka iskrcaše na trg sv. Marka i nađoše se tako na okupu pred novosagrađenom »mletačkom kampanilom«.

Razgledavši Markov trg i umjetninama bogatu crkvu, pa nahranivši nekolicinu od onih silnih golubova na Markovom trgu, provezli su se izletnici grand-kanalom do kolodvora. Kada su se nagledali raznovrsne morske ribe u peškariji (ribarnici) i naužili živahne ulice raznih trgovina preko mostova, vratiše se vapićem (parobrodicem) opet na Markov trg do »duždine palače«. Nadiviv se sjaju negdašnje mletačke republike, pregledaše i zloglasne podzemne tamnice, u kojima su poginule bezbrojne nevine žrtve. Poslije objeda prevezli su se parobrodicem preko grand-kanala na čarobni otok Lido, koji otočić uživa svjetski glas radi glasovitoga morskoga kupališta. Tu su se naši izletnici naužili skladne talijanske glazbe, a mnogi su se i okupali u moru. Još su kongresiste samo površno pregledali čuveni svjetski hotel »Excelsior«, a na uspomenu na ovaj veoma zanimivi i poučni pomorski izlet dadoše se svikolici u Veneciji pred kampanilom fotografski snimiti. Povečeravši, odvezoše se svi gondolama na parobrod »Salona«, koji ih je velebnj parobrod nakon cijelonoćne vožnje opet sretno iskrcao na Rijeku. Još tečajem istoga dana vratiše se skoro svi kongresiste zdravi i zadovoljni svojim kućama.

Konačno još spomenuti moramo, da bi taj XI. kongres hrv. i srp. pčelara bio još brojnije posjećen, da je glavno ravnateljstvo ugarskih državnih željeznica na vrijeme poslalo iskaznice za pogodovnu vožnju na željeznicama, ma da su ove već pet tjedana prije kongresa zamoljene. Međutim tješimo se, da se to do godine, bude li kongresno zasjedanje eventualno u starodrevnom gradu Požegi, ne će dogoditi. B.

Razne vijesti.

Denaturovani šećer za prehranjivanje pčelaca. Odbor kongresa hrv. i srp. pčelara tražiti će putem kr. zemaljske vlade od kr. ministarstva financija potrebnu količinu denaturovanoga šećera, koji je besporezan. Da se uzmogne ustanoviti potrebna količina toga šećera, pozivlju se pčelari iz Hrvatske i Slavonije, da odmah jave, koliko će koji od njih takova šećera potrebovati. Prijave neka se šalju kongresnom tajniku Fr. Stigelmajeru, učitelju u St. Jankovcima.

Kongres hrvatskih i srpskih pčelara u kraljevinama Hrvatskoj i Slavoniji držao je dne 3. rujna 1912.

svoju redovnu odborsku sjednicu u Zagrebu u domu svoga ovogodišnjega predsjednika dra. Antuna Rojca, kr. javnog bilježnika. Od važnijih zaključaka stvoreni su ovi: 1. neka se umoli kr. zemaljska vlada za što skorije izdanje naredbe, prema postojećoj već zakonskoj osnovi, o nužnoj statistici pčelarstva. 2. Podnaša se predstava na kr. zemaljsku vladu, sastavljena u smislu zaključka, stvorenoga već na godišnjem kongresnom pčelarskom zasjedanju o. g. na Sušaku, kojom se moli uvođenje intenzivnije obuke u pčelarstvu na svim ovozemaljskim učiteljskim školama, zatim predstava za podijeljenje barem

jednoga stipendija za pohađanje pčelarske škole bilo u Jedlovu (Gödöllő) kraj Budimpešte, bilo u bečkom Prateru ili u Brnu, dok će se naše tri katoličke biskupije odnosno biskupski duhovni stolovi neposredno zamoliti, da po primjeru srpsko-pravoslavne bogoslovije u Srijemskim Karlovcima uvedu pčelarstvo kao učevni predmet i u svojim sjemeništima, kako bi se i katolički bogoslovi što više uputili u ovu korisnu granu narodnog gospodarstva na probitak hrvatskoga naroda. 3. Ravnateljstva kazniona u Lepoglavi i Mitrovici zamolit će se, da naručene košnice sa pomoćnim okvirima pospješe i odmah otpreme ili da izradbu tih košnica obustave do proljeća, jer su s tom izradbom do danas uza svu urgenciju zakasnili. 4. Od nekih pčelara, a naročito od pčelarske udruge u Jastrebarskom zatražena količina kristalnog denaturovanog šećera, koji je sastavljen uz zrnati šećer još i od primjese 4% drvene piljevine i 1% pijeska ili paprike, a služi za prehranjivanje pčelaca za slučaj oskudice skupog meda, naručit će se od kr. ug. financijalnog ministarstva preko naše kr. zem. vlade. Financijalno ministarstvo dozvolilo je već međutim našim pčelarima 40 metr. centi ovakog šećera za hranjenje pčelaca, a naručitelji imaju sada kongresnom predsjedniku dru. Rojc u prijaviti količinu tog šećera, komu je cijena 64 filira po 1 kg a jedan pčelac treba preko zime 5 kg tog šećera. 5. Centralno pčelarsko društvo za Štajersku i Kranjsku u Celju priređuje oko 15. o. mj. povodom desetgodišnjice svoga opstanka pčelarsku izložbu uz pčelarski zbor, na koji se pozivaju i naši pčelari, stoga će ondje naš pčelarski kongres zastupati gg. odbornici A. Rojc i Đ. pl. Ilić, tajnik slavonsk. gospodarskog društva u Osijeku. 6. Kr. zem. vlada zamolit će se, da pčelar. kongresu povjeri osnovati jedinstvenu organizaciju svih pčelara u zemlji u svrhu osnivanja zemaljske centralne pčelarske zadruge, koja bi bila u tijesnom savezu sa svim pčelarskim društvima u Hrvatskoj i Slavoniji i od ove bi ta društva dobivala i potpore i upute, a za mnijenje tog predmeta zamolit će se upravni odbori svih naših pčelarskih društava, kako bi se time naše pčelarstvo čim više u našem narodu proširilo. 7. Naredna* odborska sjednica pčelar. kongresa održat će se dne 28. prosinca 1912. opet u Zagrebu u domu kongresnog predsjednika. E. K—r.

Pčelarski pododbor. Pčelarski pododbor Hrvat.-slavonsk. gospodarskog društva kao središnje zadruge u Zagrebu podnosi o svom djelovanju u god. 1911. ovaj izvještaj: U godini 1911. držao je pčelarski pododbor pod svojim povjerenicima, koji su pučki učitelji, praktična predavanja iz pčelarstva u 36 mjesta. Predavanja

su bila redovito dobro posjećena, naročito tamo, gdje je župnik ili učitelj upozorio narod na korist tih predavanja. Nagrade za predavanja doznala je kr. zem. vlada, odio za unutarnje poslove. Da su predavanja od koristi bila, dokazivano je time, što su na pododbor stizale baš od samih seljaka mnoge narudžbe, a osim toga nebrojeni upiti, kojima mole od pododbora razne savjete. Od 600 kruna, koje je središnje gospodarsko društvo pododboru pružilo kao pripomoć i za god. 1911., razdijelio je ovaj besplatno pučkim školama te članovima gospodarskih društava 32 Baračeve amerikanke, jedan krov na košnicu, 500 komada letvice za okvire, svega u vrijednosti od 551 krunu. Budući da pododbor ima i inih izdataka, kao n. pr. za poštarinu, za nagradu društvenom podvorniku itd., to je potpora od 600 kruna, doznana po središnjem gospodarskom društvu u godini 1911., znatno prekoračena, pa će morati taj veći izdatak pokriti prištednjom u godini 1912. Mora se napomenuti i to, da je izvijestitelj ovoga pododbora gosp. Kvirin Broz besplatno, bez ikakve nagrade, obavljao izvjestiteljske i druge poslove kod pčelarskog pododbora tečajem 15 godina. Da mu se barem donekle nagradi njegov trud, to je u sjednici pčelarskog pododbora dne 10. lipnja 1911. na prijedlog predsjednika pčelarskog pododbora presvj. g. Ljudevita pl. Raiznera jednoglasno zaključeno, da mu se za godinu 1911. dade nagrada u iznosu od 200 kruna. Kr. je zem. vlada darovala školama: 8 Baračevih amerikanke, 2 vrcala, jednu prešu za saće i raznoga pčelarskog oruđa. Preuzvišeni gosp. ban dozvolio je, da se na račun investicijske zaklade besplatno dadu školama i pčelarima u primorskom Krasu bivše Vojne Krajine: 23 Baračeve amerikanke, dva vrcala, dva roja, tri cjedila za med, raznoga pčelarskog oruđa i 10 kilograma umjetnoga saća. Suviše toga naručivali su premnogi pčelari pčelarske potreštine putem ovoga pododbora. Ukupni promet pčelarskog pododbora u godini 1911. iznosio je 2090 kruna. Poslovni zapisnik u god. 1911. imao je 348 brojeva. Poradi trajne suše bila je pčelarska godina jedna od najlošijih, a za Liku i Hrv. Primorje upravo katastrofalna. U Lici nisu nanijele pčele ni toliko, koliko bi trebalo za zimu, pa je na tisuće pčelaca poginulo od gladi. U Primorju je isto tako uginulo mnogo pčelaca, pa će trebati više godina, dok se taj manjak nadoknadi. Koliki je to gubitak za tamošnje pčelarstvo, vidi se iz toga, što za dobre pčelarske godine prodaju pčelari samo u jesen n. pr. u Sv. Jurju oko 500 metrički centi, a u manjim mjestima, kao Jablancu, Starigradu, 100—150 metrički centi meda. U pododboru sudjeluju

gospoda: kao predsjednik Ljudevit pl. Raizner; zamjenik dr. Valent. Čebušnik; izjavitelj Kvirin Broz; blagajnik Ljudevit Denk; odborici: V. Durčanek, Stj. Horvat, A. Matoš, F. pl. Sladojević i Stj. Širola.

Sveslavenski pčelarski kongres, koji je, kao što je poznato, zasjedao od 7. do 9. kolovoza 1912. u Moskvi a na koji su bili pozvani svi pčelari iz svih slavenskih zemalja, ispao je upravo sjajno. Naišao je na veoma izdašnu potporu od same ruske vlade, koja mu je dopitala 27.000 kruna, isto tako pružio mu je lijepe pogodnosti i carski glavni grad Moskva; sam ruski car pozdravio je ovaj veliki pčelarski kongres osobito srdačnom brzojavkom. Na kongresu bilo je sakupljeno oko 600 slavenskih pčelara iz raznih krajeva, koji su u Moskvi osobito lijepo i srdačno primljeni. Jedan dan bili su pčelari gostovi kneza Jusupova, isto tako su bili već putem lijepo primljeni od grada Kijeva. Od raznih slavenskih pčelara bijaše oko 200 Rusa, 320 Bugara, 32 Čeha, 34 Srбина, 4 Rusina, a samo 3 Hrvata. I poučna predavanja bila su odabrana. Osobitih zasluga oko ovog sjajno ispalog pčelarskog kongresa imao je sadanji kongresni predsjednik sveučilišni profesor moskovski Nikolaj Mihajlo Kulagin, osobiti ruski pčelar. Na ovom su sveslavenskom pčelarskom kongresu stvoreni slijedeći zanimiviji zaključci. Raspisuju se posebne nagrade (Concours praemiae) za ove važne izume na polju pčelarstva, u roku od godinu dana i to: 1. Za najlakši način raspoznavanja patvorenog pčelinjeg voska nagrada od 1000 franaka; 2. za najlakši način raspoznavanja patvorenog pčelinjeg meda nagrada od 500 franaka; 3. za najbolju posudu za razošiljanje meda — nagrada od 200 franaka; 4. za najuspješniji način liječenja pčelinje bolesti truleža legla — nagrada od 1000 franaka; 5. za najbolje vrcalo (centrifugalnu spravu) za med — nagrada od 100 franaka; 6. ovaj će pčelarski kongres ishoditi poseban zakon za zaštitu pčelarstva za Rusiju; 7. ovlašćuje se predsjednik zamaljskog pčelarskog društva za Bugarsku, da nabavi što veće količine pčelinjeg voska za Rusiju, jer ova treba najviše i voska i meda. Tako n. pr. Rusija traži sada odmah 200 metričkih centi vrcanog meda. Budući sveslavenski pčelarski kongres biti će kao četvrti po redu do godine 1913. u Pragu, dočim će po redu peti biti u godini 1914. u Zagrebu.

E. K—r.

Izložba peradi, golubova i kunića u Osijeku.

Peradarski odsjek »Hrvatsko-slavonskog gospodarskog društva kao središnje zadruge u Osijeku« priređuje dne 19. do uključivo 22. listopada tekuće godine IV. godišnju izložbu peradi, golubova i kunića te potrepština za pe-

radarstvo. Pozivaju se stoga svi ljubitelji i gojitelji peradi, golubova i kunića, da na toj izložbi sudjeluju, te da se u tu svrhu čim prije obrate na gosp. veterinaru Lieblinga u Valpovu, koji će na zahtjev poslati poziv i prijavnicu, te davati razjašnjenja na moguće upite. Dosadani izvanredno lijepi uspjeh godišnjih izložaba pruža sigurnost, da će izložba biti lijepa i zanimiva te od koristi za razvoj peradarstva.

Oglasi.

Svjetloga meda.

Gospodarska i pčelarska podružnica u Vin-kovcima, raspolaže sa 5—7 metr. centi lijepoga ovogodišnjega vrcanoga meda. Cijena mu je 160 K po metr. centi. Prema želji šalje se i uzorak.

Svjetli med

kučuje kilogram po K 130 „Kranjska čebelarska sadruga“ u Ilirskoj Bistrici, koja šalje na zahtjev i svoje posude. Traži se uzorak.

Umjetno saće *is garantirano čistoga pčelinjega voska prodaje ista sadruga kilogram po K 460. Pošiljku od 3 i pol kilograma umjetnoga saća šalje ta čebelarska sadruga sa K 1650 franko.*

Na ubavijest.

U društvenim prostorijama (donjogradska niža pučka škola; pri glavnom ulazu, prva vrata na lijevo) izložen je u posebnim staklenkama ovogodišnji vrcani med. Med je u staklenkama natvoren pergament-papirom, pa se tako može dugo sačuvati. Jedna takova staklenka meda (sadržaj pol kg) stoji sa društvenog člana 1 K.

Pozor !

Sve naše pretplatnike molimo, da nam pretplatu što prije pošalju. Neuredno uplaćivanje pretplate sada je nam velikih neprilika i dosta nepotrebnoga troška. Podjedno molimo sve naše pretplatnike, da nam pomognu proširiti naš list, jer sigurno ima još dosta pčelara, koji nisu još pretplatnici jednog u nas hrvatskoga pčelarskoga lista „Hrv. Pčele.“

Naše pučko učiteljstvo molimo, da i ono što življe preagne među širitelje naprednog pčelarstva, pa što energičnije usnastoji, da općinska poglavarstva svoje područne škole pretplate na „Hrvatsku Pčelu“.

Uprava »Hrvatske Pčele«.

Umjetno saće „Austrija“.

Priugotavljam umjetno saće posebnim američkim strojem isto tako kako se priugotavlja u pčelarskom svijetu poznato i prokušano tako zvano »Herkules« saće. (To je kompozicija iz pčelinjega voska i bilinskoga voska). Prednosti takovoga saća jesu, da ga pčele vrlo rado izgrađuju, a ne oteže se baš ni najmanje.

—••••• Cijena za sve moguće dimenzije, uračunavajući i —••••• embalažu, jest : —•••••

žuto »Austrija« saće 1 kg 4 K; bijelo »Austrija« saće 1 kg 5 K.

Kunstwabenfabrik u. Wachsbleiche

I. A. W a g n e r, Wien XII.4.

P O Z I V.

Sva p. n. gg. članovi »Hrv.-slav. pčelarskog društva« pozivaju se ovim na

XXXI. glavnu skupštinu

koja će se održavati **dne 17. studenoga 1912. točno u 3 sata popodne** u prostorijama donjogradske niže pučke škole u Osijeku.

Dnevni red :

1. Pozdrav predsjedatelja i otvorenje skupštine,
2. Izvještaj društvenoga tajnika i urednika »Hrv. Pčele«.
3. Izvještaj blagajnika.
4. Izbor dvojice za pregledanje društvenih računa u godini 1913.
5. Proračun za godinu 1913.
6. Eventualni prijedlozi skupštinara.

Hrvatsko-slavonsko pčelarsko društvo u Osijeku.

Predsjednik :

Makso Pichler.

Tajnik :

Bogdan Penjić.

Ovomu je društvu pokroviteljem Preuzvišeni gospodin dr. Theodor grof PEJACSEVICH, vlastelin ltd. ltd.

Uređuje: Bogdan Penjić.

Izlazi svakoga mjeseca na cijelom arku (8 straná). — Članovi društva dobivaju list besplatno. — Ako bi koji od nečlanova taj list želio, može ga dobiti za godišnju pretplatu od 6 kruna. — Oglasi se primaju, te se plaća za petit-pismeni redak 16 fil. — Za inače tiskane oglase prama veličini prostora. — Pretplata, članci, dopisi i razna pčelarska pitanja šalju se na Uredništvo Osijek, donji grad. Društveni član, ako se obveže, da će svake godine priposlati izvoran dopis od najmanje 3 tiskane strane u opsegu u društveno glasilo, može biti po odboru imenovan dopisujućim članom, a kao takav ne plaća godišnjega prinosa.

Br. 11. i 12.

U OSIJEKU, za mjesec studeni i prosinac 1912.

Tečaj XXXII.

Pčelarstvo u zajedničkom saboru.

Današnji ugarski ministar za poljodjelstvo grof Béla pl. Serényi povisio je u predloženom državnom proračunu stavku za pčelarstvo više nego dvostruko prema prošlim godinama. To je potaklo narodnog zastupnika Zoltána pl. Szilassy-a, da je za vrijeme budgetne rasprave prihvatio riječ i u prilog daljnega rasprostranjivanja naprednoga pčelarstva govorio:

Da i naši čitatelji vide, kako se Mađari svojski zauzimaju za proširenje racionalnoga pčelarstva i koliko ta gospodarska grana već sada za Ugarsku odbacuje koristi, priopćiti ćemo Szilassyev govor, koji se je ticao pčelarstva, u hrvatskom prevodu:

»Kada se već o tom povelá riječ, kako se proizvodi kod nas znatno povisiti moraju, da uzognemo ne samo sve to većim zahtjevima našega

konsuma udovoljiti, nego i imati suviška za eksport u inozemstvo — što je pokraj sve to većeg pasiviteta naše trgovačke bilance upravo veoma nužno — tada se ne ću obazirati samo na strogo poljodjelske proizvode, nego smatram osobito važnim, da se podigne i proizvodnja onih živežnih proizvoda, koji nam eminentno za hranu služe, kao: maslac, perad, jaja, voće, med itd. Ovo zadire i u socijalno političko pitanje, jer se proizvodnjom tih proizvoda bave ponajviše mali ekonomi i niži slojevi pučanstva. (Tako je!)

Dozvolom visokog sabora istaknuti ću ovdje na oko vrlo maljušnu stvar, a to je proizvodnja meda. Poznato je, da se proizvodnjom meda, odnosno pčelarstvom, bavi mnogo hiljada malih ljudi. Nisu to samo seljaci, nego i učitelji, željezničari i drugi stanovnici provincije sličnoga zvanja. Oni pčelarstvom spasavaju prirodno blago, koje bi bez njih propasti moralo. Njihova marljivost ne namiruje samo našu vlastitu potrebu meda, nego ga bude još i za eksport.

Kakav se krasan rezultat ovom na oko maljušnom proizvodnjom postići može, vidi se po tom, što se vrijednost naše jednogodišnje proizvodnje meda računa na 10 milijuna kruna. Od toga je god. 1906. eksportirano meda u vrijednosti od 1 milijun kruna, g. 1907. 1.150.000 g. 1908. 1.124.000, g. 1909. 1.200.000, a god. 1910. eksportirano je meda u vrijednosti od 1.350.000 kruna. Ovaj se eksport može u budućce još i znatno i povisiti, jer od kako cijena šećeru raste, dobiva med sve to više privrženika, pa se i bolje plaća, a po tom se pčelarstvo više isplaćuje. Da se eksport našega meda mora povisiti, jamči nam već to, što sa ugarskim medom može konkurirati možda jedini talijanski med. (Na pčelarskoj izložbi u Beču god. 1882. odlikovan je med, što ga je izložilo „Hrv.-slav. pčelarsko društvo“, prvom nagradom, a tamo je bilo i talijanskoga meda. Isto je tako hrvatski med nagrađen prvim nagradama na svjetskim izložbama u Trstu (1882) i Bruselju (Belgija 1888.). Ima još dosta živućih ljudi, koji se sjećaju, da je med, što ga je izložio grad Osijek god. 1891. u Zagrebu, zadobio prvenstvo. Op. uredništva)

Da je ugarski med izvrstan priznali su to svi stručnjaci, prigodom internacionalne pčelarske izložbe u Budimpešti (1910.). Osobito Nijemci izjaviše svoje sažaljenje, što ne mogu, radi previsoke carine, sada toliko ugarskoga meda importirati u Njemačku, kao dosele. Međutim, unatoč svega toga, ipak raste eksport našega meda za Njemačku, jer visokom carinom na strani med nisu Nijemci polučili, što su htjeli, da tim najme povise domaću proizvodnju meda, nego sasma nešto protivnoga, kod njih je najme preoteo mah umjetni med, koji je svojom jeftinoćom istisnuo naravni med. Upravo zato zaslužuje naš g. ministar za poljodjelstvo najveće priznanje, što je u državnom proračunu više nego dvostruko povisio stavku u prilog pčelarstva, te tako znatnu materijalnu žrtvu doprineo u svrhu, da se podigne domaća produkcija meda.

Pošto je pako gosp. ministar za proširenje naprednoga pčelarstva toli velike žrtve doprineo, to sam tako slobodan najtoplije preporučiti Njeg. Preuzvišenosti, da svoju pozornost svrati i onamo, kako bi se i medonosno drveće i bilje kultiviralo u što većoj množini. Pokraj javnih cesta imaju se, prema postojećim ustanovama zasaditi dudovi,

pak jer se to već kojekakvih 30 godina čini, uviđam da se tu ne da ništa mijenjati. Ali svaka općina ima još dosta parloga i takovih praznih površina, gdje bi se mogle posijati medonosne biline i zasaditi medonosno drveće.

Putujući učitelji za pčelarstvo doprinášaju mnogo proširenju racionalnoga pčelarstva, ali po mom mnijenju ih ima još uvijek premalo, a i slabo su plaćeni.*) Ti putujući učitelji djeluju zaista lijepo, ali se svojom slabom plaćom jedva uzdržavaju, akoprem se moraju najvećim oduševljenjem posvetiti samoj stvari.

Napokon sam tako slobodan umoliti gosp. ministra, da izvoli nastojati, kako bi se olahkotilo našim pčelarima sudjelovanje pri inozemnim izložbama, nebi li se i na taj način pripomoglo što boljemu unovčenju domaćega meda, a u tom će nastojanju stajati Vašoj Preuzvišenosti uvijek na raspolaganju »Ugarsko zem. pčel. društvo.«

Ministar za poljodjelstvo Béla grof Serényi, reflektirao je na ovaj govor ovim odgovorom:

»Moj štovani prijatelj Szilassy, spomenuo je u svom govoru i pčelarstvo, te je konstatirao prema proračunskom predlogu u tom pogledu napredak. Ja želim njegovati vrtlarstvo sa pčelarstvom zajednički, pa gdje god je sada, ili se bude u budućce otvorila škola za vrtlarstvo, starati ću se tamo i za pčelarstvo, da mladi ljudi očute ljubav za pčelarstvo, i da se u toj privrednoj grani gospodarstva izobrazе. (Svestrano odobravanje). Obzirom na eksport meda moram primjetiti, da na mnogim mjestima nije tomu toliko na uštrb patvaranje meda, koliko upravo škodi ona dozvola, da se među smije primješati sirup. U Švicarskoj su posegli dapače i dalje, jer tamo se priređuje umjetni med, komu dodaju mravinje kiseline, pa je taj med posve sličan naravnomu medu. I to je tamo dozvoljeno.«

Zajednički sabor u Pešti i ugarski ministar za poljodjelstvo rekoše dakle svoje glade pčelarstva, a nama budi to živim poticalom, da nastavimo što intenzivnijim radom oko rasprostranjivanja naprednoga pčelarstva, jer se upravo naša domovina Hrvatska i Slavonija može u potpunom smislu riječi nazvati »eldoradom« za pčelarstvo.

Uredništvo.

*) U Ugarskoj ima 12 stalno namještenih putujućih učitelja za pčelarstvo i jedan nadzornik, pa moguće, da ih danas ima i više, — a kako je kod danas? (Op. ur.)

Izveštaj tajnika o djelovanju hrv.-slav. pčel. društva u g. 1912.*)

Slavna skupštino!

Prije nego pređem na interno i općenito djelovanje ovoga društva, obazrijeti ću se ponajprije na materijalni uspjeh naših pčelara u ovoj minuloj pčelarskoj godini. U koliko su nam stigla pojedina izvješća iz cijele Hrvatske i Slavonije, možemo ustvrditi, da je pčelarska g. 1912. jedna od najlošijih godina u ovo zadnjih 40 godina. Tečajem zime god. 1911. i 1912. izginuo je neznatan broj pčelaca i to ponajviše kod pčelara košničara, ali zato su proljećem 1912. silni pčelci nastradali. Nenadni hladni i upravo zimski dani mjeseca travnja, kadno se je leglo jako proširilo bilo, decimiraše pčelce. Bilo ih je dosta dapače i takovih pčelara, kojima je baš ovoga proljeća 50% pa i više pčelaca poginulo. Oni pčelci, koji su se toj nestašici vremena oteli, te marljivom potporom razumnih pčelara dočekali mjesec svibanj, zaostaše jako u svom razvoju, te su se tek mjeseca svibnja počeli znatnije razvijati i pripravljeni za rojenje. Pod konac dakle travnja, izuzam pojedina primorska mjesta, nije bilo nigdje ni traga rojevima, a još i tečajem svibnja padali su rojevi rijetko, poput bijelih vrana. Tek mjeseca lipnja otpočelo je zapravo rojenje, ali i to je išlo dosta sporo i vrlo nepravilno. Od 96 dobro prezimljenih pčelaca dobismo do 15. lipnja jedva 20 rojeva, gdje smo drugih godina u to doba imali već i preko 100 rojeva. Ovomu kolosalnomu zastoju kod razvijanja pčelaca ove godine nije samo krivo nevrijeme u travnju, nego i jalova paša u travnju i svibnju. U prijedelima, gdje se sije repica (olaj), pada glavna paša druge polovice travnja i ta potraje oko 14 dana. Ovo je vrlo izdašna paša, kojom se ni jedna druga usporediti ne može, jer jedan jaki pčelac, dok repica medi, može za jedan dan nanijeti 10—12 kgr krasnoga i izvršnoga meda. Ove se je godine repica izjalovila, pa su ju mnogi gospodari, još prije cvatnje preorali. Kad je mjeseca svibnja procvala akacija (bagren), udari opet nevrijeme i kiša, pa je tako i ta, inače vrlo dobra paša, prošla netragom — pčele se njom ove godine nisu mogle baš ništa okoristiti. Ovako su najglavniji pčelarski mjeseci prošli u tutanj, pa da nije popravila nešto lipa mjeseca srpnja i strnjaci u kolovozu, ne znam, kako bi pčelci prezimili. Sada barem, ako se i ne možemo pohvaliti bogzna kakovim materijalnim uspjehom, moramo biti zadovoljni, da su se pčelci na toliko snabdijeli medom, da će moći dobro prezimiti i

ako Bog da jeki i zdravi dočekati prvu proljetnu pašu.

Prelazim na društveno djelovanje u minuloj pčelarskoj godini.

Prema svrsi ovoga društva, nastojala je društvena uprava i tečajem ovoga ljeta, da što više udovolji § 1. društvenih pravila, te je uz borbu za opstanak, radi loših materijalnih prilika, postigla ipak lijepe rezultate na polju unapređivanja racionalnoga gojenja pčela.

Pošto se je nekolicina društvenih članova obratila ovamo i zaželela uzorke društvenih uzor-džirzonaka, odlučila se je uprava, da se takove, prema potrebi, napraviti dadu. Da ti uzorci džirzonaka budu posve točno izrađeni, povjeren je nadzor društvu tajniku, koji je preuzeo i razaslanje. Sve su naručene uzor-džirzonke razaslane tečajem mjeseca ožujka i to uz cijenu od 12 do 16 kruna, prema njihovoj izradbi, pa je tako i točki a) § 1. društvenih pravila, uz znatne materijalne neprilike, ipak udovoljeno.

Osim uzor-džirzonaka razaslijevala je ova uprava i ovoga proljeća priličan broj od rogoza pletenih košnica, što ih ovdje jedan radnik točno i vrlo solidno izrađuje po 2 K komad. Ove se pletare preporučuju i razaslijevali ponajviše stoga, da se broj pčelaca što više razmnoži, akoprem se i snjima, racionalno pčelareć, dadu lijepi rezultati postići.

Kao prošlih godina, tako je i ove godine ova uprava svratila veliku pozornost na razaslijevanje rojeva. Radi praznovjerja, koje, žalibože, još uvijek obuzima našeg seljaka, pa i mnoge inteligentnije pčelare, teško je doći do pčela. Većina pčelara živi u tom praznovjermom uvjerenju, da prodavanjem svojih pčelaca ili rojeva prodaje ujedno i svu sreću svoga pčelarenja, pa rađe potuši pčelce i trgovcu u bezcijenje proda med i voštinu, nego li bi prodao uz bolju cijenu živog pčelca. Kada nam je to sve i predobro poznato, tada je posve jasno, da uprava ovoga društva, baš razaslijevanjem rojeva, vrlo mnogo doprinosi unapređivanju pčelarstva. Kolika se pako potreba za rojevima pojavljuje, dokazuje okolnost, da je ove godine zatraženo još ranim proljećem preko 200 rojeva od ove uprave, a razaslati su se mogla tek 42 roja, koji su svi na opredijeljeno mjesto sretno i prišli. Ovakove loše pčelarske godine nismo još doživjeli, pa zato se moramo i tim rezultatom posve zadovoljiti.

Kako je to oglašeno bilo u društvu glasilu »Hrv. Pčela« (broj 5. i 6.), zavela je ova uprava tečajem

*) Ova je izvješća priopćena u XXXI. glavnoj skupštini dne 17. studenoga 1912.

mjeseca lipnja permanentna praktična predavanja iz pčelarstva. Ova je predavanja rukovodio društveni tajnik pri svom pčelinjaku, koji je u neposrednoj blizini donjeg grada Osijeka.

Predavanja su držana svaki dan od 2—6 sati popodne, a u dva tri iznimna slučaja i prije podne. Tim predavanjima su prisustvovali ponajviše seljaci iz okolice, a bilo ih je nekoliko i vojnika, koji su mogli samo nedjeljom dolaziti.

Predavanja ova bila su udešena za početnike u pčelarstvu, ali se nisu mogla provoditi sistematski, jer slušatelji nisu bili stalni, nego su se mijenjali. Upravo se radi toga nije ni mogla cijela naučna osnova — opredijeljena za stalne pčelarske tečajeve — pri ovim predavanjima sistematski i posvema iscrpiti.

Cijela naučna osnova, što si je predavač sastavio za stalne pčelarske tečajeve, odnosno za pčelarsku školu, zaprema pet glavnih dijelova, a predavač se je mogao baviti ponajviše samo petim dijelom te osnove, a to je praktični rad u pčelarstvu.

Prema spremi pojedinih slušatelja, izvađali su se ovi praktični radovi:

1. Kako se ima udesiti obična pletara košnica (stabilna košnica), prije nego se u nju strese roj.
2. Kako se roj stresa u košnicu i kako se ima košnicu staviti pod drvo, na kojem je roj vjesio, pa kad se može prenijeti u pčelinjak.
3. Kako se ima udesiti džirzonka (mobilna košnica), prije nego se roj u nju smjesti.
4. Kako se stavljaju počeci u okvirce, koji imaju služiti pčeli smjerom kod izgrađivanja okviraca.
5. Kako se roj iz obične pletare košnice stresa u priređenu džirzonku.
6. Kako se kasnije dodaju okvirci, ispunjeni umjetnim satom.
7. Kako se, za vrijeme dobre paše, imaju dodavati prazni izgrađeni okvirci.
8. Pregledavanje pčelca u običnoj pletari košnici.
9. Pregledavanje pčelca u džirzonci i točna revizija obzirom na leglo, med i gradnju.
10. Kada i kako se oduzima matica od pčelca.
11. Spajanje slabih pčelaca.
12. Dodavanje oplođene matice bezmatičnom pčelcu.
13. Omamljivanje pčelaca i kada se to uspjehom preduzeti može.
14. Izrezivanje matičnjaka, kad se želi obustaviti roj drugenac.
15. Uzgoj pričuvnih matice.

16. Kako se pčelci pojačavaju, a kako opet izjednačuju i kada se to najuspješnije može preduzeti.

17. Umjetni roj: Najbolji a i najsigurniji način pravljenja umjetnoga roja, koji se može preporučiti i početnicima.

a) Kako se to čini kod džirzonaka;

b) a kako kod pletara košnica.

18. Premještanje pčelca iz obične pletare košnice u džirzonku, pomoću omamljivanja.

19. Pravljenje umjetnoga saća, pomoću Rietscheove ručne preše.

20. Bijelenje voska.

21. Vađenje mednih okviraca i pomitanje pčela s njih.

22. Odklopljivanje mednoga saća.

23. Vrcanje međa i topljenje voštine.

24. Spremanje saća, da se sačuva od metilja.

Većinu ovih praktičnih radnja izvađali su i pojedini slušatelji.

Prigodom izvađanja ovih praktičnih radnja, upozoravao je predavač svakom zgodom slušatelje na korist pčelarstva, ističući svagdje veliku prednost naprednoga pčelarstva, prema starom primitivnom načinu pčelarenja.

Isticala se je tu dakako i velika posredna korist od pčelarstva, obzirom na oplođivanje raznog gospodarskog cvijeća. Upozorili su se slušatelji na važnije neprijatelje pčela, na neke pogibeljnije bolesti, kao i na prokušana sredstva proti istima. Pri praktičnom radu mogli su se slušatelji osvjedočiti i o prednostima pojedinih sistema džirzonaka. O praktičnosti društvene uzor-džirzonke tumačio je predavač napose 16. lipnja od 10 do 12 sati prije podne i od 3 do 5 sati poslije podne, demonstrirajući dodavanje matica, spajanje pčelaca, nužno i špekulativno hranjenje pčelaca itd. Na ovaj je dakle način društvena uprava, obzirom na praktičnu obuku u naprednom pčelarstvu svoju zadaću savjesno vršila, pa ako već nije mogla, prema svojim skromnim sredstvima, razasijati putujuće učitelje po domovini, ona je primala putujuće pčelare, pa ih je ovdje upućivala u praktičnom pčelarskom radu.

Prema društvenim pravilima, ustrojena je i društvena apistička knjižnica, koja danas zaprema već lijep broj stručnih, a ponajviše pčelarskih knjiga. Ovom knjižnicom upravlja društveni tajnik, a društvenim članovima, kao i pretplatnicima »Hrvatske Pčele« stoje sve knjige na raspolaganje. I pomoću ove stručne knjižnice nastoji društvena uprava, da zanimanje za pčelarstvo proširi među sve slojeve pučanstva.

Ponajveću pako vrijednost stavlja ova uprava u društveno glasilu »Hrvatsku Pčelu«. Ovaj list sačinjava upravo onaj pravi »amalgam«, koji veže upravu sa svakim pojedinim pčelarom i pruža pčelarima uvijek nove i svježe hrane, te ih upoznaje svakim i najmanjim napretkom na polju racionalnoga pčelarstva. »Hrvatsku Pčelu« izdaje naše društvo već u 32. godini, pa ma da taj stručni list, prema skromnomu naše nu prirodu, zahtijeva veoma velike materijalne žrtve, ne smije se nipošto napustiti, jer je upravo taj jedini u nas hrvatski pčelarski list vrlo moćnim sredstvom, pomoću koga se novi napredni način pčelarenja podržaje i sve više u narodu širi.

Konačno mi je još spomenuti, da je naše društvo počastio svojim posjetom ruski stručnjak Nikola Krut'koff, ministerijalni savjetnik kod ministarstva za poljodjelstvo u Petrogradu i to 28. rujna t. g. Tom zgodom je isti stručnjak zatražio od društvenog tajnika razne informacije o djelovanju našega društva, pak je poneo sobom štampana društvena pravila, više brojeva »Hrvatske Pčele« i knjižica o pčelarstvu, namijenjenih početnicima naprednoga pčelarstva. Isti se je visoki gospodin izjavio veoma pohvalno o stručnom glasilu, što ga ovo društvo izdaje.

Kada su dne 3. lipnja o. g. posjetili grad Osijek bugarski gospodari, imao je društveni tajnik prilike sa nekolicinom od njih povesti instruktivni razgovor o naprednom pčelarstvu.

Sl. 7. Josip Janoušek, c. kr. profesor.

Prigodom kongresa hrvatskih i srpskih pčelara, koji je ove godine zasjedao 5. srpnja na Sušaku (kraj Rijeke), zastupala su naše društvo dva člana. Isto tako bilo je naše društvo zastupano i pri glavnoj skupštini gospodarskih društava u Zagrebu i Osijeku. Sve-slavenski pčelarski kongres, koji je ove godine zasjedao od 7.—9. kolovoza u Moskvi, pozdravila je naša društvena uprava brzojavno.

Ako još spomenem, da je naše društvo bilo časno zastupano i pri zemaljskoj pčelarskoj izložbi uz XXIX. slet česko-slavenskih pčelara u Boskovicama nedaleko od Brna u Moravskoj, to sam tim htjeo samo prikazati, kako je ova društvena uprava nastojala, da bude u što užoj svezi sa

svakim ozbiljnijim radom na polju naprednoga pčelarstva, bilo to u domovini ili izvan granica naše domovine.

Molim dakle slavnu skupštinu, da ovaj izvještaj primi na znanje.

† Josip Janoušek.

Dne 5. srpnja 1912. pokosila je nesmiljena smrt vrlo mladog muža, vrsna pčelara i višegodišnjega predsjednika zemaljskog centralnog pčelarskog društva u Brnu u Moravskoj Josipa Janouška, c. kr. profesora žen. učitelj. škole u Brnu.

Za predsjednikovanja njegova obdržavala se je jubilara zemaljska pčelarska izložba u Brnu (g. 1904.), sagradio se je prekasni i prostrani društveni pčelinjak, proširio je lijepi društveni pčelarski muzej, pun zanimivih i korisnih pčelarskih predmeta, razgranjena je u velike društvena pčelarska organizacija i povećan je broj društava po Moravskoj i pčelinjih postaja za oplemenjivanje i biološko promatranje pčela.

Pokojni je prof. Janoušek službovao kroz 20 godina najprije u Pršiboru, gdje je bio utemeljiteljem i predsjednikom vatrogasnog društva i vatrogasne župe br. II. i delegatom za centralno vatrogasno društvo.

I kao profesor bio je Janoušek veoma radin, napisao je mnogo članaka za unapređenje vatrogasnog ustrojstva i uređaja, za red i vježbe vatrogasaca, koji je i danas u uporabi. Napisao je za škole udžbenik za geometriju i trigonometriju za učiteljske škole, koji je još danas u uporabi. Napisao je i više pčelarskih članaka u društveni organ »Moravsku Pčelu«.

Pokojni se je profesor Janoušek u velike zanimao i za naše hrvatsko pčelarstvo i neprestano se je spre-

mao, da posjeti i naše pčelarske kongrese, ali ga je u tome pretekla smrt.

Učestvovao je g. 1878. kao pričuvni poručnik kod okupacije Bosne i Hercegovine.

Koliko je bio vrlo pokojnik obljubljen vidjelo se je

na njegovom veličanstvenom sprovodu, gdje su sudjelovali i brojni izaslanici mnogih pčelarskih i vatrogasnih društava uz brojne profesore. Neka mu je harna i vječna uspomena! Slava mu!

Eug. Kamenar.

Medno vino i „Meth“.

novije doba učestala su sa više strana pitanja, gdje se mogu dobiti primjese za pravljenje mednoga vina. To me potiče, da koju o tom napišem.

Tako zvana medica t. j. medom zaslađena voda bila je u staro doba, kako tvrdi Plutarch, pravo umjetno piće za čovjeka. Hippokrates je taj napitak vrlo često upotrebljavao proti raznim bolestima. Medica n. pr. jedan dio meda izmješano sa 6 dijelova vode je zaista ugodno i osvježujuće piće.

Kiselasta medica, Oximel, (mješavina od dva dijela meda i jednog dijela octa) sa vodom je osobito ljeti vrlo osvježujuće piće, pa se kod grozničavih ljudi rabi mjesto limonade. Kod koga to piće prouzrokuje proljev, ne smije ga piti.

Meth (Hydromel) su u staro doba vrlo mnogo pili Slaveni i Germani. To je bila jednostavna medica, koja je prevrjela, pak je prema količini meda sad manje sad više sladila. Neki su medicu malo prokuhali, pa kad je kasnije prevrila, odma su je trošili.

Medno vino (Hydromel vinosom) nije tekodier ništa drugo, nego ukuhana medica sa pridodanim raznim mirodijama, samo se za medno vino uzima veći kvantum meda i tekućina se jače ukuha. Kada se valjano ukuhana medica ostavi, da dobro provrije, pa se tada češće iz jednog bureta u drugo pretače, a najkasnije u flaše napuni, poprmi vinski tek. Nakon duljeg odležanja bude takovo medno vino izvršno, poput teških slatkih vina.

Medno vino tjera na znoj, čisti pluća, djeluje na dobru probavu, opija samo na kratko vrijeme i izvrstan je napitak za spavanje. Medno vino čisti krv, jača želudac i liječi prsobilju, ako se uživa umjereno ili ako se dnevno pomalo pije prije podne.

Općenita pravila za priugotavljanje mednoga vina jesu ova:

1. Čista, lahka i svježa voda. 2. Sto je čistiji med, biti će i bolje vino. 3. Pravilno mješanje meda u malo vode, a kada se je sa to malo vode med već dobro

ispremješao, treba dodati više vode. 4. Polagano ukuhavanje pri umjerenoj vatri (tu treba osobito paziti, da ne zagori i da se ne zadimi. 5. Dok tekućina kuha, treba ju marljivo otpjenjivati. 6. Ako se kani odmah trošiti, dovoljno je, da jedan sat huha, ali ono medno vino, koje kanimo par godina sačuvati, treba dulje kuhati i gušće ukuhati. Takovu medicu treba višeput gušće ukuhati, pak opet vode dodati i ukuhivati tako dugo, dok u njoj jaje ne pliva. 7. U bure se puni medica, dok je još mlaka, pak se tada ostavi, da prevrije na umjereno toplom mjestu (oko 12—14° R.), vrijeme se može požuriti dodavanjem vinskog kvasca. 8. Kada je medica posve prevrila, dobro je nadolijevati ju slatkim starim vinom ili malagom. Ako je takovo vino preslabo, pa je već odležalo, može mu se dodati na 50 litara jedna litra dobroga Jamaika-ruma. 10. Češće nadolijevanje, da ne bude bure prazno. 11. Kada se to vino pretoči u flaše, treba ga u flašama dobro začepiti.

Recepti

za priugotavljanje „Metha“ i mednog vina.

Blagopokojni župnik Sebastijan Kneipp iz Wöris-hofena preporučavao je svojim lječilišnim gostima ne samo jednostavnu medicu (medom zaslađenu vodu), nego je uvijek naglašivao, kako je „Meth“ i medno vino izvrstan napitak za zdrave i bolesne. U svojoj knjizi: „Meine Wasserkur“ veli on ob ovom slijedeće:

Stari su Nijemci imali malo ili i nimalo vina. Crnoga piva nijesu poznavali, jer ga još nije bilo. Jelo im je bilo posve jednostavno, a ipak je to bilo. moćno pleme; oni doživješe visoku starost i bijahu izvanredno zdravi ljudi. Visoku starost i izvanredno zdravlje pripisivahu oni „Methu“ (mednom vinu).

Šteta je samo, što je taj plemeniti napitak danas tako slabo poznat, pa da je na mjesto njega prošireno crno pivo, koje se radi kojekakovih primjesa ne može često smatrati zdravim pićem.

U većim pčelarskim djelima navedaju se i recepti, kako se priugotavlja medno vino, ali zato se ipak čuju

tužbe, kako se je pokušavalo po tim receptima praviti medno vino, pa se nije polučio žučeni rezultat.

Ja priručujem medno vino ovako: U jedan čisti bakreni kotlić nalijem 60—65 litara mehke vode. Ovu vodu na vatri prilično ugrijem, pak primješam 6 litara meda i to sve dobro izmješam. Ta mješavina ima tada poldrugi sat umjereno vrijeti. Za vrijenja se na površini sakuplja pjena, koju marljivo i neprestano posebnom šlicom skidam i otstranjujem. Kad sam tako svu pjenu odstranio, a i opredijeljeno vrijeme vrijenja je prošlo, tada svu tu prokuhanu medicu nalijem u limene ili zemljane posude, da malo ohladi. Dok je još medica mlaka, najme nešto toplija od vode, zagrijane na suncu, izlijem svu u jedno čisto i zdravo bure. Čep stavim na bure, ali ga ne zabijem. Ako je prostor, ili podrum, u kojem je bure sa medicom, dosta topal, otpočeti će nakon 5—10 dana, a možda i prije, vrijenje. Poslije 14 dana od prilike pretoči se ovo mlado provrjelo vino u drugo bure. Talog naravno ne smije doći u drugo bure. U tom drugom buretu traje tada vrijenje obično još 10—14 dana, a kada se vino posve smiri, pa se o vrijenju ništa više ne čuje, ima se bure dobro začepiti. Nakon 3—4 tjedna bude vino posve bistro i može se piti. Ako se sada pretoči u flaše, dobro začepi i u flašama polegne u hladan pijesak, muzirat će to vino za nekoliko dana prilično jako. Ovakovo piće hladi i osvježuje, zato ga grozničavi ljudi piju veoma rado. Kada bolesnik ne podnaša ni vina ni piva, tada mu je ovo medno vino upravo užitak. I za zdrave ljude je medno vino ugodno piće, samo ga treba umjereno piti.

Dzierzonov recept.

Slatka se medica (15 kgr. čistoga vrcanoga meda na 56 litara vode) u čistom kotlu tako dugo kuha i otpjenjuje, dok ne stane pjene i dok u toj tekućini pliva svježe izleženo kokošje jaje tako, da šiljak od jajeta viri iz tekućine. Ova se tada tekućina još mlaka prelije u dobro vinsko rastovo bure i pokrije mokrom beznom krpicom, pa ostavi da prevrije. Nakon 4—6 tjedana pretoči se to vino u manje bure, a što preostane, može se natočiti u flaše, koje se začepu uvijenim beznim krpicama, pa se smjesti u podrum. U podrumu će vino i nadalje tiho vrijeti, zato se ni bure ne smije začepiti čvrsto, nego samo pokriti beznom krpicom i čep prisloniti. Kada je i u podrumu već posve prevrilo, što obično bude za 2—3 tjedna, tada se bure iz flaša nadolije, da bude posve puno i dobro začepi. Nakon jedne godine treba to vino opet pretočiti, a mutni talog odstraniti i dobro filtrirati. Ako se takovo dobro pročišćeno medno vino natoči u jake flaše, — koje treba čvrsto začepiti, a čep smolom oblijepiti, — može se očuvati godinama i svake godine biva sve to bolje. Tko želi, imati aromatično medno vino, neka za vrijeme vrijenja stavi u u vino jedan orašak (Muscattuss) i oko 15 grama krupno samljevenog cimeta, ali u beznoj krpici zavezano, pa će imati španjolskom vinu slično, a i bolje vino.

Od Dzierzona imam još jedan ali više komplicirani recept, koji ću drugom zgodom priopćiti.

Bogdan.

Slet češkoslavenskih pčelara i pčelarska izložba u Boskovicama.

(Vidi sliku 8.)

Uza sve, što je, i ova pčelarska godina bila u českim zemljama veoma loša, nije ona ipak odvratila napredne česko-moravske pčelare, da upriliče ne samo jednu već pače četiri pčelarske izložbe (vidi „Hrv. Pčelu“ br. 5. god. 1912.).

Jedna od najznačajnijih bila je zemaljska pčelarska izložba uz XXIX. slet češkoslavenskih pčelara u Boskovicama nedaleko Brna u Moravskoj.

Izložba je ispala sjajno, bila je izložena množina raznoških medova naravno od svijetloga do najtamnijeg u prekrasnim flašicama, zatim razni oblici voska, umjetno saće, košnice, pčelarski alati i pomagala, košnice brojnih sustava i napućene i nenapućene, dakako, da nijesu

manjkali ni brojni medeni proizvodi: pecivo i svakovrsna pića, kojima je i proda bila znatna, jer su si u českim zemljama med i njegovi proizvodi već prilično prokrčili put. Uz bogatu pčelarsku literaturu bili su za vidjeti i krasni diagrami okruženi sa lijepim slikama i fotografijama ljepših pčelinjaka i priznatijih pčelara i slika iz anatomije pčela i herbarij medonosnoga bilja, a zanimiva je bila i zbirka pčelinjih štetočinja. Cijela je ova izložba bila upravljena u građanskoj školi, a živi su pčelci bili u odabranim košnicama u školskom vrtu. Nekoliko od izloženih košnica imale su zanimiviji oblik n. pr. predstavljala je turskog vojnika, komu su kroz usta izlijetale pčele, iz košnice groma letile su iz očiju pčele.

Dne 19., 20. i 21. kolovoza držao se je tečaj za

putujuće učitelje pčelarstva, gdje su se držala razna zanimiva predavanja, među ovima i dva iz biologije pčela i paše. Među predavačima istaknuo se je osobito asistentat česke c. kr. tehnike u Pragu Dr. A. Schönfeld

Zanimivo je predavanje sa slikama držao učitelj J. Maestfeld o postajama za oplemenjivanje pčela, spomenuo je, kako mogu putujući učitelji pčelarstva djelovati na raširenje ovih stanica.

Dne 21. Kolovoza držao se je i poseban ispit za osposobljenje za putujuće učitelje pčelarstva, komu se je prijavilo 6 do 7 muških kandidata (svećenika i učitelja) i 3 učiteljice.

Dne 22. kolovoza 1912. održan je 29. slet českoslavenskih pčelara u prisutnosti od preko 200 pčelara pod predsjedanjem kanonika Jos. Kebrlea, predsjednika zemaljskog, centralnog pčelarskog društva za kraljevinu Česku. Ovomu su pčelarskomu kongresu prisustvovali također izaslanici najviših zemaljskih oblasti. Nakon pozdrava izručuje predsjednik srdačan pozdrav od ruskih i inih slavenskih pčelara iz Moskve sa ovogodišnjeg sveslavenskog pčelarskog kongresa, a ujedno javlja, da je ondje zaključeno, da će se budući veliki kongres sveslavenskih pčelara držati u Pragu i poziva prisutne, da što brojnije učestvuju kod tog kongresa. Na to su slijedila zanimiva predavanja. Kao prvo bijaše na redu na hrvatskom, zatim prevedeno na českom jeziku pod naslovom: »Na osovini med rodi« (način pčelarenja u

Slavoniji), što ga je držao izaslanik hrvatskih i slavenskih pčelara i zemaljskog pčelarskog kongresa Eugen Kamenar, kr. gimnazijski profesor na Sušaku kraj Rijeke. Predavanje bijaše oduševljeno i burno pozdravljeno. Na to je predavao dr. Antun Schönfeld, asistentat zootehničkog i veterinarskog zavoda na c. kr. českoj tehnici: »Nekoje bilješke iz anatomije pčele.« Ovim predavanjem razjasnio je ovaj učenjak mnogu crticu iz pčelinjeg života. zanimivije crtice iz ovog zaista veoma zanimivog predavanja spomenuti ćemo napose u kojem od idućih brojeva, jer su spomena vrijedne. Na to je niz predavanja završio priznati českomoravski pčelar ravnajući učitelj Hinko Melhuba, protumačivši t. zv. »košnicu u košnici,« sa kojom on kroz više godina već veoma uspješno pčelari. Iza predavanja pregledana je svestrano ova lijepa i usavršena košnica.

Pčelarski je ovaj kongres zaključen govorom predsjednika zemaljskog centralnog pčelarskog društva za Moravsku Antuna Schlesingera iz Brna, kojim se svim prisutnim pčelarima i izaslanicima te mjesnomu pčelarskomu društvu, koji su se toliko zauzimali oko toga, da koli pčelarska izložba toli i ovaj pčelarski slet sjajno ispadne. Povrh ove izložbe bila je u gimnazijskoj zgradi i izložba raznih domaćih proizvoda iz raznih struka obrta i gospodarstva. I tako su si Česi i o. g. osvjetlali lice na počast i priznanje českoga pčelarstva.

E. K—r.

O prezimovanju pčela.

(Napisao: Ignjat Novaković, poljodjelac i pčelar.)

Oj pčelaru evo Ti na znanje,
što je nužno za prezimovanje.
Mir, toplota i dovoljno meda,
pčelicama preko zime treba.
Pisac.

vaj članak obuhvata vrijeme od listopada, pa do ožujka. U tome vremenu najglavniji je posao čuvati pčelinjak od krađe i paziti, neka su uzimljeui pčelci u potpunom miru. Da pčelar uzmogne sačuvati svoje pčelce od krađe i uznemirivanja, nužno je da ih i po danu i po noći pazi i obilazi, a još bolje, kada bi u blizini pčelinjaka mogao i stanovati. Radi potpunog mira, nužno je da je i pčelinjak postavljen na usamljenom mjestu, di ničem nije na udarcu i da je što bolje zaograđen i završen. Osim toga, da u njeg nitko ne ulazi osim pčelara, i da su mišolovke vazda priređene za lovljenje miševa, a leta

na košnicama neka su sa rešetkama providena i osigurana.*) Larva i lupa, huka i buka, ne narušavaju pčelinjega mira, ako je podalje, nu ipak, bolje je ako se i to može izbjeći. S jednom riječi, neka se sve izbjegava, što pčelu ma i najmanje u njenom zimskom drijemežu buni, jer bez potpunog mira nema pravog zimovanja, pa ma kako pčele uzimljene bile i ma koliko meda imale. Za mene je dakle najvažnija činjenica, potpuni »mir« u cijelom prezimovanju pčela.

Na vanjski mir, to jest u pčelinjaku i oko pčelaca pazi se kao što sam rekao, što češćim obilazenjem i pregledanjem, a na nutarnji osluškivanjem pčelinjeg žamora, (brujanja) na letama košnica. Osluškivanjem pčelinjeg brujanja saznaje se jeli pčelama pravo ili nepravo u

* Kroz rešetke neka samo pčele mogu proći, a drugo ništa.

košnicama. Ako im je bruhanje tiho i umiljato, znak je da im je ugodno i pravo, a ako neobično i jače bruje, onda im je bruhanje raznoliko i tugaljivo. Takovo se bruhanje čuje kod onih pčelaca, kojima miš u košnicu unilazi i kojima je matica uginula preko zime. Slično bruhanje može se prouzrokovati i vanjskim uznemirivanjem n. pr. drmanjem i lupanjem, skakanjem mačaka i može-bitnim kljućanjem ptica, ali u takovom slučaju ne bruje pčele zadugo kao kad je miš u košnici uznemiruje ili kad nemaju matice. U koju košnicu miš unilazi u toj košnici pčele naizmjenice raznoliko bruhanje ponavljaju. Ovo se najbolje opaža po noći i to u početku zime, jer u to doba miš najviše dosađuje pčelcima. Bezmatičnost se opet više javlja i bolje raspoznaje po danu i to snova

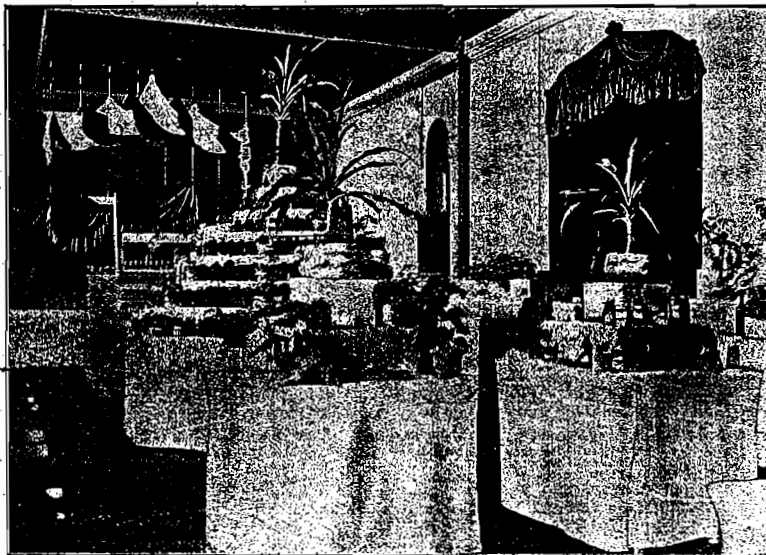
a kad zastarči, onda prestaje osobito ako se trutovnjača pojavi. Kako se bezmatičnost popravila u ovo doba, naznačeno je niže, a o postupku protiv miševa čitali smo u početku ovoga članka. Moglo bi se dogoditi, da bi miš izvan pčelce uznemirivo sa svojim šuškanjem i griskanjem, osobito ako je krovčić na kojoj vještačkoj

košnici nespretno tako, da se pod njega miš može zavući, i u toplim tvarima udomaćiti, nu-takove nespretnosti treba izbjegavati, a miševe marljivo loviti. Miš je najdosadniji pčelama u zimsko doba, zato ga najopširnije opisujem na ovom mjestu. Miševa ima više vrsti, a najškodljivija je pčelama takozvana rovka, koja jede pčele kao papulu, i jedina je sreća, što takovi miševi ne će, ili ne mogu progristi košnicu, nego li samo na leto ulazi, ako se na njega ne pričvrsti rešetka. I kroz rešetku se rovka provuče, samo ako je prolaz širi od frtalj cola, jer ti su miševi tako mali, kao da su se istom okotili. Rovka je slična krtici, samo je krtica crnija i veća čim se okoti, nego li savršena rovka. Sa ovim je uznemirivanje pčela opisano, i sad još samo napominjem, kako neki pčelari tvrde, da pčele i zbog žeđi buče u zimsko doba

i to tako, kao da ih nešto buni. Ja u ovo jednostavno nevjerujem, jer pčele imaju zimi i suviše vode u svojim stanovima, od ishlapljivanja njihove toplote, koja se na stijenama košnica u znoj pretvara i to u tolikoj mjeri, da više puta kaplje kroz leto. A kao što nam je poznato, pčele ne izbiraju vodu ni u sred ljeta, a kamo li zimi.

Osluškiivanjem pčelinjeg bruhanja u zimsko doba može se saznati još i ako je neki pčelac na umoru, bilo od gladi ili od zime. U takvom slučaju ne čuje se nikakvo bruhanje, dok se ne kucne u košnicu, pak i onda tek se po koji glasak začuje i to podmulo i iznemoglo. U oba slučaja može takov pčelac u toploj sobi kroz par sati oživjeti (ako je skoro obamro) samo ga treba sa mlakim rastopljenim medom poškopiti, a izlaz sa rešetkom

ili čim sličnim prepriječiti. Razumije se, da se takovi pčelac mora opet iz sobe iznijeti i u pčelinjaku na njegovo mjesto postaviti, samo mu treba meda dodati, da može do prvih proljetnih dana biti. Ovo bi se imalo činiti samo u slučaju nužde, ali ne treba takovih pčelaca ni ostavljati, koji se moraju preko zime hraniti, jer to je

Sl. 8. Slet československih pčelara i pčelarska izložba u Boskovicama.

posao. Prezebologa pčelca treba dobro utopli, a može se prenijeti i u kakovu staju sličnu komori itd. U staji neka ostane dok zima ne popusti, ali u toj staji mora biti i mračno i tišina, što no se kaže kao u raju. Ovo važi za svakoga pčelca, za koga bi se doznalo, da mu je previše zima, samo treba paziti, da se pčelac pri prenašanju ne uzbuni, jer onda bi napravili od zla još gore. Ovo bi se moglo dogoditi samo onim pčelcima, koji se o uzimljivanju ne utopljavaju ili se utople samo priforme radi. Inače, to se ne događa na ovakvim zimama, kakove kod nas obično bivaju.

Kad zima zakrene treba i na leta pripaziti, da se ne zamrznu, i da ih mrtve pčele ne zabuše. Ni ovo se nedogađa lako, ali na dugoj i jakoj zimi moglo bi se dogoditi, stoga dobro je da se pripazi. Ima pčelara, koji

zakriljuju leta da sunčani zraci ne upiru u njega, i da ne izmamljuju pčele na izlet. Ovo koliko koristi toliko i šteti, jer pčele izlijeću na sutoplim danima ma i sa strane zaklona, a kad se povrate ne mogu od zaklona unići, te tako oblijetajući i tražeći leto ozebu i popadaju na hladnu zemlju, odakle se više i ne dignu. Osobito kada su pune izmeta, i kada matice otpočinu nesenje jaja, onda će pčele izlijetati na sutoplim danima ma da ni ne sja sunce, a ne da ne bi izlijetale samo zato, što su im leta zakriljena. Kada snijeg zapaže, dobro je da se očisti i dalje odbaci iz pčelinjaka, ali ako će se istim pčelci uzburniti, onda je bolje da se nečisti. Snijeg neka dakle samo oni pčelari iz pčelinjaka isčišćavaju, koji su sigurni da ne će pčela uzburniti, a koji su nesigurni, bolje je nek sjede s mirom, jer tako zimsko uznemirivanje prouzrokuje nepročišćenim pčelama grižu (proliv) usljed čega i saće u košnici opogane i usmrade. Razumije se da ovo uznemirivanje nije ni polak opasno, ako su se pčele na nekoliko dana prije čišćenja snijega pročistile, kao onda kada se nisu čistile mjesec dva dana. Snijeg neka se samo sa zemlje polagacko isčisti i odbaci, ali sa krovica od vještačkih košnica ne smije se nipošto ščišćavati, jer stim bi pčele jako uzburnili. Čišćenjem snijega ne smije se ni tutanj prouzrokovati, a kamo li u pčelce dirati i drmati ih. Galama ni psovka također ne smije biti pri isčišćavanju snijega, jer pčelci i šuškanje osjećaju, a kad bi još i larmu čuli u takoj neposrednoj blizini, onda su gotovo uzburnjeni. Snijeg se iz pčelinjaka ponajviše zato odbacuje, da se pčelama ne sjenu oči, i da ne upadaju u njega, ako bi trefile izlijetat, dok se ne otopi i ne ode. Istina, da se to njima i dalje od pčelinjaka događa, ali ja sam se uvjerio, da im je okolni snijeg za polovicu manje pogibeljan, kad im se ispred košnica crni gola zemlja.

Kada su vještačke košnice, koje pod vedrim nebom stoje, u jedan red postavljene i na jug okrenute, onda se snijeg samo ispred njih polagacko odbaci, a između njih i odostrag, i sam se kroz par dana otopi i ode. Ko dakle hoće da mu je što lakše snijeg iz pčelinjaka isčišćavati, taj neka si svoje pčelce, odnosno sanduke, postavi u jedan red; recimo uz kakovu ogradu, kojoj se pravac proteže od istoka prema ljetnom zapadu, i na toliko od ograde, da može uz nju komotno odati i oko pčalaca raditi. Ovo može činiti svako, ko ima takovu zgodu, a nema premlogo pčelaca, jerbo jedan red može se otegnuti deset do 15 hvati, a na toliki prostor može stati trideset do četrdeset pčelaca. I za pčelce je najbolje kada su tako smješteni, samo treba ispred njih zasaditi

njekoliko povisokih drveta, da ih ne peče sunčana žega u ljetno doba. Komē je visoko drveće nepovoljno poradi nezgodnog hvatanja i snimanja rojeva, može mjesto njih zasaditi vinovu lozu, samo bi onda morao duž sanduka stupove poukopavati i povrh njih letve isprešivati, preko kojih bi se loza pružila i isprepletala i tako ladovinu nad pčelcima činila. Tko si tako sve uredi, taj smije kazati da ima uzorno uređeni pčelinjak, pa ma da bi ti pčelci odnosno škrinjice, stojale pod vedrim nebom, svaka pod svojim krovom. Doduše sagrađeni pčelinjak može se bolje osigurati od krađe itd. ali ovako je zgodnije i lakše raditi oko pčela, nego kada su u pčelinjaku. Kad već govorim o položaju pčelinjaka, smještanju i prezimljivanju pčelaca, moram još i to kazati, da je pčelce najbolje prezimljivati na istom mjestu, na kom su i ljetovali, bilo to pod vedrim nebom, ili u pčelinjaku, samo ih treba utopli i osigurati od zimske studeni. U stajama nije dobro prezimljivati pčelce iz više razloga, a osobito zbog pročišnog izleta (igre) i nestašice čistoga zraka.

Na izmaku zime, kada pčele na lijepim danima izadu na igru i pročišćavanje, dobro je da pčelar promatra igru svojih pčela, jer po igri se može poznati ako nekoji pčelac nije u normalnom stanju. Osobito se bezmatak po igri raspoznaje, to jest onaj pčelac, koji bi preko zime izgubio maticu, jer on se upravo i ne igra, nego se buni i traži maticu. Vješt pčelar po igri raspoznaje svakoga sumljivog pčelca, pa ma on kakovu falingu imao, koja se u ovo doba može pojaviti, jer taki pčelci nekako petljivije izlijeću, spram onih, koji su zdravi i jaki. U slučaju nužde mogu se sumljivi pčelci i pregledati na takvome danu, ali ta se pregledba mora preduzimati po svršetku igre, jer bi nam pčele upoganile saće, kada bi ih u nepročišćenom stanju uznemirivali. Desi li se takova pregledba, treba falingu oma popraviti, ako je ikako moguće. Ako li n. pr. meda nema treba dodavati, ako li je saće pljesnivo ili upoganjeno, neka se zamjeni čistim, a tako i zaraženi pod očisti, od pomenuite i druge možebitne nečistote. Tako isto i maticu treba odmah dodati, ako je dotični pčelac bezmatak, samo ako ju imamo, a ako nemamo, onda se takovi pčelac može smatrati propalim, pa ma kako drukčije okreno. Koji bi sretnik dakle imao maticu u rezervi, neka ju odmah doda i to u kavezu, kao i obično, a ako nema, može takvoga bezmatka spojiti sa drugim oslabim pčelcem, ali to je već gotova lutrija, jer tako spojene pčele umiju ubiti maticu, i onda je napravljeno od zla još gore. Nu sve i da ne ubiju maticu, ko da spojenog pčelca na broju nema, jedan je manje, a ni pojačani

pčelac ne napreduje bogzna kako, jer prenešene i spojene bezmatične pčele većinom se pogube, dok se na novo mjesto ne priuče i staro ne zaborave. Od sviju mana, koje se u rano proljeće kod pojedinih pčelaca mogu pojaviti, bezmatičnost je najopasnija, i to zbog toga, kao što sam reko, što se bezmatik spasava samo sa dodanom oplodnom maticom, a takovih u ovo doba obično nema. Ova se nezgoda u veliko izbjegava, ako su u prezimljujućim pčelcima mlade jednogodišnje matice,

a tko bi još mogao imati i po koju maticu u rezervi, taj bi i od te štete bio obezbijeđen.

Zimski su poslovi kao što se vidi mali, ali su tako važni, da od njih zavisi cio godišnji napredak u pčelarstvu. Ovo je dobro poznato naprednim pčelarima, ali ima ih i takovih, koji drže da preko zime nema nikakvoga posla u pčelinjaku. Koji pčelar ne vodi brigu za svoj pčelinjak i preko zime, neka ni u snu ne snuje, da će mu pčelarstvo napredno i korisno biti.

Bilanca mog pčelarenja godine 1912.

Početkom godine imao sam 12 pčelaca smještenih u Baračevim amerikankama, koje sam naumio ostaviti za medovnjake t. j. za pčelce koji će mi sakupljati med. Košnice su bile pune radilica, a matice većinom iz 1911. g. Dakle same mlade i veoma plodne matice. Rojenje sam im priječio, što mi je tim laglje bilo, jer su mi okvirci bili provideni samim radiličkim saćem. Desetak trutova, što se je i poleglo, nije mi zadavalo osobite brige, jer sam ih lako utamanio. Košnice sam marljivo pregledavao i matičnjake rezao. Jedan najjači pčelac me je ipak prevario i izroji se, dajući mi osobito jak roj.

Kako je proljeće bilo hladno, ocvalo je voće bez svake koristi po pčelare. Tek sredinom mjeseca srpnja počeo sam vrcati, a zaključio sam istom koncem kolovoza. Daljne vađenje meda obustavio sam radi nepogodna vremena u mjesecu rujnu, ma da bi istom tada imala nastupiti glavna paša na heljdama, koje kod nas u izobilju siju. Usljed hladna i kišovita vremena ocvala je heljda beskorisno po nas pčelare.

Srpanj i kolovoz bijahu kod nas u gor. Podravini mjeseci meda, kojeg su marne pčelice u izobilju sakupljale na bijelim djetelicama i tikvinu cvijetu. Taj mjesec i pol izvrcao sam oko 240 kg meda iz 12 pčelaca u Baračevim amerikankama.

Oko 70 kg meda sam prodao. Većinom 1 kg po 1 K 60 f, dok sam manji dio po 1 K 50 f prodavao. Za med sam dobio 119 K.

Od 60 kg meda napravio sam blizu 200 litara mednog vina, od kojeg sam 155 litara prodao litar po 80 filira i dobio 124 K dok sam ostatak ostavio za kućnu porabu.

Za med i medno vino sam dakle dobio 243 K.

Koncem rujna načinio sam 4 pčelca. Dobio sam od prostokošničara pčele, koje su ovi htjeli podušiti. Omamio sam ih salitrom i sve po dva skupa stresao u košnicu, ostavivši dakako samo jednu i to mladu maticu. Dodao sam im saće i 40 kg meda. A i svakomu momu prijašnjemu pčelcu sam dao po 2 kg meda, da imade za ziminu preko 10 kg. Na njih sam potrošio oko 25 kg meda. Preko 40 kg meda ostavio sam za kućnu porabu.

Iz ovoga se jasno vidi koliku korist može da nosi pčelarstvo. Valja samo pčele racionalno i u dobrim košnicama njegovati. Godina 1912. bila je kod nas srednja godina za pčelarstvo, a da je jesen bila povoljna, bila bi i korist puno veća.

Osobitu korist može pčelar imati od priugotavljanja mednog vina, ali dakako samo u onim krajevima, gdje isto imade prođu. Kod nas ga ljudi zovu šerbet. Medno vino unovčuje med izvrsno.

Ali neka se ne misli, da je ovaj dohodak i čista korist. Ne. Moj je pčelinjak malen, ali sam ipak do sada uložio unj lijepu svotu od 720 K. Dakako da mi ni jedna gospodarska grana ne bi pružila tolike koristi na ovu svotu.

Preporučam stoga svakomu, koji i malo vremena i volje za pčelarstvo ima, da se istim i bavi, pa sam uvjeren, da se pokajati ne će. Osobito pako preporučam našim poljodjelicima, da prionu us napredno pčelarstvo, koje će im pružiti lijepu dobit.

Gospodi pak učiteljima osobito preporučam, da se ovom, kod nas još slabo razgranjenom granom gospodarstva ozbiljno baviti počnu.

Fran Stipetić.

Književnost.

Poziv na pretplatu. »Zlatna zrnca za hrvatska srca« ili »Katekizam hrvatskoga rodoljublja« zove se knjiga, koju sam na zahtjev i zamolbu mnogih prijatelja i rodoljuba hrvatskih nakan još zimus u drugom izdanju objelodaniti. U obliku pitanja i odgovora raspravljaju se ovdje različite domoljubne i rodoljubne stvari, koje se tiču svagdanjega djelovanja građanina i pučanina hrvatskoga, pa se nadam, da će baš poradi lijepa sadržaja svoga i ovo drugo izdanje među hrvatskim narodom, a naročito među rodoljubivom i svjesnom hrvatskom omladinom naći lijepa odziva. kao što je i prvo, već sasvim raspačano izdanje, našlo po svim hrvatskim krajevima. Zdušni hrvatski građanin kao i seljapin, naći će u toj knjizi po koje »zrnca«, što će ga oduševiti na mnogo lijepo plemenito i uzvišeno djelo za narod hrvatski i u njem raspiriti još žarču ljubav prema otadžbini Hrvatskoj. U povodu toga slobodan sam upraviti na sve hrvatske rodoljube i prijatelje hrvatskog naroda, navlastito na nastavnike i odgojitelje mladeži hrvatske, na sva hrvatska sokolska, pjevačka i ina kulturna društva diljem otadžbine Hrvatske u opće u svim krajevima gdje god stanuju ili žive Hrvati ovaj prijateljski poziv uz molbu, kako bi svi uznastojali, da bi se ta moja knjiga »Zlatna zrnca za hrvatska srca« po svemu hrvatskom narodu »širila i raspačala i da bi rodoljubivim nastojanjem hrvatske inteligencije doprla do u posljednju kolibicu hrvatskoga pastira. Cijena knjizi bit će od prilike 60 filira po primjerku. Svaki onaj rodoljub hrvatski, koji tu knjigu želi naručiti, neka se otvorenom dopisnicom uz naznaku količine primjeraka izvoli javiti izravno potpisano, koji će nakon ustanovljenja naklade dati »Zlatna zrnca« još zimus u štampu. Kornelije Bosilj čević, Osijek 1., Šamačka ulica 2. 1. kat.

Oglasi.

Pozor pčelari!

Upozoruju se naši pčelari, da ne prodavaju svojih pčelinjih proizvoda (vosak i med) tvrdci Fr. VIKTORIN u Hradci Kralove (Königgräts) u Českoj ili tvrdci L. MARX, Gaaden, Station Möd-ling, dok nijesu dobile upute od prof. Eugena Kamenara na Sušaku, da ne budu prevareni.

Staro saće

— kupuje uz najvišu cijenu —
:: K. Grübl, voštaničar, Prag ::

Krakauergasse 13.

✉ Dopisivanje njemački. ✉

Čestit bošić i sretnu novu godinu šeli svim pčelarima i prijateljima naprednoga pčelarstva

Uredništvo »Hrvatske Pčele«.

IZDAJE HRVATSKO-SLAVONSKO PČELARSKO DRUŠTVO U OSIJEKU.

TISKOM DRAGUTINA LAUBNERA U OSIJEKU.

Uzor džirzonka.

Tko si tečajem ove stime želi nabaviti koju društvenu uzor-džirzonku, neka se što prije obrati ovamo. Jedan društveni član isračuje takove vrlo solidno i točno. Narudžbe neka se šalju što prije.

Uredništvo »Hrv. Pčele«.

Vrcani med.

Više metričkih centi čistecovog ili bagremovog meda po 140 K ili u limenim škatuljama 5 kg po 9 K franko i umjetno saće po K 360 i kg prodaje Benjamin KAMENAR, učitelj u Staroj Pazovi (Srijem).

Adresa za brzojavke:
Bienenwagner, Wien
(Hetzendorf).

Za čistoću saća jamči
sa hiljadu kruna.

Weedovo ili Herkules-saće!

U austro-ugarskoj monarkiji jedina autorizirana tvornica za priugotavljanje umjetnoga saća sa Weedovim strojevima. Veoma jakim pritiskom na vosak dobiva se ovim strojem saće čvrsto kao koža, prozirno kao staklo, a lagano kao pero; saće se ne lomi i ne oteže.

Kada bi pčele znale govoriti, rekle bi pčelarima: »Dajte nam Wagnerovo Herkules-saće, jer je to tako brzo, čisto i ugodnoga mirisa, kao i naše, što ga same proizlađamo!«

Uz sve prednosti je »Herkules-saće« najjeftinije, jer ga u jednu kilu ide mnogo više, nego ikojega drugim načinom proizvedenoga umjetnoga saća.

Pčelari, koji pošalju ovoj tvornici čistoga pčelinjega voska, mogu dobiti u zamjenu za vosak gotovoga »Herkules-saća«, ako na svaku kilu voska naplate samo 1 K, pa koliko kila voska pošalju, dobiti će isto toliko kila gotovoga umjetnoga saća, ali moraju vosak poslati franko.

»Herkules-saće« se može dobiti po volji u svakoj mjeri i to žuto po 5 K a bijelo (od bjeljenoga voska) po 6 K kgr.

Za pakovanje se ništa ne zaračunava.

Na zahtjev šalju se cjenici sa slikama Weedovih strojeva gratis i franko.

A. J. Wagner,
tvornica umjetnoga saća
Wien XII/4, Hetzendorf.